

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Міністерства освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова

праця на правах рукопису

СВИРИДЮК ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 378.147:[005.336.5:81.276.6]:614.253.52-057.875

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА
НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

015 Педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ В.В.Свиридюк

(підпис)

Науковий керівник:

Вознюк Олександр Васильович,

доктор педагогічних наук, доцент

Житомир – 2018

АНОТАЦІЯ

Свиридюк В. В. Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» (015 – Педагогічні науки). – Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2018.

У зв'язку з підготовкою в Україні магістрів медсестринства важливого значення набуває наукове обґрунтування процесу формування у них інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу.

Аналіз наукової і практичної діяльності закладів вищої медичної освіти, де готують магістрів медсестринства, свідчить, що підготовка магістрів цієї спеціальності потребує удосконалення.

Зокрема, аналіз наукових публікацій виявив суперечності та дозволив намітити перспективні підходи щодо вирішення протиріч:

- між сучасними вимогами інформаційно-технологічного суспільства і недостатньою підготовленістю магістрів медсестринства до професійної та наукової діяльності в сучасних умовах;
- між наявними інноваційними наукометричними технологіями і недостатнім рівнем їх упровадження в освітній процес закладів вищої медичної освіти;
- між необхідністю реформування галузі охорони здоров'я і змістом професійної підготовки магістрів медсестринства в закладах вищої медичної освіти.

Враховуючи означене вище та соціальну значимість проблеми, метою дослідження стало теоретичне обґрунтування, розроблення та

експериментальна перевірка моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Для досягнення мети використано комплекс сучасних методів дослідження. Зокрема, використано наступні теоретичні методи:

- системний аналіз та логічне узагальнення застосовано при вивченні наукової літератури з теми дослідження, встановлення сутності та взаємозв'язку базових понять і структури формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства;

- моделювання використано при розробленні моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

Емпіричні методи (спостереження, анкетування, математичну статистику, педагогічний експеримент) використовували для визначення рівнів сформованості у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності та для розроблення нових підходів до її формування. Зокрема:

- соціологічний метод анкетування застосовували для визначення рівня обізнаності магістрів медсестринства з проблеми інформаційно-комунікативної компетентності;

- наукометричні методики: контент-аналіз, обчислення індексу Херста, розмірності Хаусдорфа-Безіковича, коефіцієнтів повноти цитувань, сподівань, своєрідності та забутих публікацій використано для кількісного аналізу сформованості у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності за наукометричними критеріями та для розроблення перспективних підходів до її формування засобами інноваційних технологій на засадах технологічного підходу.

- педагогічний експеримент використано для перевірки ефективності запропонованої моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу;

- методи математичної статистики використано для аналізу отриманих даних та перевірки достовірності висновків.

У дослідженні задіяно 437 осіб: 287 студентів трьох закладів вищої медичної освіти в Україні, де готують магістрів медсестринства, та 150 магістрів медсестринства, які свого часу завершили навчання і на сьогодні працюють у закладах вищої медичної освіти та в закладах охорони здоров'я.

Результати. Проаналізовано стан розробленості педагогічної проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу та термінологічну визначеність поняття досліджуваної проблеми – «інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства». За технологічного підходу інформаційно-комунікативну компетентність магістрів медсестринства визначено як складову професійної компетентності, що полягає у здатності магістрів проводити наукові дослідження, створювати об'єкти інтелектуальної власності, презентувати (оприлюднювати) результати власних наукових досліджень відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз на міжнародних очних та віртуальних наукових форумах засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

Встановлено, що формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу – це цілеспрямований процес розвитку у студентів умінь і навичок проведення наукових досліджень, створення на їх основі об'єктів інтелектуальної власності, наявність яких та майстерність їх оприлюднення, поряд з мистецтвом самопрезентації, є на сьогодні, характерними рисами конкурентоздатного фахівця.

Підтверджено, що в основі технології створення об'єктів інтелектуальної власності магістрами медсестринства лежать принципи технологічності: концептуальність, системність, діагностичність, керованість, ефективність, відтворюваність, гнучкість, динамічність, алгоритмічність, інформаційність, оптимальність, практичність та конкурентоспроможність.

До засобів формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів запропоновано віднести обчислення за допомогою чотирьохпільної

abcd-таблиці коефіцієнта повноти цитувань, коефіцієнта сподівань, коефіцієнта своєрідності та коефіцієнта забутих публікацій. Для науковця бажано, щоб значення перших трьох коефіцієнтів були високими, тоді значення коефіцієнта забутих публікацій буде низьким.

Визначено сутність, структуру, критерії, показники та рівні сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Найважливішою складовою в структурі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства, яка відображає сутність процесу формування, є наукометричний критерій наукової активності студентів, до якого належать наступні показники:

- кількість і якість створених об'єктів інтелектуальної власності (статей, тез тощо);
- кількість публікацій на міжнародній (англійській) науковій мові за вимогами міжнародних наукометричних баз;
- кількість презентацій на наукових форумах всеукраїнського і міжнародного рівнів;
- кількість дипломів за найкращу наукову розробку та її презентацію на всеукраїнських та міжнародних наукових форумах.

Для підвищення рівня інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства розроблено модель її формування. При створенні моделі основну увагу було зосереджено на визначальних особливостях досліджуваного явища інформаційної комунікативності при створенні і презентації об'єктів інтелектуальної власності. В основу моделі покладено сучасні інформаційно-комп'ютерні технології розміщення об'єктів інтелектуальної власності у віртуальному науковому просторі з метою включення їх до фондів міжнародних наукометричних баз.

На основі критеріїв формування інформаційно-комунікативної компетентності (ціннісно-спонукального, пізнавально-когнітивного, діяльнісно-практичного, креативно-особистісного, оцінно-рефлексивного, результативно-

продуктивного, наукометричного) і показників, що відповідають кожному з критеріїв, виокремлено 4 рівні розвитку інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства: низький (репродуктивний), середній (адаптивний), достатній (конструктивний), високий (креативний).

Упровадження авторської моделі у навчальний процес закладів вищої медичної освіти реалізовано шляхом удосконалення навчальної дисципліни «Методологія наукової роботи» змістовним ядром якої став спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу».

Результати педагогічного експерименту засвідчили статистично-вірогідні якісні і кількісні зміни рівнів розвитку інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх магістрів медсестринства експериментальних груп порівняно з контрольними.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено структуру досліджуваної компетентності, обґрунтовано авторську модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, визначено її структурні компоненти (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, операційно-діяльнісний та контрольнорезультативний); виокремлено критерії (ціннісно-спонукальний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-практичний, креативно-особистісний, оцінно-рефлексивний, результативно-продуктивний та наукометричний), охарактеризовано показники та виокремлено рівні сформованості досліджуваної компетентності (низький, середній, достатній, високий); визначено потенціал технологічного підходу у процесі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства; окреслено значущість коефіцієнтів визначення новизни та якості публікацій об'єктів інтелектуальної власності; запропоновано відповідні коефіцієнти для оцінювання посирань на об'єкти інтелектуальної власності;

- *удосконалено* методику визначення ймовірності прогнозування за допомогою обчислення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича;

- *подальшого розвитку* набули зміст, форма та методи формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу.

Практичне значення одержаних результатів полягає: в упровадженні технології реалізації авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу; розробці і впровадженні спецкурсу і методичних рекомендацій «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу». Матеріали дослідження можуть бути використані студентами, магістрантами, аспірантами, педагогічними і науково-педагогічними працівниками закладів вищої медичної освіти у процесі професійної підготовки, а також у системі післядипломної медичної освіти.

Ключові слова: компетентність, медсестринство, магістр медсестринства, інформаційно-комунікативна компетентність, освітні технології, технологічний підхід.

ABSTRACT

Svyrydiuk V. V. The Formation of Informational and Communicative Competence of Future Masters' degrees of Nursing on the principles of technological approach. – Qualification scientific work as the manuscript.

Dissertation for the degree of a candidate of pedagogical sciences (doctor of philosophy) in specialty 13.00.04 «Theory and methodology of vocational education» (015 – Pedagogical sciences). – Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, 2018.

Due to the preparation of Masters' degrees of Nursing in Ukraine, the scientific substantiation of the process of forming informational and communicative competence in them is based on the principles of technological approach.

An analysis of the scientific and practical activities of the higher medical schools where the Masters' degrees of Nursing are trained, suggests that the training of masters of this specialty is not sufficiently studied.

In particular, the analysis of scientific publications revealed contradictions and allowed to outline promising approaches to resolving contradictions between:

- modern requirements of the information and technological society and the lack of preparedness of Masters' degrees of Nursing for professional and scientific activity in new conditions;
- the available innovative scientometric technologies and the insufficient level of their implementation in the educational process of higher educational institutions;
- between the need for reforming the health sector and the content of the professional training of Masters' degree of Nursing in institutions of higher medical education.

Taking into account insufficient theoretical and methodological development of the problem, the purpose of the study was theoretical substantiation, development and experimental verification of the model of formation of informational and communicative competence of Masters' degrees of Nursing on the principles of technological approach.

For gaining end drawn on the complex of modern methods of research. In particular, next theoretical methods are used:

- the analysis of the systems and logical generalization are applied at the study of scientific literature from the theme of research, establishment of essence and intercommunication of base concepts and structure of forming of informational and communicative competence of Masters' degrees of Nursing;
- the modeling is used for development of model of forming of informational and communicative competence of Masters' degrees of Nursing.

Empiric methods (supervision, questionnaire, scientometrics, mathematical statistics, pedagogical experiment) used for determination of levels of forming for the Masters' degrees of Nursing of informational and communicative competence and for development of new approaches to its forming. In particular, they are used:

- the sociological method (questionnaire) is applied for determination of level of knowledge of Masters' degrees of Nursing on problem of informational and communicative competence;

- the scientometric methodologies: content-analysis, calculation of Hurst's index, Hausdorf-Besikovich's dimension, coefficients of plenitude of quoting, coefficients of hopes, coefficients of originality and coefficients of forgotten publications, they are used for the quantitative analysis of forming of informational and communicative competence for the Masters' degrees of Nursing on criteria and for development of perspective approaches to its forming on the principles of technological approach.

- the pedagogical experiment is used for verification of efficiency of model of forming of informational and communicative competence of Masters' degrees of Nursing on the principles of technological approach;

- the methods of mathematical statistics are used for the analysis of the obtained data and verification of authenticity of conclusions.

In research 437 persons are involved: 287 students of three establishments of higher medical education in Ukraine, where prepare the Master's degrees of Nursing, and 150 Master's degrees of Nursing, that at one time completed studies and for today work in establishments of higher medical education and in establishments of health protection.

Results. The state of development of pedagogical problem of formation of informative and communicative competence of Masters' degree of Nursing on the principles of technological approach and terminological definition of the concept of the problem under investigation – "informational and communicative competence of Masters' degree of Nursing" is analyzed. According to the technological approach, the informational and communication competence of Masters' degree of Nursing is defined as a component of professional competence, which consists in the ability of masters to carry out scientific research, create intellectual property objects, present (publish) the results of their own scientific research in accordance with the requirements of international scientific and mathematical bases on international eye

and virtual scientific forums by means of modern information and computer technologies.

It was established that the formation of informational and communicative competence of future Masters' degree of Nursing on the basis of a technological approach is a purposeful process of development of students' abilities and skills in carrying out scientific researches, creation on their basis of objects of intellectual property, the presence of which and the skill of their disclosure, along with the art of self-presentation, there are today, the characteristic features of a competitive expert.

It is confirmed that the technology of creating intellectual property objects for Masters' degree of Nursing is based on the principles of technological ability: conceptual, systematic, diagnostic, manageability, efficiency, reproducibility, flexibility, dynamism, algorithmicity, informationality, optimality, practicality and competitiveness.

The means of formation of informational and communicative competence of masters are proposed to include calculations using the four-fields abcd-table of the coefficient of completeness of quotes, the coefficient of expectations, the coefficient of originality and the ratio of forgotten publications. For a scientist it is desirable that the values of the first three coefficients are high, then the value of the ratio of forgotten publications will be low.

The essence, structure, criteria, indicators and levels of formation of informational and communicative competence of Masters' degree of Nursing are defined. The most important component in the formation of the informational and communicative competence of future Masters' degree of Nursing, which reflects the essence of the process of formation, is the science-metric criterion of scientific activity of students, which includes the following indicators:

- quantity and quality of the created objects of intellectual property (articles, theses, etc.);
- number of publications in the international (English) scientific language on the requirements of international science-computer bases;

- number of presentations at scientific forums of all-Ukrainian and international levels;

- number of diplomas for the best scientific development and its presentation at all-Ukrainian and international scientific forums.

To improve the level of informational and communication competence of Masters' degree of Nursing, a model for its formation has been developed.

When creating the model, the main attention was focused on the defining features of the phenomenon of information communicative being studied when creating and presenting objects of intellectual property.

The model is based on modern information and computer technologies for the placement of intellectual property objects in the virtual scientific space in order to include them in funds of international science-computer bases.

On the basis of the criteria for the formation of informational and communication competence (value-inductive, cognitive, activity-practical, creative-personal, evaluation-reflexive, productive, scientific-metrical) and indicators that meet each of the criteria, four levels of development of informational and communicative competence of Masters' degree of Nursing: low (reproductive), average (adaptive), sufficient (constructive), high (creative).

The implementation of the author's model in the educational process of institutions of higher medical education is realized through the improvement of the academic discipline "Methodology of scientific work" with the content core of which was a special course "Formation of informational and communication competence of Masters' degree of Nursing on the principles of technological approach".

The results of the pedagogical experiment showed statistically significant qualitative and quantitative changes in the levels of development of information and communication competence in future Masters' degree of Nursing experimental groups compared with the control ones.

The scientific novelty and theoretical significance of the research is that:

- for the first time the structure of the investigated competence was developed, the author's model of formation of information and communication competence of

Masters' degree of Nursing on the principles of technological approach was substantiated, its structural components (motivational-target, cognitive, operational-activity and control-productive) were determined; The criteria (value-inductive, information-cognitive, activity-practical, creative-personal, evaluative-reflexive, productive-productive and scietometric) are outlined, indicators are characterized and the levels of formation of the investigated competence are identified (low, medium, sufficient, high); the potential of technological approach in the process of formation of information and communication competence of Masters' degree of Nursing is determined; outlined the significance of the coefficients of determining the novelty and quality of publications of intellectual property objects; the appropriate coefficients for evaluating references to intellectual property objects are proposed;

- improved the method for determining the probability of prediction by calculating the Hurst index and the Hausdorff-Bezikovitch dimension;
- the contents, form and methods of formation of the information and communication skills of the nursing masters on the basis of the technological approach became the further development.

The practical significance of the results obtained is: implementation of the technology of implementing the author's model for the formation of the informational and communicative competence of future Masters' degree of Nursing on the principles of technological approach; development and implementation of a special course and methodological recommendations "Formation of informational and communication competence of future Masters' degree of Nursing on the principles of technological approach". Materials of research can be used by students, graduate students, postgraduate students, pedagogical and scientific-pedagogical staff of institutions of higher medical education in the process of professional training, as well as in the system of postgraduate medical education.

Keywords: competence, nursing, Master's degree of Nursing, informational and communicative competence, educational technologies, technological approach.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Свиридюк, В., 2018. Використання теорії фракталів та індексу Херста при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *American Journal of Fundamental Applied & Experimental Research*. Vol 2(9). p. 76-83.
2. Volodymyr Svyrydiuk, 2017. Prospective approaches to forming of communicative competence of students of Master's degree of Nursing. In *monograph* The research challenges in nursing practice. Rzeszow: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, p. 9-20.
3. Свиридюк, В. В., 2017. Теорія фракталів та її використання в педагогіці. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. вип. 12, Київ: с. 46-50.
4. Свиридюк, В. В., 2017. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних технологій». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. вип. 5 (91), Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 96-104.
5. Свиридюк, В. В. 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. вип. 3 (85), Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 122-129.
6. Свиридюк Володимир, 2013. Терміносистема базових і спеціальних понять процесу формування комунікативної компетентності медичних сестер у вищих медичних закладах. *Гуманітарний вісник державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Педагогічні науки. вип. 28. т. II., Переяслав-Хмельницький: Вид-во Переяслав-Хмельницького ДПУ ім.

Г. Сковороди, с. 302-309.

7. Свиридюк, В. В., 2012. Інноваційні освітні технології формування комунікативної компетентності магістрів медсестринства. засобами інноваційних технологій. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. вип. 65, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 115-122.

8. Свиридюк, В. В., 2012. Формування комунікативної компетентності студентів магістратури за спеціальністю «Сестринська справа» засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій. *Нові технології навчання: наук. метод. зб.*, вип. 71. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, с. 196-218.

9. Свиридюк, В. В., 2012. Інноваційні технології і наукова комунікативна компетентність магістрів медсестринства. *Нові технології навчання: наук. метод. зб.*, вип. 73. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки; с. 163-167.

Опубліковані праці апробаційного характеру

10. Свиридюк, В. В., 2017. Ефективність моделі та спецкурсу формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами наукометричних технологій. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир, 19-20 жовтня 2017 р. Житомир: Полісся, с. 205-215.

11. Свиридюк, В. В., 2017. Ефективність моделі формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами наукометричних технологій. *Матеріали Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції* присвяченої Дню заснування навчального закладу.

Черкаська медична академія, 15 жовтня 2017 р., с. 139-146. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://medcollege.ck.ua>

12. Свиридюк, В. В., 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю, 20-21 жовтня 2016 р. Житомир: Полісся, с. 151-164.

13. Svyrydiuk, V., 2015. Prospective approaches to forming communicative competence of Master's degree students in Nursing. *Трансформація мовного образу сучасного фахівця*. Зб матер. Міжнародної наук.-прак. конф. для студентів немовних спеціальностей за заг. ред. Н. М. Андрійчук. 15 квітня 2015 р. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 166-167.

14. Свиридюк, В. В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. 24 жовтня 2014 р. Житомир: Полісся, с. 155-165.

16. Свиридюк, В. В., 2013. Інформаційна комунікативна компетентність медичних сестер із завершеною вищою освітою (магістрів медсестринства). *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітаристики у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*. Зб. наукових праць за ред. Журби М. А. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, Частина III, с. 132-139.

16. Свиридюк, В. В., 2013. Комунікативна компетентність магістрів медсестринства в умовах євроінтеграції вищої медичної освіти України. *Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. Житомир, 18-19 квітня 2013 р. -Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, с. 46-52.

17. Volodymyr Svyrydiuk, 2012. Forming of communicative competence of Master's Degree in Nursing. *The Present and the Future of Nursing and Midwifery*.

5th International Symposium, Ceske Budejovice, 6th – 7th September 2012., p. 302-310.

18. Свиридюк, В. В., 2012. Формування комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Мовна комунікація: наука, культура, медицина*. Зб. матер. наук.-прак. конф. Тернопіль: Вид-во ТДМУ, с. 55-63.

19 Свиридюк, В. В., 2010. Інформаційне забезпечення навчання студентів вищих навчальних закладів професійно спрямованому монологу-міркуванню на іноземній мові. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. Житомир: Полісся. с. 61-62.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

20. Свиридюк, В. В., 2017. Ефективність спецкурсу формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Магістр медсестринства*. вип. 2 (19). Житомир: Полісся, с. 5-19.

21. Свиридюк, В. В., 2016. Наукометрична складова формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Матер. щоріч. Всеук. наук. практ. конф. з міжнар. участю «Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я України». Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 23 березня 2016 р. За заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князевича, Н. О. Васюк. К.: ДКС-Центр, с. 149-159.

22. Свиридюк, В. В., 2016. Наукові дослідження магістрів медсестринства. *Андрагогічний вісник*. вип. 7. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 179-195.

23. Свиридюк, В. В., 2015. Лінгвістична складова наукової комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів за спеціальністю «Сестринська справа». *Магістр медсестринства*. вип. 2(14). Житомир: Полісся, с. 5-21.

24. Свиридчук, В. В., 2015. Особливості формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Матер. наук. прак. конф. «Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я». Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 22 квітня 2015 р. ДКС-Центр, с. 119-120.

ЗМІСТ

ВСТУП	19
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ .	29
1.1. Ступінь розробленості проблеми підготовки магістрів медсестринства	29
1.2. Аналіз базових понять досліджуваної проблеми	40
1.3. Наукові підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства	72
Висновки до першого розділу	101
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА	103
2.1. Технологічний підхід до побудови моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства	103
2.2. Структурні компоненти моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу	114
2.3. Сутність, структура, критерії, показники та рівні сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства	150
Висновки до другого розділу	156
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ	159
3.1 Програма експерименту формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства	159
3.2 Технологія впровадження моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства	168
3.3 Аналіз результатів експерименту по впровадженню моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства	177
Висновки до третього розділу	192
ВИСНОВКИ	194
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	198
ДОДАТКИ	230

ВСТУП

Актуальність дослідження. На початку ХХІ століття Україна вступила у складний період свого розвитку. Стрімкий темп науково-технічного прогресу, впровадження у виробництво, освіту і побут новітніх комп'ютерних технологій, урбанізація, економічні катаклізми, міжнародний тероризм, геополітична нестабільність, прояви регіонального сепаратизму, високий рівень міграції населення – це лише короткий перелік викликів сучасного постіндустріального, інформаційно-технологічного етапу розвитку людської цивілізації, які надзвичайно важко вирішувати самотужки в одній окремо взятій країні.^{181, 241}

Тому, у відповідь на ці глобальні виклики, прогресивна частина українського суспільства проголосила магістральним напрямом розвитку України курс на європейську інтеграцію з орієнтацією на фундаментальні загальнолюдські цінності, які в освітній галузі базуються на компетентності (компетентісно-орієнтована освіта), інтелектуальній власності і науковому потенціалі країни.¹⁵⁴

Концептуальні положення парадигми компетентісно-орієнтованої освіти в умовах сучасного постіндустріального, інформаційно-технологічного суспільства ґрунтуються на засадах Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII⁷⁸, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами в останній редакції від 2018 р.),⁷⁹ Національної стратегії

²⁴¹Шатило, В.Й., Махновська, І.Р., Свиридюк, В.З., 2016. Сучасні підходи до підготовки медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю*. Житомир: Полісся, –с. 4-8.

¹⁵⁴Новосолова, Н.Ф., 2018. Підготовка сестринських кадрів України у контексті євроінтеграції. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю*. Житомир: Полісся, с. 108-114.

¹⁸¹Рублік, І.І., Свиридюк, В.З., 2016. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю*. Житомир: Полісся, с. 316-324.

⁷⁸Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII, ВВР, 2017. №38-39. с. 380. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (Дата звернення 26.03.2018).

⁷⁹Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами в останній редакції від 13.03.2016 р.) Офіційний сайт Верховної Ради України. [on line] URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (Дата звернення 20.09.2017). с. 4.

розвитку інформаційного суспільства в Україні,¹⁵¹ Закону України «Про національну програму інформатизації»,⁸² Закону України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр.»,⁸³ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 р. №386-р «Про схвалення стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні»,¹⁸⁰ Постанови Кабінету Міністрів України від 01 лютого 2017 р. № 53 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року №266»,¹⁶⁷ Постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенями (освітньо-кваліфікаційними рівнями) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра»¹⁷⁴ та відповідних наказів МОН України, які регламентують реалізацію вищезгаданих законодавчих актів.¹⁷⁶

Серед міжнародних документів, щодо розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в освіті і науці слід зазначити «Доповідь Європейської комісії про перспективи впровадження нових освітніх технологій у навчальний процес»,⁶⁶ та Женевську декларацію принципів розвитку

¹⁵¹ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. [on line]. URL: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>. (Дата звернення 25.09.2017). с. 1.

⁸² Закон України «Про національну програму інформатизації». *Відомості Верховної ради України*. 1998. №27-28. С. 183.

⁸³ Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр.». *Відомості Верховної ради України*. 2007. №12. С. 102.

¹⁸⁰ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15.05.2013 р. №386-р. [on line] <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>. (Дата звернення 27.09.2017). с. 1.

¹⁶⁷ Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 *Постанова Кабінету Міністрів України від 01 лютого 2017 р. № 53* Офіційний сайт Верховної Ради України. [on line] URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/53-2017>. (Дата звернення 27.09.2017).с. 3

¹⁷⁴ Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенями (освітньо-кваліфікаційними рівнями) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра: *Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266*. [on line] URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення 27.09.2017). с. 1.

¹⁷⁶ Про Концепцію організації підготовки магістрів у Україні: *Наказ МОН № 99 від 10 лютого 2010 р.* [on line] URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670. (Дата звернення 27.09.2017). с.2.

⁶⁶ Доповідь Європейської комісії про перспективи впровадження нових освітніх технологій у навчальний процес. Офіційний сайт Європейської комісії. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/index_en. (Дата звернення 12.04.2018).

інформаційного суспільства «Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті».⁷⁴

В означених документах окреслено основні проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти та перспективні підходи до їх розв'язання. Концептуальні положення парадигми компетентісно-орієнтованої освіти ґрунтуються на засадах Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки,

Другий (магістерський) ступінь вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціальностями), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.⁷⁹

Означене актуалізує досліджувану проблему і дає підстави для окреслення мети, змісту, обсягу та завдань підготовки магістрів медсестринства. Проблема формування у майбутніх магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу набуває важливого значення в зв'язку з тим, що згідно із розробленим у 2016 році стандартом вищої освіти в галузі 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», другого (магістерського) рівня освіти, освітнього ступеня «Магістр», освітньої кваліфікації «Магістр медсестринства»⁴³ серед загальних компетентностей випускника важливе місце належить пункту 4 «Навички використання інформаційних та комунікативних

⁷⁴Женевська Декларація принципів розвитку інформаційного суспільства «Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті». . [on line]: https://information.society.wordpress.com/basics/wsis_outcomes/dp/ (Дата звернення 27.09.2017).

⁷⁹Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами в останній редакції від 13.03.2016 р.) Офіційний сайт Верховної Ради України. [on line] URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (Дата звернення 20.09.2017). с. 4.

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0ZldTM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2017). с.4.

технологій», що передбачає відповідні, знання, уміння, комунікації, автономію та відповідальність.

У структурі інтегральної компетентності серед загальних та спеціальних компетентностей важливе місце посідає інформаційно-комунікативна компетентність, новим підходам до формування якої інноваційними засобами на засадах технологічного підходу і присвячене представлене дисертаційне дослідження.

Аналіз останніх публікацій з означеної проблеми дозволяє стверджувати, що вітчизняними та зарубіжними дослідниками активно розробляються та науково обґрунтовуються нові підходи щодо підвищення якості вищої освіти (магістратури) шляхом поєднання освіти з наукою і виробництвом на засадах технологічного підходу.

Різні аспекти проблеми професійної підготовки магістрів природничих і гуманітарних дисциплін на засадах технологічного підходу, у тому числі філософські передумови становлення майбутніх фахівців, висвітлено в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників: Д. Алфімова, О. Антонової, К. Апеля, В. Береки, О. Бондаренко, Г. Васяновича, С. Вітвицької, О. Вознюка, Ю. Дзюбенко, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кременя, О. Коваленко, А. Мамедової, С. Пальчевського, В. Подласого, С. Сисоєвої, Г. Сомбаманія, Ю. Хабермаса та ін.

Застосування інформаційно-комп'ютерних технологій при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів педагогічних дисциплін знайшло своє відображення в науковому доробку В. Бикова, Д. Блюменау, О. Воронкіна, П. Грабовського, Р. Гуревича, М. Кадемії, О. Спіріна, Ю. Чайковського, Б. Шунєвича та ін.

Формуванню інформаційно-комунікативної компетентності медичних працівників, у тому числі магістрів медсестринства, присвячені роботи І. Гідзинської, І. Гуменної, Л. Манюк, І. Махновської, Н. Стучинської, О. Шаніної, В. Шатила, Н. Шигонської, П. Яворського, Ю. Юсефа, С. Ястремської та ін.

Аналіз наукової і практичної діяльності закладів вищої медичної освіти, де готують магістрів медсестринства, дозволяє стверджувати, що підготовка магістрів цієї спеціальності потребує подальшого удосконалення.

На основі аналізу наукових джерел, практичного досвіду працюючих магістрів медсестринства, власного досвіду, можна виокремити такі протиріччя:

- між сучасними вимогами інформаційно-технологічного суспільства та недостатньою підготовленістю магістрів медсестринства до професійної діяльності в сучасних умовах;

- між наявними інноваційними наукометричними технологіями і недостатнім рівнем їх упровадження в освітній процес закладів вищої медичної освіти.

- між необхідністю реформування галузі охорони здоров'я і змістом професійної підготовки магістрів медсестринства в закладах вищої медичної освіти.

Враховуючи недостатню теоретичну й методичну розробленість проблеми формування в магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності та її соціальну значущість, необхідність вирішення означених суперечностей, темою дослідження обрано: **«Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах комплексної науково-дослідної теми кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U02274). Тему дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 25.11.2011 р. зі змінами від 29.01.2018 р. протокол №9) і узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол №1 від 31.01.2012 р. зі

змінами від 30.01.2018 р та протокол №1).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Визначити стан дослідження проблеми в педагогічній теорії та практичній діяльності закладів вищої медичної освіти.

2. Охарактеризувати сутність, структуру, критерії (у тому числі педагогічні і медичні), показники і рівні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

3. Обґрунтувати модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

4. Розробити навчально-методичне забезпечення формування досліджуваної компетентності на засадах технологічного підходу (спецкурс та відповідні методичні рекомендації).

5. Експериментально перевірити ефективність моделі шляхом упровадження технології формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства.

Об’єкт дослідження – вища медсестринська освіта в Україні.

Предмет дослідження – формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Методи дослідження. Для вирішення завдань дослідження та перевірки результатів використано комплекс наукових методів:

теоретичних – аналіз, синтез, систематизація, узагальнення, аналогії в процесі вивчення наукових джерел з філософії, педагогіки, психології, нормативно-правової бази з питань формування інформаційно-комунікативної

компетентності магістрів медсестринства для визначення базових понять, обґрунтування його методологічних засад;

емпіричних – діагностичні (спостереження, бесіди, анкетування, тестування, опитування, самоаналіз, порівняння, контент-аналіз) з метою визначення рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства; моделювання освітнього процесу; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи); праксиметричні (аналіз професійної й освітньої діяльності, узагальнення результатів);

математичної статистики – методи вимірювання та математичної обробки експериментальних даних, кількісний та якісний аналіз, обґрунтування результатів ефективності формувального етапу експерименту, їх графічна та описова фіксація.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради; ДВНЗ «Інститут медсестринства Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського» МОЗ України та ДВНЗ «Буковинський державний медичний університет» МОЗ України. На різних етапах дослідження було залучено 437 респондентів.

Організація та основні етапи дослідження. Дослідження проводилося впродовж 2012-2018 років та охоплювало чотири етапи науково-педагогічного пошуку.

На першому етапі (2012-2013 рр.) – *теоретико-пошуковому* – здійснено аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці; виявлено суперечності; визначено актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет наукового пошуку; розроблено програму дослідно-експериментальної роботи, визначено методи дослідження.

На другому етапі (2014-2015 рр.) – *аналітико-діагностувальному* – обґрунтовано змістову структуру інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства; визначено критерії, показники та рівні її сформованості; обрано діагностичний інструментарій дослідження; проведено констатувальний

етап експерименту; розроблено авторську модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу та технологію її впровадження.

На третьому етапі (2016-2017 рр.) – *дослідно-експериментальному* – упроваджено й експериментально перевірено ефективність моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу в межах формувального етапу педагогічного експерименту; здійснено розробку сучасного навчально-методичного забезпечення.

На четвертому етапі (2017-2018 рр.) – *контрольно-узагальнюючому* – узагальнено та систематизовано результати експериментального дослідження; здійснено їх статистичну обробку, сформульовано загальні висновки; оформлено текст дисертаційної роботи та визначено перспективи подальших наукових розвідок.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* розроблено структуру досліджуваної компетентності, обґрунтовано авторську модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, визначено її структурні компоненти (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, операційно-діяльнісний та контрольно-результативний); виокремлено критерії (ціннісно-спонукальний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-практичний, креативно-особистісний, оцінно-рефлексивний, результативно-продуктивний та наукометричний), охарактеризовано показники та виокремлено рівні сформованості досліджуваної компетентності (низький, середній, достатній, високий); визначено потенціал технологічного підходу у процесі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства; окреслено значущість коефіцієнтів визначення новизни та якості публікацій об'єктів інтелектуальної власності; запропоновано відповідні коефіцієнти для їх оцінювання;

- *удосконалено* методику визначення ймовірності прогнозування за допомогою обчислення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича;

- *подальшого розвитку* набули зміст, форма та методи формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу.

Практичне значення одержаних результатів полягає: в упровадженні технології реалізації авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу; розробці і впровадженні спецкурсу і методичних рекомендацій «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу». Матеріали дослідження можуть бути використані студентами, магістрантами, аспірантами, педагогічними і науково-педагогічними працівниками закладів вищої медичної освіти у процесі професійної підготовки, а також у системі післядипломної медичної освіти.

Упровадження результатів дослідження здійснено в навчальний процес: КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради (довідка №12/166 від 20.03.2018 р.); ДВНЗ «Інститут медсестринства Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» (довідка № 15/1221 від 15.03. 2018 р.); ДВНЗ «Буковинський державний медичний університет МОЗ України» (довідка № 8/12 від 21.04. 2017 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення та результати дослідження представлено та обговорено на наукових, науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема *міжнародних*: «The Present and the Future of Nursing and Midwifery» (Ceske Budejovice, 2012, очна). «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітаристики у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Луганськ, 2013, очна), «Компетентісний підхід у системі неперервної професійної освіти» (Переяслав-Хмельницький, 2013, очна), «Трансформація

мовного образу сучасного фахівця» (Житомир, 2016, очна); *всеукраїнських*: «Мовна комунікація, наука, культура, медицина» (Тернопіль, 2012, очна), «Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи» (Житомир, 2013, очна), «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (Житомир, 2010, 2014, 2016, 2017, очна), Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції присвяченій Дню заснування навчального закладу (Черкаси, 2017, заочна).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 24 одноосібних публікаціях, серед яких: 7 – у провідних фахових наукових виданнях України, 1 стаття – у закордонному періодичному фаховому науковому виданні, 1 розділ в англomовній монографії, 2 статті – у закордонних збірниках міжнародних науково-практичних конференцій, 1 стаття – в електронному науковому виданні, 12 публікацій – у збірниках матеріалів конференцій і наукових праць.

Структура та обсяг дисертації відповідає логіці наукового дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел (305 позицій, з них 112 іноземними мовами). Загальний обсяг роботи – 347 сторінок, основний зміст дисертації займає 197 сторінок. Дисертація вміщує 37 таблиць, 21 рисунок, 8 додатків на 118 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

1.1. Ступінь розробленості проблеми підготовки магістрів медсестринства

Соціальне замовлення на підготовку магістрів медсестринства, згідно зі стандартом вищої освіти в галузі 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», зумовлене необхідністю в медичних сестрах із завершеною вищою освітою, підготовку яких в Україні розпочато у 2008 році.

Означене соціальне замовлення спричинене необхідністю у поступовій заміні 8 тисяч лікарів-викладачів сестринських дисциплін у медичних училищах, коледжах та інститутах медсестринства України викладачами із числа медичних сестер із вищою освітою – магістрами медсестринства.

Це – рекомендація експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), підтверджена досвідом розвинених країн, де ще в середині минулого століття було встановлено, що майбутніх медичних сестер основам їхньої професії по догляду за пацієнтами краще навчають викладачі-магістри медсестринства, ніж лікарі. Тому, на асамблеї ВООЗ у 1975 році було прийнято постанову, згідно з якою не рекомендовано використовувати лікарів у якості викладачів сестринських дисциплін.

Проблема формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства набула особливої актуальності у зв'язку з тим, що основна спрямованість Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556 VII⁷⁹ полягає у підвищенні якості вищої освіти шляхом широкого

⁷⁹Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами в останній редакції від 13.03.2016 р.) Офіційний сайт Верховної Ради України. [on line] URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (Дата звернення 20.09.2017). с.5.

залучення здобувачів вищої освіти до наукової діяльності із широким використанням новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій.⁷⁹

У 5-й статті розділу II означеного Закону вказано, що «Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти».⁷⁹

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Другий (магістерський) ступінь вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціальностями), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.⁷⁹

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) групою експертів закладів вищої освіти МОЗ України розроблено «Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти».⁴³

Магістри медсестринства згідно з означеним стандартом мають показувати: «Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні

⁷⁹Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами в останній редакції від 13.03.2016 р.) Офіційний сайт Верховної Ради України. [on line] URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (Дата звернення 20.09.2017). с.5.

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0ZldTM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018). с. 8.

проблеми в галузі охорони здоров'я із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, медичних та клінічних наук, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, що характеризуються невизначеністю умов і вимог».⁴³

Оскільки серед загальних та спеціальних компетентностей магістра медсестринства, згідно з означеним галузевим стандартом важливе місце посідає інформаційно-комунікативна компетентність, магістр медсестринства повинен знати, вміти і використовувати:

1. Знання: сучасних інформаційних технологій, технологій обробки текстової та графічної інформації, медичних інформаційних систем.⁴³

2. Вміння: використовувати програмні засоби при роботі в комп'ютерних мережах; створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси; використовувати отриману інформацію та результати її аналітичної обробки для набуття фахових знань та навичок з певних складових професійної діяльності; застосовувати новітні інформаційні технології в професійній діяльності; працювати з операційними системами і сервісними програмами; працювати з папками (каталогами) і файлами у Windows; набирати, зберігати, редагувати текстову інформацію у Microsoft Word.⁴³

Аналіз останніх публікацій з означеної проблеми дозволяє стверджувати, що вітчизняними дослідниками активно досліджуються перспективні підходи до підвищення якості вищої освіти, у тому числі розробляються критерії і засоби формування інформаційної та комунікативної компетентності у магістрів різних спеціальностей.^{2, 3}

Різні аспекти формування професійної комунікативної компетентності

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0ZldTM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018). с. 8.

²Алфімов Д.В. Структурно-змістовий контент поняття технології. [on line]. URL: nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15adv.pdf (Дата звернення 20.09.2017). с. 8.

⁵Антонова, О. Є., 2017. Упровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фармацевтів (аналіз досвіду Житомирського базового фармацевтичного коледжу) В.: *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід* /за ред. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Вид. Євенок О.О., с. 198-218.

здобувачів вищої освіти, у тому числі, діалектику комунікативності, світоглядні та філософські аспекти освітнього процесу у вищій школі, висвітлено в роботах Д. Алфімова,² О. Антонової,⁵ О. Бондаренко,²⁵ Г. Васяновича,³⁰ С. Вітвицької,^{32, 33, 35} О. Вознюка³⁷, І. Гідзинської,⁴⁸ Ю. Дзюбенко,⁶⁴ О. Дубасенюк,⁶⁵ В. Кременя,¹¹⁶ Л. Олійник⁶⁴ та ін.

Різні аспекти удосконалення підготовки лікарів та нові наукові підходи щодо формування лікарської комунікативної компетентності на засадах міждисциплінарної інтеграції висвітлено в дослідженнях І. Гуменної,^{54, 55, 56, 57}

²Алфімов Д.В. Структурно-змістовий контент поняття технології. [on line]. URL: nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15adv.pdf (Дата звернення 20.09.2017). с. 8.

⁵Антонова, О. Є., 2017. Упровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фармацевтів (аналіз досвіду Житомирського базового фармацевтичного коледжу) В.: *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід* /за ред. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Вид. Євенок О.О., с. 198-218.

²²⁹*Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору.* За заг. ред. Бикова В.Ю. і Овчарук О.В. К.: Атіка, 2014. 212 с.

²⁵Бондаренко, О.В., 2011. Магістерський рух в Україні : історико-педагогічні виміри. *Педагогіка*, вип 4. с. 18-26.

³⁰Васянович, Г. П., 2013. Методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* вип. 3. с. 9-30.

³²Вітвицька, С.С., 2011. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 16-18.

³³Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: *Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія.* За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 192-223

³⁵Вітвицька, С.С., 2012. Особливості побудови професіограми магістра освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал*, № 5, с. 10.

³⁷Вознюк, А.В., А.А.Дубасенюк, 2011. *Філософские основания педагогической аксиоматики: монографія.* Житомир: Изд-во ЖГУ им. И.Франко, с. 3-36.

⁴⁸Гідзинська, І. М., Мороз Г.З., 2013. Інформаційно-комунікаційні технології в медицині. *Therapia : український медичний вісник.* вип. 11 (85). с. 19-21.

⁶⁴Дзюбенко, Ю.В., Олійник, Л.В., 2017. Особливості технологічного підходу до навчального процесу у вищій школі як провідного засобу його оптимізації. [on line]. - URL: <https://www.google.com.ua/search?> (Дата звернення 26.09.2017). с. 1-19.

⁶⁵Дубасенюк, О.А., Антонова, О.Є., Вітвицька, С.С., 2006. Професійна педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. 322 с.

¹¹⁶Кремень, В. Г., Биков, В.Ю., 2014. Інноваційні завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук.праць. вип. 37. Київ – Вінниця : ТОВфірма «Планер», с. 3-15.

⁵⁴Гуменна, І. Р., 2015. Особливості підготовки майбутніх лікарів до професійної комунікації. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. – Педагогічні науки.* вип. 1 (48). с. 100-104.

⁵⁵Гуменна, І.Р., 2016. *Підготовка майбутніх лікарів до професійної комунікації на засадах міждисциплінарної інтеграції:* автореф. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. 19 с.

Л. Манюк,^{127, 128, 129} Н. Стучинської,²¹⁸ О. Шаніної,²⁴⁰ Ю. Юсефа,^{252, 253}
R.Battat,²⁶¹ M.Bearman,²⁶² F.Bloch²⁶⁴ та ін.

Досить ґрунтовно формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства з елементами використання технологічного підходу висвітлено І. Махновською.¹³⁶

⁵⁶Гуменна, І.Р., 2013. Комунікативна компетентність як одна із складових професійної культури майбутніх лікарів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Педагогіка*. Вип. 29. с. 42-45.

⁵⁷Гуменна, І.Р., 2013. Професійна комунікація в підготовці майбутніх лікарів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія*. Вип. 44. Ч. 6. с. 143-148.

¹²⁷Манюк, Л., 2016. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій медичній освіті як педагогічна проблема. *Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції школи та ВНЗ*: матер. VIII Міжнародної наук.-метод. конф. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. с. 119-121.

¹²⁷Манюк, Л., 2016. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій медичній освіті як педагогічна проблема. *Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції школи та ВНЗ*: матер. VIII Міжнародної наук.-метод. конф. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. с. 119-121.

¹²⁸Манюк, Л. В., 2013. Використання технологій дистанційного навчання у вищих медичних закладах України. *Дистанційна освіта України – 2013. Інформаційне освітнє середовище у системі дистанційного навчання в закладах освіти: інноваційні та психолого-педагогічні аспекти*: зб. наук. праць Міжнародної наук.-практ. конф. Харків: ХНАДУ, с. 143-147.

¹²⁹Манюк, Л.В., 2017. *Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікативних технологій в університетах США*. Дис. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, 354 с.

²¹⁸Стучинська, Н. В., Соколова Т.О., 2011. Дослідження комунікативної активності студентів медичного університету у соціальних мережах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Вип. № 3 (23)]. [on line] URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/425/408>. (Дата звернення 02.10.2017).

²⁴⁰Шаніна, О.С., 2015. *Медичний дискурс: комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 - Українська мова. Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. 19 с.

²⁵²Юсеф, Ю. В., 2013. Формування комунікативної культури лікаря в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. *Освіта та педагогічна наука*. вип. 5-6. с. 38-45.

²⁵³Юсеф, Ю. В., 2013. Особливості формування комунікативної культури майбутніх лікарів у сучасному соціокультурному середовищі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. вип. 21. с. 145-150.

²⁶¹Battat, R., Seidman, G., Chadi, N., 2010. Global health competencies and approaches in medical education: a literature review. *Medical education*. [on line] URL: <http://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6920-10-94>. (Дата звернення 25.09.2017).

²⁶²Bearman, M., Cesnik, B., Lidell, M., 2001. Random comparison of virtual patient models in the context of teaching communication skills. *Med. Educ.* Vol. 35. – p. 824-832. [on line]. URL: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11555219>. (Дата звернення 29.09.2017).

²⁶⁴Bloch, F., 2015. A new challenge: The training of eHealth professionals, innovative actors of eHealth. *Medical Teacher*. Vol. 37. – Issue 5. – p. 500. [on line]. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/0142159X.2014.970993>. (Дата звернення 28.09.2017).

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. 364 с.

На основі аналізу теоретико-методологічних, методичних та організаційних засад підготовки магістрів у зарубіжних вищих навчальних закладах І. Махновська робить висновок, що варто використати досвід університетів США, які навчають студентів за дистанційними магістерськими програмами і використовують інформаційні та комунікаційні педагогічні технології.¹³⁶

У межах цих технологій пропонуються такі види методичного забезпечення:

- інтерактивні мультимедійні презентації та лабораторні роботи, які надають можливість унаочнити лекції і виконувати завдання у віртуальній лабораторії;¹³⁶
- онлайн-обговорення, вебіари та їх записи з можливістю для студентів ставити питання;¹³⁶
- електронна пошта і чат для організації взаємодії студентів із викладачами та між собою;¹³⁶
- обмін документами, який надає можливість інструкторам (викладачам) і студентам розміщувати на сервері інформацію, аудіо-, відео-, веб-сторінки та копіювати їх на свій комп'ютер;¹³⁶
- щоденник курсу, де зазначено дати дискусій, іспитів, результати навчання;¹³⁶
- особиста скринька, в яку інструктори надсилають завдання, а студент – виконані роботи;¹³⁶
- аккаунт електронної пошти, за допомогою якого можна надсилати листи всім учасникам навчального процесу;¹³⁶
- дошка оголошень-календар із нагадуваннями про важливі дати і терміновою інформацією;¹³⁶

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. 364 с.

- онлайн-бібліотека, яка містить статті, аудіофайли, матеріали конференцій, дисертації, ессе, статистичні дані, зображення, звіти, відео тощо.¹³⁶

Однак, у дослідженні І. Махновської акцент ставиться на методичному забезпеченні освітнього процесу за допомогою сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій і не висвітлено інших складових інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

У дисертаційному дослідженні І. Гуменної «Підготовка майбутніх лікарів до професійної комунікації на засадах міждисциплінарної інтеграції» встановлено, що найважливішими компонентами комунікативного процесу у професійній діяльності лікаря є суб'єкти комунікації (медсестри, лікарі, пацієнти). Предметом комунікації найчастіше виступає проблема здоров'я пацієнтів. Потребами в комунікації є питання збереження здоров'я людини, лікування і реабілітації пацієнтів. Завданнями комунікативності є надання кваліфікованої медичної допомоги. Засоби комунікації є вербальні та невербальні, а зв'язок між суб'єктами комунікації забезпечує середовище – заклад охорони здоров'я (лікувальна установа).^{55, 57}

Згідно з І. Гуменною, умовами професійної комунікації лікарів є відповідність використання вербальної та невербальної комунікації, наявність спільного комунікативного простору, зворотнього зв'язку, значущість інформації.⁵⁵

І. Гуменна вважає характерними особливостями професійної комунікації лікарів активність її учасників у спільному комунікативному просторі,

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. 364 с.

⁵⁵Гуменна, І.Р., 2016. *Підготовка майбутніх лікарів до професійної комунікації на засадах міждисциплінарної інтеграції*: автореф. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. 19 с.

⁵⁷Гуменна, І.Р., 2013. Професійна комунікація в підготовці майбутніх лікарів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія*. Вип. 44. Ч. 6. с. 143-148.

ідентичне розуміння суб'єктами комунікації професійно-орієнтованої інформації, наявність взаєморозуміння між учасниками комунікативної взаємодії, чітке осмислення змісту і завдань комунікації, наявність взаємовпливу між комунікантами.⁵⁵

Для удосконалення підготовки лікарів до професійної комунікації І. Гуменна рекомендує цілеспрямоване формування у студентів комунікативних умінь і навичок, спрямованість на формування у майбутніх лікарів культури мовлення, спрямованість студентів на володіння нормами міжкультурної професійно-орієнтованої іншомовної комунікації, використання під час занять інноваційних форм і методів навчання⁵⁵.

Однак, дослідження проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності лікарів стосуються переважно лікарів-спеціалістів, оскільки підготовка лікарів-магістрів за наскрізною програмою тільки розпочалася.

Тому і наукові дослідження проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів лікарських спеціальностей в Україні також лише розпочато, у той час, коли в державі відбулося вже 9 випусків магістрів медсестринства, і проблема формування в них інформаційно-комунікативної компетентності вимагає ґрунтовного дослідження.

Важливий аспект проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства висвітлено у дисертаційному дослідженні С. Ястремської^{255, 256, 257} «Теорія і методика професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних

⁵⁵Гуменна, І.Р., 2016. *Підготовка майбутніх лікарів до професійної комунікації на засадах міждисциплінарної інтеграції*: автореф. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. 19 с.

²⁵⁵Ястремська, С.О., 2018. *Теорія і методика професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання*: автореф. дис. д. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. 40 с.

²⁵⁶Ястремська, С.О., Рега Н.І., Мазур Л.П., 2014. *Проблеми та перспективи підготовки медичних сестер з вищою освітою в Україні. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. практ. конф. з міжнародною участю. Житомир: Видавець О.О.Євенок, с. 209-212.

²⁵⁷Ястремська, С.О., 2015. *Проблеми та перспективи підготовки медичних сестер з вищою освітою в Україні. Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я*. Матер. наук. прак. конф. за міжнародною участю. Київ, 22 квітня 2015 р. К.: ДКС-Центр, с.153-155.

навчальних закладах засобами дистанційного навчання».

Зокрема, С. Ястремська підкреслює, що інформаційно-комунікативна компетентність лежить в основі дистанційної освіти, яка перебравши усі переваги заочного навчання (можливість навчатися працюючим студентам у зручний для них час, без відриву від роботи, за індивідуальним графіком), усунула недоліки заочного навчання – відсутність контакту викладача і студента та їх взаємозв'язку.

Однак, у роботах означених дослідників не надається належної уваги такій важливій складовій інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, як вміння ефективно оприлюднювати результати проведених наукових досліджень засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій на очних та віртуальних міжнародних наукових форумах таким чином, щоб роботи магістрів, за умови виконання відповідних вимог, могли увійти до фондів міжнародних наукометричних баз.

Методологічні основи використання електронних засобів навчального призначення при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів різного профілю з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій, соціальних мереж та «хмарних» технологій висвітлено у роботах В. Бикова,^{16, 17, 18, 229} П. Грабовського,⁵³ Р. Гуревича,⁵⁸ А. Гуржій,⁵⁹

¹⁶Биков, В. Ю., 2011. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. Вип. 6. с. 3-11. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/11> (Дата звернення 04.04.2018).

¹⁷Биков, В. Ю., Андрущенко В.П., Бех І.Д., 2011. *Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації*. Національна доповідь розвитку освіти в Україні Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К.: Пед. думка, с. 118-124.

¹⁸Биков, В.Ю., Спірін, О.М., Лупаренко, Л.А., 2014. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Вип. 1. с. 3-25.

²²⁹*Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору*. За заг. ред. Бикова В.Ю. і Овчарук О.В. К.: Атіка, 2014. 212 с.

⁵³Грабовський, П.П., 2016. *Розвиток інформаційної компетентності вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній педагогічній освіті*: автореф. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 20.

⁵⁸Гуревич, Р. С., Кадемія, М.Ю., Козяр, М.М., 2015. *Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців: монографія*. Львів : ЛДУ БЖД, с. 3-16

⁵⁹Гуржій, А. М., Волинський В.П., Ткачова Л.П., 2013. Дидактичні основи створення динамічних аудіовізуальних електронних засобів. *Педагогіка і психологія*. вип. 4. с. 58-64.

М. Кадемії,⁹⁸ О. Спіріна,²¹⁷ Б.Шуневича,²⁴⁷ С.Boelen,²⁶⁵ J.J.Brunner²⁶⁹ та ін.

Так, у колективній монографії «Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору» за редакцією В. Бикова і О. Овчарук описуються результати досліджень у галузі формування інформаційно-комунікативної компетентності студентів закладів вищої освіти в Україні, а також світові і європейські тенденції застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі.²²⁹

До складових інформаційно-комп'ютерних технологій автори монографії зараховують віртуальні освітні технології формування компетентностей в системі вищої освіти, тенденції впровадження моніторингових досліджень інформаційно-комунікативної компетентності викладачів в контексті євроінтеграційних процесів, стандартизацію інформаційно-комунікативної компетентності викладача, інформаційно-комунікаційні технології при реалізації міжпредметних зв'язків, впровадження елементів компетентнісно-орієнтованих «хмарних» технологій в систему вищої та загальної середньої освіти, формування інформаційно-комунікаційного середовища навчального закладу тощо.²²⁹

Різні аспекти проблеми формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності досліджували С. Іщук,⁹⁰

⁹⁸Кадемія, М. Ю., Шаніна І.Ю., 2011. *Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі*. Вінниця : ТОВ Планер, 220 с.

²¹⁷Спірін, О.М., Одуд, О.А., 2016. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Хмарні інформаційно-аналітичні технології у науково-дослідному процесі». *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 52. вип. 2. с. 108-120.

²⁴⁷Шуневич, Б., 2006. *Теоретичні основи дистанційного навчання : навчальний посібник*. Львів: Видавництво Нац. ун-ту «Львівська політехніка». 244 с.

²⁶⁵Boelen, C., 2002. A new paradigm for medical schools a century after Flexner's report. *Bulletin of the World Health Organization*. Vol. 80 (7). p. 592-593. [on line] URL: [http://www.who.int/bulletin/archives/80\(7\)592.pdf](http://www.who.int/bulletin/archives/80(7)592.pdf). (Дата звернення 26.03.2018).

²⁶⁹Brunner, J.J., 2008. Globalization, education and the technological revolution. *Prospects*. Vol. XXXI. № 2. p. 133-138.

²²⁹Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору. За заг. ред. Бикова В.Ю. і Овчарук О.В. К.: Атіка, 2014. 212 с.

⁹⁰Іщук, С. М., 2012. Новітні медіа та комунікаційні технології у викладанні дисциплін магістрам – медсестринства. *Магістр медсестринства*. Вип. № 2(8). с. 82-87.

Я. Карлінська,^{100, 101} І.Махновська,¹³⁶ Н. Шигонська,²⁴⁵ С. Ястремська,^{255, 257}
 М. Ahmed,²⁵⁸ D. Bahner,²⁶⁰ A. Casey,²⁷¹ S. Savignon²⁹⁴ та ін.

Так, Я. Карлінська^{100, 101} наголошує, що використання в процесі навчання майбутніх магістрів медсестринства нових педагогічних технологій, зокрема, інформаційно-комунікативних, з метою розвитку творчого мислення і формування у студентів умінь працювати в проблемно-орієнтованих інформаційно-комунікаційних середовищах, робить можливим:

- забезпечення інтенсифікації процесу навчання;^{100, 101}
- підвищення навчально-пізнавальної активності студентів;^{100, 101}
- забезпечення якості навчання студентів на рівні вимог інформаційного суспільства;^{100, 101}
- створення умов для інтелектуального розвитку студентів, розкриття їхнього творчого потенціалу;^{100, 101}
- підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, у тому

¹⁰⁰Карлінська, Я.В., 2010. *Формування інформаційної компетентності студентів комерційних коледжів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін*. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. Івана Франка. 268 с.

¹⁰¹Карлінська, Я.В., 2011. Нові освітні технології – шлях до інформатизації вищої школи. Нові технології навчання. Вип. 69. Ч. I. с. 183-187.

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. с. 364.

²⁴⁵Шигонська, Н.В., Поплавська С.Д., 2015. Особливості підготовки магістрів сестринської справи в Україні. *Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я*. Матер. наук. прак. конф. ДКС-Центр, 2015. -С. 146-148.

²⁵⁵Ястремська, С.О., 2018. *Теорія і методика професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання*: автореф. дис. д. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. 40 с.

²⁵⁷Ястремська, С.О., 2015. Проблеми та перспективи підготовки медичних сестер з вищою освітою в Україні. *Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я*. К.: ДКС-Центр, с.153-155.

²⁵⁸Ahmed, M., Sherwani, Y., Al-Jibury, O., 2015. Gamification in medical education. [on line] URL: <http://europepmc.org/articles/pmc4590351>. (Дата звернення 02.10.2017).

²⁶⁰Bahner, D., Adkins, E., Patel, N., 2012/ How we use social media to supplement a novel curriculum in medical education. *Medical Teacher*. Vol. 34. p. 439-444. [on line] URL: <http://wp.vcu.edu/adlt676/wp-content/uploads/sites/4798/2014/06/Bahner-Social-Media-to-Supplement.pdf>. (Дата звернення 03.10.2017).

²⁷¹Casey, A., Willis, A., 2011. Effective communication: Principle of Nursing Practise. *Nursing Standarts*. Vol. 25(32). -p. 35-37.

²⁹⁵Savignon, S., 1985/ Evaluation of Communicative Competence: The ACTFL Provisional Proficiency Guidelines. *The Modern Language Journal*. Vol., 59. p. 129-134.

числі їхньої конкурентоспроможності на міжнародному ринку інтелектуальної праці;^{100, 101}

- підвищення рівня інформаційної культури;^{100, 101}
- сприяння формуванню у студентів ключових і галузевих компетентностей.^{100, 101}

Дослідження проблеми формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу набуває важливого значення в зв'язку з тим, що згідно з розробленим у 2016 році стандартом вищої освіти в галузі 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство», другого (магістерського) рівня освіти, освітнього ступеня «Магістр», освітньої кваліфікації «Магістр медсестринства», серед загальних компетентностей випускника важливе місце належить пункту 4 «Навички використання інформаційних та комунікативних технологій», що передбачає відповідні, знання, уміння, комунікації, автономію та відповідальність.

Таким чином, незважаючи на те, що магістри медсестринства готуються в Україні уже впродовж 9 років, проблема формування в них інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу потребує подальшого удосконалення. Тому, має сенс проаналізувати термінологічну визначеність понятійного апарату досліджуваної проблеми.

1.2. Аналіз базових понять досліджуваної проблеми

Будь-яке наукове дослідження вимагає глибокого усвідомлення термінологічної сутності понять, їх взаємозв'язку і взаємозалежності.

¹⁰⁰Карлінська, Я.В., 2010. *Формування інформаційної компетентності студентів комерційних коледжів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін*. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. Івана Франка. с. 268

¹⁰¹Карлінська, Я.В., 2011. Нові освітні технології – шлях до інформатизації вищої школи. Нові технології навчання. Вип. 69. Ч. I. с. 183-187.

Відповідно до мети і завдань дослідження, які полягали у вивченні стану наукового розроблення проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства в педагогічній теорії та практичній діяльності закладів вищої медичної освіти, а також прагнучи до логічної стрункості та внутрішньої несуперечливості теорії, ми виходили з того, що в її основі має бути якомога менше вихідних понять. За недотримання цієї умови сукупність ідей, понять і припущень, якщо їх занадто багато, не в змозі перетворитися в єдину і несуперечливу теоретичну систему.^{111, 112}

Згідно з фундаментальним науковим принципом економії понять, який у 14-му столітті сформулював монах-францисканець Вільям Оккам, із двох теорій, що пояснюють одне й теж явище, правильною є та, що простіша.

Виходячи з цих позицій при побудові терміносистеми інформаційно-комунікативної компетентності ми дотримувалися наступних вимог:

- структуру терміносистеми мають складати основні фундаментальні поняття, кількість яких має бути максимально обмежена і разом з тим достатня для побудови теоретичної моделі, яка обґрунтовує проблемне поле інформаційно-комунікативної компетентності як наукового поняття;^{111, 112}

- до її складу мають входити найбільш витлумачені терміни, трактування яких однозначне, не тавтологічне й не суперечить одне одному;^{111, 112}

- між поняттями необхідно встановити взаємозв'язки, які забезпечать цілісність моделі, та вибудувати чітку їх ієрархію і субординацію відповідно до значущості та теоретичного наповнення сутності кожного з понять.^{111, 112}

З великого розмаїття нових підходів, теорій та педагогічних парадигм найбільш продуктивною виявилася концепція освіти, яка ґрунтується на компетентності – competence based education (CBE).

Термін запропонував американський лінгвіст Н. Хомський у 60-х роках

¹¹¹Коновальчук, І.І., 2011. Сутність інновації як системоутворювальної категорії педагогічної інноватики. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. практ. конф. Житомир: Полісся, с. 132-135.

¹¹²Коновальчук, І.І., 2013. Терміносистема базових понять інноватики. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(9). с. 22-28.

минулого століття.^{273, 274}

У вітчизняній та російській педагогічній науці поняття СВЕ (competence based education) трансформувалося в компетентісно-орієнтовану освіту з розмежуванням на «компетенції» і «компетентності».^{105, 106}

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» В. Бусел визначає поняття «компетентний» – як «той, який має достатні знання у якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний».²⁷

Компетенція (лат. *competentia* від дієслова *competo*) – взаємно прагнути, відповідати (у значенні перебувати у відповідності одне до одного), підходити (у значенні підходити за змістом, бути тим, що потрібно).^{105, 106}

Компетентність (на латині *competentia*) означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.^{105, 106}

Оскільки на сьогодні не існує консенсусу щодо визначення понять «компетентність» і «компетенція», щоб переконатися, якому визначенню надає перевагу більшість науковців, проведено контент-аналіз різних тлумачень цих термінів. В основу використаної методики контент-аналізу покладено дослідницький інструментарій, описаний О. Мариновською,¹³⁰ О. Мельник,¹³⁸ Н. Щербою^{248, 249} та ін.

²⁷³Competency-Based Teacher Education: Progress, Problems and Prospects. Ed. By W.R. Houston, R.B. Howsam. Chicago: Science Research Association, 1972. Vol. X. p. 8-14

²⁷⁴Definition and Selection of Competencies, 2001. Country Contribution Process Summary and Country Report-Uri Peter Treer. University of Newchattel, Oktober 2001. Vol. 72, p. 255-260.

¹⁰⁵Компетентність. Вікіпедія. [on line] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 28.03.2018).

¹⁰⁶Компетентнісний підхід. Вікіпедія. [on line] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 28.03.2018).

²⁷Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с.1043.

¹³⁰Мариновська, О., Завалевський, Ю., 2014. Метод контент-аналізу в педагогічних дослідженнях: аналіз наукової літератури. *Обрії*. Вип. 2(39). с. 17-22.

¹³⁸Мельник, О.Ф., 2017. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 30-37.

²⁴⁸Щерба, Н.С., 2009. *Підготовка майбутнього вчителя до формування в учнів іншомовної стратегічної компетенції*: дис... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Житомирський державний університет. с. 1-20.

²⁴⁹Щерба, Н.С., 2006. Застосування методу контент-аналізу до визначення поняття «стратегічна компетенція». *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Вип. 29, с.166-169.

На першому, підготовчому етапі відібрано низку літературних джерел, в яких дослідниками науково обгрунтовані визначення понять «компетентність» і «компетенція» та опрацьовані відповідні терміни, що наведені в тлумачних словниках, енциклопедіях, різномовних версіях вікіпедії тощо.

На другому, виконавчому етапі послідовно виконано наступні дії:

1. Проведено конструювання визначень у вигляді таблиці 1.1 (компетентність) і таблиці 1.2 (компетенція), які наведено у додатку Б;

2. Проведено квантифікацію, яка полягала у кількісному визначенні якісних ознак предмета дослідження, виокремленні смислових категорій, визначенні їх частотного розподілу, значимості у відсотках та в рейтингу.^{130, 138, 248, 249}

3. Проведено порівняння понять «компетентність» і «компетенція» на основі добору смислової єдності та протилежності у різних його тлумаченнях.^{130, 138, 248, 249}

4. На підсумковому етапі обчислено вірогідність різниці у визначенні досліджуваних понять за кількісними і якісними смисловими критеріями контент-аналізу за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена та зроблено аналітичний висновок.

У таблиці 1.3 представлено результати контент-аналізу поняття «компетентність» за смисловими категоріями та ключовими словами.

Більшість дослідників вважають, що компетентність – це сукупність знань, умінь, практичних навичок, які дозволяють виконувати завдання у

¹³⁰ Мариновська, О., Завалевський, Ю., 2014. Метод контент-аналізу в педагогічних дослідженнях: аналіз наукової літератури. *Обрії*. Вип. 2(39). с. 17-22.

¹³⁸ Мельник, О.Ф., 2017. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 30-37.

²⁴⁸ Щерба, Н.С., 2009. *Підготовка майбутнього вчителя до формування в учнів іншомовної стратегічної компетенції*: дис... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Житомирський державний університет. с. 1-20.

²⁴⁹ Щерба, Н.С., 2006. Застосування методу контент-аналізу до визначення поняття «стратегічна компетенція». *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Вип. 29, с.166-169.

Результати контент-аналізу поняття «компетентність»

Смислові категорії контент-аналізу (варіанти трактування)	Частотний розподіл тлумачень	Значимість розподілу, %	Рейтинг
Знання, обізнаність, уміння, навички ^{3, 5, 14, 27, 33, 34, 35, 49, 62, 84, 85, 222, 143, 105, 155, 165}	16	14,5	1
Здатність, готовність, спроможність ^{4, 33, 34, 35, 60, 69, 115, 117, 228, 246, 9, 49, 61, 63, 103}	15	13,6	2
Характеристика, особистісна якість, риса ^{120, 208, 237, 238, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 283, 6}	14	12,7	3
Поєднання, комбінація ^{10, 11, 14, 21, 22, 23, 24, 30, 31, 32, 35}	11	10,0	4
Професіоналізм, кваліфікація ^{62, 61, 60, 56, 53, 50, 49, 47, 36, 3}	10	9,1	5
Коло повноважень, володіння компетенціями ^{266, 138, 14, 158, 82, 143, 51, 177, 30}	9	8,2	6
Система ^{120, 103, 63, 61, 33, 1}	7	6,4	7
Властивість ^{33, 6, 283, 237, 238, 208}	6	5,5	8
Завдання, обов'язок, норма, вимога ^{67, 155, 118, 79, 61}	5	4,7	9
Спосіб, засіб, інструмент ^{78, 303, 153, 133}	4	3,6	10
Мета розвитку, результат виховання, освітній результат ^{266, 1, 77}	3	2,7	11
Здібність ^{14, 138}	2	1,8	12
Співпраця ¹⁵⁸	1	0,9	13-20
Стандарт ⁸²	1	0,9	13-20
Рефлексія ¹⁴³	1	0,9	13-20
Наявність ⁵¹	1	0,9	13-20
Демонстрація ¹⁷⁷	1	0,9	13-20
Форма ²¹⁹	1	0,9	13-20
Моральність ³⁰	1	0,9	13-20
Рівень досягнень особистості ²⁷²	1	0,9	13-20
Всього:	110	100,0	1-20

певній галузі людської діяльності (В. Ананьєв,³ О. Антонова,⁵ Н. Бібік,¹⁴

³Ананьєв, Б.Г., 1968. Человек как предмет познания. Ленинград: ЛГУ. с. 34.

⁵Антонова, О.Є., Шарлович, З.П., 2016. Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини: сутність, структура, технологія формування: монографія. Житомир: Полісся. с. 258.

¹⁴Бібік, Н.М., 2004. Компетентісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. В.: Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. За ред. О.В.Овчарук. К.: «К.І.С». с.47-53.

²⁷Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с. 445

В. Бусел,²⁷ С. Вітвицька,^{33, 34, 35} О. Гиря,⁴⁹ Л. Данильчук,⁶² О. Дубасенюк,²²² І. Зязюн,⁸⁴ Л. Мітіна,¹⁴³ О. Овчарук,¹⁵⁵ О. Пометун¹⁶⁵ та ін). Таке тлумачення поняття «компетентність» складає 14,5% від загальної кількості проаналізованих визначень і посідає перше місце в рейтингу.

Решту позицій в рейтингу посіли визначення інших дослідників (В. Андрєєва,⁴ Є. Гусинського,⁶⁰ І. Зверєвої,⁶⁹ Є. Костіної,¹¹⁵ Н. Кузьміної,¹¹⁷

²⁷Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с. 445

³³Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 192-223.

³⁴Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 192-223.

³⁵Вітвицька, С.С., 2012. Особливості побудови професіограми магістра освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал*, № 5, с. 10.

⁴⁹Гиря, О.О., 2007. Компетентнісно орієнтована освіта в процесі викладання хімії. *Моделі компетентнісного випускника 12-річної школи: сутність, пріоритети, пошуки відповідей на виклики ХХІ століття*: матеріали Всеукраїнської науково-пошукової конференції. Донецьк, с.113.

⁶²Данильчук, О.Л., 2017. *Обґрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності*. В.: Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. 458 с.

²²²*Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія*. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.

⁸⁴Зязюн, І.А., 2008. *Філософія педагогічної дії: монографія*. Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.

¹⁴³Мітіна, Л.М., Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях. Вопросы психологии. Вып. 4. с. 28-38.

¹⁵⁵Овчарук, О.В. ред., 2004. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ : «К.І.С.», с 8.

¹⁶⁵Пометун, О.І., 2004. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. В: О.В. Овчарук, ред. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : «К.І.С.», с. 18.

⁴Андрєєва, В.М.,Григораш В.В., 2006. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром. Харків: вид-во група «Основа», с.204.

⁶⁰Гусинский, Э.Н., Турчанинова Ю.И., 1996. Этапы обретения компетентности. В.: Развитие и оценка компетентности. Под ред В.И.Белопольского, И.Н.Трофимовой. М.: Ин-т психологии РАН. с. 29-31.

⁶⁹Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. За ред. І.Д.Зверєвої. Київ-Сімферополь: Універсум. 2013. с. 57. 536 с.

¹¹⁵Костіна, Є.А. 2015. Профессиональная компетентность учителя иностранного языка: учебное пособие. Москва. – Берлин: Директ-медиа, с. 5.

¹¹⁷Кузьміна, Н.В., 1990. Профессии-нализм личности: преподаватели и мастера производственного обучения. Высшая школа. с. 87-89

²²⁸Филатова, Л.О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преимущества школьного и вузовского образования. Дополнительное образование. Вып. 7. с. 9-11.

Л. Філатової,²²⁸ С. Шишова,²⁴⁶ С. Бабушко,⁹ О. Гиря,¹¹⁷ І. Данілової,⁶¹
 А. Дахіна,⁶³ В. Коваль,¹⁰³ С. Лісової,¹²⁰ Г. Селевко,²⁰⁸ А. Хуторського,^{237, 238}
 Le Deist F. D.,²⁸³ J. Winterton,²⁸³ О. Антонової,⁶ С. Вітвицької,³³ І. Данилової,⁶¹
 Закон України «Про вищу освіту»⁷⁹, З. Курлянда¹¹⁸, О. Овчарук¹⁵⁵, Д. Дьюї,⁶⁷
 А. Маркової,¹³³

²²⁸Філатова, Л.О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. Дополнительное образование. Вып. 7. с. 9-11.

²⁴⁶Шишов, С.Е., Кальмей, В.А., 2002. Понятие компетенции в контексте качества образования. Дайджест педагогических идей и технологий. Школа-парк, № 3, с. 20-21.

⁹Бабушко, С.Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). Андрагогічний вісник. Вип. 5. с.154.

⁶¹Данилова, И.С., 2002. Развитие коммуникативной компетентности в процессе профессиональной педагогической подготовки учителя: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. ПИУМ. 22 с.

⁶³Дахин, А.Н., 2004. Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника? Народное образование. № 4, с. 136.

¹⁰³Коваль, В.О., 2014. Терміни «компетенція» і «компетентність» у контексті професійної підготовки майбутніх учителів-словесників. Вісник ЖДУ імені Івана Франка, № 74, с. 9-14

¹²⁰Лісова, С.В., 2011. Компетентнісний підхід у вищій освіті: зарубіжний досвід. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія. За ред. В. О.А. Дубасенюк, Житомир: Вид-во: ЖДУ ім. І. Франка, с. 40.

²⁰⁸Селевко, Г.К., 2004. Компетенции и их классификация. Народное образование, № 4, с.139.

²³⁷Хуторской, А. В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной деятельности. Народное образование, № 2, с. 12-21.

²³⁸Хуторской, А.В., 2005. Теоретико-методологические основания инновационных процессов в образовании. Интернет-журнал «Эйдос». [on line]. URL: <http://www.aidos.ru/journal/2005/0326.htm> (Дата звернення 27.09.2017).

²⁸³Le Deist, F. D., Winterton, J., 2005. What is competence? Human Resource Development International. Vol. 8 (1). p. 27-46.

¹²⁵Антонова, О.Є., Шарлович, З.П., 2016. Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини: сутність, структура, технологія формування: монографія. Житомир: Полісся. с. 37.

³³Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 195.

⁶¹Данилова, И.С., 2002. Развитие коммуникативной компетентности в процессе профессиональной педагогической подготовки учителя: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. ПИУМ. 22 с.

⁷⁹Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII, ВВР, 2017. №38-39. с. 380. [on line]. URL: : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [Дата звернення 25.09.2017].

¹¹⁸Курлянд, З.Н., Осипова, Т.Ю., Гурін, Р.С. та ін. 2012. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. Київ: Знання, с. 48

¹⁵⁵Овчарук, О.В. ред., 2004. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ : «К.І.С.», с 8.

¹⁶⁷Дьюи, Дж., 1922. Школы будущего. Берлин: Госуд. Изд-во. РСФСР, 1922. – с. 17.

¹³³Маркова, А.К., 1995. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя. Педагогика. Вып. 6. с. 55-63.

В. Новікова,¹⁵³ D. L. Tomson³⁰³, О. Заблоцької,^{77, 78} укладачі Академічного тлумачного словника української мови,¹ Boon J. van der Klink,²⁶⁶ І. Зязюна,¹³⁸ О. Мельник,¹³⁸ Л. Мітіної¹⁴³, М. Гончар⁵¹, Д. Равена,¹⁷⁷ І. Тараненко²¹⁹ D. Cazal,²⁷² та ін.

На основі проведеного контент-аналізу констатуємо, що поняття «компетентність» багатозначне, тому будемо розглядати *«компетентність, як сукупність знань, умінь, практичних навичок, а також способів мислення, професійних, світоглядних, громадянських якостей та морально-етичних цінностей, що визначають здатність особи успішно здійснювати професійну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти»*, що відповідає визначенню, яке надано у Законі України «Про вищу освіту».

¹⁵³Новиков, В.Н., 2012. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор. *Психологическая наука и образование: электронный журнал*. Вып. 1. с. 1-8. [on line] URL: www.psyedu.ru (Дата звернення 27.09.2017).

³⁰³Tomson, D., Priestly, D. Definition and Selection of Competences: Theoretical and Conceptual Foundations: Strategy Paper on Key Competences: An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program. University of Neuchatel, October, 2001. p.29.

⁷⁷Заблоцька, О.С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентісної парадигми вищої освіти. *Вісник Житомирського університету ім. Івана Франка*. Вип. 39. с. 52-56.

⁷⁸Заблоцька, О.С., 2018. Міжнародний досвід конструювання змісту компетентісного навчання фахівців із вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 113-116.

¹Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua> с. 250

²⁶⁶Boon J. van der Klink, 2002. Competences the triumph of a fuzzy concept. *Proceeding of Academy of Human Resurses Development. Annual Conference. Honolulu*. Vol. 1. p. 327-334.

¹³⁸Зязюн, І.А., 2008. Філософія педагогічної дії: монографія. Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.

¹³⁸Мельник, О.Ф., 2017. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 30-37.

¹⁴³Митина, Л.М., Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях. Вопросы психологии. Вып. 4. с. 28-38.

⁵¹Гончар, М.В., 1999. Андрагогические условия развития компетентности учителя в формировании индивидуальности школьников: автореф. дис. кандидат. пед. наук. Калининградский госсудар-ственный. университет, с. 4

¹⁷⁷Равен, Д., 2002. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация. М.: Когнито-центр. с. 21.

²¹⁹Тараненко, І.Г., 2000. Розвиток життєвої компетеності та соціальної інтегпції: досвід європейських країн. В.: Кроки до компетентності та інтеграції у суспільство. За ред І.Єрмакова.. К.: Контекст. 175 с.

²⁷²Cazal, D., Dietrich, A., 2003. Competenceset saviors: quells concepts pour quelles Instrumentation. *Ceres les Competences : des Instruments aux Processus*. Paris: Vuibert . p. 241-262.

У таблиці 1.4 представлено результати контент-аналізу поняття «компетенція» за смисловими категоріями та ключовими словами.

Таблиця 1.4

Результати контент-аналізу поняття «компетенція»

Смислові категорії контент-аналізу (варіанти трактування)	Частотний розподіл тлумачень	Значимість розподілу, %	Рейтинг
Коло повноважень установи або особи ^{33, 34, 35} 156, 179, 1, 135, 14, 208, 285	10	16,7	1
Результат ^{303, 295, 153, 134, 289, 285, 276, 263, 208}	9	15,0	2
Знання, обізнанність, уміння, навички ^{3, 11, 23, 24, 36, 27, 31, 36}	8	13,3	3
Якість ^{23, 24, 27, 30, 31, 32, 33}	7	11,7	4
Здатність ^{77, 85, 289, 237, 208, 14}	6	10,0	5
Вимога, завдання, обов'язок ^{24, 83, 41, 4, 1}	5	8,3	6
Категорія ^{50, 33, 246, 44}	4	6,7	7
Ресурс ^{121, 117, 91.}	3	5,0	8
База, основа ^{254, 263}	2	3,3	9
Система ²²⁸	1	1,7	11
Володіння ⁵²	1	1,7	12
Процес ²⁸²	1	1,7	13-15
Відповідність ²⁶⁷	1	1,7	13-15
Досвід ⁴²	1	1,7	13-15
Можливість ²²	1	1,7	13-15
Всього:	60	100,0	1-15

Найбільша кількість дослідників (С. Вітвицька^{33, 34, 35}, С. Ожегов¹⁵⁶, І. Родигіна¹⁷⁹, укладачі «Академічного тлумачного словника української мови»¹, укладачі словника сучасної англійської мови²⁸⁵ та ін.) вважають, що

¹⁰⁰Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 195.

³⁴Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 192.

³⁵Вітвицька, С.С., 2012. Особливості побудови професіограми магістра освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал*, № 5, с. 10.

¹⁵⁶Ожегов, С. И., 1999. Толковый словарь русского языка. Под ред. р Н. Ю. Шведовой. М. : Азбуковик. с. 289

¹⁷⁹Родигіна, І.В., 2005. *Компетен-існо-орієнтований підхід до навчання*. Х.: Вид. група «Основа». с. 86.

¹Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua> с. 250 (Дата звернення 25.07.2018).

²⁸⁵Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow: Longman Dictionary. 1995. p.270

компетенція – це коло повноважень. Таке тлумачення поняття «компетенція» складає 16,7% від загальної кількості проаналізованих визначень.

Решту позицій в рейтингу посіли визначення поняття «компетенція» наступних дослідників: Н. Бібік,¹⁴ Г. Селевко²⁰⁸, А. Хуторской²³⁷, укладачі Оксфордського словника російської мови,²⁸⁹ В. Бусел⁸⁵, О. Заблоцька⁷⁷, укладачі Академічного тлумачного словника української мови,¹ В. Андрєєва,⁴ Т. Ворошило,⁴¹ І. Зимня⁸³, С. Бондар,²⁴ І. Галяміна,⁴⁴ С. Шишов,²⁴⁶ С. Вітвицька,³³ М. Головань,⁵⁰ Н. Ігнатенко,⁹¹ Н. Кузьміна,¹¹⁷

¹⁴Бібік, Н.М., 2004. Компетентісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. В.: Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. За ред. О.В.Овчарук. К.: «К.І.С». с.47-53.

²⁰⁸Селевко, Г.К., 2004. Компетенции и их классификация. Народное образование, № 4, с.142.

²³⁷Хуторской, А.В. Ключевые компетентности как результат образования. [on line]. Доступно: <http://www.mega.educat.samara.ru/download/docs/3/148.ppt>. [Дата звернення 10 жовтня 2017].

²⁸⁹Oxford Russian Dictionary. Oxford University Press. 1977. p. 725

²⁷Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с. 445.

⁷⁷Заблоцька, О.С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентісної парадигми вищої освіти. Вісник Житомирського університету ім. Івана Франка. Вип. 39. с. 52-56.

¹Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua> с. 250. (Дата звернення 25.07.2018).

⁴Андрєєва, В.М., Григораш В.В., 2006. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром. Харків: вид-во група «Основа», с.204.

⁴¹Ворошило, Т., Алексєєнко, Ю., 2015. Розвиток інформаційних компетентностей викладачів ВНЗ. Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти: зб. наук. праць. за ред. В. Вітвицька, С.С., Мирончук, Н.М. Житомир: ФОП Левковець, с 53.

⁸³Зимня, І.А., 2003. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Высшее образование сегодня*, № 5.с. 8-12.

²⁴Бондар, С.П., 2003. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. Біологія і хімія в школі, № 2, с. 8.

⁴⁴Галяміна, І.Г., 2004. Проектирование государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования нового поколения с использованием компетентностного подхода. [Online]. Доступно: <http://www.rc.edu.ru/rc/bologna/works> [Дата звернення 28 вересня 2017].

⁹¹Ігнатенко, Н.А., 2000. *Факторы формирования иноязычной социокультурной компетенции будущего учителя*. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.02. Воронеж. 162 с.

²⁴⁶Шишов, С.Е., Кальмей, В.А., 2002. Понятие компетенции в контексте качества образования. Дайджест педагогических идей и технологий. Школа-парк, № 3, с. 20-21.

³³Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 195.

⁵⁰Головань, М.С., 2008. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. Вища освіта України, № 3. с. 26

¹⁵³Ігнатенко, Н.А., 2000. *Факторы формирования иноязычной социокультурной компетенции будущего учителя*. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.02. Воронеж. с. 72

¹¹⁷Кузьміна, Н.В., 1990. Профессионализм личности: преподаватели и мастер а производственного обучения. Высшая школа. с. 87-89.

О. Ломакіна,¹²¹ В. Bergman,²⁶³ В. Ягупов,²⁵⁴ Л. Філатова,²²⁸ В. Горб,⁵²
R. Jason,²⁸² J. K. Britell,²⁶⁷ Г. Гаврищак,⁴² С. Бондар²², та ін.

Таким чином, щодо термінологічної визначеності поняття «компетенція» серед науковців також не існує консенсусу. Для визначення тотожності і відмінності понять «компетентність» і «компетенція» використано обчислення коефіцієнта рангової кореляції Спірмена.

У таблиці 1.5 представлено вихідні дані для контент-аналізу за кількісними і якісними смисловими критеріями понять «компетентність» і «компетенція», які необхідні для обчислення коефіцієнта рангової кореляції Спірмена.

Величину коефіцієнта рангової кореляції Спірмена обчислювали за формулою 1.1:

$$p = 1 - \frac{6 \sum d^2}{n(n^2 - 1)} \quad (\text{формула 1.1})$$

У формулі 1.1: p – коефіцієнт рангової кореляції Спірмена; $\sum d^2$ – сума квадратів різниці між ранговими місцями (рейтингом) показників; n – кількість показників (у нашому випадку кількість використаних показників дорівнює 15).

¹¹⁷Кузьміна, Н.В., 1990. Професионализм личности: преподаватели и мастер а производственного обучения. Высшая школа. с. 87-89.

¹²¹Ломакина, О.Е., 1998. Формиро-вание профессиональной компе-тентности будущего учителя: дис.... канд. пед. наук. 13.00.08. Волгоград. с. 31.

²⁶³Bergman, В. 2002. Berufliche Kompetenzentwicklung. Berlin. August. 4. 99

²⁵⁴Ягупов, В.В., Свистун, В.І., 2007. Компетентнісний підхід до підготовки фахів-ців у системі вищої освіти. *Наукові записки*. Том 71. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота, с. 4.

²²⁸Філатова, Л.О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. *Дополнительное образование*. Вып. 7. с. 9-11.

⁵²Горб, В.Г., 2004. Основная образовательная программа вуза: проблемы и решения. *Стандарты и мониторинг в образовании*. № 2, с. 22-31.

²⁸²Jason, R. Frank, Shell, L., 2010. Competency-Based Medical Education Theory of Practice. *Medikal Teacher*. Vol. 32(8). p. 638-646.

²⁶⁷Britell, J. K., 1980. Competence and Excellence: The Search for an Egalitarian Standard, the Demand for a Universal Guarantee. *Minimum Competency Achievement Testing*. Berkeley. p. 23-29.

⁴²Гаврищак, Г.Р., 2006. Компетентність та ключові компетенції викладача ВНЗ. Професійні компетенції та компетентності вчителя. Матеріали регіонального науково-практичного семінару 28-29 листопада 2006 р. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. с. 31- 32.

²²Бондар, С. П., 2007. Сутність та структура понять «компетенція» та «компетентність» у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова*. Теорія і практика навчання та виховання. Вип. 17. К.: НПУ. с. 18-19.

$$p = 1 - \frac{6 \times 137}{15(15^2 - 1)} = 1 - \frac{822}{3360} = 0,76$$

Критичне значення коефіцієнта рангової кореляції для рівня значимості 0,05 і числа показників рівному 15 – не менше, ніж 0,44. Оскільки $0,76 > 0,44$, відтак, можна стверджувати, що різниця в рейтингових місцях показників між смисловими категоріями понять «компетентність» і «компетенція» статистично вірогідна.

Таблиця 1.5

Вихідні дані для обчислення коефіцієнта рангової кореляції Спірмена щодо смислової різниці в поняттях «компетентність» і «компетенція»

Смислові категорії (варіанти трактування) поняття «компетентність»	Рейтин- гове місце	Смислові категорії (варіанти трактування) поняття «компетенція»	Рейтин- гове місце	d	d ²
Знання	1	Знання	3	2	4
Здатність	2	Здатність	5	3	9
Характеристика	3	Немає відповідника	0	0	0
Поєднання, комбінація	4	Немає відповідника	0	0	0
Професіоналізм	5	Немає відповідника	0	0	0
Коло повноважень	6	Коло повноважень	1	5	25
Система	7	Система	10	3	9
Властивість	8	Немає відповідника	0	0	0
Вимога, завдання	9	Вимога, завдання	6	3	9
Спосіб, засіб, інструмент	10	Немає відповідника	0	0	0
Результат	11	Результат	2	9	81
Здібність	12	Немає відповідника	0	0	0
Співпраця	13	Немає відповідника	0	0	0
Стандарт	14	Немає відповідника	0	0	0
Рефлексія	15	Немає відповідника	0	0	0
Немає відповідника	0	Якість	4	0	0
Немає відповідника	0	Категорія	7	0	0
Немає відповідника	0	Ресурс	8	0	0
Немає відповідника	0	База, основа	9	0	0
Немає відповідника	0	Володіння	11	0	0
Немає відповідника	0	Процес	12	0	0
Немає відповідника	0	Відповідність	13	0	0
Немає відповідника	0	Досвід	14	0	0
Немає відповідника	0	Можливість	15	0	0

Примітка: у таблиці 1.5 d – різниця між рейтингами смислових категорій понять «компетентність» та «компетенція».

Це дає підстави стверджувати, що поняття «компетентність» і «компетенція» не є тотожними, незважаючи на деяку схожість визначень в окремих випадках у низки дослідників, тобто розмежування цих понять у вітчизняній педагогіці є науково обґрунтованим.

Звертаємо увагу на інший, не менш важливий аспект освіти, заснованої на компетентності. Спільною рисою для понять компетенція і компетентність є діалектична єдність широкого світоглядного, філософського, фундаментального і поглибленого, але обмеженого певною галуззю, експертного характеру знань та практичного досвіду людської діяльності. Ця єдність зумовлена феноменом, викликаним науковою революцією, внаслідок чого сучасне постіндустріальне або, як його ще називають інформаційне суспільство, характеризується лавиноподібним потоком накопичення інформації.^{305, 190, 191, 193, 194, 189}

Феномен стрімкого, лавиноподібного накопичення інформації і в той же час необхідність у глибокій компетентності у певній галузі знань призвів до вузької спеціалізації людської діяльності, а в освітній галузі до виникнення

³⁰⁵Volodymyr Svyrydiuk, 2017. Prospective approaches to forming of communicative competence of students of master's degree in nursing. In monograph: *The research challenges in nursing practice*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszow. p. 9-20.

¹⁹⁰Свиридюк, В.В., 2013. Комунікативна компетентність магістрів медсестринства в умовах євроінтеграції вищої медичної освіти України. *Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи*. Зб. наукових праць за заг. ред. С.С.Вітвицької, Н.М.Мирончук. Житомир: ЖДУ ім. І.Франка. с. 46-52.

¹⁹¹Свиридюк, В.В., 2013. Інформаційна комунікативна компетентність медичних сестер із завершеною вищою освітою (магістрів медсестринства). *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітаристики у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*. Зб. наукових праць за ред Журби М.А. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля. Частина III. с. 132-139.

¹⁹³Свиридюк, В.В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. наук. прак. конф. Житомир: Полісся. с. 210-227.

¹⁹⁴Свиридюк, В.В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Андрогогічний вісник*. Вип. 5. с. 158-169.

¹⁸⁹Свиридюк, В.В., 2012. Формування комунікативної компетентності студентів магістратури за спеціальністю «Сестринська справа» засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій. Нові технології навчання. наук. метод. зб. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вип. 71. с. 196-218.

професійної освіти, основаної на компетентності.

Таким чином, компетентісний підхід в освіті полягає в оволодінні певними компетенціями, а визначальною рисою поняття компетентність є діалектична єдність широкого світоглядного філософського, фундаментального і поглибленого, але обмеженого певною галуззю, експертного характеру знань та практичного досвіду людської діяльності, що дозволяє використовувати термін «компетентність» у будь-якій галузі людської діяльності, у тому числі, дає підстави для вживання словосполучень «комунікативна компетентність», «інформаційна компетентність» та «інформаційно-комунікативна компетентність».

Узагальнюючи такий розподіл компетентностей робимо висновок про те, що комплексний підхід до їх змістової інтерпретації дозволяє ввести поняття «інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства».

Розглянемо його більш детально. Поняття комунікативної компетентності увійшло в науковий обіг у 1972 році завдяки американському лінгвісту Дейвіду Хаймзу, який новим терміном замінив поняття лінгвістичної компетентності, яке обмежувалося суто лінгвістикою.^{279, 280}

У вітчизняних тлумачних словниках та працях науковців не існує консенсусу щодо визначення комунікативної компетентності. Найчастіше комунікативна компетентність визначається як здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування.¹⁰⁷

Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми. Цей досвід

²⁷⁹Hymes, D.H., 1971. On communicative competence. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. p. 12.

²⁸⁰Hymes, D.H., 1972. On Communicative Competence. Sociolinguistics: Selected Readings. Harmondsworth, U. K.: Penguin. p. 269-293.

¹⁰⁷Комунікативна компетентність. Вікіпедія. [on line]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Комунікативна_компетентність (Дата звернення 02.04.2018).

набувається не тільки у процесі безпосередньої взаємодії, а також під час взаємодії опосередкованої, у тому числі з літератури, театру, кіно, телебачення, веб-мережі, з яких людина отримує інформацію про характер комунікативних ситуацій, особливості міжособистісної взаємодії і засоби їх вирішення. У процесі опанування комунікативної сфери людина запозичує з культурного середовища засоби аналізу комунікативних ситуацій у вигляді словесних (вербальних) і візуальних (невербальних) форм.^{107, 108}

Всупереч Дейвіду Хаймзу, частина дослідників продовжує наполягати на лінгвістичній природі поняття комунікативної компетентності і дотримується визначення, згідно з яким комунікативна компетентність – це здатність правильно використовувати мову, щоб досягти цілей комунікації. Здатність використовувати мову точно так, як це роблять її рідні носії.^{270, 284}

Комунікативна компетентність має безпосереднє відношення до поняття комунікації, яка визначається як процес передачі інформації.

Комунікація (від лат. *communicatio* – єдність, передача, з'єднання, повідомлення, пов'язаного з латинським дієсловом *communico* – роблю спільним, повідомляю, з'єдную та прикметником *communis* – спільний) – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між двома або більше особами, спілкування за допомогою вербальних і невербальних засобів із метою передавання та одержання інформації.^{109, 110}

¹⁰⁷Комунікативна компетентність. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 02.04.2018).

¹⁰⁸Комунікативна компетентність. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Комунікація> (Дата звернення 02.04.2018).

²⁷⁰Canale, M., Swain, M., 1980. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. . *International Journal of Applied Linguistics*. Vol.1 p. 1-47.

²⁸⁴Leuning, C., 2005. Convivial Communication: recontextualizing communicative competence. *International Journal of Applied Linguistics*. Vol. 15, -№2, 119-143. [on line]. URL: http://findarticles.com/p/articles/mi_m1AIY/is_1_17/ai_n25008683/?tag=content;coll (Дата звернення 04.04.2018 p.).

¹⁸⁸Комунікативна компетентність. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 02.04.2018 p.).

¹⁰⁹Комунікація. Вікіпедія.[on line].URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (Дата звернення 17.07.2018 p.)

¹¹⁰Комунікаційний, комунікативний, комутикативний, комутигаторний. Вікіпедія. [on line]. URL: <http://slovopedia.org.ua/32/53402/311.38.html> (Дата звернення 17.07.2018 p.)

Ми дотримуємося концепції Д. Хаймза щодо широкого тлумачення поняття комунікативної компетентності, яке не обмежується лише лінгвістикою, і вважаємо, що комунікативна компетентність має три важливі аспекти, пов'язані з комунікацією:

- комунікативна компетентність, як процес передачі і отримання інформації;^{29, 140}
- комунікативна компетентність, як взаємодія;^{29, 140}
- комунікативна компетентність, як адаптація до ситуації.^{29, 140}

Після того як Д. Хаймз вивів комунікативну компетентність із царини лінгвістики, розширив і доповнив поняття комунікативної компетентності як невід'ємної складової професійної компетентності, було створено низку її галузевих моделей. Різні аспекти комунікативної компетентності почали не лише вивчати, але й активно використовувати психологи, медики, журналісти, політики, юристи, військові та представники інших професій, які відкрили особливості професійної комунікативної компетентності притаманні для своєї галузі.^{29, 140, 209}

Більшість дослідників вирізняють 2 основних різновиди комунікативної компетентності: побутову та професійну.

Щодо побутової комунікативної компетентності, то її набувають всі люди ще в дитинстві в процесі соціологізації та формування особистості. Побутова комунікативна компетентність (синоніми: загальнолюдська, життєва) значною мірою залежить від освіти, але освіта не є визначальною для цього різновиду комунікативної компетентності, оскільки навіть неграмотні люди завдяки розвинутій комунікативності, здоровому глузду і природженій життєвій мудрості шляхом спілкування з успіхом вирішують всі свої проблеми.

²⁹Василик, М.А., 2014. Наука о коммуникации или теория коммуникации? Актуальные проблемы теории коммуникации. Сборник научных трудов. СПб. Изд-во СПбГПУ. с. 4-11.

¹⁴⁰Мельничук, І.М., 2012. Історіогенез компетентнісного підходу в сучасній освіті. Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Зб. матер. наук. прак. конф. до 55-річчя Тернопільського державного медичного університету імені І.Я.Горбачевського. Тернопіль: ТДМУ. с. 102-104.

²⁰⁹Семенов, О.М., 2010. Наукова мова як комунікативний феномен. [on line] URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php> (Дата звернення 04.04.2018).

Побутова комунікативність відіграє вирішальну роль у вирішенні основних життєвих проблем людини (професія, шлюб, робота, виховання дітей, завоювання довіри друзів, прихильності співробітників і сусідів, поваги від людей, набуття певного соціального статусу тощо).^{75, 31, 304}

Побутова комунікативна компетентність належить до загальнолюдських якостей, характерною особливістю якої є те, що вона ґрунтується на доброзичливості і доброчесності, відтак являється невід'ємною складовою людяності. Незважаючи на те, що в минулому навіть самого поняття «комунікативна компетентність» не існувало, компетентно спілкуватись на побутовому рівні люди завжди вміли. Зразки витонченої загально-людської комунікативної компетентності ми знаходимо ще в древніх клинописних і папірусних текстах.

Із професійних аспектів комунікативної компетентності для магістрів медсестринства важливим є медичний. Медичний аспект комунікативної компетентності має багато особливостей, які детально досліджувалися і розроблялися впродовж тривалого часу спілкування лікарів з пацієнтами, лікарів між собою, а також під час спілкування медсестер з лікарями, медсестер між собою, медсестер з молодшими медсестрами (нянями), медсестер з пацієнтами, родинами і друзями пацієнтів.^{195, 189, 193, 225}

⁷⁵Життєва компетентність особистості: від теорії до практики, 2005. За ред. І.Г.Єрмакова. Запоріжжя: Центуріон. с. 27.

³¹Вдовиченко, Р.П., Тарасова, І.В., 2003. Шляхи формування життєвої компетентності особистості школяра. Миколаїв. 56 с.

¹⁸³Vojtech Zamarovsky, 1968. Na počatku bol Sumer. Bratislava: Mlade leta. 205 p.

¹⁹⁵Свиридюк, В.В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Андрагогічний вісник*. Вип. 5. с. 158-169.

¹⁸⁹Свиридюк, В.В., 2012. Формування комунікативної компетентності студентів магістратури за спеціальністю «Сестринська справа» засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій. *Нові технології навчання. наук. метод. зб.* Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вип. 71. с. 196-218.

¹⁹³Свиридюк, В.В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. Житомир: Полісся. с. 210-227.

²²⁵Тимшина, А. М., 2017. *Типологія личности медицинских сестер*. [on line]. URL : http://atim.com.ua/biblioteka_tipologija_lichnosti_medrabortnika.html. (Дата звернення 04.04.2018).

На сьогодні серед найбільш важливих для магістрів медсестринства аспектів професійної медичної комунікативності необхідно відмітити емпатію та асертивність.

Емпатія (англ. *empathy* – співпереживання) – розуміння відносин, почуттів, психічних станів іншої особи в формі співпереживання. Слово «емпатія» походить від «*patho*», що означає глибоке, сильне, почуття, близьке до страждання. Префікс «ем» означає спрямований (скерований) усередину. Емпатія може бути розглянута як афективна (емоційна) форма ідентифікації. Якщо при ідентифікації стан іншої людини визначається на основі раціональної інтерпретації, то при емпатії – на основі емоційного співпереживання. Її також називають емоційним резонансом на переживання іншої людини. Емпатія базується на почуттях, і мало залежить від інтелектуальних здібностей.^{68, 225, 123}

Ще одним важливим напрямом формування професійної комунікативної компетентності медичних сестер є асертивність.^{8, 220}

Асертивність (англ. *assertion*) – здатність людини політкоректно відстоювати свою точку зору, не порушуючи моральних прав і переконань іншої людини. Це – здатність оптимально реагувати на критику та вміння рішуче говорити собі та іншим «ні», якщо цього вимагають обставини.^{8, 137}

Асертивність медичних сестер дозволяє зробити свою поведінку гнучкою і дивергентною, зберігаючи гідність і самоповагу, не втрачаючи довіри і поваги пацієнтів.^{220, 137}

⁶⁸ *Емпатія*. Вікіпедія.[on line].URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 04. 04. 2018)

²²⁵ Тимшина, А. М., 2017. *Типологія личности медицинских сестер*. [on line]. URL : http://atim.com.ua/biblioteka_tipologija_lichnosti_medrabotnika.html. (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹²³ Максимець С.М. Особливості прояву емпатії Інтернет-залежних користувачів. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. наук. прк. конф. Житомир: Видавець О.О.Євенок, 2015. –С. 111-116.

⁸ *Асертивність*. Вікіпедія. [on line].URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Асертивність> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

²²⁰ Тарасюк, І.І., Свиридчук В.З., 2016. Особливості проявів синдрому емоційного вигорання медичних сестер. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я*. Матер. щорічної Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. К.: ДКС-Центр. с. 179-182.

¹³⁷ Мельник, Л.А., 2013. Синдром емоційного вигорання в професійній діяльності медичної сестри. *Вісник Житомирського інституту медсестринства*. Вип. 1(5). с. 124-133.

У таблиці 1.6 викладено основні принципи асертивності.^{8, 220, 137, 180, 181, 71,}

72

Таблиця 1.6

Принципи асертивної професійної комунікативної компетентності

Назва принципу	Характеристика принципу
Відповідальність за власну поведінку	За своєю суттю асертивність – це філософія особистої відповідальності. Тобто, мова йде про те, що ми відповідальні за свою власну поведінку і не маємо права звинувачувати інших людей за їхню реакцію на нашу поведінку
Самоповага і пошана до інших людей	Основною складовою асертивності є наявність самоповаги і пошани до інших людей. Якщо ми не поважаємо себе, то хто тоді поважатиме нас?
Ефективне спілкування.	В даному випадку йдеться про три наступні якості – чесність, відвертість і прямота в розмові, але не за рахунок емоційного стану іншої людини. Умінні сказати те, що ви думаєте або відчуваєте щодо якого-небудь питання, не турбуючи, не дратуючи і не провокуючи при цьому свого партнера по спілкуванню.
Демонстрація упевненості і позитивної установки	Асертивна поведінка допускає демонстрацію упевненості і позитивної установки. Упевненість в собі пов'язана з двома параметрами: самоповагою і знанням того, що ми професіонали, які добре володіють своїм ремеслом.
Уміння уважно слухати і розуміти.	Асертивність вимагає уміння уважно слухати і прагнення зрозуміти точку зору іншої людини. Всі ми вважаємо себе хорошими слухачами, але виникає питання, як часто ми, слухаючи іншу людину, переходимо від фактів до припущень, і як часто ми перебиваємо інших для того, щоб швидше викласти свою точку зору?
Уміння вести переговори і досягати компромісу	Прагнення до досягнення робочого компромісу – дуже корисна якість. Часом виникає потреба знайти такий вихід із ситуації, що склалася, який би влаштовував всі сторони, що в ній задіяні.

⁸Асертивність. Вікіпедія. [on line].URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Асертивність> (Дата звернення 04.04.2018).

²²⁰Тарасюк, І.І., Свиридчук В.З., 2016. Особливості проявів синдрому емоційного вигорання медичних сестер. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я*. Матер. щорічної Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. К.: ДКС-Центр. с. 179-182.

¹³⁷Мельник, Л.А., 2013. Синдром емоційного вигорання в професійній діяльності медичної сестри. *Вісник Житомирського інституту медсестринства*. Вип. 1(5). с. 124-133.

¹⁸⁰Рокітенць, І.М., 2011. Медико-соціологічне дослідження причин конфліктів в медичній практиці та обґрунтування підходів до їх попередження і вирішення. *Вісник Житомирського інституту медсестринства*. Вип. 1(3). с. 507-550.

¹⁸¹Рублік, І.І., Свиридчук, В.З., 2016. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред. В.Й.Шатила. Житомир: Полісся.. 316-324.

⁷¹Етика і деонтологія медичного працівника. [on line]. URL: http://ua-referat.com/Етика_i_деонтологія_медичного_працівника (Дата звернення 04.04.2018 р.).

⁷²Етичний Кодекс медичної сестри України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://on2.docdat.com/docs/1537/index-13243-1.html> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

У звичайному житті модель поведінки більшості людей тяжіє до однієї з двох крайнощів: пасивності або агресії. У першому випадку людиною, яка добровільно приймає на собі роль жертви, керує невпевненість в собі, страх перед лицем змін або, навпаки, побоювання втратити те, що вже нажито. У другому – явне або завуальоване бажання маніпулювати тими, що оточують, підпорядковувати їх своїм інтересам.⁸

Агресор керується принципом «ти мені винен, тому що я сильніший», жертва – «ти мені винен, тому що я слабкий, а слабких потрібно підтримувати».⁸

На відміну від цих двох крайніх, не досить поширених типів комунікативності, асертивна поведінка спирається на кардинально інший принцип: «я тобі нічого не винен, і ти мені нічого не винен, ми – партнери».⁸

Принципи асертивності та емпатії лягли в основу вчення про етику і деонтологію медичного працівника та Етичного Кодексу медичної сестри України, прийнятого на Першому з'їзді медичних сестер України, який відбувся у 1999 році в Чернівцях.⁷²

Щоб зрозуміти гостроту проблеми професійної комунікативної компетентності медсестри при спілкуванні з пацієнтами і їхніми близькими, досить навести цитату відомого українського хірурга О. Боброва, в якій у вигляді антитези довірі пацієнтів, без якої медицина неможлива взагалі, відзеркалено думки і почуття тих людей, які нікому не довіряють, і медичним працівникам у тому числі. «Якщо поміркувати, ці молодчики, що оділи білі і зелені халати і сховали, як терористи, обличчя за масками, кожного дня длубаються у прив'язаних до столу і отруєних наркозом до втрати здатності чинити спротив тілах, щось ріжуть, щось видаляють або пришивають. І що цікаво, вони ніколи не говорять конкретно, що, як і для чого роблять. А що вже

⁸ *Асертивність*. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Асертивність> (Дата звернення 04.04.2018).

⁷² *Етичний Кодекс медичної сестри України*. [on line]. URL: <http://on2.docdat.com/docs/1537/index-13243-1.html> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

зовсім обурливо для громади, вони, зазвичай, не дають стовідсоткової гарантії за виконану роботу, прикриваючись цинічною фразою «Хірургія наука не точна, гроші назад не повертаємо».²⁰

Залишається охарактеризувати, умови в яких приходиться працювати вітчизняним медичним сестрам і при цьому, завдяки схильності до самопожертви, відданості професійному обов'язку і життестійкості, зберігати спокій, виваженість, емпатію і самоповагу, щоб не втратити довіру пацієнтів і не зрадити основному принципу медицини «Не зашкодь!»^{163, 220, 181.}

Професійні особливості роботи медичних сестер в Україні:

- висока відповідальність (відповідальність за здоров'я і життя пацієнтів);^{163, 220, 181}
- постійна готовність до стресу (готовність до раптового погіршення стану здоров'я пацієнтів і виникнення у них невідкладних станів, коли треба діяти швидко і професійно);^{163, 220, 181}
- робота в умовах часового пресингу, коли від оперативності, правильності і вправності дій при невідкладних станах залежить життя пацієнтів;^{163, 220, 181}
- смерть та все, що з нею пов'язане (агонія, клінічна смерть, реанімація, біологічна смерть, роздівання і маркування трупа, супровід при транспортуванні його до моргу тощо);^{163, 220, 181}
- позмінна робота, у тому числі в нічні зміни;^{163, 220, 181}
- надмірне фізичне навантаження (24 години на ногах за відсутності будь-яких засобів механізації праці);^{163, 220, 181}

²⁰Бобров, О.У., 2009. *Антологія інтриг и предательства в медицине*. Донецк: Издатель Заславский А.Ю. с. 5.

¹⁶³Петраченко, В.С., Свиридчук, В. З., 2018. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(19). с. 16-32.

²²⁰Тарасюк, І.І., Свиридчук В.З., 2016. Особливості проявів синдрому емоційного вигорання медичних сестер. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я*. Матер. щорічної Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. К.: ДКС-Центр. с. 179-182.

¹⁸¹Рублік, І.І., Свиридчук, В.З., 2016. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред. В.Й.Шатила. Житомир: Полісся.. 316-324.

- надмірна загальна завантаженість (25-30 пацієнтів на одну медсестру, у той час як за кордоном, зазвичай приходить по 5-6 пацієнтів на одну медичну сестру);^{163, 220, 181}

- необладнане робоче місце – відсутність елементарних зручностей для роботи, відпочинку (короткочасної релаксації), прийому їжі, особистої гігієни тощо;^{163, 220, 181}

- пригнічення естетичних смаків: постійний контакт з кров'ю, сечею, калом, блювотинням, харкотинням, патологічними виділеннями з порожнин організму, гнійними ранами, виразками, гнояками, висипкою на шкірі і слизових оболонках, які мають огидний запах і відворотний вигляд, а також з тими фізіологічними відправленнями (зміна білизни, підмивання, клізми, катетеризація сечового міхура тощо), які здорова людина зазвичай приховує від сторонніх через їхню естетичну відворотність;^{163, 220, 181}

- необхідність використання спецодягу, захисних окулярів, масок, рукавичок, спеціального взуття, які утруднюють дихання, спричиняють надмірне потовиділення та інші незручності і відчуття дискомфорту;^{163, 220, 181.}

- професійні шкідливості, постійний контакт зі шкідливими хімічними речовинами, зокрема вдиханням випарів дезінфікуючих речовин і газів (хлору, озону та інших), необхідність багаторазового впродовж робочого дня миття рук, переодягання та приймання гігієнічного душу, робота з електроприладами, які є джерелами інтенсивного електромагнітного випромінювання: рентгенівські апарати, фізіотерапевтичні (СВЧ, УВЧ, магнітотерапія) апарати тощо;^{163, 220, 181}

- постійний ризик для власного здоров'я (контакт з інфекційними

¹⁶³Петраченко, В.С., Свиридчук, В. З., 2018. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(19). с. 16-32.

²²⁰Тарасюк, І.І., Свиридчук В.З., 2016. Особливості проявів синдрому емоційного вигорання медичних сестер. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я*. Матер. щорічної Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. К.: ДКС-Центр. с. 179-182.

¹⁸¹Рублік, І.І., Свиридчук, В.З., 2016. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред. В.Й.Шатила. Житомир: Полісся.. 316-324.

хворими, у тому числі, ризик інфікування смертельними парентеральними вірусними інфекціями: ВІЛ/СНІДом, гепатитами В і С, Torch-інфекціями тощо);^{163, 220, 181}

- недостатня оплата праці (заробітна плата медсестри є однією із найнижчих в державі);^{163, 220, 181}

- високий рівень самовідданості та ідеалізму;^{163, 220, 181.}

- невміння сказати «ні»;^{163, 220, 181}

- схильність до самопожертви.^{163, 220, 181}

Все означене вище безпосередньо або дотично впливає на професійну комунікативність медичних сестер і є причиною виникнення у них синдрому емоційного вигорання. На сьогодні вітчизняними і зарубіжними дослідниками встановлено, що медичні сестри відносяться до вразливого контингенту щодо синдрому емоційного вигорання і потребують психологічної підтримки частіше, ніж жінки відповідного віку інших професій.

Необхідно підкреслити, що означене в рівній мірі притаманне всім медичним сестрам незалежно від освітнього ступеня. Однак магістри медсестринства кардинально відрізняються від молодших бакалаврів (початковий освітній ступінь) і бакалаврів медсестринства (базова вища медсестринська освіта) завдяки володінню ними інформаційно-комунікативною компетентністю.¹³⁹

Відзначимо, що термін «інформаційно-комунікативна компетентність» не є загальноприйнятим. Частина дослідників замість прикметника

¹⁶³Петраченко, В.С., Свиридчук, В. З., 2018. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(19). с. 16-32.

²²⁰Тарасюк, І.І., Свиридчук В.З., 2016. Особливості проявів синдрому емоційного вигорання медичних сестер. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я*. Матер. щорічної Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. К.: ДКС-Центр. с. 179-182.

¹⁸¹Рублік, І.І., Свиридчук, В.З., 2016. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред. В.Й.Шатила. Житомир: Полісся.. 316-324.

¹³⁹Мельник, С. В., 2012. Методичні підходи з розробки освітньо-кваліфікаційних (кваліфікаційних) стандартів за результатами навчання на основі вимог професійних стандартів за компетентнісним підходом. *Розробка професійних стандартів нового типу*. Луганськ: ДУ НДІ СТБ. 15 с. [on line] URL: [http : // www.lir.lg.ua/ prof_ stand.html](http://www.lir.lg.ua/prof_stand.html). (Дата звернення 04.04.2018 р.).

«комунікативний» вживає – «комунікаційний». У той час, як в українській мові слова «комунікаційний» і «комунікативний» хоча і схожі, але мають різний сенс.

Комунікаційний має значення – той, що стосується шляхів сполучення, ліній зв'язку (комунікаційні шляхи, комунікаційні труби тощо).¹¹⁰

Комунікативний – той, що стосується спілкування і передачі інформації за допомогою мови (комунікативна функція мови, комунікативний зв'язок, комунікативне членування, комунікативна роль мови, комунікативний засіб).^{110, 108, 29, 140, 208, 158}

Прикметник «комунікативний» характеризує людські риси і якості, а «комунікаційний» – ознаки предметів і явищ неживої природи.

Окрім, поняття «комунікативна компетентність», як риси (здатності) притаманної лише людині, існує низка термінів, де правила української мови однозначно вимагають вживати прикметник «комунікативний», а не «комунікаційний»,

У таблиці 1.7 наведено приклади використання вітчизняними науковцями термінів «комунікативний» і «комунікаційний».

¹¹⁰ Комунікаційний, комунікативний, комутативний, комутаторний. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/32/53402/311.38.html> (Дата звернення 17.07.2018 р.)

¹⁰⁹ Комунікація. Вікіпедія.[on line].URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (Дата звернення 17.07.2018 р.)

²⁹ Василик, М.А., 2014. Наука о коммуникации или теория коммуникации? Актуальные проблемы теории коммуникации. Сборник научных трудов. СПб. Изд-во СПбГПУ. с. 4-11.

¹⁴⁰ Мельничук, І.М., 2012. Історіогенез компетентнісного підходу в сучасній освіті. Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Зб. матер. наук. прак. конф. до 55-річчя Тернопільського державного медичного університету імені І.Я.Горбачевського. Тернопіль: ТДМУ. с. 102-104.

²⁰⁹ Семенов, О.М., 2010. Наукова мова як комунікативний феномен. [on line] URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php> (Дата звернення 04.04.2018 р.).²⁰⁰ Основи комунікативної компетентності фахівця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://studme.com.ua/1061120711081/marketing/kommunikativnaya_kompetentnost_spetsialista.htm (Дата звернення 17.07.2018 р.)

¹⁵⁸ Основи комунікативної компетентності фахівця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://studme.com.ua/1061120711081/marketing/kommunikativnaya_kompetentnost_spetsialista.htm (Дата звернення 17.07.2018 р.)

Використання термінів «комунікативний» і «комунікаційний» у вітчизняній науковій термінології

Комунікативний	Комунікаційний
<p>1. Для досягнення комунікативних цілей суб'єкти спілкування користуються певними прийомами, які називаються комунікативними стратегіями, комунікативними тактиками та комунікативними навичками.¹⁵⁸</p> <p>2. Комунікативна мета - це стратегічний результат, на який спрямований комунікативний акт.¹⁵⁸</p> <p>3. Комунікативна стратегія - це частина комунікативної поведінки або комунікативної взаємодії, в якій серія різних вербальних і невербальних засобів використовується для досягнення певних комунікативних цілей.¹⁵⁸</p> <p>4. Комунікативна тактика - дрібніший масштаб розгляду комунікативного процесу порівняно з комунікативною стратегією. Вона співвідноситься не з комунікативною метою, а з набором окремих комунікативних намірів.¹⁵⁸</p> <p>5. Комунікант, дотримуючись певної комунікативної інтенції, виробляє комунікативну стратегію, яка перетворюється в комунікативну тактику, як сукупність комунікативних намірів (завдань), поповнюючи комунікативний досвід мовця.¹⁵⁸</p>	<p>1. Інформаційно-комунікаційні технології в медицині.⁴⁸</p> <p>2. Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина XX –початок XXI століття).⁴⁰</p> <p>3. Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти.²²⁷</p> <p>4. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації. Національна доповідь розвитку освіти в Україні.¹⁷</p> <p>5. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців.⁵⁸</p> <p>6. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі.⁹⁸</p> <p>7. Новітні медіа та комунікаційні технології у викладанні дисциплін магістрам медсестринства.⁹⁰</p>

¹⁵⁸Основи комунікативної компетентності фахівця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://studme.com.ua/1061120711081/marketing/kommunikativnaya_kompetentnost_spetsialista.htm (Дата звернення 17.07.2018 р.)

⁴⁸Гідзинська, І.М., Мороз Г.З., 2013. Інформаційно-комунікаційні технології в медицині. *Therapia : український медичний вісник*. вип. 11 (85). с. 19-21.

⁴⁰Воронкін, О.С., 2016. Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина XX –початок XXI століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.10 - інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Старобільськ, с. 22.

²²⁷Фамілярська, Л.Л., 2017. Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти. дис. ...к. пед. наук 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка, с. 308.

¹⁷Биков, В.Ю., Андрущенко В.П., Бех І.Д., 2011. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації. Національна доповідь розвитку освіти в Україні Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. – К. : Пед. думка, с. 118-124.

⁵⁸Гуревич, Р.С., Кадемія, М.Ю., Козяр, М.М., 2015. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців: монографія. Львів : ЛДУ БЖД, с. 380.

⁹⁸Кадемія, М.Ю., Шаніна І.Ю., 2011. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі. Вінниця : ТОВ Планер, 220 с.

⁹⁰Іщук, С.М., 2012. Новітні медіа та комунікаційні технології у викладанні дисциплін магістрам медсестринства. *Магістр медсестринства*. Вип. № 2(8). с. 82-87.

Таким чином, термін «комунікаційна» доречно вживати, коли йдеться про технологію, але з поняттям «компетентність», згідно з правилами української мови, необхідно вживати прикметник «комунікативна». Хоча, як свідчать чисельні публікації, вітчизняні науковці ігнорують граматичні правила рідної мови.

Аналіз освітніх стандартів і навчальних програм для магістерського освітнього ступеня у розвинених країнах світу дозволяє окреслити сучасні вимоги щодо формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності.

Магістри медсестринства мають знати:

- сутність та основи інформаційно-комунікативної компетентності;^{43, 176, 175, 129, 261, 264, 139}
- понятійний апарат інформаційно-комунікативної компетентності, термінологію та її основні поняття: «комунікативна компетентність», «професійна комунікативна компетентність», «інформаційно-комунікативна компетентність», «наукометрія», «міжнародна наукометрична база даних», «індекс Хірша», «імпакт-фактор» «інформаційно-комп'ютерні технології»,

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. . [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

¹⁷⁶Про Концепцію організації підготовки магістрів у Україні: Наказ МОН № 99 від 10 лютого 2010 р. [on line]. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670. (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹⁷⁵Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста та магістра: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення 27.09.2017).

¹²⁹Манюк, Л.В., 2017. *Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікативних технологій в університетах США*. Дис. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, 354 с.

²⁶¹Battat, R., Seidman, G., Chadi, N., 2010. Global health competencies and approaches in medical education: a literature review. *Medical education*. [on line] URL: <http://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6920-10-94>. (Дата звернення 25.09.2017).

²⁶⁴Bloch, F., 2015. A new challenge: The training of eHealth professionals, innovative actors of eHealth. *Medical Teacher*. Vol. 37. – Issue 5. – p. 500. [on line]. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/0142159X.2014.970993>. (Дата звернення 28.09.2017).

¹³⁹Мельник, С. В., 2012. Методичні підходи з розробки освітньо-кваліфікаційних (кваліфікаційних) стандартів за результатами навчання на основі вимог професійних стандартів за компетентнісним підходом. *Розробка професійних стандартів нового типу*. Луганськ: ДУ НДІ СТБ. 15 с. [on line] URL: http://www.lir.lg.ua/prof_stand.html. (Дата звернення 04.04.2018 р.).

«хмарні технології» тощо;^{43, 176, 175, 129, 261, 264, 139}

- основні підходи до організації наукових досліджень в медицині на основі сучасних інформаційних технологій;^{43, 129, 261, 264}

- правила використання міжнародних наукометричних баз відкритого і закритого доступів та їхніх хмарних сервісів в освіті і науці;^{43, 216, 239, 16, 251}

- сутність, зміст та особливості використання методу комп'ютерного моделювання в науці загалом та в освіті і медицині зокрема;^{43, 144, 145, 244, 26}

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. . [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

¹²⁹Манюк, Л.В., 2017. *Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікативних технологій в університетах США*. Дис. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, 354 с.

²⁶¹Battat, R., Seidman, G., Chadi, N., 2010. Global health competencies and approaches in medical education: a literature review. *Medical education*. [on line] URL: <http://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6920-10-94>. (Дата звернення 25.09.2017).

²⁶⁴Bloch, F., 2015. A new challenge: The training of eHealth professionals, innovative actors of eHealth. *Medical Teacher*. Vol. 37. – Issue 5. – p. 500. [on line]. URL: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/0142159X.2014.970993>. (Дата звернення 28.09.2017).

¹³⁹Мельник, С. В., 2012. Методичні підходи з розробки освітньо-кваліфікаційних (кваліфікаційних) стандартів за результатами навчання на основі вимог професійних стандартів за компетентнісним підходом. *Розробка професійних стандартів нового типу*. Луганськ: ДУ НДІ СТБ. 15 с. [on line] URL: http://www.lir.lg.ua/prof_stand.html. (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹⁷⁶Про Концепцію організації підготовки магістрів у Україні: Наказ МОН № 99 від 10 лютого 2010 р. [on line]. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670. (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹⁷⁵Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста та магістра: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. (Дата звернення 27.09.2017).

²¹⁶Сомбаманія, Г.М., 2010. Формування науково-дослідної культури майбутніх магістрів в умовах ступеневої освіти. Автореф. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 теорія і методика професійної освіти. Одеса. 21 с.

²³⁹Чайковський, Ю.Б., 2013. Наукометричні бази та їх кількісні показники. *Вісник НАН України*. Вип. 8. с. 89-98.

¹⁶Биков, В. Ю., 2011. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України. Комп'ютер у школі та сім'ї. Вип. 6. с. 3-11. [on line]. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/11> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

²⁵¹Що таке хмарні обчислення або хмарні технології? [on line] URL: <http://programming.in.ua/other-files/internet/100-cloud-technologies.htm> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹⁴⁴Модель. Вікіпедія. (2016). [on line]. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_\(загальне_значення\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_(загальне_значення)) (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹⁴⁵Models in Science. (2012). [on line]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/models-science/> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

²⁴⁴Шигонська, Н.В., 2008. Моделювання як засіб підготовки медичних сестер до професійної взаємодії. Україна. Здоров'я нації. Вип3-4(7-8). с. 251-257.

²⁶Булах, І.Є., 2011. *Інформаційні технології у психології та медицині*. К.: ВСВ «Медицина». с. 34-56..

- особливості інформаційно-комунікативних ситуацій при презентації об'єктів інтелектуальної власності на наукових форумах та вимоги до об'єктів інтелектуальної власності (статей) для розміщенні їх в наукометричних базах.
43, 239, 16

Магістр медсестринства повинен вміти:

- планувати наукові дослідження, проводити патентно-інформаційний пошук;^{43, 16}

- працювати з міжнародними (Web of Science, SCOPUS, Google scholar) та вітчизняними (Бібліометрика української науки) наукометричними базами даних;^{43, 239}

- обґрунтовувати власні підходи до організації і проведення наукових досліджень на основі сучасних інформаційних технологій (визначати завдання і методи дослідження, ставити експеримент);^{43, 139, 168, 169, 172}

- за допомогою сучасних комп'ютерних технологій обробляти та аналізувати результати, робити науково обґрунтовані висновки;^{43, 16, 204}

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. . [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

²³⁹Чайковський, Ю.Б., 2013. Наукометричні бази та їх кількісні показники. *Вісник НАН України*. Вип. 8. с. 89-98.

¹⁶Биков, В. Ю., 2011. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України. Комп'ютер у школі та сім'ї. Вип. 6. с. 3-11. [on line]. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/11> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

²⁰⁴Що таке хмарні обчислення або хмарні технології? [on line] URL: <http://programming.in.ua/other-files/internet/100-cloud-technologies.htm> (Дата звернення 04.04.2018 р.).

¹³⁹Мельник, С. В., 2012. Методичні підходи з розробки освітньо-кваліфікаційних (кваліфікаційних) стандартів за результатами навчання на основі вимог професійних стандартів за компетентнісним підходом. *Розробка професійних стандартів нового типу*. Луганськ: ДУ НДІ СТВ. 15 с. [on line] URL: http://www.lir.lg.ua/prof_stand.html. (Дата звернення 07.04.2018 р.).

¹⁶⁸Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування і виконання замовлення на проведення фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних (експериментальних) розробок за рахунок коштів державного бюджету» від 25.08.2004 р. № 1084 (із змінами) [on line]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1084-2004-p>. (Дата звернення 08.04.2018 р.).

¹⁶⁹Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 р.» від 07.09.2011 р. № 942 (із змінами) [on line]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/942-2011-p>. (Дата звернення 08.04.2018 р.).

¹⁷²Проблема оцінювання наукової діяльності. [on line]. URL: http://pidruchniki.com/70376/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/problemi_otsinyuvannya_naukovoyi_diyalnosti (Дата звернення 09.04.2018 р.).

- створювати об'єкти інтелектуальної власності, прогнозувати шляхи та способи їх використання у практичній діяльності;^{43, 239, 15, 18}
- презентувати об'єкти інтелектуальної власності на регіональних, загальнодержавних та міжнародних наукових форумах;^{43, 170, 96}
- розміщувати власні об'єкти інтелектуальної власності у національній та міжнародних наукометричних базах та створювати особистий наукометричний профіль у різних наукометричних базах;^{43, 170, 96, 149, 85, 45}
- аналізувати інформацію про власний науковий рейтинг на основі індексів цитування й використовувати її відповідно до потреб особистісного й професійного розвитку.^{43, 146, 122, 135, 278}

Результати аналізу освітніх стандартів і навчальних програм для магістерського освітнього ступеня розвинених країн світу дозволяє стверджувати, що в основу підготовки магістра покладено тісне поєднання навчання з науковими дослідженнями, яке формує інформаційно-комунікативну компетентність магістра, як висококваліфікованого фахівця та

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. . [on line] - URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.)

²³⁹Чайковський, Ю.Б., 2013. Наукометричні бази та їх кількісні показники. *Вісник НАН України*. Вип. 8. с. 89-98.

¹⁷⁰*Почему Prezi? Открой для себя мир захватывающих презентаций* [on line]. URL: <http://open-prezi.ru/>. (Дата звернення 11.04.2018 р.)

¹⁸Биков, В.Ю., Спірін, О.М., Лупаренко, Л.А., 2014. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Вип. 1. с. 3-25.

⁹⁶Інформаційний ресурс. Вікіпедія. [jn line]. URL: <http://www.wikipedia.org> (Дата звернення 22.07.2018).

¹⁴⁹*Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень*. . [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 11.04.2018 р.)

⁸⁵Зязюн, І., 2007. Філософія педагогічної наукової методології. *Професійна освіта: педагогіка і психологія. Україно-польський журнал*. Вип. 9. с. 49-69.

⁴⁵Гарвей, У.Д., 1986. *Коммуникация – суть науки. Роль коммуникаций в распространении научно-технических достижений*. М.: 1986. с. 63-81.

¹⁵⁷Опря, А.Т., 2005. Статистика (з програмованою формою контролю знань). Математична статистика. К.: Центр навчальної літератури. 472 с.

¹⁴⁶Москаленко, В.Ф., 2009. Біостатистика. К.: Книга плюс. 184 с.

¹²²Лях, Ю.Е., 2006. Основы компьютерной биостатистики: анализ информации в биологии, медицине и фармации статистическим пакетом MedStat. Донецк: Палакица. 214 с.

¹³⁵Мастицкий, С.Э., 2009. Методическое пособие по использованию программы STATISTICA при обработке данных биологических исследований. Минск: РУП Институт рыбного хозяйства. 76 с.

²⁷⁸Hirsch, J. E., 2005. An index to quantify an individual's scientific research output. *PNAS*. Vol. 102 (46). p. 16569–16572.

конкурентоспроможну особистість. Справа в тому, що згідно з теорією видатного німецького філософа XX століття Юргена Хабермаса комунікаційний аспект науки – це цілісна система різноманітних міжособистісних, масових, формальних і неформальних, усних і письмових зв'язків і відносин, що лежать в основі комунікативної моделі пізнання.^{233, 7, 149}

Комунікативна модель пізнання – це система зміни ціннісних орієнтацій наукових товариств, зміни парадигм, дослідницьких програм, а також система, що відображає ці зміни в соціально-історичних відносинах. Під час спілкування відбувається соціологізація вченого, становлення його як суб'єкта наукової діяльності, засвоєння ним не лише спеціальної інформації, але й самої системи філософського, наукового світогляду. Одночасно під час спілкування відбувається стратифікація (розшарування) наукової спільноти, що в підсумку визначає переважання тих чи інших концепцій, підходів і напрямків у наукових дослідженнях. Визначальна особливість комунікативної складової в науці полягає в тому, що вона міждисциплінарна, орієнтована на отримання кінцевого результату – істини, шляхом знаходження взаєморозуміння між ученими завдяки спілкуванню (комунікації).^{233, 7, 149}

Оскільки основною метою науки є одержання наукового знання, комунікативність вчених можна розуміти як одну з умов створення нового знання, завдяки постійній циркуляції (руху) інформації в науці. Критерієм для виділення поняття інформаційно-комунікативної компетентності із цілісної науково-інформаційної системи є взаємодія вчених, яка набуває різноманітних форм: спілкування для отримання інформації, співробітництво при проведенні досліджень, співавторство при створенні об'єктів інтелектуальної власності, характер спілкування і виникаючі взаємовідносини науковців при обміні науковою інформацією – презентації наукових здобутків і досягнень тощо.

²³³Хабермас, Ю., 2001. *Моральное сознание и коммуникативное действие*. Пер. с нем. СПб.: Наука. с. 24-32.

⁷Апель, К.О., 2001. Априори коммуникативного сообщества и основания этики. Трансформация философии. Пер. с нем. М.: Логос. с. 263-337.

¹⁴⁹Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень. . [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 12.04.2018 р.).

Дослідники інформаційно-комунікативної компетентності магістрів природничих і гуманітарних спеціальностей, у тому числі і магістрів медсестринства, обґрунтовують власне бачення термінологічної завершеності поняття. Поняття інформаційно-комунікативної компетентності сучасного фахівця багатоаспектне. Найбільш стрімко прогресують два напрямки: цифрові комп'ютерні технології оброблення інформації та мобільні засоби дистанційного спілкування (комунікативності).

Близьким до нашого розуміння, але неповним є визначення інформаційно-комунікативної компетентності надане Л. Манюк⁵⁸ «Інформаційно-комунікативна компетентність передбачає здатність людини орієнтуватися в інформаційному просторі, оперувати даними на основі використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій відповідно до потреб ринку праці та для ефективного виконання професійних обов'язків. Ця категорія має також включати такі елементи, як ціннісні орієнтації, тобто критичний погляд і критичний аналіз відомостей та даних, що складають зміст, отриманий з різних джерел та за допомоги інформаційно-комп'ютерних технологій».¹²⁹

Основу визначення Л. Манюк складає інформаційна складова, у той час як комунікативна складова представлена лише «здатністю оперувати даними на основі використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій відповідно до потреб ринку праці та для ефективного виконання професійних обов'язків». Наукова комунікативність магістрів як науковців, не представлена зовсім.¹²⁹

Найбільш повно науковий аспект інформаційно-комунікативної компетентності магістрів представлено у визначенні С. Вітвицької:³² «Під поняттям «компетентність студента у науково-дослідницькій діяльності» ми

¹²⁹Манюк, Л.В., 2017. Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікативних технологій в університетах США. Дис. ... к. пед. наук 13.00.04 теорія та методика професійної освіти. с. 11.

³²Вітвицька, С.С., 2011. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 325.

розуміємо спеціальні і загальнонаукові знання, які слугують методологічною основою до організації та проведення дослідження, загальнонаукові, дослідницькі вміння, а саме: організувати власну розумову діяльність; здійснювати літературний пошук, бібліографічний огляд наукових джерел; обґрунтувати актуальність теми дослідження; чітко визначити мету і завдання дослідження; оперувати понятійним апаратом; володіти науковими методами пізнання; визначати об'єкт, предмет дослідження; формулювати гіпотезу, доводити або спростовувати її достовірність; обґрунтувати наукову новизну і практичну значущість дослідження; оформляти результати дослідження у числових і графічних формах; захищати результати свого дослідження у відповідній формі».³²

Форми захисту результатів наукових досліджень магістрів полягають не стільки у захисті магістерської роботи, як у створенні об'єктів інтелектуальної власності за вимогами міжнародних наукометричних баз, щоб одержані магістрами наукові результати стали доступними світовій науковій спільноті.

Враховуючи вимоги освітніх стандартів в галузі охорони здоров'я, наукові розробки дослідників за останні роки, а також власний досвід, пропонуємо наступне визначення інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства: ***«Інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства – це сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечують їм здатність проводити наукові дослідження, за результатами яких створювати об'єкти інтелектуальної власності, презентувати (оприлюднювати) їх на міжнародних очних та віртуальних наукових форумах засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій, відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз формування світового інформаційного простору».***

³²Вітвицька, С.С., 2011. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 325.

Таке розуміння інформаційно-комунікативної компетентності магістрами медсестринства передбачає набагато вищий рівень наукової комунікативності (презентації результатів досліджень на очних та віртуальних міжнародних наукових форумах), у підсумку – занесення, створених ними об'єктів інтелектуальної власності (статей у престижних наукових журналах) до фондів міжнародних наукометричних баз, наявність цитувань іншими дослідниками, обчислення індексу Хірша, як основного критерію міжнародного визнання пріоритетності проведених наукових досліджень та високої оцінки значимості отриманих результатів, підтвердження вкладу науковця у теорію і практику вибраного наукового напрямку і, як наслідок – світове визнання і наукове ім'я.

1.3. Наукові підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

Для вивчення проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства використано наступні наукові підходи: системний, діяльнісний, суб'єктний, компетентнісний, синергетичний, технологічний, наукометричний та інтегративний.

Під *системним підходом* розуміють напрям наукового пізнання, в основі якого лежить дослідження об'єкта як системи, яка вивчається під кутом зору зв'язків між складовими об'єкта, які забезпечують його цілісність та внутрішню організацію й функціонування.^{32, 19, 99, 104}

³²Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 114-115.

¹⁹Блюменау, Д.И., 2004. Система «сознание – информация»: теоретико-методологический анализ. Мир библиографии. Вып. 1. с. 12-18.

⁹⁹Казьмерчук, А. В., 2017. *Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу*. дис. ... к. пед. наук: спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 45-50

¹⁰⁴Колин, К.К., 2002. Проблемы информационной цивилизации: виртуализация общества. Библиотекосведение. Вып. 3. с. 48–57.

Поняття «система» багатозначне, воно має низку значень:

- сукупність елементів, між якими є відносини об'єктів і їх властивостей;
32, 19, 99, 104
- сукупність елементів, які вступають у взаємодію;^{32, 19, 99, 104}
- сукупність матеріальних або ідеальних об'єктів, взаємозв'язок і взаємодія яких призводить до виникнення нових інтегрованих властивостей системи, що відсутні у складових її об'єктів.^{32, 19, 99, 104}

Аналізуючи поняття системного підходу до дослідження інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, виділяємо наступні його особливості:

- підхід до досліджуваної проблеми як до цілого;^{32, 19, 99, 104, 47}
- поняття системи конкретизується через поняття «системотворні зв'язки»;^{32, 19, 99, 104, 47}
- структуру системи утворюють стійкі зв'язки, таким чином забезпечуючи її впорядкованість;^{32, 19, 99, 104, 47}
- спрямованість впорядкованості характеризує організацію системи;
32, 19, 99, 104, 47
- структура може характеризуватися як по горизонталі (зв'язки між однотипними компонентами системи), так і по вертикалі (виділення різних рівнів системи і наявність ієрархії цих рівнів);^{32, 19, 99, 104, 47}
- зв'язок між різними рівнями реалізується за допомогою керування;
32, 19, 99, 104, 47

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 114-115.

¹⁹Блюменау, Д.И., 2004. Система «сознание – информация»: теоретико-методологический анализ. Мир библиографии. Вып. 1. с. 12-18.

⁹⁹Казьмерчук, А. В., 2017. *Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу*. дис. ... к. пед. наук: спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 45-50

¹⁰⁴Колин, К.К., 2002. Проблемы информационной цивилизации: виртуализация общества. Библиотекосведение. Вып. 3. с. 48–57.

⁴⁷Гершунский, Б.С., 1998. *Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций)*. М.: Изд-во «Совершенство». с. 24.

Системний підхід забезпечує інтеграцію наукових знань. Необхідність звертання при дослідженні проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства до системного підходу спричинено:

- 1) геополітичною економічною нестабільністю, зокрема, кризою в галузі охорони здоров'я та медичної освіти,^{33, 19, 47, 206}
- 2) лавиноподібним зростанням обсягу інформації,^{33, 19, 47, 206}
- 3) ускладненням внутрішньої структури об'єктів управління,^{33, 19, 47, 206}
- 4) розширенням і розгалуженням зв'язків,^{33, 19, 47, 206}
- 5) посиленням конкурентної боротьби.^{33, 47, 19, 206}

Системний підхід виступає теоретико-методологічною стратегією формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, яка може ефективно реалізуватися у межах спеціальної розробленої педагогічної системи, що складається з концептуальної, нормативної, технологічної та процесуальної підструктур професійної підготовки студентів у закладах вищої медичної освіти.^{33, 19, 99, 104, 286, 215}

Розглядаючи інформаційно-комунікативну компетентність магістрів медсестринства з позиції системного підходу, вважаємо доцільним виділити її основні властивості:

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 114-115.

¹⁹Блюменау, Д.И., 2004. Система «сознание – информация»: теоретико-методологический анализ. Мир библиографии. Вып. 1. с. 12-18.

⁹⁹Казьмерчук, А. В., 2017. *Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу*. дис. ... к. пед. наук: спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 45-50

¹⁰⁴Колин, К.К., 2002. Проблемы информационной цивилизации: виртуализация общества. Библиотекосведение. Вып. 3. с. 48–57.

⁴⁷Гершунский, Б.С., 1998. *Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций)*. М.: Изд-во «Совершенство». с. 24.

²⁸⁶McKimm, J., Jollie, C., Cantillon, P., 2003. ABC of learning and teaching: Web based learning. BMJ. Vol. 81. p. 870-873.

²¹⁵Соколов, А. В., 2017. *Знакомьтесь: метатеория социальной коммуникации*. [on line] URL: <http://www.countries.ru/library/intercult/metatheory.htm>. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

²⁰⁶Свиридюк, В.З., Свиридюк В.В., 2017. Дерево креативності як ієрархічна модель професійної підготовки конкурентоздатного фахівця. Розділ монографії: *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід*. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид. Євенок О.О. с. 144-159.

- цілісність – інформаційно-комунікативна компетентність є цілісним утворенням, всі її складові є пов'язаними між собою і не розвиваються самостійно;^{33, 204}

- системність – інформаційно-комунікативна компетентність являє собою складну систему, що є підсистемою більш складної системи – комунікативної компетентності;^{33, 204}

- цілеспрямованість – системоутворюючими факторами формування інформаційно-комунікативної компетентності є цілі соціалізації і професійного самовизначення;^{33, 204}

Формування інформаційно-комунікативної компетентності особистості відбувається в процесі діяльності.

Суть *діяльнісного підходу* полягає в оволодіння магістрами медсестринства способами взаємодії з пацієнтами, членами родини пацієнтів, з колегами – медичними сестрами та з лікарями. У процесі діяльнісної взаємодії між пацієнтами і медичними працівниками встановлюється один з різновидів (стилів) діяльнісної комунікативної взаємодії: авторитарний, партнерський, контрактний, маніпулятивний, особистісно-орієнтований, хендоверний (чергувально-командний).

1. Авторитарний (патерналістський, керівний) стиль діяльнісної комунікативної взаємодії базується на повній довірі, він залишається основним, найбільш розповсюдженим різновидом взаємовідносин між медпрацівниками і пацієнтами.²⁰⁴

Це – досить жорсткий стиль, за якого медпрацівнику належить провідна роль. Медпрацівник домінує у взаєминах, займає активну лідерську позицію, одноосібно визначає стратегію і тактику лікування та догляду. Всі рішення з ключових питань лікувально-діагностичного процесу приймає самостійно і

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 114-115.

²⁰⁴Свиридюк, В.В., 2018. Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства: методичні рекомендації. Житомир: Полісся. 210 с.

бере на себе всю повноту відповідальності – юридичну та морально-психологічну.^{207, 242, 243, 166}

Зазвичай, цей стиль взаємин пацієнту медичним працівником не нав'язується. Він встановлюється спонтанно за мовчазною згодою сторін. Справа в тому, що у багатьох випадках (особливо це стосується тяжких травм чи інших гострих захворювань) пацієнт, який до цього особливих проблем зі здоров'ям та контактів з медициною не мав, попадає у незвичну, незрозумілу і неконтрольовану ним ситуацію. Він змушений повністю покладатися на професіоналізм і високі моральні якості медичних працівників. Пацієнти самі обирають цей стиль взаємовідносин, оскільки усвідомлюють свою повну залежність і безпомічність.^{207, 242, 243, 166}

У випадку авторитарної комунікативної взаємодії пацієнт є залежним, пасивним об'єктом. Це покладає велику відповідальність на медпрацівника. Він має демонструвати повну впевненість, навіть у тих випадках, коли є підстави сумніватися у правильності діагнозу чи виробленої тактики і стратегії лікування. Не можна радитися з хворим чи пропонувати йому альтернативні варіанти. Він цього не чекає. У пацієнта немає необхідних знань для оцінки ситуації та правильного вибору. Ні в якому разі недопустиме скорочення психологічної дистанції.^{207, 242, 243, 166}

За авторитарного стилю взаємодії пацієнт не має можливості ні вибору лікаря, ні вибору лікувального закладу, він скеровується до найближчого профільного ургентного стаціонару в терміновому порядку, тому йому нічого не залишається, як повністю довіритися медичним працівникам і

²⁰⁷Свиридюк, В.З., Знаменська, Н.А., 2012. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я. *Східноєвропейський журнал громадського здоров'я*. Спецвипуск. с. 103-105.

²⁴²Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення підготовки медсестер в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 3-7.

²⁴³Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення медичних сестер в Україні. *Магістр медсестринства*. Вип. 2(10). с. 5-11.

¹⁶⁶Поплавська, С.Д., 2009. *Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності*. Дис. ... к. пед наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 83-113.

надіятися, що в лікарні, куди він попав, працюють високоморальні, висококваліфіковані фахівці, а все що вони роблять, робиться правильно, своєчасно і на його благо. Такий стиль комунікативної взаємодії притаманний державним стаціонарним закладам охорони здоров'я (багатопрофільним лікарням), де в ідеалі має бути забезпечено надання невідкладної медичної допомоги всім, хто її потребує, своєчасно і безкоштовно.^{207, 242, 243, 166}

2. Партнерство. Партнерський стиль комунікативної взаємодії «медпрацівник-пацієнт» більш демократичний. Як стиль не авторитарного співробітництва, він передбачає активну участь пацієнта в лікувально-діагностичному процесі. При цьому передбачається певна ступінь відповідальності і самостійності пацієнта у прийнятті спільних рішень при визначенні тактики і стратегії лікування. Обговорення альтернативних варіантів організації лікувально-діагностичного процесу не тільки можливе, але й доцільне. Взаємодія організовується на основі усвідомлення необхідності знаходження спільної мови, угоди стосовно розуміння особливостей стратегії лікування. Фахівець враховує індивідуальні особливості пацієнта, вік, характер, настрій, матеріально-фінансові умови, надаючи партнеру певний ступінь свободи і відповідальності.^{207, 242, 243, 166}

Для встановлення такого типу комунікативності потрібен певний, досить високий рівень обізнаності пацієнта з проблемами його здоров'я. Найчастіше такий стиль формується в амбулаторній практиці, коли пацієнтом є медичний працівник або пацієнт має хронічне захворювання на кшталт цукрового діабету,

²⁰⁷Свиридюк, В.З., Знаменська, Н.А., 2012. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я. *Східноєвропейський журнал громадського здоров'я*. Спецвипуск. с. 103-105.

²⁴²Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення підготовки медсестер в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 3-7.

²⁴³Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення медичних сестер в Україні. *Магістр медсестринства*. Вип. 2(10). с. 5-11.

¹⁶⁶Поплавська, С.Д., 2009. *Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності*. Дис. ... к. пед наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 83-113.

гіпертонічної хвороби, подагри тощо, коли пацієнт детально вивчив свою хворобу, та знає все, що з нею пов'язане. В основі спілкування лежить емпатійний підхід з боку медпрацівника та глибока поінформованість з боку пацієнта. Емпатія забезпечує більшу ступінь психологічної близькості, однак і тут особисті дружні стосунки є небажаними. Такий стиль комунікативної взаємодії можливий як у державній, так і в приватній, і страховій медицині. Він забезпечує задеклароване право пацієнта на вибір лікаря.^{207, 242, 243, 166}

3. Контрактний стиль комунікативної взаємодії. В умовах платної медицини (страхової і приватної) сформувався контрактний (договірний) стиль взаємовідносин між медичним працівником і пацієнтом. У рамках контракту медпрацівник і пацієнт приступають до лікування на основі письмової угоди. Невиконання чітко обумовлених в контракті положень може бути підставою для виникнення конфліктних ситуацій аж до судових тяжб.^{207, 242, 243, 166}

Це стосується не стільки лікарських помилок, скільки порушень медпрацівником, як довіреною особою пацієнта, конфіденційності (лікарської таємниці). Особливої актуальності конфіденційність набуває при лікуванні так званих VIP-персон. Політики високого рангу, зірки масмедіа, олігархи хворіють не менше, ніж пересічні громадяни. Однак, будь-яка інформація щодо їх приватного життя, у тому числі й про перенесені захворювання чи наявні проблеми зі здоров'ям, надзвичайно дорого оплачується власниками таблоїдів, телевізійних каналів та інших засобів масової інформації бульварного гатунку. Звісно, взаємовідносини між медичним працівником і елітним типом пацієнтів ґрунтуються, насамперед на довірі, однак ніщо так не сприяє її

²⁰⁷Свиридюк, В.З., Знаменська, Н.А., 2012. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я. *Східноєвропейський журнал громадського здоров'я*. Спецвипуск. с. 103-105.

²⁴²Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення підготовки медсестер в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 3-7.

²⁴³Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення медичних сестер в Україні. *Магістр медсестринства*. Вип. 2(10). с. 5-11.

¹⁶⁶Поплавська, С.Д., 2009. *Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності*. Дис. ... к. пед наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 83-113.

зміцненню, як матеріально-фінансова складова, закріплена в контракті.^{207, 242, 243,}
166

4. Маніпулятивний стиль. Для цього стилю комунікативної взаємодії характерні формальні відносини за чіткої спрямованості медпрацівника на отримання вигоди. До пацієнта відносяться як до корисного об'єкта, якщо потрібен, то активно вступають в контакт, якщо ні – ігнорують. У межах відносин «медичний працівник – пацієнт», медик виявляє невисоку зацікавленість у встановленні та проведенні результативної взаємодії, керується власними потребами і мотивами. Колег розцінює не як партнерів, а як співучасників чи суперників для забезпечення власного кар'єрного росту.^{207, 242}

У сучасних умовах маніпулятивний стиль найбільш часто реалізується або у відкритій, примітивній формі поборів з пацієнта, або в замаскованій, корупційній схемі «відкатів» медичним працівникам з боку фармацевтичних фірм за виписку рецептів на вартісні ліки конкретної фармацевтичної фірми при наявності в аптечній мережі менш вартісних аналогів інших фармкомпаній.

Ще більш неприйнятним для суспільства є зловживання медичними працівниками довірою пацієнтів, коли пацієнту нав'язують непотрібні, а тому шкідливі, оперативні втручання чи вартісну, але неефективну хіміотерапію. Найчастіше таке трапляється при наданні медичної допомоги невиліковним онкологічним пацієнтам, коли замість симптоматичного лікування, яке зменшує страждання пацієнта, йому пропонують неефективну вартісну хіміотерапію, яка лише подовжує страждання і служить виключно джерелом доходу для медпрацівника і фармацевтичних компаній.

²⁰⁷Свиридюк, В.З., Знаменська, Н.А., 2012. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я. *Східноєвропейський журнал громадського здоров'я*. Спецвипуск. с. 103-105.

²⁴²Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення підготовки медсестер в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 3-7.

²⁴³Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення медичних сестер в Україні. *Магістр медсестринства*. Вип. 2(10). с. 5-11.

¹⁶⁶Поплавська, С.Д., 2009. *Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності*. Дис. ... к. пед наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 83-113.

Посередниками в реалізації маніпулятивних корупційних схем виступають представники фармацевтичних фірм, які проводять агресивну маркетингову політику, спрямовану на отримання надприбутків, незважаючи на горе і страждання пацієнтів і їхніх близьких.

5. Особистісно-орієнтований стиль комунікативних взаємовідносин. В основі такого типу взаємовідносин лежить не просто емпатійний підхід до пацієнта, а повне духовне єднання споріднених душ. Медпрацівник бере на себе всю юридичну і моральну повноту відповідальності за здоров'я підопічного, демонструючи при цьому найвищі прояви духовності і моралі.

Медпрацівник жертвує часом, не рахується з особистими фінансовими витратами, прив'язується до пацієнта як до найближчої людини у своєму житті.

Такий стиль взаємовідносин, зазвичай, притаманний віруючим медичним сестрам, які працюють у будинках дитини, притулках для дітей-сиріт, інтернатах, обслуговують немічних літніх людей у закладах соціального забезпечення (хоспісах), при патронажі на дому самотніх осіб похилого віку. Любов до Бога у медичних сестер закономірно трансформується в любов до ближнього і є основою милосердя, як найвищого прояву людяності і професійності медичного працівника.

6. Якщо 5 перших різновидів діяльнісної взаємодії досліджені досить добре, то наступна, чергувально-командна форма роботи, у вітчизняній медичній літературі не має навіть загально прийнятої назви. У той час, як за кордоном цій проблемі присвячені чисельні наукові дослідження, ключовими словами яких є «handoff» та «handover».^{302, 297, 292}

Hand off у буквальному значенні – пас, передача м'яча в американському футболі. Hand over перекладається з англійської як делегування повноважень.

³⁰²The Joint Commission. National patient safety goals. Handoff communications: standardized approach /NPSG. 2008. [on line] URL: www.jointcommission.org/AccreditationPrograms/Hospitals/Standards/09_FAQs/NPSG/Communication/NPSG.02.05.01/hand_off_communications.htm. (Дата звернення 15.04.2018 р.)

²⁹⁷Scovel, S., 2010. Role of the nurse-to-nurse handover in patient care. *Nursing Standarts*. Vol. 24(20). p. 14-18.

²⁹²Riesenberg, L.A., Leisch, R.N., Cunningham, J., Janet, M., 2010. Nursing Handoffs: A Systematic Review of the Literature. *American Journal of Nursing*. Vol. 119 (4). p. 24-34.

Суть же цього інформаційно-комунікативного стилю взаємодії в медичній практиці полягає в тому, що на противагу особистісно-орієнтованому підході при «хендовері» медперсонал не має змоги встановити теплі, дружні стосунки з пацієнтами, оскільки медичні сестри працюють командами позмінно. Зазвичай команда, яка сьогодні мала справу з одним контингентом пацієнтів, на наступному чергуванні опікується зовсім іншими, оскільки попередні пацієнти або померли, або були переведені до інших відділень. Так працюють всі приймальні відділення лікарень, центри екстреної медичної допомоги і медицини катастроф, відділення інтенсивної терапії, пологові відділення і перинатальні центри.^{302, 297, 292}

Найважливішим моментом інформаційно-комунікативної взаємодії медичних сестер при хендовері є передача повної і достовірної інформації щодо проблем пацієнтів від команди, що здає зміну, команді, що заступає на чергування. Це – досить складна процедура, яка в зарубіжних клініках триває півтори-дві години, оскільки супроводжується аналізом та оцінкою правильності дій або бездіяльності попередньої зміни, тому що успіх чи невдача в роботі заступаючої зміни значною мірою залежить від того, що правильно і вчасно, неправильно, або із запізненням, чи зовсім не зробила попередня команда. У медицині втрата часу вартує життя пацієнтам. При цьому вирішального значення набуває інформаційно-комунікативне забезпечення, яке реалізується широким використанням сучасних комп'ютерних систем моніторингу за станом пацієнтів, фіксації дій чи бездіяльності медперсоналу тощо.

При комерційному підході до організації лікувально-діагностичного процесу, в основі якого лежить інтенсифікація праці внаслідок бажання влади

³⁰²The Joint Commission. National patient safety goals. Handoff communications: standardized approach /NPSG. 2008. [on line] URL: www.jointcommission.org/AccreditationPrograms/Hospitals/Standards/09_FAQs/NPSG/Communication/NPSG.02.05.01/hand_off_communications.htm. (Дата звернення 15.04.2018 р.)

²⁹⁷Scovel, S., 2010. Role of the nurse-to-nurse handover in patient care. *Nursing Standarts*. Vol. 24(20). p. 14-18.

²⁹²Riesenberg, L.A., Leisch, R.N., Cunningham, J., Janet, M., 2010. Nursing Handoffs: A Systematic Review of the Literature. *American Journal of Nursing*. Vol. 119 (4). p. 24-34.

економити на медицині, діяльність закладів охорони здоров'я може набувати рис конвеєрної системи, за якої немає місця для духовності, а провідну роль відіграє професіоналізм медперсоналу, який досконало володіє сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями збору, збереження і передачі так званої корпоративної інформації.

З урахуванням можливостей означених 6-ти стилів діяльнісного підходу, однак головним чином залежно від рівня отриманої ступеневої освіти і набутої професійної інформаційно-комунікативної компетентності, складаються взаємовідносини магістрів медсестринства і пацієнтів.

Для надання ефективної кваліфікованої допомоги медична сестра повинна не тільки досконало засвоїти необхідну систему фахових знань, умінь і практичних навичок, але й досконало володіти мистецтвом спілкування. До інформаційно-комунікативної компетентності медичної сестри слід віднести вміння вести діалог з пацієнтами, здатність до емпатії, спроможність у різних стандартних і нестандартних ситуаціях займати адекватну позицію, щоб не зруйнувати віру пацієнта в одужання, вміння активно, тактовно і ефективно співпрацювати з колегами.

Формування інформаційно-комунікативної компетентності нероздільне і повинно відбуватись паралельно з формуванням духовно-ціннісної сфери майбутніх медпрацівників. Найкращі риси медсестри, як сестри милосердя, особливо необхідні в паліативній медицині приреченим на смерть пацієнтам, життя яким медицина врятувати не може, однак має оточити їх турботою і любов'ю, щоб вони змогли дожити свої останні дні достойно і без страждань.

Слід відмітити, що на початковому етапі навчання студенти закладів медичної освіти, зазвичай, не володіють навичками інформаційно-комунікативної компетентності, по-різному відносяться до тієї чи іншої ситуації, часто проявляють нетерпимість до тих, хто не поділяє їхньої точки зору. Частина з них має завищену самооцінку, що також заважає побудові гармонійних професійно-зумовлених відносин. Тому, інформаційно-комунікативну компетентність необхідно формувати впродовж всього терміну

навчання на всіх трьох ступенях ступеневої медсестринської освіти: молодший бакалавр, бакалавр, магістр медсестринства.

Магістр медсестринства за освітньо-кваліфікаційними характеристиками істотно вирізняється від дипломованих медичних сестер (молодших бакалаврів) та бакалаврів медсестринства. Специфікою магістрів медсестринства є те, що їхні знання і практичні навички мають забезпечувати професійну спрямованість майбутніх викладачів сестринських дисциплін, системне вивчення ними загальної педагогіки, формування інформаційно-комунікативної компетентності, використання сучасних інноваційних технологій освіти для вибору оптимальної стратегії викладання спеціальних сестринських предметів залежно від рівня підготовки студентів.

Магістри медсестринства як майбутні керівники відділень сестринського догляду, хоспісів, професійні менеджери сестринської справи в практичній охороні здоров'я повинні вміти оцінювати, аналізувати дані, контролювати і здійснювати сестринський процес, встановлювати обсяги і пріоритети сестринських втручань, навчати персонал на робочому місці, вміти працювати у команді.

Як керівники хоспісів і відділень сестринського догляду магістри медсестринства мають вміти організувати своїм підопічним телеконсультування. Телемедична консультація – це надання медичних послуг з використанням інформаційно-комунікаційних технологій з метою прийняття оптимального та своєчасного клінічного рішення для тих пацієнтів, відстань знаходження яких від профільних фахівців є критичним фактором.

Тому у закладах вищої медичної освіти доцільним є запровадження таких навчальних планів і програм, в яких буде враховано всі аспекти формування у студентів інформаційно-комунікативної компетентності, як важливої складової професійної компетентності лідера, наставника, керівника, координатора, науковця-дослідника, менеджера сестринської справи в практичній охороні здоров'я.

Професійна підготовка магістрів медсестринства включає як процесуальний, так і змістовий та управлінський аспекти. У процесуальному аспекті освіта тлумачиться як поступальний рух від цілей до кінцевого результату, від суб'єкт-об'єктної взаємодії викладача і студентів до суб'єкт-суб'єктної, від усебічної участі в процесі навчання до самонавчання, самовиховання і саморозвитку.¹⁶

З огляду на суспільну потребу у спеціалістах з пластичною організацією психіки, готових до змін в оточуючому світі і активного творчого реформування дійсності продуктивним підходом при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства є суб'єктний.

Суб'єктний підхід полягає в тому, що умовою формування у суб'єкта (магістрів медсестринства) інформаційно-комунікативної компетентності становить діяльність: суб'єкт не тільки діє, перетворюючи предмет відповідно до своєї цілі, але й набуває таких якостей, які не зумовлені ні зовнішніми впливами, ні внутрішніми природними можливостями.¹⁶

Людина стає суб'єктом соціальної діяльності – праці, спілкування, пізнання – в процесі оволодіння ними.³³

Постійна зміна соціальної дійсності вимагає від магістрів медсестринства максимальної активізації індивідуально-творчого потенціалу, розкриття і розвитку саме суб'єктних якостей. Суб'єктний підхід у формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства є продуктивним в контексті становлення медичних сестер із завершеною вищою освітою, як суб'єктів професійної діяльності.³³

У цьому аспекті інформаційно-комунікативна компетентність медичних сестер найкраще проявляється при зборі інформації, необхідної для постановки медсестринського діагнозу. Обстеження пацієнтів починають з розпитування,

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 114-115.

метою якого є отримання від пацієнта даних про його недугу та пов'язані з нею відчуття. Хоча анамнестичні дані носять суб'єктивний характер, однак вони відіграють ключову роль у встановленні діагнозу. Необхідно відмітити, що в будь-якій, навіть самій вузькій галузі медицини, на кшталт офтальмології, стоматології чи психіатрії, методологія збору анамнезу відпрацьована до найдрібніших деталей.

Суб'єктність магістра медсестринства – це усвідомлення і дієвість мотиваційного ядра особистості, яке характеризує суб'єкта професійної діяльності через його здатність вийти за межі безперервного потоку буденної практики і побачити свою працю в цілому. Цей аспект дає можливість суб'єкту відчувати себе повноцінним творцем інформаційно-комунікативного процесу, розуміти, усвідомлювати й оцінювати складнощі власної діяльності, самостійно і конструктивно розв'язувати їх відповідно до конкретних комунікативних ситуацій, розглядати суперечності як стимули для подальшого розвитку власної професійної інформаційно-комунікативної компетентності.^{33, 207, 206, 204, 242, 243}

Компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури, досвіду педагогічної діяльності, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійної діяльності. Саме на основі педагогічних знань і навичок отримує становлення та розвиток

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 114-115.

²⁰⁷Свиридюк, В.З., Знаменська, Н.А., 2012. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я. *Східноєвропейський журнал громадського здоров'я*. Спецвипуск. с. 103-105.

²⁰⁶Свиридюк, В.З., Свиридюк В.В., 2017. Дерево креативності як ієрархічна модель професійної підготовки конкурентноздатного фахівця. Розділ монографії: *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід*. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид. Євенок О.О. с. 144-159.

²⁰⁴Свиридюк, В.В., 2018. *Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства: методичні рекомендації*. Житомир: Полісся. с. 3-5.

²⁴²Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення підготовки медсестер в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред. В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 3-7.

²⁴³Шатило, В.Й., Свиридюк, В.З., Яворський, П.В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення медичних сестер в Україні. *Магістр медсестринства*. Вип. 2(10). с. 5-11.

інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства.^{33, 243}

Компетентнісний підхід передбачає такий вид змісту освіти, який не зводиться лише до когнітивного компонента, а передбачає цілісний досвід вирішення тих проблем, що належать до багатьох соціальних сфер, насамперед інформаційно-комунікативних аспектів наукової діяльності.^{16, 78}

Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців підсилює практичну орієнтованість освіти, підкреслює роль досвіду, вмінь практично реалізовувати знання, встановлюючи підпорядкованість знань умінням та акцентує увагу на результатах освіти, розглядаючи їх не як суму засвоєних відомостей, а здатність людини вирішувати життєві й професійні проблеми, діяти в різних проблемних ситуаціях.^{33, 88}

Компетентнісний підхід формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів на думку Г. М. Сомбаманія ефективно реалізується за умови інноватизації змісту магістерської освіти за рахунок поповнення теоретичними питаннями сучасного наукознавства, психології та соціології науки; проблематизації опанування магістрами алгоритмів практичних дій суб'єкта науково-дослідницької діяльності; саєнтифікації освітньо-виховного простору магістратури моделюванням ситуацій, що імітують акти входження магістрів у наукове співтовариство та їхню участь у науковій комунікації.²¹⁶

Характерною ознакою компетентнісно-орієнтованої освіти на сучасному етапі розвитку, а відтак і компетентнісного підходу до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, є

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с.155-167.

⁷⁸Заблюцька, О.С., 2018. Міжнародний досвід конструювання змісту компетентнісного навчання фахівців із вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В.Й.Шатила. Житомир: Полісся. с. 113-116.

⁸⁸Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти б монографія. За ред. С.С.Вітвицької. Житомир: Полісся. 2015. с. 30-31

²¹⁶Сомбаманія, Г.М., 2010. *Формування науково-дослідної культури майбутніх магістрів в умовах ступеневої освіти*. Автореф. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 теорія і методика професійної освіти. Одеса. с. 9.

стрімке поширення цифрових технологій в освітній галузі, яке спричинило формування «віртуальних хмар» знань та появу великого розмаїття методик дистанційного веб-навчання (e-learning).¹⁰⁰

Наступним етапом розвитку інформаційно-комп'ютерних технологій на думку експертів буде подальше збільшення «мобільності» – поширення переносних «розумних аксесуарів», яким експерти дають наступне визначення: «Інфраструктура сполучених між собою об'єктів, людей, систем, інформаційних ресурсів та інтелектуальних сервісів, завдяки яким здійснюється оброблення інформації фізичного та віртуального світів і реакції користувачів на неї».^{100, 227}

Феномен появи та існування віртуальної реальності адекватно може бути описаний і пояснений через принципи нелінійної динаміки. Класична наука дотримується принципу однозначної детермінації прогнозу поведінки системи її початковими умовами та структурою. Нелінійна динаміка описує системи, які за формальними ознаками є певною мірою детермінованими, однак їх поведінку можливо передбачувати тільки з певною мірою ймовірності. Такі системи є нелінійними й здатними до самоорганізації.³³

Вивченням нелінійних процесів у складних, здатних до самоорганізації системах у природі і суспільстві займається синергетика. Застосування **синергетичного підходу** в педагогіці розглядається у працях С. Вітвицької,^{33, 88} О. Вознюка,^{37, 38} О. Дубасенюк³⁷ та ін.

¹⁰⁰Карлінська, Я.В., 2010. *Формування інформаційної компетентності студентів комерційних коледжів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін*. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. Івана Франка, с. 76-92

²²⁷Фамілярська, Л.Л., 2017. *Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти*. дис. ...к. пед. наук 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка, с. 4-20

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с.43-53.

⁸⁸*Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти* б монографія. За ред. С.С.Вітвицької. Житомир: Полісся. 2015. с. 30-31

³⁸Вознюк, О.В., 2012. *Педагогічна синергетика: генеза, теорія і практика : Монографія*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. с. 86-92.

³⁷Вознюк, А.В., Дубасенюк, А.А., 2011. *Философские основания педагогической аксиоматики: монография*. Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко. с. 367-399.

На думку С. Вітвицької³³ синергетичний підхід до педагогічної підготовки магістрів виражає можливість і доцільність використання наступних синергетичних концепцій і принципів;

- принцип становлення (рух постає головною формою буття, що виявляє хаос, як основу складності, випадковості, створення, реконструкції та впорядкування, як основу простоти, необхідності закону краси і гармонії);³³
- принцип буття (осмислення буття як пізнання процесу становлення);³³
- принцип згоди (буття як становлення будується і пізнається лише в процесі діалогу суб'єктів і встановлення гармонії в результаті діалогу);³³
- принцип відповідності (відображає перехід від досинергетичного до синергетичного станів наукового пошуку);³³
- принцип доповнюваності (потреба в доповненні картини світу двома описами реальності – досинергетичним і синергетичним).³³

Інші категорії синергетики – хаос, імовірність, самодетермінізм – знаходять специфічне втілення у системі педагогічної підготовки магістрів – в індивідуальному виборі завдань різного рівня складності, виборі тематики наукових досліджень, індивідуальному руху до успіху.³³

Зокрема, постулювання хаосу як необхідного творчого динамічного моменту реальності, що самоорганізовується (порядок і безладдя розуміються як невіддільні один від одного аспекти буття) знаходять своє вираження на сучасному етапі розвитку освіти в прикладному застосуванні теорії фракталів до аналізу хаосу з метою пошуку закономірностей і обчислення ймовірності різних трендів, що описують і прогнозують динаміку процесу у часі (індекс Херста).^{37, 38, 119}

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 118.

³⁷Вознюк, А.В., Дубасенюк, А.А., 2011. *Философские основания педагогической аксиоматики: монография*. Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко. с. 367-399.

³⁸Вознюк, О.В., 2012. *Педагогична синергетика: генеза, теорія і практика : Монографія*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. с. 86-92.

¹¹⁹Ландэ, Д.В., 2005. Фракталы и кластеры в информационном пространстве. Корпоративные системы. Вып. 6. с. 35-39.

Існує науково обгрунтована правомірність застосування синергетики як міждисциплінарного, інтегративного підходу, що дозволяє залучити різні концепції і принципи до аналізу спрямованості формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах **технологічного підходу**.

Аналіз останніх публікацій з проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти дозволяє стверджувати, що вітчизняними науковцями активно досліджуються перспективні аспекти технологічного підходу з метою підвищення якості вищої освіти.

Термін «технологія» походить від грецьких слів: *techno* – майстерність і *logos* – слово, вчення, наука, у своєму основному значенні це – наука про майстерність.²²⁴

У сучасному розумінні термін «технологія» означає сукупність знань про методи здійснення виробничих (у тому числі – навчальних) процесів та наукова дисципліна, що описує, розробляє і вдосконалює зазначені вище способи, процеси та порядок (алгоритми, регламенти, режими) їх здійснення.²²⁴

Як наукова дисципліна технологія сприяє впровадженню найефективніших і найекономічніших виробничих процесів, що потребують найменших затрат часу і матеріальних ресурсів.²²⁴

Технологізація освіти – процес створення на засадах технологічного підходу нових, малоопераційних, не громіздких, досконалих методик професійної освіти шляхом широкого застосування математичного аналізу, прогнозування, засобів електронної та обчислювальної техніки.²²⁴

Це – основний, обумовлений технічним прогресом, аспект поняття технологізації в будь-якій галузі. Не тільки промисловість, всі сучасні галузі (освіта, медицина) базуються на технологіях.²²⁴

²²⁴Технологія. [on line] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 15.04.2018).

Формуванню професійної комунікативної компетентності магістрів різного профілю з використанням технологічного підходу присвячені дослідження В. Береки,¹³ С. Вітвицької,³³ О. Воронкіна,⁴⁰ Р. Гейзерської,⁴⁶ О. Єременко,⁷³ А. Мамедової,¹²⁴ О. Мельник,¹³⁸ Н. Ничкало,¹⁵² С. Сисоєвої,²¹² Л. Фамілярської,²²⁷ J. J. Brunner,²⁶⁹ D. H. Hymes,^{279, 280} W. M. Rivers,²⁹³ J. G. Ruiz,²⁹⁴ G. Siemens,²⁹⁸ B. F. Skinner²⁹⁹ та ін.

¹³Берека, В.Є., 2008. *Теоретико-методичні основи фахової підготовки магістрів з менеджменту освіти*: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.14. Київ, с. 3-20.

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 23-42.

⁴⁰Воронкін, О. С., 2016. *Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина XX –початок XXI століття: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.10 - інформаційно-комунікаційні технології в освіті. с. 1-22.*

⁴⁶Гейзерська, Р.А., 2008. *Формування професійно значущих якостей майбутніх магістрів економічного профілю у процесі фахової підготовки*: автореф. дис. ... к. пед. наук : спец. 13.00.04 - теорія та методика професійної освіти. с. 1-20.

⁷³Єременко, О. Р., 2003. *Проблеми і перспективи магістерської підготовки*. Зб. наук. праць *Соціалізація особистості. Педагогічні науки*. Том XXI. К. : Логос, с. 92-114.

¹²⁴Мамедова, А.В., 2013. *Формирование коммуникативной компетентности магистров в современной системе подготовки специалистов*. *Вестник Рязанского государственного университета имени С.А. Есенина*. Вып. 2(39). с. 13-22.

¹³⁸Мельник, О.Ф., 2018. *Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін*. дис. ... к. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. Івана Франка. 372 с.

¹⁵²Ничкало, Н. Г., 2012. *Інформаційне суспільство і розвиток субдисциплін педагогічної науки. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 29. с. 24-32.

²¹²Сисоєва, С. О., 2011. *Інтерактивні технології навчання дорослих*: [навчально-методичний посібник]. К.: ВД «ЕКМО», с. 3-17.

²²⁷Фамілярська, Л.Л., 2017. *Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти*. дис. ...к. пед. наук 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. 308 с.

²⁶⁹Brunner, J.J., 2008. Globalization, education and the technological revolution. *Prospects*. Vol. XXXI. -№ 2. -p. 133-138.

²⁷⁹Hymes, D.H., 1971. *On communicative competence*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, p. 5-17.

²⁸⁰Hymes, D.H., Pride, J. B., Holmes, J., 1972. *On Communicative Competence. Sociolinguistics: Selected Readings*. Harmondsworth, U. K.: Penguin, p. 269-293.

²⁹³Rivers, W.M., 1973. *From Linguistic Competence to Communicative Competence*. Quarterly. Vol. 7. p. 23-34.

²⁹⁴Ruiz, J.G., Mintzer, M.J. .Leipzig, R.M., 2006. *The impact of E-learning in medical education*. Acad. Med. Vol. 81. h. 207-212.

²⁹⁸Siemens G., 2004. *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age*. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm> .[Accessed 28.09.2017]. с. 1-7.

²⁹⁹Skinner, B.F, 1968. *The technology of teaching*. New-York: Appleton-Centure-Crofts.

Формування інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу передбачає використання інноваційних засобів. З іншого боку істотною ознакою інноватики в освітній галузі є її технологізація, яку більшість дослідників характеризують як процес дотримання змісту і послідовності етапів впровадження нововведень. Технологізація освіти є її домінуючою характеристикою і означає перехід на новий, якісно вищий щабель ефективності.^{34, 88, 86, 224}

Технологізація вищої освіти полягає в тому, щоб забезпечити ефективне засвоєння найцінніших компонентів культури з урахуванням реальних пізнавальних можливостей студентів та спрямувати їх на розв'язання різноманітних завдань, зокрема на вибір методів, засобів та організаційних форм освітньої діяльності, адекватних до мети і змісту сучасної освіти.^{34, 88, 2}

Зокрема, технологізація процесу передачі пізнавальної інформації у вищій освіті, на думку О. Назаркіна,¹⁴⁷ відбувається у наступних формах:

1) У формі інформатизації, яка створює новітнє освітнє середовище, в якому знаннявий, духовно-ціннісний простір стає оптимізованим відносно інформаційних індивідуальних можливостей і засад, полем розгортання інтелектуальних, емоційних, психофізіологічних даних людини. Створення новітньої інформаційної оболонки знань про оточуючий світ та його компактизація із подальшою сутнісною структуризацією наближає людство до переведення наявного і бажаного знання у таку форму, яка реалізує одвічне

³⁴Вітвицька, С.С., 2010. Складові професійної майстерності викладача вищого навчального закладу. *Формування професійно-педагогічної майстерності вчителів: історія, сучасність, перспективи (присвячується 80-річчю кафедри педагогіки ЖДУ)*. Зб. тез доповідей учасників Всеукраїнської наук. прак. конф.. За ред. О.Є.Антонової. Житомир: Вид-во ЖДУ. с. 25-27.

⁸⁸Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти монографія. За ред. С.С.Вітвицької. Житомир: Полісся. 2015. с. 26-28.

⁸⁶Зязюн, І.А. *Технологізація освіти як історична неперервність*. [on line]. URL: <https://www.google.com.ua/search?> (Дата звернення 12.04.2018 р.)

¹⁴⁷Назаркін, О.А., 2017. *Технологізація освітнього процесу: основні форми і наслідки*. [on line]. URL: <https://www.google.com.ua/search?> (Дата звернення 14.04.2018 р.).

²²⁴Технологія. [on line] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 15.04.2018).

²Алфімов Д.В. *Структурно-змістовий контент поняття технології*. [on line]. URL: nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15adv.pdf (Дата звернення 20.09.2017). с. 8.

прагнення людської цивілізації до впорядкованості, до подолання знаннєвої, духовно-ціннісної ентропії.¹⁴⁷

2) У формі віртуалізації як дистанційної, уявної, образної передачі і сприймання наукового знання. Створення освітнього інформаційного простору через віртуальну реальність, яка постає новим, більш високим, щаблем розвитку сучасної освіти. З одного боку, це глобалізація людського, наукового знання, а з іншого, – процес інтенсифікації пізнання оточуючого світу засобами символізації знання, духовно-ціннісного досвіду в їх оптимізованій стосовно соціально-культурних можливостей людини формі.¹⁴⁷

3) У формі комп'ютеризації як реалізації автоматизованих, алгоритмізованих форм науково-освітньої діяльності у комп'ютерних системах обробки інформації, знання, оперування великими базами даних (відомостей) про суспільство, природу, Всесвіт.¹⁴⁷

Визначальними характеристиками технологічного підходу за Ю. Дзюбенко та Л. Олійник є постановка мети, об'єктивний контроль ефективності навчання і визначення рівня досягнення поставленої мети з кінцевим результатом не менше 70,0%. Цілі мають бути конкретними і чітко вимірюватися, операції повинні бути завершеними з досягненням поставленої мети, відтворюватися будь-яким викладачем, а суб'єктивізм останнього має бути зведеним до мінімуму.⁶⁴

За технологічного підходу будь-яка педагогічна технологія має задовольняти наступним критеріям (ознакам, принципам) технологічності: ^{2, 64, 224, 86}

¹⁴⁷Назаркін, О.А., 2017. *Технологізація освітнього процесу: основні форми і наслідки*. [on line]. URL: <https://www.google.com.ua/search/> (Дата звернення 14.04.2018 р.).

²Алфімов Д.В. *Структурно-змістовий контент поняття технології*. [on line]. URL: nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15adv.pdf (Дата звернення 20.09.2017). с. 8.

⁶⁴Дзюбенко, Ю.В., Олійник, Л.В., 2017. Особливості технологічного підходу до навчального процесу у вищій школі як провідного засобу його оптимізації. [on line]. URL: <https://www.google.com.ua/search/> (Дата звернення 14.04.2018 р.).

²²⁴Технологія. [on line] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 15.04.2018).

⁸⁶Зязюн, І.А. *Технологізація освіти як історична неперервність*. [on line]. URL: <https://www.google.com.ua/search/> (Дата звернення 12.04.2018 р.)

- концептуальність (опора на певну наукову концепцію в основі якої лежить певна ідея, яка репрезентує філософське, психологічне і педагогічне обґрунтування досягнення освітніх цілей);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- системність (логічність процесу, взаємозв'язок його частин, цілісність);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- діагностичність (можливість діагностичного цілепокладання);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- керованість (корегованість, варіювання засобами і методами корекції результатів, постійний зворотній зв'язок);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- ефективність (забезпечення відповідності освітнім стандартам за мінімальних затрат часу і коштів);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- відтворюваність (можливість застосування в інших однотипних освітніх закладах іншими суб'єктами);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- гнучкість (можливість варіацій у змістовному і процесуальному аспектах, забезпечення вільної, необмеженої жорсткими рамками взаємодії викладача і студентів);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- динамічність (можливість адаптації, подальшого удосконалення технології таким чином, щоб в умовах зміни парадигми освіти, не відкидати поточну технологію як застарілу, а забезпечити її еволюційний розвиток);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- алгоритмічність (чітка послідовність організації навчального процесу від простого до складного, від відомого до невідомого);^{2, 64, 224, 142, 88}.

- інформаційність (опора на сучасні методи аналізу потоків інформації);^{2, 64, 224, 142, 88}.

²Алфімов Д.В. *Структурно-змістовий контент поняття технології*. [on line]. URL: nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15adv.pdf (Дата звернення 20.09.2017). с. 8.

⁶⁴Дзюбенко, Ю.В., Олійник, Л.В., 2017. Особливості технологічного підходу до навчального процесу у вищій школі як провідного засобу його оптимізації. [on line]. URL: <https://www.google.com.ua/search?> (Дата звернення 14.04.2018 р.).

²²⁴Технологія. [on line] URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата звернення 15.04.2018).

¹⁴²Мітчел, П.Д., 1978. Енциклопедія педагогічних засобів, комунікації і технології. [on line]. URL: <http://www.startpedahohika.com/systems.729/3/html> (Дата звернення 12.04.2018).

⁸⁸*Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти*б монографія. За ред. С.С.Вітвицької. Житомир: Полісся. 2015. с.26-28.

- оптимальність (оптимальне співвідношення результативність/вартість).

До критеріїв технологічного підходу доцільно віднести також наступні:

- практичність (відповідність вимогам роботодавців, що забезпечить не лише працевлаштування, але нівелює необхідність у донавчанні і перенавчанні на робочому місці);²⁰⁴

- конкурентоспроможність (формування у майбутніх магістрів медсестринства якостей конкурентоздатної особистості);²⁰⁴

Визначальною особливістю технологічного підходу є його придатність для розроблення нових освітніх технологій за критеріями концептуальності, системності, діагностичності, керованості, ефективності, відтворюваності, гнучкості, динамічності, алгоритмічності, інформаційності, оптимальності, практичності та конкурентоспроможності, а формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу розглядається як цілеспрямований процес розвитку у студентів умінь і навичок проведення наукових досліджень, створення на їх основі об'єктів інтелектуальної власності, наявності яких та майстерності їх оприлюднення, поряд з мистецтвом самопрезентації, є на сьогодні характерними рисами конкурентоздатної особистості та визначальними критеріями успішності фахівця на ринку праці, що надає відчутні переваги при працевлаштуванні.

Як уже зазначалося вище, в освітній галузі технологічний підхід має безпосереднє відношення до інноваційної діяльності, тому що все починається з нових підходів, а завершується інноваційною технологією. Тому, поняття «технологічний підхід» невідривно пов'язано з інноваціями. Інноваційну діяльність у державі визначає Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV із змінами і доповненнями, внесеними Законами України

²⁰⁴Свиридюк, В.В., 2018. *Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства: методичні рекомендації*. Житомир: Полісся. с. 3-5.

²⁰³Свиридюк, В.В., 2017. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних технологій». *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Вип. 5(91) с.96-104.

від 26 грудня 2002 року № 380-IV; від 27.11.2003 р. № 1344-IV; від 23 грудня 2004 року № 2285-IV, від 25 березня 2005 року № 2505-IV; від 3 червня 2010 року № 2314-VI; від 8 вересня 2011 року № 3715-VI; від 16 жовтня 2012 року № 5460-VI.⁸⁰

В освітній галузі інноваційна діяльність регламентується Положенням про порядок здійснення інноваційної діяльності, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 р. №5222 та Наказом Міністерства освіти і науки України «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» від 11.07.2017 р. №994.¹⁴⁸

Найбільш ефективно сприяє формуванню інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства **наукометричний підхід**,

У другій половині минулого століття завдяки діяльності Дерека Джона де Солла Прайса та його послідовників виник новий науковий напрям наукознавства – наукометрія, яка займається статистичними дослідженнями структури масивів та динаміки потоків наукової інформації з її кількісним вимірюванням за індексами цитування.^{150, 296, 149}

⁹²Інновації. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інновації> (Дата звернення 14.04.2018 р.).

¹⁸⁸Свиридюк, В.В., 2012. Інноваційні технології і наукова комунікативна компетентність магістрів медсестринства. *Нові технології навчання. Наук. метод. зб.* –Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вип. 73. с. 163-167.

²⁴⁹Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV [on line]. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020040.html (дата звернення 14.04.2018 р.)

⁸⁰Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020040.html (Дата звернення 20.09.2017).

¹⁴⁸Наказ МОН України «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» від 11.07.2017 р. №994 [on line] URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17>. (Дата звернення 14.04.2017 р.).

²³⁸Хуторской, А.В., 2005. Теоретико-методологические основания инновационных процессов в образовании. *Интернет-журнал «Эйдос»*. [on line]. URL: <http://www.aidos.ru/journal/2005/0326.htm> (Дата звернення 14.04.2018 р.).

¹⁵⁰Наукометрія. Вікіпедія. . [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукометрія> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²⁹⁶Scientometrics.Wikipedia. [on line]. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Scientometricsupenn.edu/papers/pricenetworks1965.pdf>. (Дата звернення 12.04.2018 р.).

¹⁴⁹Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень. . [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 12.04.2018 р.).

Виникнення наукометрії спричинила потреба в більш ефективному управлінні організацією наукових досліджень та нові вимоги до створення об'єктів інтелектуальної власності.

Дерек Прайс був першим, хто зрозумів, що просторові моделі науки можуть бути зкомпоновані із бібліографічних даних. Він наголошував, що наукова інформація є дещо значно більше, ніж наукова література: «Наукова стаття не є просто одиницею інформації, яку публікують, накопичують, знаходять і видають за вимогою. Вона – змінна частина соціальної тканини науки, яка виробляється в одних умовах, а використовується – в інших».^{171, 290, 275, 291}

На думку Д. Прайса і його послідовників: «Цитування є однією з форм впровадження результатів наукових досліджень у вигляді ідей і гіпотез, які висуваються одними дослідниками і знаходять підтримку в інших».^{171, 290, 275, 291}

Просуваючись за допомогою створеної ним моделі від наукових журналів до статей в них, Дерек Прайс прийшов до висновку, що цитування створює мережу, яка поєднує публікації в єдиний комплекс, який можна досліджувати методами наукометрії.^{171, 290, 275, 291}

Після появи першої наукометричної бази публікацій ISI (Institute for Scientific Information, Philadelphia, USA), перед науковцями відкрилася перспектива розробки кількісних аналітичних методів, які б дозволяли отримувати нову інформацію про науку, про наукові школи і їх лідерів, про

¹⁵⁰ *Наукометрія*. Вікіпедія. . [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукометрія> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²⁹⁶ *Scientometrics*. Wikipedia. [on line]. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Scientometricsupenn.edu/papers/pricenetworks1965.pdf>. (Accessed 12.04.2018 p.).

¹⁴⁹ *Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень*. . [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 12.04.2018 р.).

¹⁷¹ Прайс, Д. Дж., 1976. *Тенденции в развитии научной коммуникации – прошлое, настоящее, будущее. Коммуникация в современной науке*. М.: Прогресс. с. 93-109.

²⁹⁰ Price, D. J. De S., 1965. Networks of Scientific Papers. *Science*. Вип. 149 (3683) p. 510–515. [on line]. URL: <http://www.garfield.library>. (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²⁷⁵ De Solla Price, D. J., 1967. Citation indexing. *The journal of histochemistry and cytochemistry: official journal of the Histochemistry Society*. Vol 15 (5). p. 299.

²⁹¹ Price, D. de Solla., 1980. *Foreword. Essays of an information scientist*. Philadelphia, Vol.3. p. 5-9.

міждисциплінарні зв'язки в науці, про оцінювання значимості наукових результатів тощо.^{171, 290, 275, 291}

Завдяки наукометричним базам даних стало можливим ввести низку кількісних критеріїв для оцінки стану науки в цілому і окремих її областей, а також оцінити внесок різних країн у загальносвітовий прогрес.

Наукометричний підхід до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства полягає в можливості включення їх у світовий науковий процес на основі рейтингу за індексами цитування, створених ними об'єктів інтелектуальної власності, зокрема, англомовних статей у престижних журналах, що відслідковуються міжнародними наукометричними базами.^{150, 265, 286}

Найбільшого поширення набув індекс цитування, оригінальну методику обчислення якого у 2005 році запропонував американський фізик Хорхе Хірш.^{278, 87}

За Х. Хіршем методика обчислення індексу «h» полягає в підрахунку публікацій автора, на які є не менше «h» посилань. Вчений має індекс Хірша «h», якщо «h» із його «N» статей цитуються мінімум «h» разів кожна, у той час, як решта (N – h) статей цитуються менше, ніж «h» разів кожна.^{278, 87}

Окрім індексів цитування в межах наукометричного підходу широко використовується контент-аналіз, який дозволяє знаходити в наукових

¹⁷¹Прайс, Д. Дж., 1976. *Тенденции в развитии научной коммуникации – прошлое, настоящее, будущее. Коммуникация в современной науке*. М.:Прогресс. с. 93-109.

²⁹⁰Price, D. J. De S., 1965. Networks of Scientific Papers. *Science*. Вип. 149 (3683) p. 510–515. [on line]. URL: <http://www.garfield.library>. (Accessed 12.04.2018 p.).

²⁷⁵De Solla Price, D. J., 1967. Citation indexing. *The journal of histochemistry and cytochemistry: official journal of the Histochemistry Society*. Vol 15 (5). p. 299.

²⁹¹Price, D. de Solla., 1980. *Foreword. Essays of an information scientist*. Philadelphia, Vol.3. p. 5-9.

¹⁵⁰Наукометрія. Вікіпедія. . [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукометрія> (Дата звернення 12.04.2018 p.).

²⁶⁵Scientometrics. Wikipedia. [on line]. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Scientometricsupenn.edu/papers/pricenetworks1965.pdf>. (Accessed 12.04.2018 p.).

²⁹⁶Наукова комунікація в науковій діяльності. *Основи наукових досліджень*. . [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 12.04.2018 p.).

²⁷⁸Hirsch, J. E., 2005. An index to quantify an individual's scientific research output. *PNAS*. Vol. 102 (46). -p. 16569–16572.

⁸⁷Індекс Хірша (h-index). Open Science of Ukraine. [on line]. URL: <https://openscience.in.ua/h-index.html> (Дата звернення 12.04.2018 p.).

текстах як об'єктах інтелектуальної власності, елементи, за якими ці об'єкти можна класифікувати, кластеризувати, індексувати, визначати ключові слова, здійснювати автоматизоване реферування і оцінювати за науковою значимістю.
113, 114

Контент-аналіз – якісно-кількісний метод вивчення документів, який характеризується об'єктивністю висновків і строгістю процедури та полягає у квантифікаційній обробці тексту з подальшою інтерпретацією результатів. За допомогою контент-аналізу виявляють внутрішні закономірності об'єкта дослідження.^{113, 114, 125, 141}

Філософський сенс контент-аналізу, як методу наукового дослідження, полягає у сходженні (поступовому піднятті) від підніжжя розмаїтого текстового матеріалу до вершин абстрактної моделі змісту тексту, складовими якої є понятійно-категоріальний апарат, двозначності, колізії, парадокси тощо.^{141, 301, 287, 259}

Використання контент-аналізу цитованих літературних джерел в магістерських роботах та інших об'єктах інтелектуальної власності, створених магістрами медсестринства (в опублікованих тезах і статтях), дозволило вивчити інформаційне поле формування наукової спеціальності «Медсестринство» в Україні. Опис використаної методики та одержані результати представлено у підрозділі 2.2 другому розділі.

Ще одним перспективним напрямком в наукометрії є використання теорії фракталів для фрактального аналізу об'єктів інтелектуальної власності,

¹¹³Контент-аналіз. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Контент-аналіз> (дата звернення 12.04.2018 р.).

¹¹⁴Контент-аналіз. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Контент-анализ> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

¹²⁵Манаев, О.Т., 2018. Контент-анализ – описание метода. [on line] URL: <http://psyfactor.org/lib/kontent.htm> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

¹⁴¹Метод контент-анализа. Процедуры. [on line]. URL: <http://biofile.ru/psy/1661.html> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

³⁰¹Text mining. Wikipedia. [on line]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Text_mining (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²⁸⁷Michael, W., 2004. Berry. *Survey of Text Mining. Clustering, Classification and Retrieval*. Springer-Verlag. p. 12-17

²⁵⁹Anthony Scine, 2005. *Web mining, application and techniques*. Iden Group Publishing. p. 9-11

створюваних магістрами медсестринства. Запровадив наукове поняття «фрактал» математик Бенуа Мандельброт, який дав йому наступне визначення: «Фракталом називається структура, що складається з частин, які певним чином подібні до цілого».¹²⁶

Фракта́л (від латинського «фрактус» – подрібнений, дробовий) – нерегулярна, самоподібна структура. В широкому розумінні фрактал означає фігуру, малі частини якої в довільному збільшенні є подібними до неї самої.^{231, 2}

У 60-х роках ХХ століття Бенуа Мандельброт почав дослідження статистичних самоподібностей з дробовими розмірностями. У 1975 році він використав розмірність Хаусдорфа-Безіковича, яка є дробовою на відміну від топологічних розмірностей, які є завжди цілим додатнім числом.^{126, 231, 232, 277}

Теорія фракталів виявилась надзвичайно плідною, вона лягла в основу низки наукових напрямів, зокрема використовується в наукометрії, яка знаходить останнім часом широке прикладне значення у багатьох галузях, у тому числі в інформатиці, педагогіці і в медицині.

На сьогодні більшість дослідників розглядають інформаційний простір як стохастичний. Фрактальність (самоподібність) інформаційного простору полягає в тому, що при лавиноподібному зростанні кількості інформації, розподіл її носіїв за такими характеристиками як: джерела, автори, тематика, практично не змінює своєї форми. Використання теорії фракталів для аналізу інформаційного простору наукових публікацій, дозволяє виявляти закономірності, які лежать в його основі. Зокрема, тематичні наукові інформаційні масиви на сьогодні розглядаються як здатні до розвитку самоподібні структури. Вони є типовими стохастичними фракталами, оскільки

¹²⁶Мандельброт, Б., 2002. *Фрактальная геометрия природы*. М.: Институт компьютерных исследований, с. 15-22.

²³¹*Фрактал*. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²³²*Фрактал*. Википедия. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²⁷⁷*Fractal*. Wikipedia. [on line]. URL: <https://es.wikipedia.org/wiki/Fractal> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

їх самоподібність, наприклад, розподіл інформаційних кластерів за розмірами, співпадає з математично обчисленими очікуваннями і використовується для пошуку закономірностей серед множини емпіричних даних.^{126, 149, 119, 201,}

Розмірність Хаусдорфа-Безіковича та індекс Херста в поєднанні з так званим поглибленим контент-аналізом (Text mining), можна використовувати для автоматизованої комп'ютерної кластеризації та індексації віртуального інформаційного поля будь-якої наукової спеціальності. Зокрема, індекс Херста дозволяє прогнозувати динаміку (ймовірність наростання або зменшення) інформаційних потоків у часі.^{201, 202, 231, 232}

Таким чином, наукометричний підхід до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства дозволяє запровадити низку кількісних показників для оцінювання наукової значимості створюваних магістрами об'єктів інтелектуальної власності.

Для досягнення мети наукового дослідження використано **інтегративний підхід**, який забезпечив реалізацію принципу інтегральності одержаних наукових результатів у площині їх міждисциплінарності.

Суть принципу педагогічної інтеграції полягає у розумінні умовності поділу природничого і гуманітарного знання на окремі освітні галузі, прагнення до створення синтетичних, інтегрованих систем знань, що дають суб'єктам освітнього процесу уявлення про цілісну картину світу, що знайшло своє вираження в основній спрямованості Закону України «Про вищу освіту»

¹²⁶Мандельброт, Б., 2002. *Фрактальная геометрия природы*. М.: Институт компьютерных исследований, с. 15-22.

¹⁴⁹*Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень*. [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 12.04.2018 р.).

¹¹⁹Ландэ, Д.В., 2005. Фракталы и кластеры в информационном пространстве. *Корпоративные системы*. Вып. 6. с. 35-39.

²⁰¹Свиридюк, В.З., 2017. Використання теорії фракталів в медицині та медичній освіті. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(17). с. 21-33.

²⁰²Свиридюк, В.В., 2017. Теорія фракталів та її використання в педагогіці. Професійна освіта: проблеми і перспективи. Вип. 12. с. 45-52.

²³¹*Фрактал*. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

²²²*Фрактал*. Википедия. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення 12.04.2018 р.).

(2014 р.) щодо інтеграції навчального процесу з науково-дослідною роботою, яка передбачає формування у здобувачів вищої освіти (магістерського освітнього ступеня) низки загальних компетентностей, серед яких важливе місце посідає формування інформаційно-комунікативної компетентності.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок про доцільність застосування таких наукових підходів, як: системний, діяльнісний, суб'єктний, синергетичний, компетентнісний, технологічний, наукометричний та інтегративний. Результатом креативного використання означених наукових підходів є структурна модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства, обґрунтуванню компонентів, критеріїв, показників і рівнів якої присвячено другий розділ нашого дослідження.

Висновки до першого розділу

У першому розділі проаналізовано стан розробленості педагогічної проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу та термінологічну визначеність понять «компетентність», «компетенція», «інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства», як основних понять досліджуваної проблеми. Обґрунтовано значення наукометрії у процесі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства.

На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел та проведеного контент-аналізу понять «компетентність» і «компетенція», визначено, що інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства – це сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечують їм здатність проводити наукові дослідження, за результатами проведених досліджень створювати об'єкти інтелектуальної власності, презентувати (оприлюднювати) об'єкти інтелектуальної власності на міжнародних очних та

віртуальних наукових форумах засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій, відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз формування світового інформаційного простору.

Технологічний підхід при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства полягає у застосування новітніх засобів, технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для створення, розповсюдження, збереження та управління науковою інформацією (об'єктами інтелектуальної власності магістрів медсестринства).

Визначальною особливістю технологічного підходу є його придатність для розроблення нових освітніх технологій за критеріями концептуальності, системності, діагностичності, керованості, ефективності, відтворюваності, гнучкості, динамічності, алгоритмічності, інформаційності, оптимальності, практичності та конкурентоспроможності, а формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу розглядається, як цілеспрямований процес розвитку у студентів умінь і навичок проведення наукових досліджень, створення на їх основі об'єктів інтелектуальної власності, наявність яких та майстерність оприлюднення, поряд з мистецтвом самопрезентації, є на сьогодні характерними рисами конкурентоздатної особистості, які забезпечують успішність фахівця на ринку праці.

При формуванні інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, доцільно використовувати сучасні засоби оприлюднення об'єктів інтелектуальної власності за допомогою хмарних технологій у віртуальному науковому просторі і таким чином забезпечувати їхнє просування на ринку інтелектуальної власності.

Перелік робіт автора до розділу

Матеріали першого розділу знайшли відображення у наступних публікаціях автора [186, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194].

РОЗДІЛ 2

МОДЕЛЮВАННЯ НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА

2.1. Технологічний підхід до побудови моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

Спираючись на загальні принципи і підходи до побудови моделі, ми зосередили увагу на визначальних особливостях досліджуваного явища – формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Формування – процес надання чому-небудь форми, Термін походить від латинського слова *forma* – зовнішній вигляд, взаємне розташування контурів (меж) об'єкта. У широкому сенсі під формуванням розуміють будь-який процес, при якому чому-небудь надають стійкої завершеності, або що-небудь створюють, організують складають, поєднують, щоб отримати в результаті довершене утворення, властивості якого не є сумою властивостей складників, а набувають особливих, притаманних лише йому рис і характеристик.²³⁰

У тлумачному словнику за редакцією В. Бусела поняття «формувати» визначається як виробляти в кого-небудь певні якості, риси характеру, надавати чому-небудь завершеності, визначеності.²⁷

Н. Мойсеюк¹⁴⁵ вважає, що формування – це надання певної форми, завершеності процесу становлення людської особистості, досягнення певного рівня зрілості, стабільності, що здійснюється під впливом усіх без винятку умов

²³⁰Формирование. Википедия. [on line] URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki> (Дата звернення 28.03.2017)

²⁷Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с.1043.

¹⁴⁵Мойсеюк, Н.є., 2001. Педагогіка: навч. посіб. 3-є вд. доп. Київ: ВАТ «КДНК». с. 61.

суспільства: екологічних, соціальних, економічних, ідеологічних тощо.¹⁴⁵

Н. Волкова тлумачить поняття «формування якостей особистості» як процес соціального розвитку людини, становлення її як суб'єкта діяльності, члена суспільства, громадянина.³⁹

Процес формування особистості відбувається завдяки засвоєнню низки навчальних дисциплін, виховному впливу сім'ї, школи, суспільства, взаємодії з мистецьким середовищем, здатності людини пристосовуватися до зовнішнього оточення, участі у громадському житті, свідомій підготовці до самостійного, дорослого життя.^{27, 138}

Близькими за змістом до поняття «формування» є термін «розвиток».

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» термін «розвиток» подається як розгорнутий у часі процес кількісних і якісних змін в організмі та психіці людини, її мисленні, почуттях і поведінці, що є результатом біологічних процесів в організмі та впливів навколишнього середовища.^{27, 138.}

За визначенням П. Щербаня: «Розвиток – це процес руху від простого до складного, від нижчого до вищого, від старого до нового»²⁵⁰.

С. Пальчевський визначає поняття «розвиток людини» як поступовий інволюційно-еволюційно рух, в ході якого відбуваються як прогресивні, так і регресивні інтелектуальні, поведінкові, особистісні, діяльнісні зміни у самій людині.¹⁶⁰

В. Подласий вважає, що розвиток – це взаємопов'язаний процес кількісних і якісних змін, що відбуваються при анатомо-фізіологічному

¹⁴⁵Мойсеюк, Н.є., 2001. Педагогіка: навч. посіб. 3-є вд. доп. Київ: ВАТ «КДНК». с. 61.

³⁹Волкова, Н.П., 2001. Педагогіка. К.: ВЦ «Академія». с. 37.

²⁷Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с.1043.

¹³⁸Мельник, О.Ф., 2017. *Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін*: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 24-27.

²⁵⁰Щербань, П.М., 2002. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посібник. Київ: Вища школа. с.9.

¹⁶⁰Пальчевський, С.С., 2008. *Педагогіка*: навч. посіб. 2-е вид. Київ: Каравела. с. 46.

визріванні людини, в її пізнавальній, творчій діяльності, у збагаченні світогляду, моральності, суспільно-політичних поглядів і переконань.¹⁶⁴

Н. Волкова визначає поняття «розвиток» як процес становлення особистості під впливом зовнішніх і внутрішніх, керованих і некерованих, соціальних і природних чинників, серед яких найважливішими є виховання і навчання³⁹.

О. Мельник тлумачить поняття «розвиток» як процес кількісних і якісних змін, що відбуваються в організмі, психіці, інтелектуальній та духовній сферах людини під впливом зовнішніх (природне і соціальне середовище, виховання, колективна діяльність, спілкування) та внутрішніх (анатомо-фізіологічні передумови, особиста активність, що реалізується в діяльності), керованих (виховання і самовиховання) і некерованих (стихійний вплив середовища) факторів.¹³⁸

Таким чином, спільним у термінах «формування» і «розвиток» стосовно інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства є те, що при цьому компетентностям надають стійкої завершеності, щоб отримати в результаті довершене утворення, властивості якого не є сумою властивостей складників, а набувають особливих, притаманних лише йому рис і характеристик.²³⁰

Однак, поняттям «формування» і «розвиток» притаманні відмінності, які полягають у тому, що процес формування компетентностей відбувається переважно під впливом зовнішніх чинників (природне і соціальне середовище, виховання, колективна діяльність, спілкування), а розвиток відбувається під впливом переважно внутрішніх факторів (анатомо-фізіологічні передумови,

¹⁶⁴Подласый, В.И., 1999. *Педагогика. Новый курс: учебник в 2-х кн.* Кн. 1 «Общие основы». Москва: Изд. центр ВЛАДОС. с.62.

³⁹Волкова, Н.П., 2001. Педагогіка. К.: ВЦ «Академія». с. 37.

¹³⁸Мельник, О.Ф., 2017. *Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін*: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 24-27.

²³⁰Формирование. Википедия. [on line] URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki> (Дата звернення 28.03.2017)

фізична і інтелектуальна активність, що реалізується в діяльності).

Аналіз змістової сутності понять «формування» і «розвиток» дозволяє стверджувати, що формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства є невід'ємною складовою їхнього всебічного розвитку, який найбільш ефективно забезпечується за умови оволодіння ними загальними і спеціальними компетентностями професійної діяльності на засадах технологічного підходу шляхом моделювання освітнього процесу.

При проектуванні моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства ми виходили з того, що традиційна система підготовки фахівців з вищою освітою в Україні потребує удосконалення. Формування нової освітньої парадигми магістерського ступеня медсестринської освіти зумовлюється сукупністю низки наступних чинників.^{33,}

36

1. Результати аналізу світових тенденцій свідчать про переорієнтацію пріоритетів суспільного виробництва із створення матеріальних предметів масового споживання на створення об'єктів інтелектуальної власності, що спричинило зростання значимості людського чинника у забезпеченні ефективності нового напрямку суспільного виробництва.^{33, 36}

2. Сутність змін, яких зазнає освітній процес у провідних університетах розвинених країн, полягає у формуванні конкурентоздатної особистості, насамперед, на ринку об'єктів інтелектуальної власності.

На зміну традиційним цінностям минулого століття таким, як: нафта, природний газ, залізна руда, кам'яне вугілля інші природні ресурси і копалини, які становили основу виробництва і процвітання більшості розвинених країн, йдуть технології створення об'єктів інтелектуальної власності на основі

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с.270-275.

³⁶Вітвицька, С.С., 2005. *Методологічні основи ступеневої педагогічної освіти*. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка. Вип. 21. с. 8-11.

глобальної інформатизації. На міжнародному економічному форумі «Давос-2018» з цього приводу було заявлено: «Кам'яний вік закінчився не тому, що закінчилося каміння. Століття нафти і газу також закінчиться раніше, ніж будуть вичерпані запаси цих копалин».

3. Стрімкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій призвів до створення віртуального інформаційного простору, який кардинально змінив можливості студентів в отриманні знань, полегшив доступ до інформації, у тому числі, наукової. Це вимагає зміни ролі викладача, який за цих умов має допомогти студенту у формуванні світоглядної позиції, навчити його методології самоосвіти впродовж життя та навичкам пошуку необхідних знань з мінімальними затратами часу серед лавини малокорисної інформації.

Концепція технологічного підходу передбачає відповідність моделі принципам (критеріям) технологічності: концептуальності, системності, діагностичності, керованості, ефективності, відтворюваності, гнучкості, динамічності, алгоритмічності, інформаційності, оптимальності, практичності, та конкурентоспроможності.

Суть технологічності найкраще визначив В. Безпалько¹¹ «Кожна діяльність може бути або технологією, або мистецтвом. Мистецтво базується на інтуїції, технологія – на досягненнях науки. З мистецтва все починається, технологією – закінчується, щоб потім все розпочати спочатку».¹¹

Важливим принципом (ознакою) технологічного підходу є конкурентноспроможність. Конкурентноспроможність полягає у сформованості у магістрів медсестринства якостей конкурентоздатної особистості.

Справа в тому, що провідні університети розвинених країн, поклавши в основу підготовки фахівців компетентнісний підхід, давно перейшли до формування у своїх випускників якостей конкурентоздатної особистості.^{305, 189}

У додатку В на прикладі життєвого кредо Вільяма Г'єнрі Гейтса III охарактеризовано конкурентоздатну особистість сучасності.

¹¹Безпалько, В.П., 1990. *Слагаемые педагогической технологии*. М.: Педагогика. с.184

До засобів формування якостей конкурентоздатної особистості належать новітні маркетингові способи презентації (оприлюднення та реклами) об'єктів інтелектуальної власності у світовій інформаційній мережі Інтернет на міжнародній науковій мові. На поточному етапі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства Інтернет-маркетинг об'єктів інтелектуальної власності можливий у двох наступних основних різновидах:

1. Створення особистого сайту;
2. Ефективного використання можливостей існуючих інформаційних систем.

Інтернет-маркетинг (англ. internet marketing) – практика використання різних аспектів інноваційного маркетингу в Інтернеті. Основна мета – отримання максимального ефекту від потенціальної аудиторії сайту.¹³¹

На думку більшості закордонних економістів, соціологів і футурологів (Д. Белла, Дж. Гэлбрейта, Э. Тоффлера, Т. Стоуньєра та ін.), нова епоха – епоха інформаційна або постіндустріальна, основним економічним чинником якої стануть знання (інформація). Майбутнє суспільство буде суспільством, що базується на знаннях. Підтвердження цьому – стрімка комерціалізація раніше «чистої науки».^{131, 132, 94, 178}

³⁰⁵Volodymyr Svyrydiuk, 2017. Prospective approaches to forming of communicative competence of students of master's degree in nursing. In monograph: *The research challenges in nursing practice*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszow. p. 9-20.

¹⁸⁹Свиридюк, В.В., 2012. Формування комунікативної компетентності студентів магістратури за спеціальністю «Сестринська справа» засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій. *Нові технології навчання*. наук. метод. зб. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вип. 71. с. 196-218.

¹³¹Маркетинг інтелектуального продукту. [on line]. URL: <http://bizbook.online/book-marketing/marketing-intellektualnogo-produkta.html> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

¹³²Маркетинг объектов интеллектуальной собственности. [on line]. URL: <http://mylektsii.ru/2-129001.html> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

⁹⁴Інтернет-маркетинг. Википедія. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Интернет-маркетинг> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

¹⁷⁸Ральф Ф. Уилсон, 2003. *Планирование стратегии интернет-маркетинга*. М.: Издательский Дом Гребенникова. 264с. [on line]. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Маркетинговое_исследование/ (Дата звернення 15.04.2018 р.).

Звісно, для цього необхідний перехід особистісної та професійної самосвідомості на вищий щабель, щабель конкурентоздатної особистості, базовими характеристиками якої, є компетентність та інтелектуальна гнучкість.
131, 132, 178, 28, 93

Розвиток конкурентоздатної особистості – це розвиток рефлексивної особистості з позитивним психоенергетичним потенціалом, здатної організовувати, планувати і реалізувати свою діяльність у мінливих, динамічних ситуаціях, особистості, яка володіє новим стилем мислення, нетрадиційними підходами до вирішення рутинних проблем, адекватним реагуванням у нестандартних ситуаціях з правильною оцінкою ймовірних ризиків.^{28, 93, 94}

Компетентність конкурентоздатної особистості проявляється через комунікативний аспект діяльності. Інтегральною характеристикою конкурентоздатної особистості є інтелектуальна спритність, яка являє собою гармонійне поєднання трьох взаємопов'язаних особистісних якостей: емоційної, поведінкової та інтелектуальної гнучкостей.^{28, 93}

Означена сукупність чинників визначила алгоритм моделювання на основі концепції технологічного підходу у вигляді системи, що включає 4 логічно пов'язані компоненти: мотиваційно-цільовий, пізнавальний, операційно-діяльнісний та контрольно-результативний, які будуть охарактеризовані у підрозділі 2.2.

¹³¹ *Маркетинг интеллектуального продукта*. [on line]. URL: <http://bizbook.online/book-marketing/marketing-intellektualnogo-produkta.html> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

¹³² *Маркетинг объектов интеллектуальной собственности*. [on line]. URL: <http://mylektsii.ru/2-129001.html> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

⁹⁴ *Интернет-маркетинг*. Википедия. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Интернет-маркетинг> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

¹⁷⁸ Ральф Ф. Уилсон, 2003. *Планирование стратегии интернет-маркетинга*. М.: Издательский Дом Гребенникова. 264с. [on line]. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Маркетинговое_исследование/ (Дата звернення 15.04.2018 р.).

²⁸ Василенко Инесса, 2017. *Персональная гибкость руководителя*. [on line]. URL: <http://4izmerenie.com/masterskaya/flexibility> (Дата звернення 15.04.2018 р.).

⁹³ *Интеллектуальная гибкость*. [on line]. URL: <http://banauka.ru/903.html> (дата звернення 22.07.2018 р.)

Невід'ємною складовою наукового пізнання є створення моделі досліджуваного явища. Процес створення моделі називається моделюванням.

Моделювання (англ. scientific modelling, simulation, нім. Modellieren, Modellierung, Simulation) – це метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю).^{144, 288}

Моделювання в широкому сенсі – це особливий пізнавальний процес, метод теоретичного та практичного опосередкованого пізнання, коли суб'єкт замість безпосереднього об'єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об'єкт-замісник (модель), досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення.^{144, 288}

У вітчизняних енциклопедичних словниках подається наступне визначення поняття моделі: «Модель (англ. model, нім. Modell n, фр. modèle, від лат. modulus – «міра, аналог, зразок») – відтворення чи відображення об'єкту, задуму (конструкції), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості, ознаки чи/та характеристики об'єкта дослідження, чи/та відтворення (оригіналу)». ^{144, 288}

Модель в науці – будь-який образ, аналог (уявний чи умовний): зображення, визначення, схема, креслення, графік, карта тощо, якого-небудь об'єкта, процесу або явища («оригіналу» цієї моделі). Наприклад, модель – опис об'єкта (предмета, явища або процесу) на якій-небудь формалізованій мові, складений з метою вивчення його властивостей.^{144, 288}

Смислове навантаження терміна «модель» багатопланове. Розрізняють наукові (ідеальні, уявні), виробничі (реальні, матеріальні) і навчальні (ідеальні та реальні) моделі.^{144, 288}

¹⁴⁴ *Модель*. Вікіпедія. 2016. [on line]. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Модель_ загальне_ значення](https://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_загальне_значення) (Дата звернення 17.04.2018 р.).

²⁸⁸ Models in Science. 2012. [on line]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/models-science/> (Accessed 17.04.2018 р.).

Серед великого розмаїття моделей у педагогічній науці і практиці найчастіше використовуються наступні моделі: дослідні (пробні) моделі (probing models), феноменологічні моделі (phenomenological models), концептуальні моделі (conception models), пояснювальні моделі (explanatory models), редуційні (спрощувальні) моделі (reduction models), розвивальні моделі (developmental models), тестуючі моделі (testing models), ідеальні моделі (idealized models), теоретичні моделі (theoretical models), математичні моделі (mathematical models), моделі масштабу (scale models), евристичні моделі (heuristic models), карикатурні моделі (caricature models), дидактичні моделі (didactic models), фантастичні моделі (fantasy models), іграшкові моделі (toy models), уявні моделі (imaginary models), замінювальні моделі (substitute models), піктографічні моделі (iconic models), формальні моделі (formal models), аналогові моделі (analogue models), комп'ютерні цифрові моделі (computer digital models), комп'ютерні аналогові моделі (computer analogue models) тощо.^{144, 288}

В освітній галузі на сучасному етапі найчастіше використовують моделі формування якогось різновиду компетентності, як процесу та моделі готовності (сформованості компетентності) до чого-небудь, як наслідку (результату) формування.^{144, 288, 244, 65, 12}

Моделювання, як метод наукового пізнання, виконує низку функцій:

1. Функції екстраполяції та інтерполяції надають доповнюючу інформацію про досліджуваний об'єкт. Цю функцію виконують демонстративні, ілюстративні та навчально-евристичні моделі.^{65, 12}

¹⁴⁴ *Модель*. Вікіпедія. 2016. [on line]. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/ Модель_ загальне_ значення](https://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_загальне_значення) (Дата звернення 17.04.2018 р.).

²⁸⁸ Models in Science. 2012. [on line]. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/models-science/> (Accessed 17.04.2018 р.).

²⁴⁴ Шигонська, Н.В., 2008. Моделювання як засіб підготовки медичних сестер до професійної взаємодії. *Україна. Здоров'я нації*. Вип. 3-4(7-8). с. 251-257.

⁶⁵ Дубасенюк, О.А., Антонова, О.Є., Вітвицька, С.С., 2006. *Професійна педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: монографія*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка. с. 5-12

¹² Березюк, О.С., 2003. Моделювання педагогічних ситуацій як метод підготовки майбутніх учителів до роботи з учнями: монографія. К.: Академія. с. 3-15

2. Прогнозуюча функція лежить в основі теорії, яка не лише пояснює, але й прогнозує перебіг і розвиток явищ і процесів.

3. Абстрагуюча функція – уявне відокремлення певної властивості або ознаки з метою більш глибокого їх вивчення.

4. Синтезуюча функція поєднує в собі властивості багатьох різних предметів, явища і процесів, відтак поширюватись на об'єкти, поширення на які на початку не передбачалось.

5. Евристична функція – тимчасове переключення з реального об'єкта на уявний (модель).

6. Дидактична функція – використання моделювання з метою підвищення ефективності навчального процесу.

Таким чином, моделювання можна розглядати одночасно, як дослідницьку мету при визначенні стратегії формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, як засіб відображення об'єкта, якого не існує в реальності, як імітацію реальних процесів, стосовно яких знання представлені частково або не в повному обсязі.

При розв'язання поставлених наукових завдань моделювання дозволяє не лише розкрити цілісну структуру процесу формування інформаційно-комунікативної компетентності, але й дозволяє продемонструвати його динаміку. Крім того, моделювання дозволяє прогнозувати можливість досягнення позитивного результату, що особливо важливо при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства. Разом з тим, необхідно пам'ятати, що за допомогою моделювання неможливо об'єднати, виразити й відбити всі існуючі істотні діалектичні взаємозв'язки, аспекти й чинники реального об'єкта дослідження, його моніторингу і коректування складових моделей.

Створена модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу (рис. 2.1) забезпечує взаємозв'язок компонентів, критеріїв, показників і рівнів, кожен з яких буде детально розглянуто у наступних підрозділах.

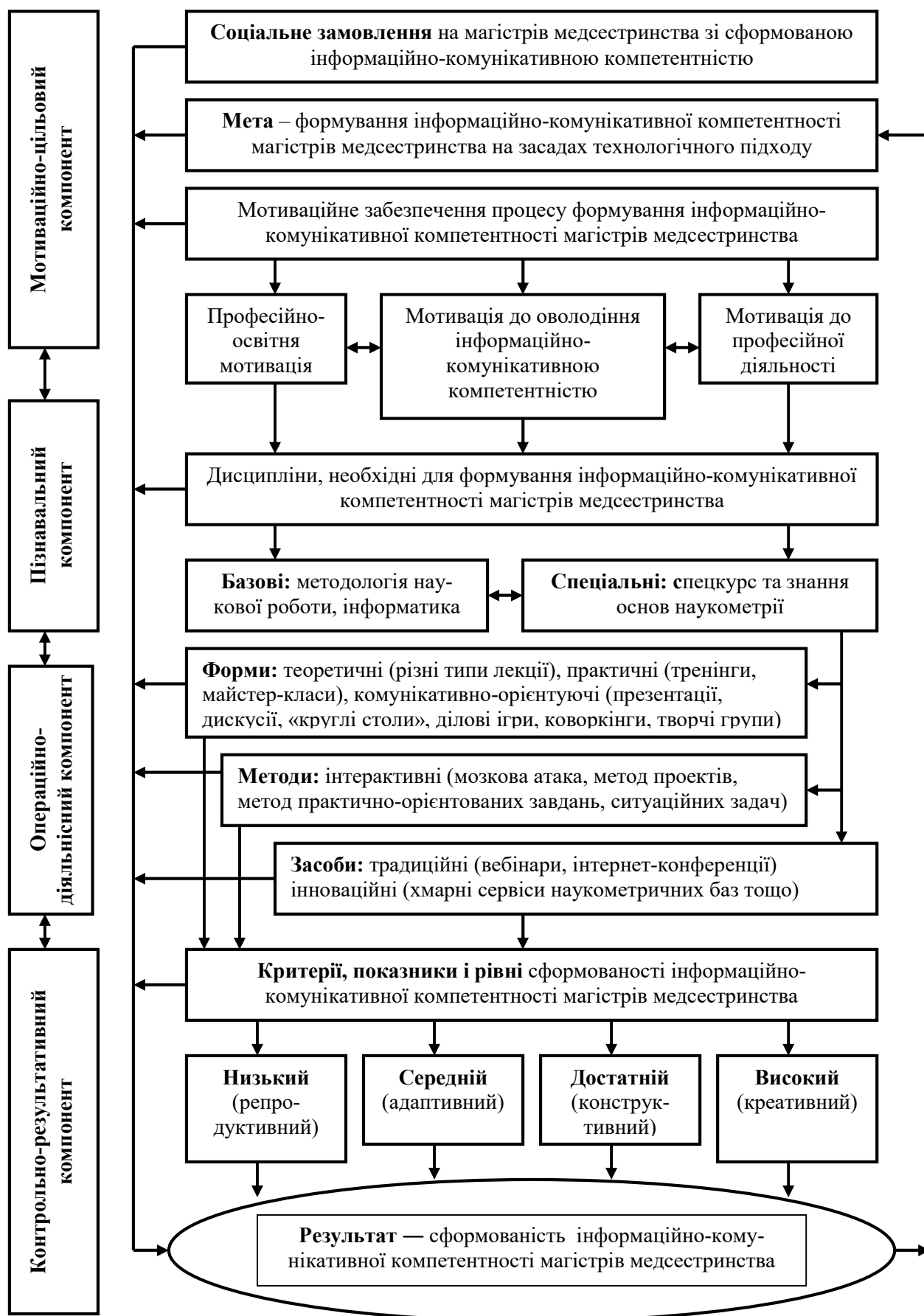

Рис. 2.1 Модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

2.2. Структурні компоненти моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу

Надаємо характеристику авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, яка складається з 4 компонентів: мотиваційно-цільового, пізнавального, операційно-діяльнісного та контрольного-результативного.

Мотиваційно-цільовий компонент відображає прагнення магістрів медсестринства до оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю як важливою складовою інтегральної професійної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою, рис. 2.2

Означений компонент має важливу складову у вигляді професійно-освітньої мотивації для отримання освітнього ступеня магістра медсестринства, оскільки останній виводить медичну сестру на якісно новий рівень діяльності, основними напрямками якої є:

- навчально-методичний процес у закладах вищої медичної освіти;^{136, 43}
- діагностично-лікувальний процес, догляд та опіка за пацієнтами в лікувально-профілактичних закладах і вдома, профілактика і реабілітація (навчання пацієнтів та їх оточення основам здорового способу життя);^{136, 43}
- менеджмент (організація та керівництво роботою медсестринських служб і структурних підрозділів);^{136, 43}
- організація безперервного навчання сестринського персоналу закладів охорони здоров'я всіх рівнів і типів надання допомоги.^{136, 43}

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. Житомир, с. 50.

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

Важливою складовою в структурі мотиваційно-цільового компонента при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності як основи професійної компетентності майбутніх магістрів медсестринства є потенціальна можливість обіймати зазначені в державному класифікаторі (ДК 003-2010) посади.

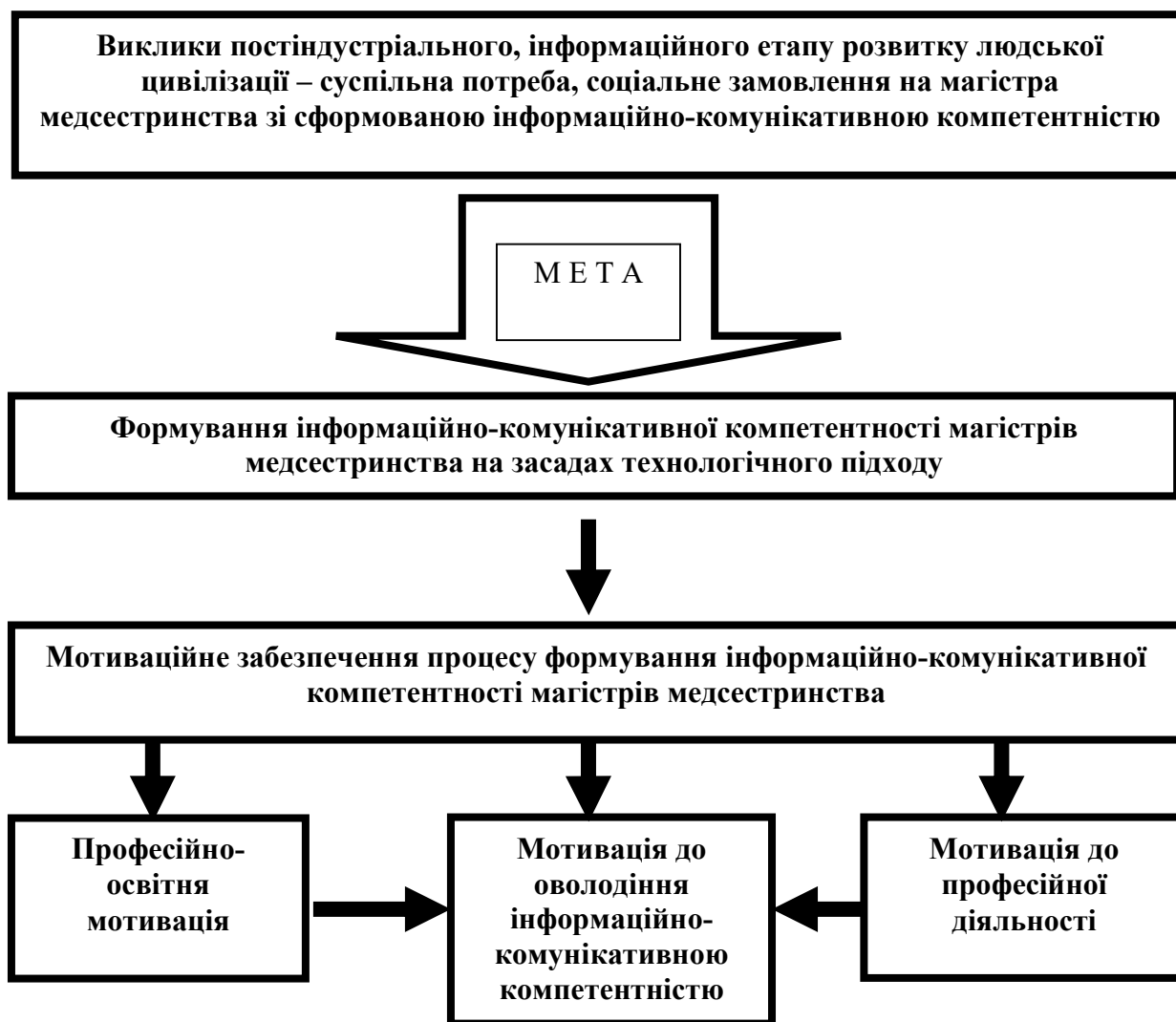

Рис. 2.2 Мотиваційно-цільовий компонент моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

Саме можливість займати низку більш високих посад є основним чинником професійно-освітньої мотивації медичних сестер (молодших бакалаврів та бакалаврів) до отримання освітнього ступеня магістра медсестринства.

Магістр медсестринства здатний виконувати зазначену в державному класифікаторі (ДК 003-2010) професійну роботу та обіймати відповідні посади.

У державному класифікаторі (ДК 003-2010) для медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів медсестринства передбачені наступні посади:

- 1229.5 Заступник головного лікаря з медсестринства;⁴³
- 1229.5 Головна медична сестра медичного закладу;⁴³
- 1229.5 Начальник (завідувач) структурного підрозділу медичного закладу;⁴³
- 1482 Менеджер (управитель) з громадської охорони здоров'я;⁴³
- 2310.2 Викладач вищого навчального закладу;⁴³
- 2230.1 Молодший науковий співробітник (сестринська справа, акушерство);⁴³
- 2230.1 Науковий співробітник (сестринська справа, акушерство);¹¹
- 2230.1 Науковий співробітник – консультант (сестринська справа, акушерство);⁴³
- 2351.2 Консультант з питань здорового способу життя.^{43, 136}

Мотиваційно-цільовий компонент магістрів медсестринства включає також таку важливу складову, як бажання займатися науковою діяльністю. Ця мотивація зумовлена непереборною жагою людини до наукового пізнання.³³

Наукова діяльність характеризується: створенням середовища пошуку і творчості, реалізацією сучасних інноваційних, інформаційних технологій навчання, формуванням пізнавальної самостійності (потреби і вміння самостійно мислити, здатність орієнтуватися в новій пізнавальній ситуації, бачити проблему

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. Житомир, с. 50.

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9_V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 324-325.

і шляхи її розв'язання).³³

Наукова діяльність є важливим фактором мотивації для тих студентів, індивідуально-творчими якостями яких, згідно з С. Вітвицькою³³, є:

- креативність мислення, тобто здатність продукувати нові ідеї, гіпотези, способи вираження проблемних задач;³³
- інтуїція (бачення суті речей, знаходження правильного вирішення проблеми);³³
- творча уява (самостійне створення нових образів, які реалізуються в оригінальних і цінних результатах діяльності);³³
- дивергентність мислення (альтернативність, здатність запропонувати декілька підходів до розв'язання задачі та міняти їх, залежно від бачення проблеми в різних ракурсах);³³
- оригінальність мислення, тобто своєрідність якостей розумової діяльності, здатність генерувати ідеї, що відрізняються від загально прийнятих поглядів;¹⁶
- асоціативність мислення (здатність використовувати асоціації, в тому числі аналогії, а також віддаленні асоціації);³³
- інтелектуальна активність – це інтегральний пізнавально-мотиваційний показник рівня розвитку творчої особистості, що базується на інтелектуальній ініціативі.³³

Основним аспектом реалізації мотиваційно-цільового компонента запропонованої моделі, є оволодіння студентами інформаційно-комунікативною компетентністю при проведенні наукових досліджень.

Для цих студентів характерний творчий стиль роботи і високий інтелектуальний рівень. Їх науково-дослідницькі роботи вирізняє розуміння суті наукового дослідження, вміння сформулювати проблему, об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу, здійснити вибір методів і конкретних методик дослідження, щоб підтвердити або спростувати гіпотезу; провести аналіз

³³Вітвицька, С.С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 324-325.

результатів дослідження та їх узагальнення, зробити правильні висновки, оцінити межі застосування отриманих результатів, правильно вибрати спосіб оприлюднення результатів проведеного дослідження на очних і віртуальних наукових форумах міжнародного рівня з таким розрахунком, щоб результати проведеного наукового дослідження набули чинності об'єктів інтелектуальної власності і були занесені до фондів міжнародних наукометричних баз.

Для оцінки сформованості мотиваційно-цільового компоненту інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства нами використано ціннісно-спонукальний критерій, порівняльний аналіз за яким на констатувальному та формуальному етапах експерименту у контрольній та експериментальній групах надано у розділі 3.

Пізнавальний компонент розробленої нами моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства відрізняється тим, що організація освітнього процесу ґрунтуються на принципах технологічного підходу, які найбільш повно відповідають вимогам сучасного етапу розвитку вищої медсестринської освіти.

На рис. 2.3 зображено схему взаємозв'язку складових навчального процесу з основними науковими підходами, критеріями технологічності, базовими і спеціальними знаннями формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

Для магістра спеціальності 223 «Медсестринство» загальний обсяг освітньо-професійної програми складає 120 ЄКТС на основі попередньо здобутого освітнього ступеня бакалавра медсестринства.

Навчальна програма включає оволодіння загальними та спеціальними компетентностями. До загальних компетентностей магістра медсестринства належать:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;⁴³

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

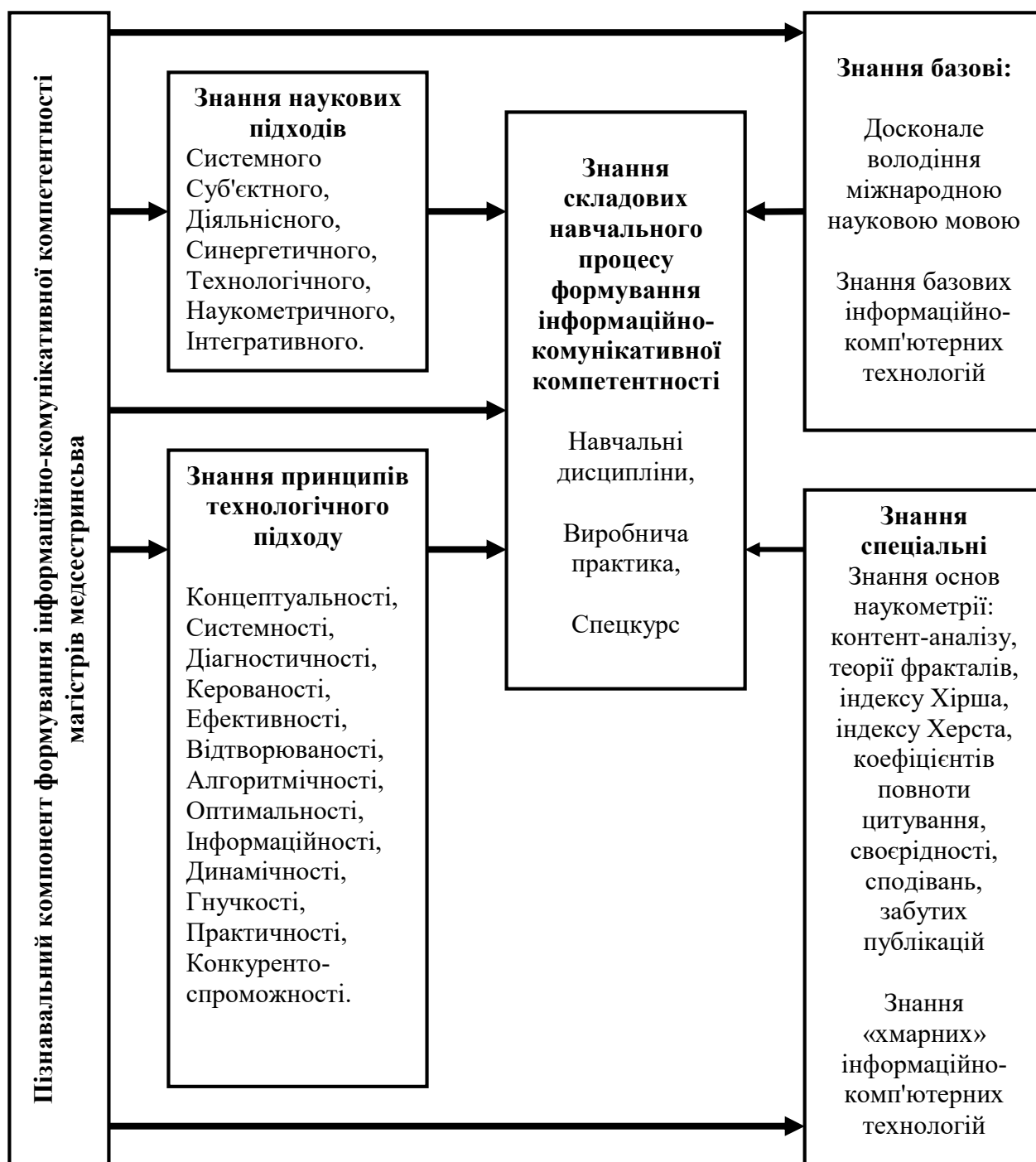

Рис. 2.3 Пізнавальний компонент формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

2. Здатність до планування, організації та управління;⁴³

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJV0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

3. Здатність спілкуватися другою мовою;⁴³
4. Навички використання інформаційних та комунікативних технологій;⁴³
5. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та проведення досліджень на відповідному рівні;⁴³
6. Навички міжособистісної взаємодії;⁴³
7. Здатність навчатись та навчати;⁴³
8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;⁴³
9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);⁴³
10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.⁴³

До спеціальних фахових компетентностей магістра медсестринства належать:

1. Здатність виявляти зв'язок патогенезу захворювань з клінічними проявами та результатами додаткових методів дослідження;⁴³
2. Навички оцінювання організації та якості надання різних видів медичної допомоги та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення;⁴³
3. Вміння орієнтуватися у визначенні групової належності лікарських засобів, особливостях їх фармакокінетики та фармакодинаміки;⁴³
4. Здатність виконувати медсестринські втручання відповідно до клінічних протоколів та стандартів медсестринської діяльності;⁴³
5. Використання теоретичних знань та практичних умінь з клінічного медсестринства у внутрішній медицині при наданні медичної допомоги населенню в межах компетенції магістра медсестринства;⁴³
6. Використання теоретичних знань та практичних умінь з клінічного медсестринства в хірургії при наданні медичної допомоги населенню в межах компетенції магістра медсестринства;⁴³
7. Використання теоретичних знань та практичних умінь з клінічного медсестринства в педіатрії при наданні медичної допомоги населенню в межах

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9_V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

компетенції магістра медсестринства;⁴³

8. Застосування основ діагностики, лікування і профілактики найбільш поширених хвороб імунної системи та алергологічної патології;⁴³

9. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах;⁴³

10. Здатність організовувати та надавати невідкладну допомогу в надзвичайних ситуаціях у мирний та воєнний час;⁴³

11. Здатність оцінювати вплив небезпечних чинників щодо ризику розвитку найпоширеніших захворювань у світі. Опанування основними методами діагностики в клініці хвороб цивілізації;⁴³

12. Використання теоретичних знань та практичних умінь з паліативної медицини та хоспісної допомоги при наданні медичної допомоги тяжкохворим та агонуючим в межах компетенції магістра-медсестринства;⁴³

13. Використання теоретичних знань та практичних умінь при організації надання медичної допомоги за принципом сімейної медицини;⁴³

14. Використання знань з питань раціонального та дієтичного харчування в залежності від фізіологічних потреб, навантажень та захворювань;⁴³

15. Використання теоретичних знань та практичних умінь при організації управління в медсестринських структурних підрозділах.⁴³

Навчальна програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) складову обсягом не менше 30 відсотків від загальної кількості годин. Вона передбачає час на проведення наукового дослідження, написання магістерської роботи, створення об'єктів інтелектуальної власності (статей, тез доповідей) та презентацію результатів проведеного наукового дослідження.

Впродовж 2-х років навчання магістри мають 3 виробничі практики загальним обсягом 900 годин: клінічну – 300 годин, асистентську (педагогічну) – 300 годин і медичну – 300 годин

⁴³Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [on line] URL: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. (Дата звернення 15.04.2018 р.).

Клінічну виробничу практику майбутні магістри медсестринства проходять на першому році навчання у центрах первинної медико-санітарної допомоги. Педагогічну виробничу практику магістри проходять на другому році навчання у першому семестрі у закладах вищої освіти. Медичну виробничу практику магістри проходять у другому семестрі на другому році навчання у закладах охорони здоров'я вторинного і третинного рівнів надання медичної допомоги.

Крім основних навчальних дисциплін магістрам медсестринства пропонується освоїти спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу», обсягом 60 годин (2 кредити ЄКТС), який складається з трьох змістових модулів по 20 годин кожний.

Щодо змістовного наповнення спецкурсу, то основна увага була зосереджена на засвоєнні магістрами медсестринства поряд з базовими дисциплінами, спеціальних знань: наукометрії, контент-аналізу, теорії фракталів, «хмарних» інформаційно-комп'ютерних технологій, які на сьогодні складають основу технологічного підходу при формування у майбутніх магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності, табл.

2.1. Повний виклад спецкурсу надано у додатку Є.

У галузевому стандарті вищої освіти спеціальності «Медсестринство» «здатність спілкуватися другою мовою» цілком доцільно віднесено до загальних компетентностей, однак у такому формулюванні ця компетентність не націлює магістрів на оволодіння міжнародною науковою мовою. Знання другої мови, наприклад, російської чи польської бажано для фахівця з вищою освітою, однак ніяк не є достатнім для формування його інформаційно-комунікативної компетентності.

Стосовно магістрів медсестринства, як майбутніх викладачів закладів вищої медичної освіти, оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю означає досконале володіння міжнародною (англійською) науковою мовою, що передбачає здатність слухати і розуміти on-line лекції

Структура спецкурсу за темами змістових модулів

Модуль 1 Теорія і практика формування інформаційно-комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу	
Змістовий модуль 1 Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові	
1	Комунікативна компетентність, її різновиди та складові. Побутова і професійна комунікативні компетентності.
2.	Концепція компетентнісно-орієнтованої освіти. Педагогічна комунікативна компетентність магістрів медсестринства
3	Особливості професійної (медичної) комунікативної компетентності медичних сестер. Емпатія і асертивність.
4	Інформаційно-комунікативна компетентність, її складові і основні наукові підходи до формування.
Змістовий модуль 2 Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу	
5	Інформаційна комунікативна компетентність при плануванні і проведенні наукових досліджень в медсестринстві. Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних комп'ютерних технологій.
6	Наукометрія. Контент-аналіз. Теорія фракталів та її використання в педагогічних наукових дослідженнях, в медицині та медичній освіті. Фрактальний аналіз. Індекс Херста.
7	Наукометрія. Теоретичні та практичні аспекти формування наукометричних баз. Міжнародні наукометричні бази: Web of Science Scopus, Index Copernicus, РИНЦ
8	Наукометрія. Імпакт-фактор журналів, ORCID, індекси цитування. Індекс Хірша. Використання чотирьохпільної abcd-таблиці для обчислення коефіцієнтів повноти цитування, сподівань, своєрідності та забутих публікацій.
Змістовий модуль 3 Формування готовності магістрів медсестринства до інформаційно-комунікативної взаємодії на засадах технологічного підходу засобами інноваційних технологій	
9	Вітчизняна наукометрична база «Бібліометрика української науки». Створення і реєстрація особистого наукометричного профілю за даними публікацій у вітчизняній і міжнародних наукометричних базах. .
10	Комерціалізація науки. Створення об'єктів інтелектуальної власності за результатами наукових досліджень. Особливості створення, презентації та захисту авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності в медицині.
11	Інтернет-маркетинг. Інноваційні засоби оприлюднення та реклами об'єктів інтелектуальної власності у світовій інформаційній мережі. Характеристика конкурентоздатної особистості.
12	Підсумковий модульний контроль

провідних зарубіжних вчених, спілкуватися міжнародною науковою мовою на очних та віртуальних наукових форумах і вебінарах, на яких обговорення доповідей відбувається on-line на англійській мові, можливість проведення навчальних занять на англійській мові для іноземних студентів, як за очною, так і за дистанційною формами навчання, створення власного англomовного освітнього Web-сайту з метою поглиблення наукової і викладацької компетентності тощо.

Лінгвістична складова інформаційно-комунікативної компетентності полягає в тому, що існує особлива наукова мова. Вона використовується для наукових дискусій і публікацій.

Мова науки – система понять, знаків, символів, вироблена у сфері наукового пізнання для отримання, оброблення, представлення, збереження та використання знань. В якості спеціальної мови науки, зазвичай, використовують можливості природньої мови збагаченої додатковими знаками і символами.²⁰⁹

Важливою характеристикою наукової мови є її креативність. Креативність – основа мислення науковця. Кожен учений має бути творцем, оскільки серед науковців лише творчі особистості вважаються достойними поваги. Тому наукова мова – це творча мова. Раніше науковці намагалися говорити якомога коректніше. Сьогодні вони прагнуть спілкуватися якомога креативніше. Креативність визначається як здатність створювати нове. Щоб розуміти креативну наукову мову, необхідно знати особливості середовища, в якому живуть і спілкуються науковці, постійно з ними спілкуватися, слідкувати за науковими публікаціями. Це зумовлено тим, що наукова мова містить багато спеціальних понять. Їх основна функція стандартизація та формалізація. Мова науки вибудовується таким чином, щоб уникнути недоліків розмовної мови з її багатозначністю слів, невизначеністю їх змісту, двозначністю виразів. Це забезпечує ясність, точність і зрозумілість термінів наукової мови. Наукова

²⁰⁹Семенов, О.М., 2017. *Наукова мова як комунікативний феномен*. [on line]. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php> (Дата звернення 04.04.2018).

мова використовується для викладення результатів науково-дослідницької діяльності. Метою наукового стилю мови є повідомлення і тлумачення досягнутих наукових результатів. Основне призначення наукової мови – презентувати результати досліджень, обґрунтовувати гіпотези, доводити істинність теорій, класифікувати й систематизувати знання, пояснювати і прогнозувати явища, активізувати інтелект послідовників для усвідомлення новизни і значимості досягнутих результатів.²⁰⁹

Найпоширенішою формою наукового викладу є монолог, який не виключає дискусію як різновид наукового діалогу. У наукових текстах широко вживаються цитати і посилання на першоджерела.

Розвиток англomовної наукової комунікативності дозволить магістрам здійснювати міжкультурне професійно-орієнтоване спілкування з носіями іншої культури з урахуванням сучасного наукового світогляду, професійних особливостей, національних цінностей, норм і уявлень; вибирати комунікативно доцільні способи вербальної і невербальної поведінки на основі знань про науку і культуру інших народів в рамках полілогу культур; зберігаючи при цьому національну самоідентифікацію в умовах міжнародної інтеграції і мобільності.^{209, 197, 198}

На сьогодні ні у кого не викликає сумніву той факт, що уміння вести наукову дискусію на іноземній мові – об'єктивна вимога часу, запорука професійної успішності ученого. Це ефективний інструмент інтеграції вітчизняного наукового співтовариства в співтовариство міжнародне, що має на увазі, серед іншого, доступність результатів досліджень, проведених національними ученими, для їх колег в інших країнах.^{197, 198}

²⁰⁹Семеног, О.М., 2017. *Наукова мова як комунікативний феномен*. [on line]. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php> (Дата звернення 04.04.2018).

¹⁹⁸Свиридюк, В.В., 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся. с. 151-164.

¹⁹⁷Свиридюк, В.В., 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Вип. 3 (85). с. 122-129.

Наукометрична складова пізнавального компоненту формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу має низку характерних особливостей, необхідність знання яких є нагальною вимогою часу:

- пошук першоджерел за допомогою хмарних технологій з використанням інформаційних ресурсів наукометричних баз;^{198, 191, 96, 234}
- комп'ютерні хмарні технології контент-аналізу і статистичної обробки даних;^{157, 146, 122, 135}
- комп'ютерні хмарні технології математичного моделювання (комп'ютерне моделювання);^{119, 234}
- комп'ютерні «хмарні» технології презентації (оприлюднення) результатів наукових досліджень.^{119, 234}

Перші інформаційно-пошукові системи з'явилися у 1965 році і використовувалися для пошуку в бібліотечних каталогах, архівах, масивах таких документів, як: статті, реферати, дисертації, монографії, нормативні акти тощо. На сьогодні мільйони користувачів мережі Інтернет використовують пошукові системи Google, Yahoo, Alta Vista, AllTheWeb, MSN, Yandex тощо, які охоплюють мільярди документів.^{96, 119, 234}

¹⁹⁸Свиридюк, В.В., 2016. Лінвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся. с. 151-164.

¹⁹¹Свиридюк, В.В., 2013. Інформаційна комунікативна компетентність медичних сестер із завершеною вищою освітою (магістрів медсестринства). *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітаристики у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*. Зб. наукових праць за ред Журби М.А. Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля. Частина III. с. 132-139.

⁹⁶Інформаційний ресурс. Вікіпедія. [on line]. URL: <http://www.wikipedia.org> (Дата звернення 22.07.2018 р.)

¹⁵⁷Опря, А.Т., 2005. *Статистика (з програмованою формою контролю знань). Математична статистика*. К.: Центр навчальної літератури. с. 5-12.

¹⁴⁶Москаленко, В.Ф., 2009. *Біостатистика*. К.: Книга плюс. с. 5-19.

¹²²Лях, Ю.Е., 2006. *Основы компьютерной биостатистики: анализ информации в биологии, медицине и фармации статистическим пакетом MedStat*. Донецк: Палакица. с. 5-14.

¹³⁵Мастицкий, С.Э., 2009. *Методическое пособие по использованию программы STATISTICA при обработке данных биологических исследований*. Минск: РУП Институт рыбного хозяйства. с.3-9.

¹¹⁹Ландэ, Д.В., 2005. Фракталы и кластеры в информационном пространстве. *Корпоративные системы*. Вып. 6. с. 35-39.

²³⁴Хмарні сервіси мережі Інтернет: можливості та перспективи в роботі педагога. [on line]. URL: http://zippo.net.ua/index.php?page_id=720. (Дата звернення: 22.07.2018 р.)

Для інтелектуально розвиненої людини, яка володіє міжнародною (англійською) науковою мовою, Інтернет надає нові можливості для презентації власних ідей, винаходів і відкриттів. Сучасний Internet є унікальним сховищем інформації, за допомогою якої можна отримати відповідь практично на будь-яке питання. Основна послуга Internet для науковця – можливість отримання необхідної інформації, на пошук якої за традиційною бібліотечною системою збереження і розповсюдження інформації потрібно було б затратити місяці і роки.^{170, 234, 251, 104, 215}

У науковій діяльності майбутніх магістрів медсестринства доцільно використовувати спеціалізовані медичні інформаційно-пошукові системи. Прикладом такої системи є спеціалізована медична пошукова система Medscape (<http://www.medscape.com>). Medscape – одна з найбільших медичних інформаційно-пошукових систем.^{215, 226, 10, 214, 95, 96, 149}

¹⁷⁰Почему Prezi? Открой для себя мир захватывающих презентаций [on line]. – URL : <http://open-prezi.ru/>. (Дата звернення 22.07.2018 р.)

²³⁴Хмарні сервіси мережі Інтернет: можливості та перспективи в роботі педагога. [on line]. URL: http://zippo.net.ua/index.php?page_id=720. (Дата звернення: 22.07.2018 р.)

²⁵¹Що таке хмарні обчислення або хмарні технології? [on line] URL: <http://programming.in.ua/other-files/internet/100-cloud-technologies.htm>. (Дата звернення: 24.07.2018 р.)

⁸⁶Інформаційний ресурс. Вікіпедія. [on line]. URL: <http://www.wikipedia.org> (Дата звернення 22.07.2018 р.)

¹⁰⁴Колин, К.К., 2002. Проблемы информационной цивилизации: виртуализация общества. *Библиотековедение*. Вип. №3. с. 48–57.

²¹⁵Соколов, А. В., 2017. *Знакомьтесь: метатеория социальной коммуникации* [on line]. URL: <http://www.countries.ru/library/intercult/metatheory.htm>. (Дата звернення: 20.04.2018 р.)

²²⁶Урсул, А.Д., 1997. Становление информационного общества и модель опережающего образования. *НТИ*. Сер. 1. Вип. 2. с. 1-11.

¹⁰Баловсяк, Н.В., 2006. Концепція визначення структури інформаційної компетентності фахівця. *Інформаційні технології в освіті*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Мелітополь: МДПУ. с. 4-5.

²¹⁴Совтус, І.М., Мизовець, І.М., Корнісік, Н.М., 2015. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальному процесі як засіб реалізації особистісно-орієнтованого навчання при підготовці майбутніх медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Видавець О.О.Євенок. с. 188-194.

⁹⁵Информационная страница Российской академии образования. [on line]. URL: http://www.gnpbu.ru/rao/sobran_rao.htm (Дата звернення: 20.04.2018 р.)

⁹⁶Информационные ресурсы высшей школы России. [on line]. URL: <http://www.3.unikor.ac.ru/> (Дата звернення: 24.07.2018 р.)

¹⁴⁹Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень. . [on line]. URL: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3>. (Дата звернення 12.04.2018).

Перелік основних медичних сайтів, які можуть бути використані для пошуку першоджерел наукових даних у медичній галузі, надано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Медичні сайти для інформаційного пошуку першоджерел

Назва сайту	Характеристика сайту
http://www.mwsearch.com/	Всесвітні медичні пошукові системи
http://www.medexplorer.com/	
http://www.medicinenet.com/	
http://www.merck.com/pubs/mmanual/	Різноманітні медичні довідники;
http://med.stanford.edu/medworld/home/	Різноманітна медична інформація;
http://www.healthcarecomputing.com/onlindir.html	Медичні програми, які можна використовувати у професійній діяльності медичного працівника
http://www.vh.org/	Статті на різноманітні медичні теми;
http://www-http://www.gretmar.com/webdoctor/	Структуровані відповіді на певні медичні питання;
http://www.arcade.uiowa.edu/hardin-www/hslibs.html	Електронна медична бібліотека;
http://www.nlm.nih.gov/	Національна бібліотека медицини США
www.irbis-nbuv.gov.ua	Національна бібліотека України ім. В.М.Вернадського
http://library.gov.ua	Національна медична бібліотека України
http://med-lib.ru	Національна медична бібліотека РФ
http://medbook.ru	Медична література.
http://www.rad.washington.edu/anatomy/	Сайт медичних зображень
http://sig.biostr.washington.edu/projects/da/	Анатомічний атлас

Основним недоліком більшості інформаційно-пошукових систем є низька пертинентність, тобто неможливість подолання інформаційного шуму.^{95, 96,}

Пертинентність інформаційно-пошукової системи означає відповідність отриманої за її допомогою інформації потребі.¹⁶¹

Коли пошук ведуть за одним ключовим словом, пошукові системи видають мільйони першоджерел, релевантність, яких менеджери пошукових

⁹⁵ Информационная страница Российской академии образования. [on line]. URL: http://www.gnpbu.ru/rao/sobran_rao.htm (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

⁹⁶ Информационные ресурсы высшей школы России. [on line]. URL: <http://www.3.unicor.ac.ru/> (Дата звернення: 24.07.2018 р.).

¹⁶¹ Пертинентность. [on line]. URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/27004. (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

систем визначають на свій розсуд. Переглянути таку кількість першоджерел неможливо. Коли ж завдання для пошуку уточнюється за допомогою двох або більше ключових слів, інформаційно-пошукові системи видають за релевантні першоджерела документи, які не мають відношення до інформації, яку шукають.^{95, 96, 161, 162}

Для характеристики пертинентності розроблені спеціальні критерії: коефіцієнт повноти, коефіцієнт точності, коефіцієнт відсіву і коефіцієнт специфічності, які обчислюються за допомогою чотирьохпільної abcd-таблиці, табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Чотирьохпільна abcd-таблиця для обчислення коефіцієнтів пертинентності

Першоджерела	Отримані	Не отримані
Релевантні	a	c
Не релевантні	b	d

Коефіцієнт повноти «р» за формулою 2.1:

$$p = \frac{a}{a + c} \quad (\text{формула 2.1})$$

Коефіцієнт точності «n» обчислюють за формулою 2.2:

$$n = \frac{a}{a + b} \quad (\text{формула 2.2})$$

Коефіцієнт відсіву «q» обчислюють за формулою 2.3:

$$b = \frac{b}{a + b} \quad (\text{формула 2.3})$$

⁹⁵Информационная страница Российской академии образования. [on line]. URL: http://www.gnpbu.ru/rao/sobran_gao.htm (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

⁹⁶Информационные ресурсы высшей школы России. [on line]. URL: <http://www.3.unicor.ac.ru/> (Дата звернення: 24.07.2018 р.).

¹⁶¹Пертинентность. [on line]. URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/27004. (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

¹⁶²Пертинентность. [on line]. URL: <https://ru.wiktionary.org/wiki/пертинентность>. (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

Коефіцієнт специфічності «к» обчислюють за формулою 2.4:

$$k = \frac{d}{b + d} \quad (\text{формула 2.4})$$

Окрім вищезначених, на сьогодні знаходяться на стадії розробки, інші методи пошуку корисної інформації в океані інфощуму, наприклад семантичні, в рамках яких робляться спроби організації смислового пошуку за семантичними зв'язками між окремими словами і словосполученнями.^{161, 162}

Незважаючи на означені недоліки, інформаційно-пошукові системи мережі Інтернет на сьогодні є ефективним способом пошуку першоджерел та одним із засобів формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів гуманітарних і природничих спеціальностей, який, проте, ні в якому разі не замінює, а лише доповнює традиційний пошук наукової інформації на паперових носіях.

Для аналізу інформаційних потоків та з метою передбачення (прогнозування) тенденцій розвитку інформаційного простору в науковій спеціальності «Медсестринство» запропоновано використовувати індекс Херста і розмірність Хаусдорфа-Безіковича, методика обчислення яких викладено в додатку Д.¹⁹²

При створенні пізнавального компоненту моделі, основну увагу було зосереджено на застосуванні інноваційних засобів технологічного підходу до формування у майбутніх магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності. Розробленню пізнавального компоненту моделі передував контент-аналіз використання під час навчання в магістратурі студентами КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради інформаційних джерел при проведенні наукових досліджень за

¹⁶¹*Пертинентность*. [on line]. URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/27004. (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

¹⁶²*Пертинентность*. [on line]. URL: <https://ru.wiktionary.org/wiki/пертинентность>. (Дата звернення: 20.04.2018 р.).

¹⁹²Свиридюк Володимир, 2013. Терміносистема базових і спеціальних понять формування комунікативної компетентності медичних сестер у вищих медичних навчальних закладах. *Гуманітарний вісник державного вищого навчального закладу Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*. Вип. 28. –Т.ІІ. с. 302-309.

темами магістерських робіт та при створенні об'єктів інтелектуальної власності (написанні тез, статей та створенні презентацій), написанні і захисті магістерських робіт.

Для надання вихідним даним придатної для контент-аналізу форми, магістерські роботи та інші об'єкти інтелектуальної власності, створені впродовж 2008-2018 рр., 150 магістрами-випускниками КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради були формалізовані за 112 показниками і занесені до електронної таблиці комп'ютерної програми Excel. Означені формалізовані дані, які представлено у додатку Г, були одночасно складовою частиною констатувального етапу експерименту і слугували для розроблення наукометричних показників, придатних для наукового передбачення (прогнозу). Зокрема, використовуючи дослідницьку стратегію контент-аналізу фрактальності рядів динаміки шляхом обчисленням індексу Херста та розмірності Хаусдорфа-Безіковича, можна не лише побудувати графічне зображення домінуючої тенденції (тренд), але й оцінити ймовірність екстраполяції (передбачення) на найближчі 2-3 роки.^{231, 232, 277}

Обчислення індексу Херста та розмірності Хаусдорфа-Безіковича є складовою наукометричних методик як одного з перспективних критеріїв технологічного підходу до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.^{231, 232, 277}

Означені показники дозволяють оцінювати вірогідність прогнозу. Відомо, що гіпотеза перетворюється у наукову теорію лише тоді, коли вона не лише що-небудь пояснює, але й дозволяє прогнозувати, передбачати розвиток подій і явищ. Індекс Херста та розмірність Хаусдорфа-Безіковича належать до засобів пошуку домінуючих тенденцій (трендів) серед хаосу емпіричних даних. Вони

²³¹ *Фрактал*. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення: 24.07.2018 р.)

²³² *Фрактал*. Википедия. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення: 24.07.2018 р.)

²⁷⁷ *Fractal*. Wikipedia. [on line]. URL: <https://es.wikipedia.org/wiki/Fractal> (Accessed: 24.07.2018 р.)

знайшли широке застосування в економіці, медицині, інформатиці та футурології.^{231, 232}

У рамках констатувального етапу експерименту представлено (додаток Е) приклад обчислення індексу Херста та розмірності Хаусдорфа-Безіковича для визначення домінуючих тенденцій використання різних джерел інформації студентами магістратури при проведенні наукових досліджень та при написанні магістерської роботи. Вирівнювання рядів динаміки за методом найменших квадратів дозволяє не лише визначити домінуючу тенденцію (тренд), але й провести екстраполяцію тренду на майбутні роки. Обчислення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича є кількісним показником вірогідності трендування, яке лежить в основі наукового передбачення.

У таблиці 2.5 надано перелік та питому вагу джерел інформації, якими користувалися студенти магістратури КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради при написанні магістерських робіт.

Загалом 150 студентів впродовж 2008-2018 років під час навчання в магістратурі при написанні своїх магістерських робіт послалися на 16825 різних джерел інформації, що складає в середньому $112,1 \pm 1,8$ джерел на одну магістерську роботу.

На цьому етапі з'ясувалося, що найчастіше студенти цитували та посилялися на Інтернет-ресурси, статті у наукових журналах та на тези і статті у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, з'їздів, конгресів, симпозіумів та інших наукових форумів. В сумі частка цих трьох основних джерел інформації становить 55,6% від всіх використаних джерел.

При цьому магістрами використано 12147 (72,2 %) наукових джерел на українській мові та 4678 (27,8%) іноземними мовами. У свою чергу, серед 4678 джерел іноземними мовами, 2540 (15,1%) становили джерела кирилицею

²³¹ *Фрактал*. Вікіпедія. [on line]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення: 24.07.2018 р.)

²³² *Фрактал*. Википедия. [on line]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрактал> (Дата звернення: 24.07.2018 р.)

Таблиця 2.5

**Структура інформаційних джерел, на які посилаються магістри
медсестринства при написанні магістерських робіт**

№з/п	Назва джерела	Абс	М±m, %
1	Електронні Інтернет-ресурси	3611	21,5±0,3
2	Періодичні наукові видання (журнали)	3044	18,1±0,3
3	Збірники матеріалів (тези і статті) НПК, з'їздів, конгресів, симпозіумів та інших наукових форумів	2690	16,0±0,3
4	Монографії	1310	7,8±0,2
5	Довідники, енциклопедії, тлумачні словники	956	5,7±0,2
6	Законодавчі нормативно-правові акти (Закони України, Постанови Кабінету Міністрів, накази галузевих міністерств)	743	4,4±0,2
7	Магістерські роботи	566	3,4±0,1
8	Стандарти (галузеві освітні і виробничі стандарти з надання послуг)	531	3,2±0,1
9	Дисертації	431	2,6±0,1
10	Підручники	425	2,5±0,1
11	Автореферати дисертацій	390	2,3±0,1
12	Звіти про виконання НДР	389	2,3±0,1
13	Методичні рекомендації з грифом галузевого міністерства	354	2,1±0,1
14	Вітчизняні та зарубіжні статистичні видання	319	1,9±0,1
15	Посібники	248	1,5±0,1
16	Архівні матеріали	177	1,1±0,1
17	Патенти на винаходи і користі моделі та інші патентно-інформаційні документи і видання	142	0,8±0,1
18	Дипломні роботи	110	0,7±0,1
19	Реферативні видання	107	0,6±0,1
20	Урядові звіти	106	0,6±0,1
21	Засоби масової інформації (газети, журнали, брошури тощо)	71	0,5±0,1
22	Комерційно-ділова інформація (рекламні проспекти тощо)	70	0,5±0,1
23	Резолюції НПК, з'їздів, конгресів, симпозіумів та інших наукових форумів	35	0,2±0,1
24	Разом	16825	100,0±0,0

(переважно російськомовні) та 2138 (12,7%) латиницею (переважно англomовні).

У таблиці 2.6 та на рис. 2.4 надано основні показники використання магістрами інформаційних джерел та показано динаміку за 9 останніх років використання магістрами різних інформаційних джерел при підготовці магістерських робіт. За даними таблиці 2.6 та рис. 2.4 визначити домінуючу тенденцію використання магістрами різних джерел інформації досить важко. Для цього скористаємося наукометричним підходом вирівнювання рядів

динаміки за методом найменших квадратів з визначенням ймовірності екстраполяції за допомогою обчислення індексу Херста та розмірності Хаусдорфа-Безіковича (додаток Е).^{119, 201, 202}

Таблиця 2.6

Динаміка використання магістрами інформаційних джерел

Назва показника	Роки								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість захищених магістерських робіт	19	14	24	13	14	23	12	16	15
Середня кількість використаних джерел інформації	115,1	102,4	116,2	98,5	110,6	112,3	115,9	103,4	117,6
Частка джерел на українській мові, %	90,4	73,9	76,7	80,4	75,9	87,5	71,6	80,3	70,6
Частка джерел на іноземній мові, %	9,6	26,1	23,3	19,6	24,1	12,5	28,4	19,7	29,4
Частка джерел на іноземній мові кирилицею, %	5,6	15,9	11,0	9,5	9,8	5,3	8,2	6,4	5,8
Частка джерел на іноземній мові латиницею, %	4,0	10,2	13,3	10,1	14,3	17,2	20,2	13,3	23,6
Частка електронних джерел інформації, %	15,4	18,6	16,8	22,6	20,3	23,1	19,9	26,7	22,2

Отримані при обчисленні значення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича дані свідчать, що на противагу хаосу спостерігається закономірна тенденція до зменшення використання майбутніми магістрами медсестринства джерел інформації публікацій на паперових носіях та збільшення частки електронних джерел інформації, збільшення частки англomовних джерел інформації (латиницею) на противагу зменшенню іноземних джерел кирилицею.

¹¹⁹Ландэ, Д.В., 2005. Фракталы и кластеры в информационном пространстве. Корпоративные системы. Вып. 6. с. 35-39.

²⁰¹Свиридюк, В.З., 2017. Використання теорії фракталів в медицині та медичній освіті. Магістр медсестринства. Вип. 1(17). с. 21-33.

²⁰²Свиридюк, В.В., 2017. Теорія фракталів та її використання в педагогіці. Професійна освіта: проблеми і перспективи. Вип. 12. с. 45-52.

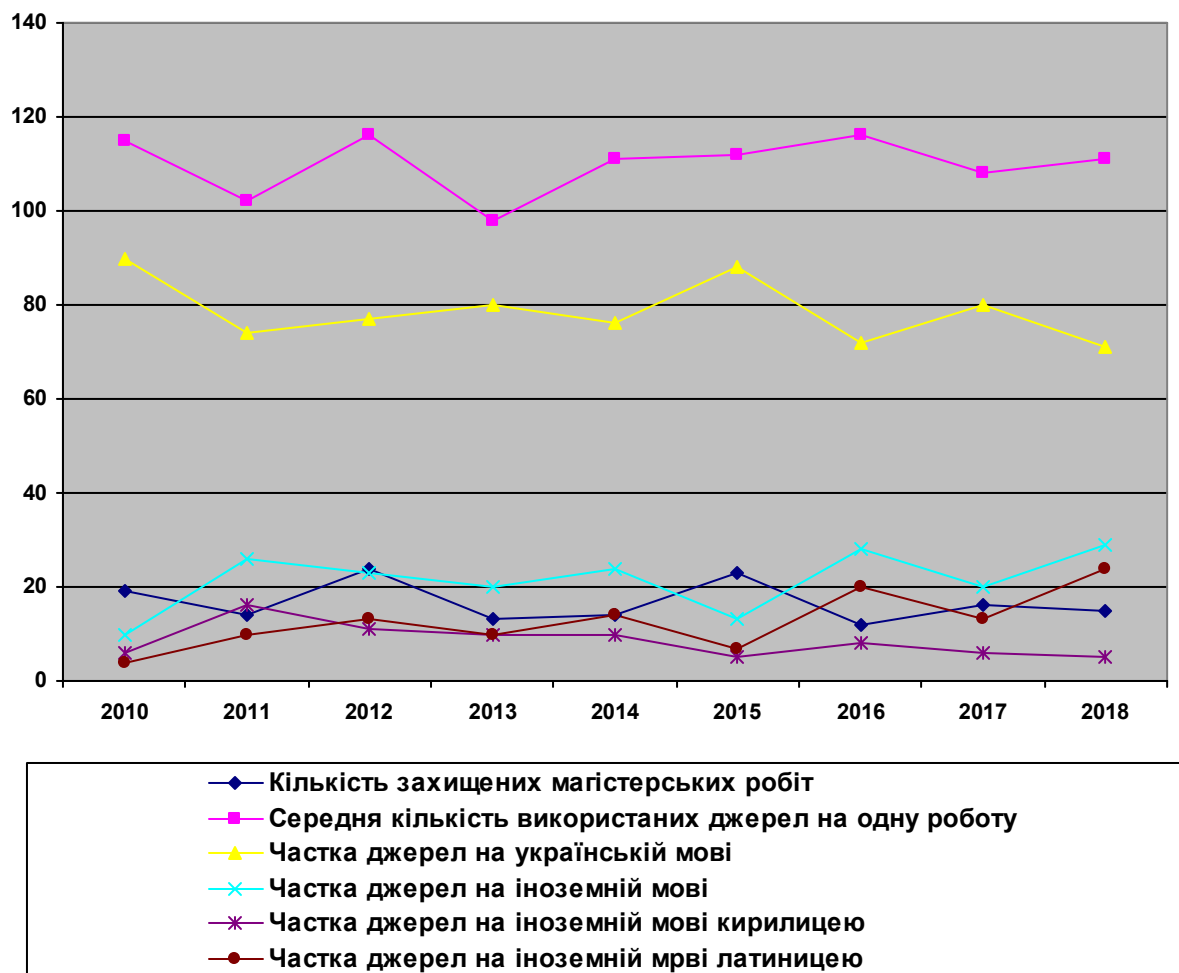

Рис. 2.4 Динаміка використання студентами магістратури різних інформаційних джерел залежно від року підготовки і захисту магістерської роботи

Застосування до масиву джерел інформації, на які посилалися студенти магістратури при проведенні наукових досліджень та при написанні магістерських робіт, методики контент-аналізу та наукового передбачення дозволили визначити низку тенденцій у формуванні інформаційного простору наукової спеціальності «Медсестринство».

На рис. 2.5 показано вирівняні графіки динаміки середньої кількості джерел інформації, на одну магістерську роботу, та частку у їх складі джерел на паперових та електронних носіях інформації. Прослідковується тенденція до збільшення середньої кількості джерел інформації на одну магістерську роботу. При цьому більш швидкими темпами зростає питома вага (частка) джерел

інформації на електронних носіях, на противагу відповідному зменшенню частки джерел інформації на паперових носіях.

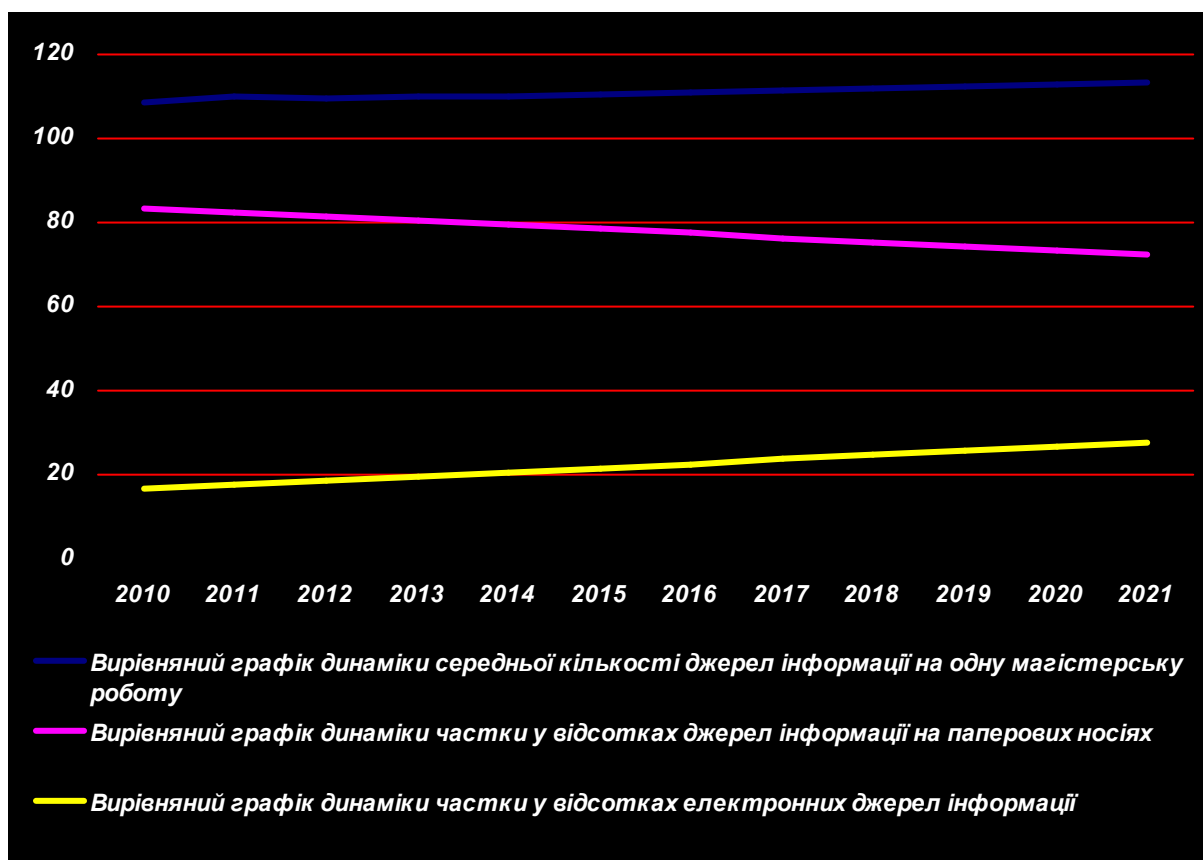

Рис. 2.5 Вирівняні за методом найменших квадратів графіки динаміки середньої кількості джерел інформації та частки серед них джерел на електронних і паперових носіях

На рис. 2.6 показано вирівняні графіки динаміки частки джерел інформації на державній мові та частки джерел на іноземних мовах. Констатовано, що спостерігається тенденція до збільшення частки (у відсотках) джерел інформації на іноземних мовах. Відповідно, зменшується кількість (частка у відсотках) посилань на інформаційні джерела державною мовою.

На рис. 2.7 показано вирівняні за методом найменших квадратів графіки динаміки частки джерел у відсотках) на іноземних мовах кирилицею та частки джерел іноземною мовою латиницею.

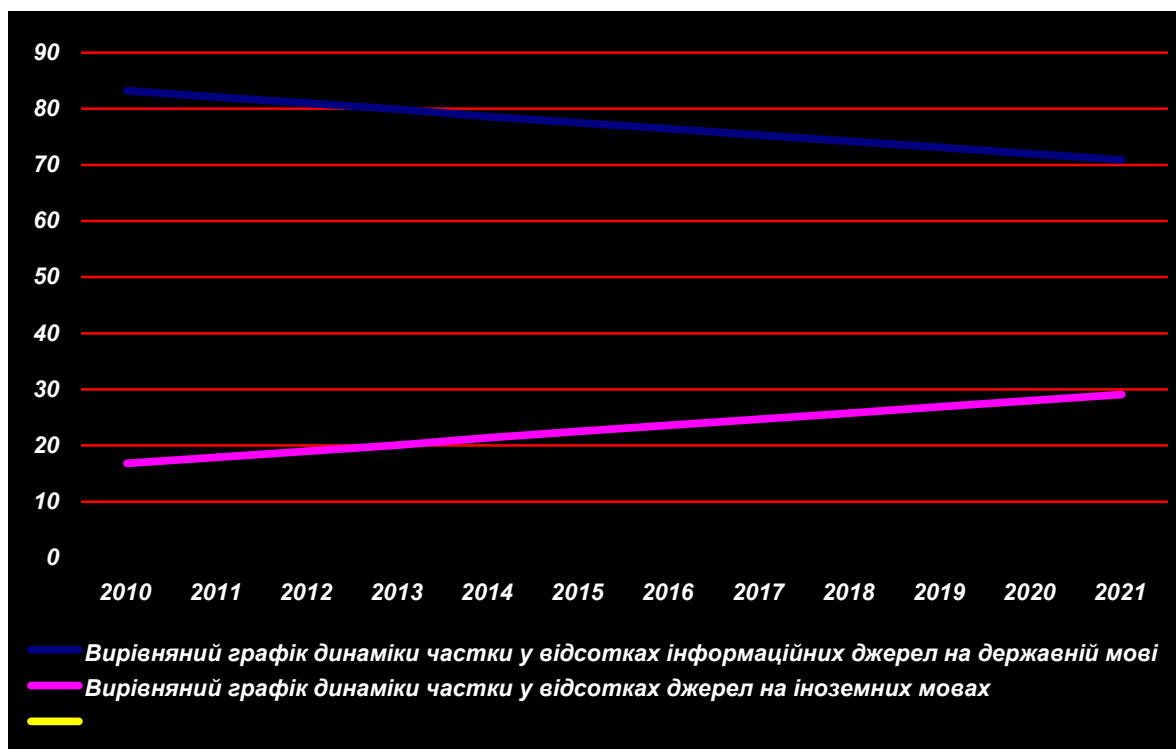

Рис. 2.6 Вирівняні графіки динаміки частки (%) джерел інформації на державній мові та частки джерел на іноземних мовах.

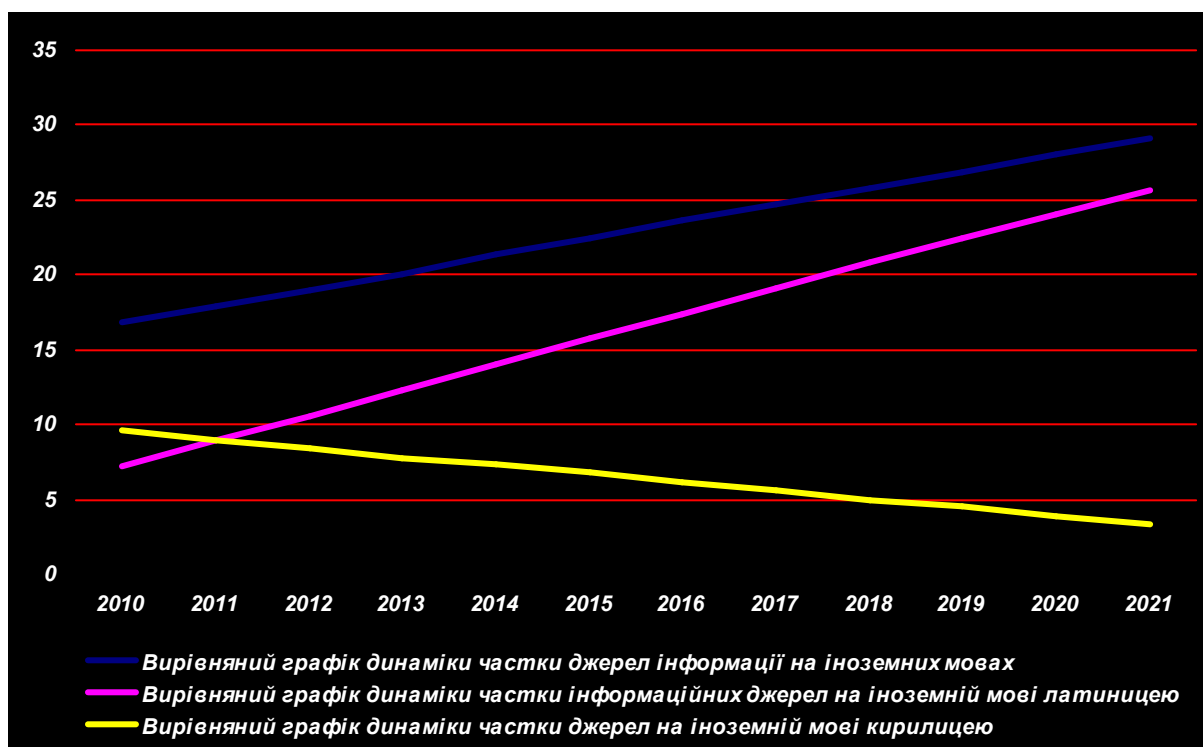

Рис. 2.7 Вирівняні графіки динаміки частки джерел (%) на іноземній мові кирилицею (в основному російських) та частки джерел на іноземній мові латиницею (переважно англомовних).

У рамках констатувального етапу експерименту з'ясовано, що спостерігається тенденція до зростання частки використаних магістрами медсестринства інформаційних джерел іноземними мовами. Серед використаних інформаційних джерел на іноземній мові, більш стрімко наростає питома вага (частка) посилок на англомовні джерела інформації. Натомість, дещо зменшується частка іноземних джерел кирилицею (російськомовних). Це – найбільш характерні закономірності формування інформаційного простору наукової спеціальності «Медсестринство» молодими науковцями Житомирського медичного інституту.

Операційно-діяльнісний компонент розробленої нами моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства відрізняється тим, що для його обґрунтування використано аналіз об'єктів інтелектуальної власності, створюваних майбутніми магістрами медсестринства при підготовці до захисту магістерських робіт.

На рис. 2.8 показано взаємозв'язок структурних елементів операційно-діяльнісного компоненту моделі.

Серед традиційних засобів формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства важливе значення надається навичкам використання базових інформаційно-комп'ютерних технологій, які задіяні у навчальному процесі, засобах зв'язку і спілкування: медіа-засоби викладання, програмне забезпечення дистанційного навчання, електронні підручники, електронна пошта, мобільні телефони, смартфони, планшети, ноутбуки з можливістю входу в Інтернет через WF тощо.

У межах технологічного підходу пропонуються різноманітні види методичного забезпечення формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства: інтерактивні мультимедійні презентації, які надають можливість онлайн-обговорення, вебінари з можливістю для студентів ставити питання; електронна пошта і чат для організації взаємодії студентів з викладачами; обмін документами, який надає можливість викладачам і студентам розміщувати на сервері інформацію,

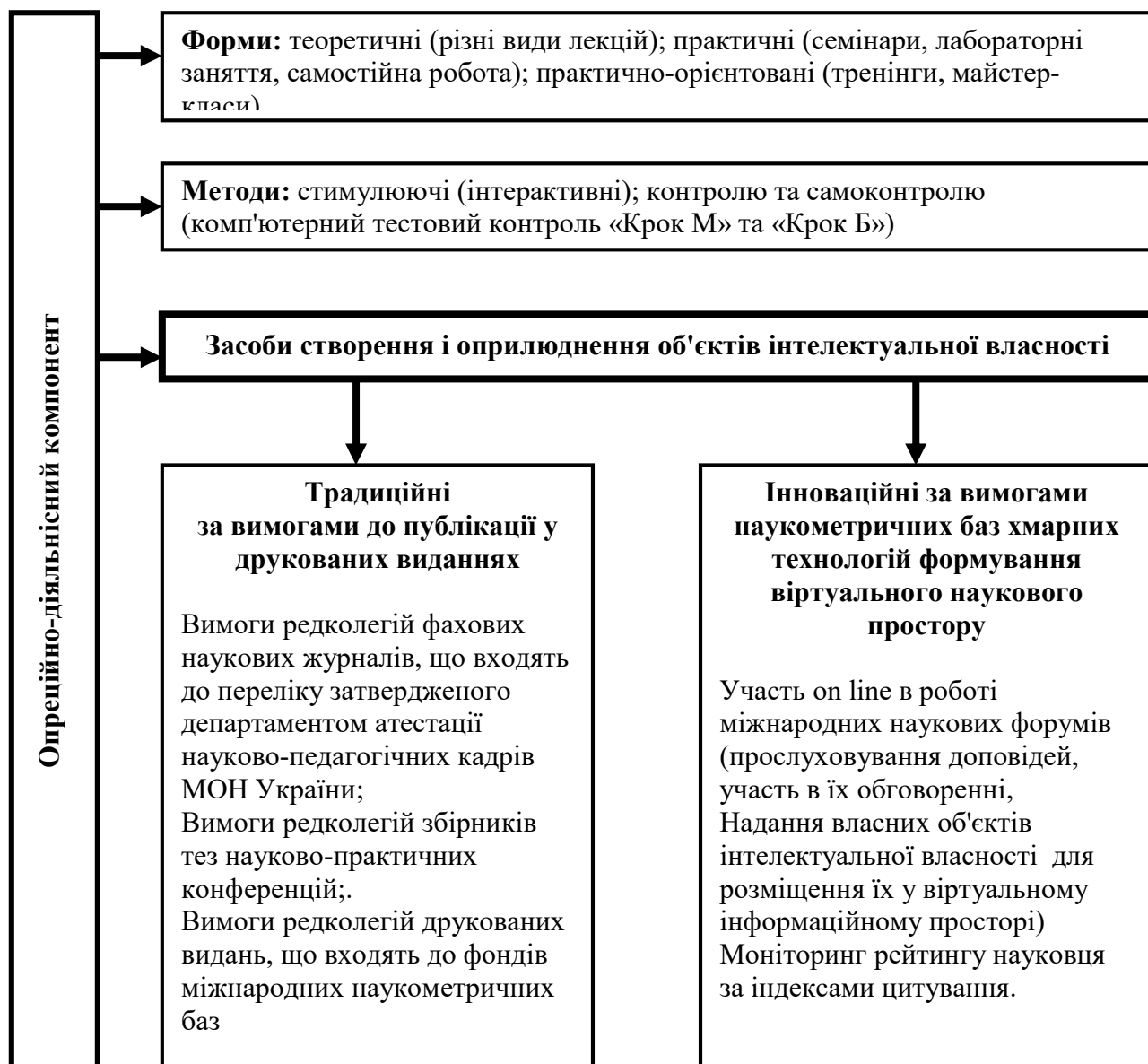

Рис. 2.8 Операційно-діяльнісний компонент моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

аудіо-, відео-, веб-сторінки та копіювати їх на свій ноутбук; щоденник курсу, де зазначено дати дискусій, іспитів, результати навчання; дошка оголошень із нагадуваннями про важливі дати і терміною інформацією; онлайн-бібліотека, яка містить статті, аудіофайли, матеріали конференцій, дисертації, есе, зображення, відео тощо.¹³⁶

¹³⁶Махновська, І.Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. Житомир, с. 50.

До інноваційних засобів формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства віднесено опанування основними аспектами наукометричного підходу, визначальною особливістю якого є створення та презентація об'єктів інтелектуальної власності за вимогами наукометрії як науки, що займається дослідженням різних аспектів комунікативності вчених і кількісним виміром значимості наукових результатів за індексами цитування.^{182, 185, 186, 187, 184, 198}

Основу операційно-діяльнісного компоненту складають засоби формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, у тому числі засоби і методи створення і оприлюднення (презентації) об'єктів інтелектуальної власності за допомогою сучасних хмарних інформаційно-комп'ютерних технологій.

До традиційних засобів відноситься створення об'єктів інтелектуальної власності за вимогами редакційних колегій до друкованих видань (наукових журналів і збірників тез науково-практичних конференцій). Серед вимог друкованих видань важливого значення надається англomовній структурованій анотації. Вона має мати обсяг 1500-2000 символів і містити наступні обов'язкові складові.

¹⁸²Свиридюк, В.В., 2007. Інформаційне забезпечення навчання студентів вищих навчальних закладів професійно спрямованому монологу-міркуванню. *Актуальні питання сімейної медицини*. Матер. V Міжрегіональної наук. прак. конф. Житомир: Полісся. с. 87-93.

¹⁸⁵Свиридюк Володимир, 2012. Формування іншомовної комунікативної компетентності за допомогою інноваційних технологій. *Інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної освіти*. Зб. наукових праць за ред. О.С.Березюк, О.М.Власенко Житомир: Вид ЖДУ ім. І.Франка. с. 171-176.

¹⁸⁶Свиридюк, В.В., 2012. Формування комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Мовна комунікація: наука, культура, медицина*. Зб. матер. наук.-прак. конф. Тернопіль: ТДМУ. с. 55-63.

¹⁸⁷Свиридюк, В.В., 2015. Лінгвістична складова наукової комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів за спеціальністю «Сестринська справа». *Магістр медсестринства*. Вип. № 2(14). с. 5-21.

¹⁸⁴Свиридюк, В.В., 2010. Інформаційне забезпечення навчання студентів вищих навчальних закладів професійно спрямованому монологу-міркуванню на іноземній мові. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся. с. 61-62.

¹⁹⁸Свиридюк, В.В., 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся. с. 151-164.

1. Назва роботи.

2. Прізвище та ім'я автора/авторів. При цьому дуже важливо, щоб англomовне написання прізвища та імені співпадало із зареєстрованим в ORCID. Це необхідно для правильного обчислення індексів цитування, якщо на публікацію будуть посилення.

3. Назва установи, звідки вийшла робота.

4. Назва міста і держави.

5. Актуальність проблеми, останні розробки у її вирішенні.

6. Мета дослідження.

7. Використані методи дослідження.

8. Отримані результати.

9. Висновки.

10. Ключові слова.

Однак, головною умовою є електронна версія роботи, яку редакційна колегія наукового журналу повинна викласти у веб-мережу, тому що всі, без винятку наукометричні бази формують свої фонди виключно із джерел викладених в мережі Інтернет. Статті чи інші об'єкти інтелектуальної власності написані не міжнародною науковою мовою можуть бути враховані лише за наявності повноцінної англomовної анотації.

До інноваційних, сучасних засобів і методів оприлюднення об'єктів інтелектуальної власності відносяться:

- участь on line в роботі міжнародних наукових форумів (прослуховування доповідей, участь в їх обговоренні);
- надання власних об'єктів інтелектуальної власності для розміщення їх у віртуальному інформаційному просторі;
- моніторинг цитування власних об'єктів інтелектуальної власності за даними міжнародних наукометричних баз;
- моніторинг рейтингу, як науковця за величиною індексів цитування.

Вітчизняна наукометрична база «Бібліометрика української науки» і сервіс Google Scholar «Бібліографічні посилання» дозволяє науковцям

оприлюднювати результати своїх інтелектуальних напрацювань у вигляді так званих бібліометричних портретів, де представлена сфера їхньої наукової діяльності, впорядковані списки публікацій, індекси та діаграма цитувань, коло наукових інтересів тощо. Бібліометричний портрет можна розглядати як візитівку вченого в Інтернеті.

У таблиці 2.7 надано результати аналізу об'єктів інтелектуальної власності, створених 150 магістрами медсестринства – випускниками Житомирського медичного інституту впродовж 11 років, з 2008 по 2018 рр. включно.

Таблиця 2.7

**Аналіз об'єктів інтелектуальної власності, створених магістрами
медсестринства Житомирського медичного інституту**

Назва об'єктів інтелектуально власності	Кількість об'єктів інтелектуальної власності, створених магістрами медсестринства					
	Під час навчання в магістратурі		Після закінчення навчання		Разом	
	Абс	М±m, %	Абс	М±m, %	Абс	М±m, %
Статті, всього:	72	6,9±0,8	209	20,2±1,2	281	27,1±1,5
у тому числі						
у зарубіжних виданнях	0	0,0±0,0	12	1,2±0,3	12	1,2±0,3
у журналах, що входять до фондів міжнародних наукометричних баз	0	0,0±0,0	5	0,5±0,2	5	0,5±0,2
у вітчизняних фахових виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України	0	0,0±0,0	21	2,0±0,4	21	2,0±0,4
в інших виданнях	72	6,9±0,8	171	16,5±1,1	243	23,4±1,2
Тези	352	33,9±1,5	378	35,2±1,4	730	72,3±1,5
Монографії і розділи монографій	0	0,0±0,0	19	1,8±0,4	19	1,8±0,4
Підручники, посібники та їх розділи	0	0,0±0,0	7	0,7±0,3	7	0,7±0,3
Всього (статті, тези, монографії, підручники і посібники):	424	40,9±1,5	613	59,1±1,5	1037	100,0±0,0

Загалом за 11 років, з 2008 року (рік першого набору студентів за спеціальністю «Сестринська справа» для навчання в магістратурі) по 2018

включно, магістрами створено 1037 об'єктів інтелектуальної власності. В середньому по $6,9 \pm 0,5$ одиниць на одного магістра.

Магістри публікували переважно статті і тези у різних наукових виданнях: від престижних зарубіжних фахових журналів, які включені до провідних міжнародних наукометричних баз Web of Science, Scopus, Google scholar, до вітчизняних збірників, які не мають електронних версій в Інтернеті з відповідними англomовними атрибутами. Необхідно відмітити, що більшість публікацій магістри здійснюють під час навчання в магістратурі у вигляді тез, натомість, після закінчення навчання вони друкують більше статей у фахових виданнях та починають створювати інші об'єкти інтелектуальної власності.

Частка магістрів, що мають індекс цитування, тобто тих, на роботи яких посилаються інші науковці, становить 4,7%. Мають ORCID 34 особи (22,7%), переважно викладачі інституту із числа магістрів медсестринства. Індекс Хірша мають 2 особи (1,3%), величина якого в них лежить в межах від 1,0 до 2,0 одиниць. Тобто, один з магістрів має індекс Хірша, що дорівнює 1,0 та в одного він дорівнює 2,0.

Магістри публікують статті і тези у переважній більшості самостійно. Мають власні монографії і розділи монографій поодинокі з них, зазвичай ті, хто після навчання в магістратурі підготував та захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD). Публікують статті у фахових виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, магістри, які навчаються в аспірантурі та готують до захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Однак, переважна більшість публікацій магістрів медсестринства становлять статті і тези, які опубліковані у «Віснику Житомирського інституту медсестринства», збірниках матеріалів щорічної науково-практичної конференції «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», збірниках матеріалів щорічного Міжнародного конгресу студентів і молодих вчених Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, збірниках матеріалів щорічної

міжнародної медико-фармацевтичної конференції студентів і молодих вчених «Актуальні питання медицини і фармації ВІМКО» Буковинського державного медичного університету та в інших виданнях.

До нових засобів технологічного підходу при формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів в структурі операційно-діяльнісного компоненту моделі пропонуємо віднести обчислення 4 коефіцієнтів, які визначаються за допомогою чотирьохпільної abcd-таблиці:

- коефіцієнта повноти цитувань;
- коефіцієнта сподівань;
- коефіцієнта своєрідності;
- коефіцієнта забутих публікацій.

Для цього у таблиці 2.8 всі публікації діляться на цитовані і нецитовані, а також на публікації у фахових виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України.

Таблиця 2.8

Чотирьохпільна abcd-таблиця для обчислення коефіцієнтів цитування

Публікації	Цитовані	Нецитовані
Публікації у фахових виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України	a	c
Інші публікації, які не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України	b	d

Коефіцієнт повноти цитувань «р» пропонуємо обчислювати за формулою 2.5:

$$p = \frac{a + b}{a + b + c + d} \quad (\text{формула 2.5})$$

Коефіцієнт повноти цитувань являє собою відношення суми кількості цитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом

атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, і кількості цитованих публікацій, що не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, до загальної кількості публікацій. Коефіцієнт повноти цитувань може бути: низьким (0-0,33 од.), середнім (0,34-0,69 од.), високим (0,7-1,0 од.).

Коефіцієнт сподівань (очікуваних цитувань) «n» пропонуємо обчислювати за формулою 2.6:

$$n = \frac{c}{a + c} \quad (\text{формула 2.6})$$

Коефіцієнт сподівань (очікуваних цитувань) являє собою відношення кількості нецитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, до суми цитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, і решти нецитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України. Коефіцієнт сподівань може бути: низьким (0-0,33 од.), середнім (0,34-0,69 од.), високим (0,7-1,0 од.).

Коефіцієнт своєрідності «q» обчислюємо за формулою 2.7:

$$q = \frac{b}{a + b} \quad (\text{формула 2.7})$$

Коефіцієнт своєрідності являє собою відношення цитованих публікацій, що не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, до суми цитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, і решти цитованих публікацій, тобто тих, що не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, але були цитовані. Коефіцієнт своєрідності може бути: низьким (0-0,33 од.), середнім (0,34-0,69 од.), високим (0,7-1,0 од.).

Коефіцієнт забутих (нецитованих) публікацій «k» обчислюємо за формулою 2.8:

$$k = \frac{c + d}{a + b + c + d} \quad (\text{формула 2.8})$$

Коефіцієнт забутих публікацій є відношенням суми всіх нецитованих публікацій до загальної кількості публікацій. Коефіцієнт забутих публікацій може бути: низьким (0-0,33 од.), середнім (0,34-0,69 од.), високим (0,7-1,0 од.).

Для науковця бажано, щоб значення перших трьох коефіцієнтів були високими, тоді значення коефіцієнта забутих публікацій буде низьким.

Для прикладу обчислимо за допомогою чотирьохпільної abcd-таблиці означені коефіцієнти цитувань для робіт магістра медсестринства Н, розділивши їх на ті, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, і решту, тобто, ті публікації, що не увійшли до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України. У свою чергу, роботи в обох рубриках розділимо на цитовані і нецитовані, табл. 2.9.

Загалом магістр Н. має 23 друковані роботи, з яких 6 вона опублікувала у виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, решта робіт (тези) опубліковані у збірниках матеріалів наукових форумів різного рівня, які не увійшли до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України.

Таблиця 2.9

Вихідні дані для обчислення коефіцієнтів цитування публікацій магістра Н. за чотирьохпільною abcd-таблицею

Публікації	Цитовані	Нецитовані
Публікації у фахових виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України	a 2	c 4
Інші публікації, які не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України	b 1	d 16

Серед 6 робіт, які опубліковані у виданнях, що входять до фондів міжнародних наукометричних баз, цитувалися лише 2, решта 4 роботи, хоч і

були опубліковані у виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, проте не були цитовані. Серед 16 робіт, які були опубліковані у виданнях, що не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, 1 робота цитувалася, решта – 15 не цитувалися

Згідно з формулою 2.5 коефіцієнт повноти цитувань становить:

$$p = \frac{a+b}{a+b+c+d} = \frac{2+1}{2+1+4+16} = 0,13$$

Тобто, відношення кількості робіт, що цитувалися до решти опублікованих робіт, є низьким.

Коефіцієнт сподівань (очікуваних цитувань – n) являє собою відношення кількості не цитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, до суми цитованих публікацій, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, і решти не цитованих публікацій, що входять до наукометричних баз. Він становить:

$$n = \frac{c}{a+c} = \frac{4}{2+4} = 0,67$$

Коефіцієнт сподівань був середнім.

Коефіцієнт своєрідності «q», який обчислювали за формулою 2.7, складав:

$$q = \frac{a}{a+b} = \frac{2}{2+1} = 0,67$$

Коефіцієнт своєрідності являє собою частку тих робіт, на цитування яких автор не сподівався, бо опубліковані вони були у виданнях, які не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, Коли автор друкував свої праці у виданнях, які не входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, він не сподівався, що вони будуть цитовані. Однак, наукова своєрідність їх виявилася такою, що вони були цитовані. Тобто, несподівано

для автора, ці публікації також були цитовані, що свідчить про їх своєрідність і наукову значимість. Коефіцієнт своєрідності у магістра Н. був середнім.

Коефіцієнт забутих публікацій (k) являє собою відношення суми всіх нецитованих публікацій до загальної кількості публікацій. Він у магістра Н. становив:

$$k = \frac{c+d}{a+b+c+d} = \frac{4+16}{2+1+4+16} = 0,87$$

Найбільшу частку складали публікації, які ніким ніколи не цитувалися.

Наш досвід використання означених коефіцієнтів для аналізу об'єктів інтелектуальної власності дозволяє запропонувати наступну їх градацію:

- від 0 до 0,33 одиниць включно – низький рівень;
- від 0,34 до 0,67 одиниць включно – середній рівень;
- від 0,68 до 1,0 одиниць включно – високий рівень.

При цьому, чим вищими є значення коефіцієнтів повноти цитувань, сподівань і своєрідності, тим краще. Щодо коефіцієнта забутих публікацій, навпаки, краще, коли він низький.

Таким чином, аналіз 150 магістерських робіт випускників КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради дозволив не лише одержати вірогідну інформацію для констатувального етапу експерименту, але й запропонувати 4 нових коефіцієнти для характеристики цитованості наукових статей: коефіцієнт повноти цитування, коефіцієнт сподівань, коефіцієнт своєрідності та коефіцієнт забутих публікацій.

Контрольно-результативний компонент моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства. включав 7 критеріїв і 4 рівні оцінки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства.

На рис. 2.10 зображено контрольно-результативний компонент моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

Критеріями слугували: ціннісно-спонукальний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-практичний, креативно-особистісний, оцінно-рефлексивний, результативно-продуктивний та наукометричний.

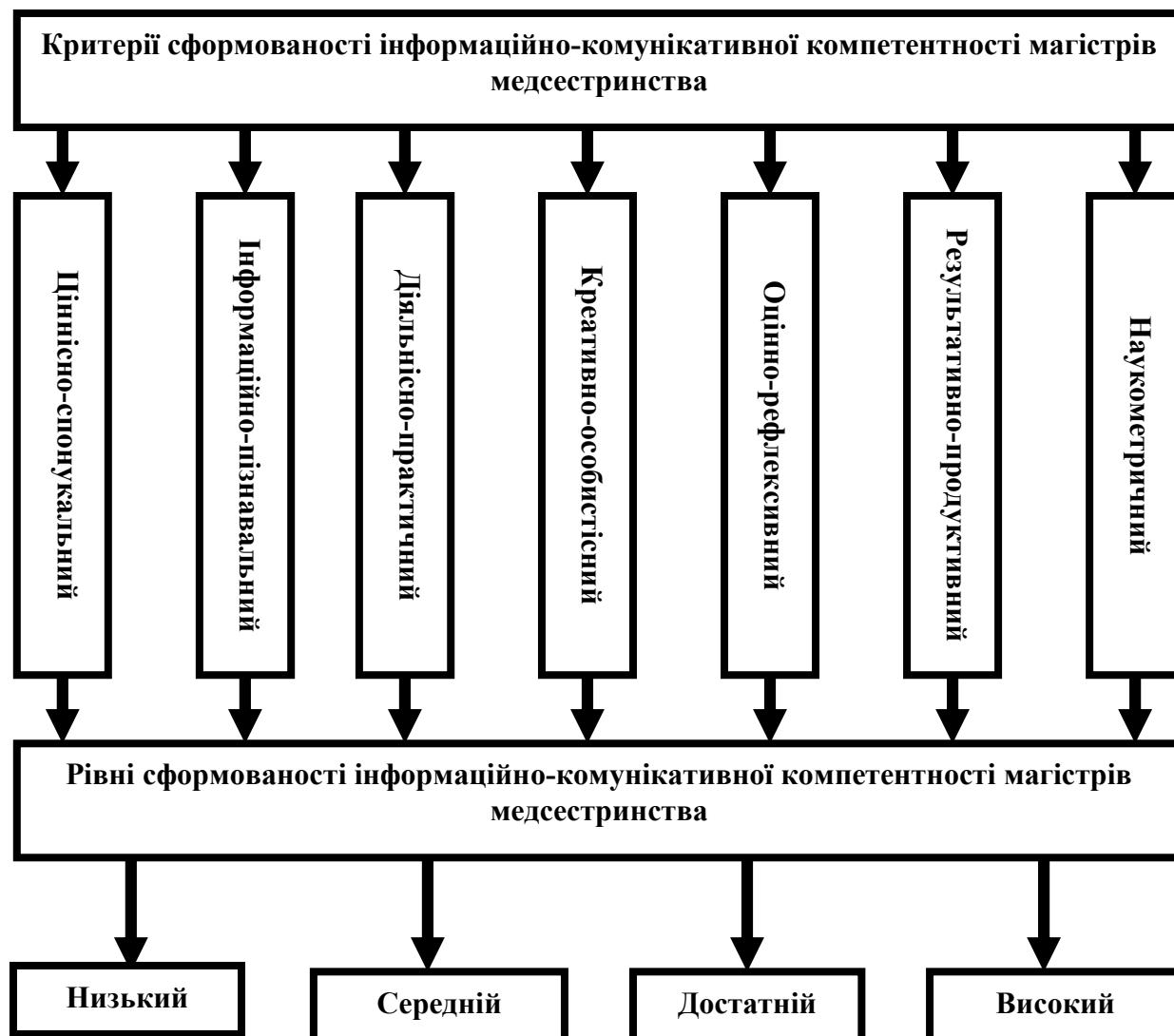

Рис. 2.10. Контрольно-результативний компонент моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

Контрольно-результативний компонент мав наступні рівні: низький (репродуктивний), середній (адаптивний), достатній (конструктивний) високий (креативний).

Для кожного з критеріїв і рівнів розроблено відповідні показники. Показники кожного з критеріїв і рівнів адаптовані нами до специфіки вищої медсестринської освіти і стандартів підготовки магістрів.

Означені критерії і рівні будуть більш детально розглянуті у наступному підрозділі.

2.3. Структура, критерії, показники та рівні сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

На рис. 2.11 зображено взаємозв'язок компонентів, критеріїв, показників та рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

До показників ціннісно-спонукального критерію віднесено наступні:

1. Спрямованість на творче оволодіння основами педагогіки;
2. Потреба у професійному саморозвитку, самореалізації як викладача закладів вищої медичної освіти та менеджера в охороні здоров'я;
3. Бажання займатися науковою діяльністю, продовжити навчання в аспірантурі, захистити дисертацію, зробити наукову кар'єру;
4. Потреба у застосуванні інноваційних технологій, форм і методів навчання;
5. Бажання підвищити рівень знань і професійної компетентності для більш ефективної роботи за спеціальністю;
6. Прагнення стати конкурентоздатним фахівцем на ринку праці;
7. Для виїзду на роботу за кордоном;
8. Щоб змінити сферу діяльності (стати держслужбовцем, підприємцем тощо);
9. Щоб отримати завершену вищу освіту як самоціль без чітких планів на майбутнє;
10. З меркантильних міркувань, щоб покращити матеріально-фінансове становище.

Показниками інформаційно-пізнавального критерію були наступні:

1. Знання методології наукових досліджень;

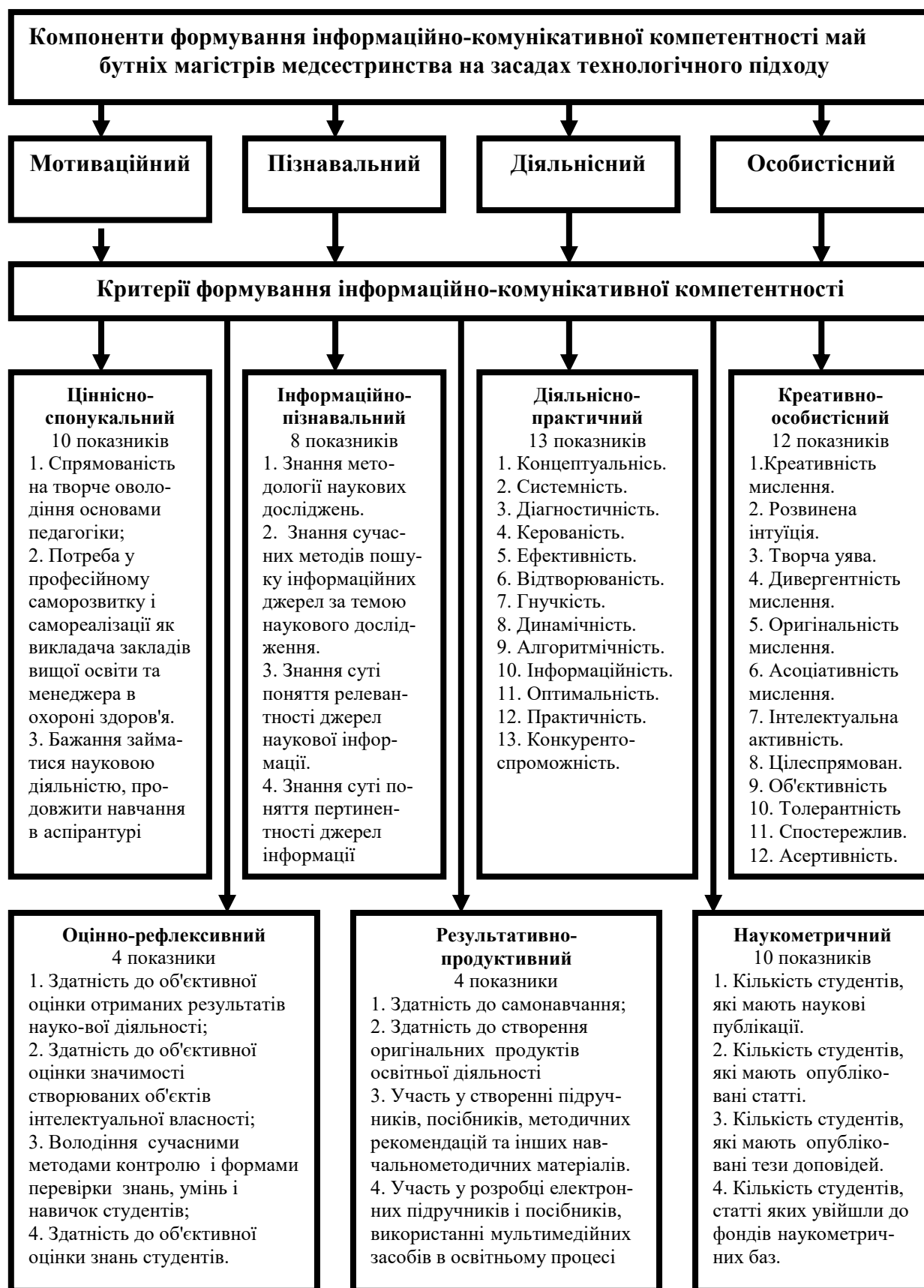

Рис. 2.11 Взаємозв'язок компонентів, критеріїв та показників інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства

2. Знання сучасних методів пошуку інформаційних джерел за темою наукового дослідження;
3. Знання суті поняття релевантності джерел наукової інформації;
4. Знання суті поняття пертинентності джерел інформації;
5. Знання сутності індексу Херста;
6. Знання сутності індексу Хірша;
7. Знання основ технології створення об'єктів інтелектуальної власності;
8. Знання основ наукометрії (призначення і функції міжнародних наукометричних баз, а також таких понять як: інформетрія, вебометрія, альтметрія тощо).

В основу діяльнісно-практичного критерію оцінки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства покладено 13 показників технологічності: концептуальність, системність, діагностичність, керованість, ефективність, відтворюваність, гнучкість, динамічність, алгоритмічність, інформаційність, оптимальність, практичність, конкурентоспроможність.

Структуру креативно-особистісного складала такі показники, як: креативність мислення, розвинена інтуїція, творча уява, дивергентність мислення, оригінальність мислення, асоціативність мислення, інтелектуальна активність, цілеспрямованість, об'єктивність, толерантність, спостережливість, асертивність.

Основу оцінно-рефлексивного критерію становили такі показники:

1. Здатність до об'єктивної оцінки отриманих результатів наукової діяльності;
2. Здатність до об'єктивної оцінки значимості створюваних об'єктів інтелектуальної власності;
3. Володіння сучасними методами контролю і формами перевірки знань, умінь і навичок студентів;
4. Здатність до об'єктивної оцінки знань студентів.

В основу структури результативно-продуктивного критерію оцінки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства покладено 4 наступні показники:

1. Здатність до самонавчання;
2. Здатність до створення оригінальних продуктів освітньої діяльності;
3. Участь у створенні підручників, посібників, методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів;
4. Участь у розробці електронних підручників і посібників, а також широке використання мультимедійних засобів в освітньому процесі.

Показники наукометричного критерію:

1. Кількість студентів, які мають наукові публікації;
2. Кількість студентів, які мають опубліковані статті;
3. Кількість студентів, які мають опубліковані тези доповідей;
4. Кількість студентів, які мають публікації (тези і статті) на англійській мові за вимогами наукометричних баз;

Аналіз стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за означеними показниками всіх 7 критеріїв представлено у підрозділі 3.3.

Ступінь сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства вважаємо за доцільне поділити на 4 рівні: **низький, середній, достатній і високий.**

Характеристику рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства за показниками надано на рис. 2.12, де відображено рівні і показники, що характеризують рівні.

Необхідно відмітити, що дослідники по-різному визначають і характеризують рівні сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців. Так, Я. Карлінська¹⁰⁰ ділить рівні на елементарний, достатній та

¹⁰⁰Карлінська, Я.В., 2010. *Формування інформаційної компетентності студентів комерційних коледжів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін*. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. Івана Франка. с. 11

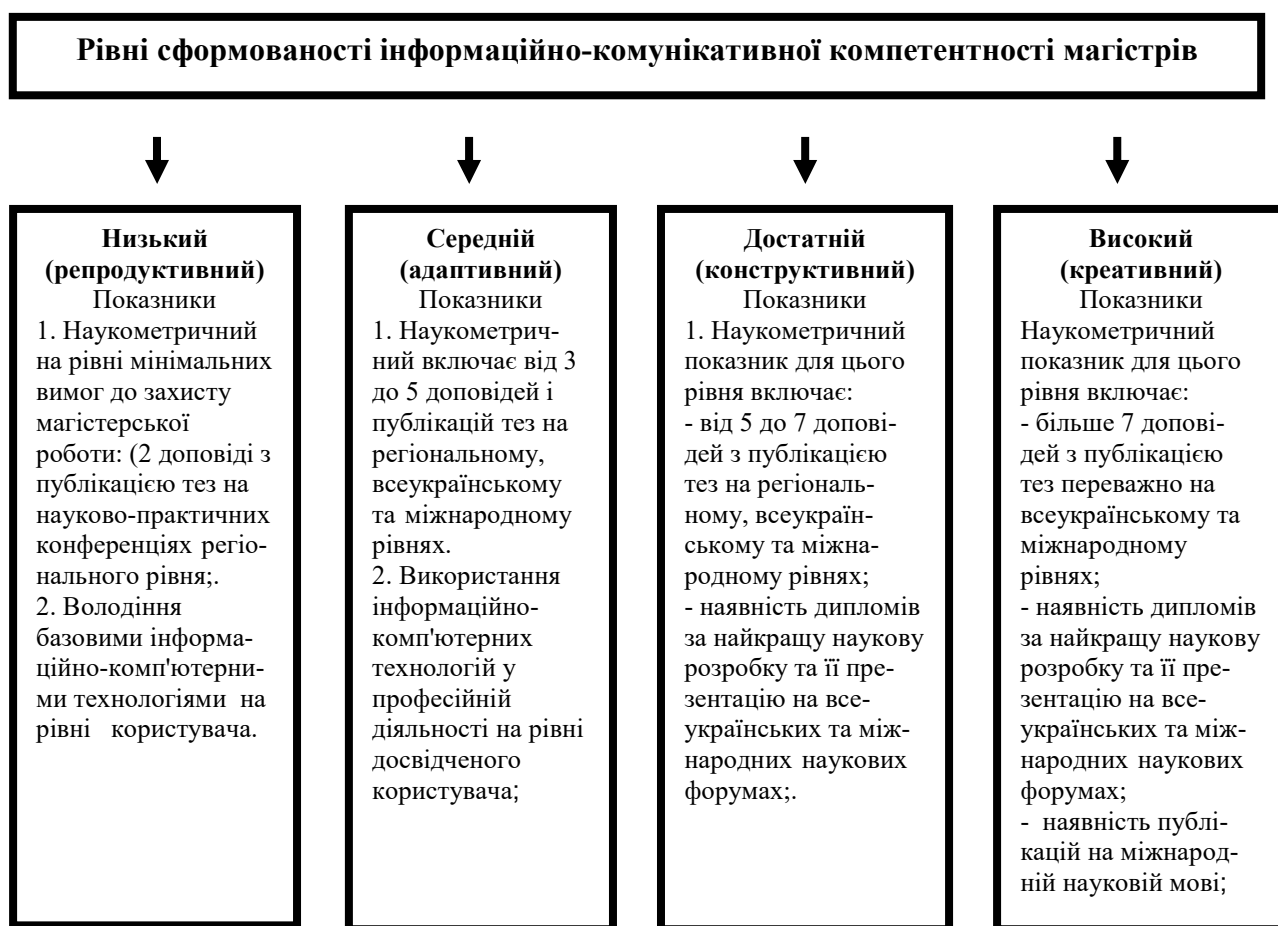

Рис. 2.12 Показники ступеня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства

творчий. Л. Маслак¹³⁴ виділяє елементарний, середній, рубіжний та просунутий рівні, О. Мельник¹³⁸ поділяє рівні на: низький, середній, достатній і високий; Є. Павлютенков¹⁵⁹ вирізняє репродуктивний, адаптивний, локально-моделюючий, системно-моделюючий та творчий рівні.

Основним показником сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства вважаємо наукометричний, який

¹³⁴Маслак, Л.П., 2010. *Педагогічні умови формування культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей*. автореф. ... дис. кнд. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка. с. 10.

¹³⁸Мельник, О.Ф., 2017. *Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін*: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 131-133

¹⁵⁹Павлютенков, Є.М., 2008. *Моделювання в системі освіти (у схемах і таблицях)*. Харків: Основа. с. 12-14

для **низького (репродуктивного) рівня** становить 2 доповіді з публікацією тез у збірниках наукових праць науково-практичних конференцій переважно регіонального та всеукраїнського рівнів.

Наукометричний показник **середнього (адаптивного) рівня** включає від 3 до 5 доповідей і публікацій тез у збірниках за результатами роботи науково-практичних конференцій на регіональному і всеукраїнському рівнях.

Наукометричний показник для **достатнього (конструктивного) рівня** сформованості інформаційно-комунікативної компетентності включає:

- від 5 до 7 доповідей з публікацією тез на регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях;
- наявність дипломів за найкращу наукову розробку та її презентацію на всеукраїнських та міжнародних наукових форумах;
- наявність серед публікацій не менше однієї статті у різних виданнях.

Наукометричний показник для **високого (креативного) рівня** сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства включає:

- більше 7 доповідей з публікацією тез переважно на всеукраїнському та міжнародному рівнях;
- наявність дипломів за найкращу наукову розробку та її презентацію на всеукраїнських та міжнародних наукових форумах;
- наявність публікацій (тез і статей) на міжнародній науковій мові з врахуванням вимог наукометричних баз.

За ступенем опанування інформаційно-комп'ютерними технологіями високий (креативний) рівень передбачає створення об'єктів інтелектуальної власності та їх презентацію у засобах масової комунікації, участь у віртуальних наукових форумах, на яких обговорення доповідей відбувається on-line.

Нами запропоновано наступну числову градацію рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства за результатами тестування за стобальною шкалою:

1. Низький (репродуктивний) рівень – в межах від 0,60 до 0,69 од.;

2. Середній (адаптивний) рівень – в межах від 0,70 до 0,79 од.;
3. Достатній (конструктивний) рівень – в межах від 0,80 до 0,89 од.;
4. Високий (креативний) рівень – в межах від 0,90 до 1,0 од.

Таким чином, модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства націлює студентів на випередження й осучаснення знань, умінь та інформованості. Отримані при її використанні навички, надають можливість магістрам медсестринства постійно поповнювати отриману раніше інформацію, стануть базою їх високого професійного рівня при виконанні наукових досліджень і створенні об'єктів інтелектуальної власності, допоможуть зорієнтуватись в різних за складністю ситуаціях, що виникають на етапі презентації результатів досліджень на очних і віртуальних наукових форумах, при оприлюдненні об'єктів інтелектуальної власності шляхом розміщення їх в електронних ресурсах міжнародних наукометричних баз.

Висновки до другого розділу

У розділі розроблено та обґрунтовано модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Модель складається з 4-х блоків-компонентів:

- мотиваційно-цільового (соціальне замовлення, мета дослідження, професійно-освітня мотивація, мотивація до наукової діяльності та мотивація щодо опанування інформаційно-комунікативною компетентністю);
- пізнавального, який включає знання сучасних наукових підходів формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, насамперед наукометричного (індекс Херста, розмірність Хаусдорфа-Безіковича тощо);
- операційно-діяльнісного (володіння магістрами медсестринства інноваційними засобами, за допомогою яких створюються і оприлюднюються

об'єкти інтелектуальної власності, серед яких запропоновано використовувати коефіцієнти повноти цитування, своєрідності, сподівань та забутих публікацій);

- контрольно-результативного, за яким сформованість інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства оцінюється за показниками критеріїв (ціннісно-спонукального, інформаційно-пізнавального, діяльнісно-практичного, креативно-особистісного, оцінно-рефлексивного, результативно-продуктивного, наукометричного) та рівнів: низького (репродуктивного), середнього (адаптивного), достатнього (конструктивного), високого (креативного).

Побудова моделі здійснювалась на засадах технологічного підходу з використанням традиційних (моделювання, застосування базових інформаційно-комп'ютерних технологій) та інноваційних (наукометрія, контент-аналіз) засобів.

Показано, що індекс Херста і розмірність Хаусдорфа-Безіковича є показниками надійності прогнозування, а коефіцієнти повноти цитування, сподівань, своєрідності і забутих публікацій запропоновано для оцінки значимості результатів наукових досліджень.

Для оцінки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства, запропоновано використовувати наукометричний критерій, який полягає у здатності магістрів медсестринства створювати об'єкти інтелектуальної власності, презентувати їх міжнародній науковій спільноті та забезпечувати їх просування на ринку інтелектуальної власності.

До наукометричного критерію запропоновано віднести низку наступних показників:

- кількість публікацій: статей, тез та інших об'єктів інтелектуальної власності;
- кількість публікацій на міжнародній науковій мові (англійській) з дотриманням вимог, що надають можливість для включення публікацій до фондів міжнародних наукометричних баз;
- кількість презентацій на всеукраїнському і міжнародному рівнях;

- кількість дипломів за найкращу наукову розробку та її презентацію на всеукраїнських та міжнародних наукових форумах.

Перелік робіт автора до розділу

Матеріали другого розділу знайшли відображення у наступних публікаціях автора [182, 184, 185, 187, 197, 198, 202, 203, 205].

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ

3.1. Програма експерименту формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства

Програма впровадження моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства включала підготовчий, констатувальний та формувальний етапи експерименту.

На підготовчому і констатувальному етапах проведено теоретичний аналіз існуючих наукових підходів, визначено стан формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства традиційними засобами, обґрунтовано та розроблено модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства інноваційними засобами на засадах технологічного підходу. Це забезпечило інноваційність моделі і потребувало експериментальної перевірки її ефективності в педагогічному експерименті шляхом упровадження спецкурсу «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» в обсязі одного модуля варіативної складової навчальної програми.

Завдання констатувального етапу дослідження полягали в оцінці стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на початку навчання (початок першого семестру першого року навчання в магістратурі).

Завдання формувального етапу дослідження полягали в оцінці результативності моделі та в розробленні методичних рекомендацій для керівників закладів вищої медичної освіти, методистів, голів методоб'єднань,

завідувачів кафедр сестринської справи та викладачів спеціальності «Медсестринство» щодо формування у майбутніх магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності.

Означені завдання зумовили наступний алгоритм реалізації констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту:

1. Вибір експериментальних баз для проведення експерименту. Вибір був обмежений трьома закладами вищої медичної освіти України, де на момент проведення експерименту було налагоджено підготовку магістрів медсестринства, а саме: ДВНЗ «Буковинський державний медичний університет» МОЗ України; КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського» МОЗ України.

2. Формування контрольної та експериментальної груп.

3. Проведення вихідної діагностики рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів магістратури з медсестринства в експериментальних та в контрольних групах за допомогою спеціально розробленого опитувальника на початку навчання в магістратурі (додаток Е).

4. Внесення змін до варіативної частини навчальної програми підготовки магістрів медсестринства в означених закладах вищої медичної освіти з метою вивчення в експериментальних групах на останньому році навчання в магістратурі спецкурсу «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу».

5. Визначення стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів магістратури в експериментальних та контрольних групах в кінці навчання.

6. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів.

7. Розробка методичних рекомендацій для керівників закладів вищої медичної освіти, методистів, голів методоб'єднань, завідувачів кафедр сестринської справи та викладачів спеціальності «Медсестринство» з метою

покращення формування у майбутніх магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу.

Діагностичним інструментарієм дослідження слугував спеціально розроблений опитувальник (додаток Е). Опитувальник створений таким чином, що на кожне із запитань анкети респондентам пропонувалося 5 варіантів альтернативних відповідей, які забезпечували їхню наступну градацію: правильна відповідь – 1,0 бал; відповідь близька до правильної – 0,75 бала; відповідь правильна лише частково – 0,5 бала; відповідь близька до неправильної – 0,25 бала; неправильна відповідь – 0 балів. Бальна шкала відповідала наступній градації у відсотках: правильна відповідь – 100,0%; відповідь близька до правильної – 75,0%; відповідь правильна лиш частково – 50,0%; відповідь близька до неправильної – 25,0%; неправильна відповідь – 0%.

Експериментальна база дослідження. На початку першого семестру навчання в магістратурі впродовж 2015/2016 та 2016/2017 навчальних років анкетовано 287 студентів магістратури з медсестринства із 3 закладів вищої медичної освіти: КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради, ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського» МОЗ України і ДВНЗ «Буковинський державний медичний університет» МОЗ України. З опитуваних студентів – майбутніх магістрів медсестринства сформовано 2 групи: контрольну – 143 особи та експериментальну – 144 особи.

В експериментальній групі студенти у другому семестрі на останньому році навчання в магістратурі додатково до основної програми вивчали спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу». Студенти контрольної групи спецкурсу не вивчали, а формування їхньої інформаційно-комунікативної компетентності відбувалося на основі засвоєння основної навчальної програми, яка частково включала елементи спецкурсу.

Відбір студентів для участі в експерименті проводився за допомогою жеребкування навчальних підгруп. Одна із підгруп випадково попадала до

контрольної групи, інша – до експериментальної.

Рандомізацію (правильність відбору студентів при формуванні контрольної і експериментальної груп) перевіряли за допомогою відношення коефіцієнта асиметрії до його похибки, а також за допомогою тесту Колмогорова-Смірнова-Шاپіро-Уїлка та за допомогою ϕ^* критерію кутового перетворення Фішера.

Для обчислення відношення коефіцієнта асиметрії до його похибки до масивів формалізованих даних контрольної і експериментальної груп застосовано алгоритм: *сервіс* \rightarrow *аналіз даних* \rightarrow *описова статистика* \rightarrow *підсумкова статистика* \rightarrow *інтервал* програми Excel.

В якості інтервалу використано показник успішності, тобто, суму оцінок отриманих студентами на вступних іспитах до магістратури. Абітурієнти складали 2 іспити - з медсестринства та іноземної мови

У таблиці 3.1 надано порівняння контрольної і експериментальної груп за оцінками на вступних іспитах.

Таблиця 3.1

Порівняльний аналіз оцінок на вступних іспитах до магістратури в контрольній і експериментальній групах

Варіанти оцінок на вступних іспитах		Сума балів за двома іспитами	Контрольна група		Експериментальна група		Р
			Абс.	$M \pm m, \%$	Абс.	$M \pm m, \%$	
3	3	6	2	$0,7 \pm 0,5$	3	$1,0 \pm 0,6$	$>0,05$
3	4	7	5	$1,7 \pm 0,8$	5	$1,7 \pm 0,8$	$>0,05$
4	3	7	10	$3,9 \pm 1,2$	10	$3,9 \pm 1,2$	$>0,05$
3	5	8	15	$5,2 \pm 1,3$	12	$4,2 \pm 1,2$	$>0,05$
5	3	8	20	$7,0 \pm 1,5$	22	$7,7 \pm 1,5$	$>0,05$
4	4	8	35	$12,2 \pm 1,9$	36	$12,5 \pm 1,9$	$>0,05$
4	5	9	24	$8,4 \pm 1,6$	24	$8,4 \pm 1,6$	$>0,05$
5	4	9	20	$7,0 \pm 1,5$	22	$4,2 \pm 1,2$	$>0,05$
5	5	10	12	$4,2 \pm 1,2$	10	$3,9 \pm 1,2$	$>0,05$
Всього:			143	$49,8 \pm 3,0$	144	$50,2 \pm 3,0$	$>0,05$

Для визначення вірогідності різниці між середніми величинами успішності користувалися критерієм Стюдента (t), який обчислювали за формулою 3.1

$$t = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{m_1^2 + m_2^2}} \quad (\text{формула 3.1})$$

де: t – критерій Стюдента; M_1 – частка у відсотках студентів, які набрали певну кількість балів (наприклад: 10) на вступних іспитах у контрольній групі; M_2 – частка у відсотках студентів експериментальної групи, які набрали 10 балів на вступних іспитах; m_1 – величина похибки для M_1 ; m_2 – величина похибки для M_2 .

$$t = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{m_1^2 + m_2^2}} = \frac{4,2 - 3,9}{\sqrt{1,2^2 + 1,2^2}} \frac{0,3}{\sqrt{2,88}} < 0,18$$

Критичне табличне значення критерію Стюдента для кількості спостережень $k = n_1 + n_2 - 2 = 143 + 144 - 2 = 285$. становить 1,96.

$$t < t_{\text{критичне}}$$

Відтак, різниця між часткою студентів, які набрали 10 балів на вступних іспитах, в контрольній групі, і часткою студентів, які набрали 10 балів на вступних іспитах, в експериментальній групі, статистично невірогідна.

Аналогічні обчислення проведені для всіх підгруп у таблиці 3.1. У жодній парі з аналізованих підгруп не спостерігали статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами за рівнем успішності.

На рис. 3.1 показано порівняння контрольної та експериментальної груп за кількістю балів, які студенти набрали на вступних іспитах до магістратури за результатами двох іспитів.

У таблиці 3.2 представлено порівняльний аналіз контрольної і експериментальної груп за статистичними показниками успішності (середня арифметична балів за результатами двох іспитів, похибка середньої арифметичної, розмах варіації, дисперсія, мода, медіана, ексцес тощо).

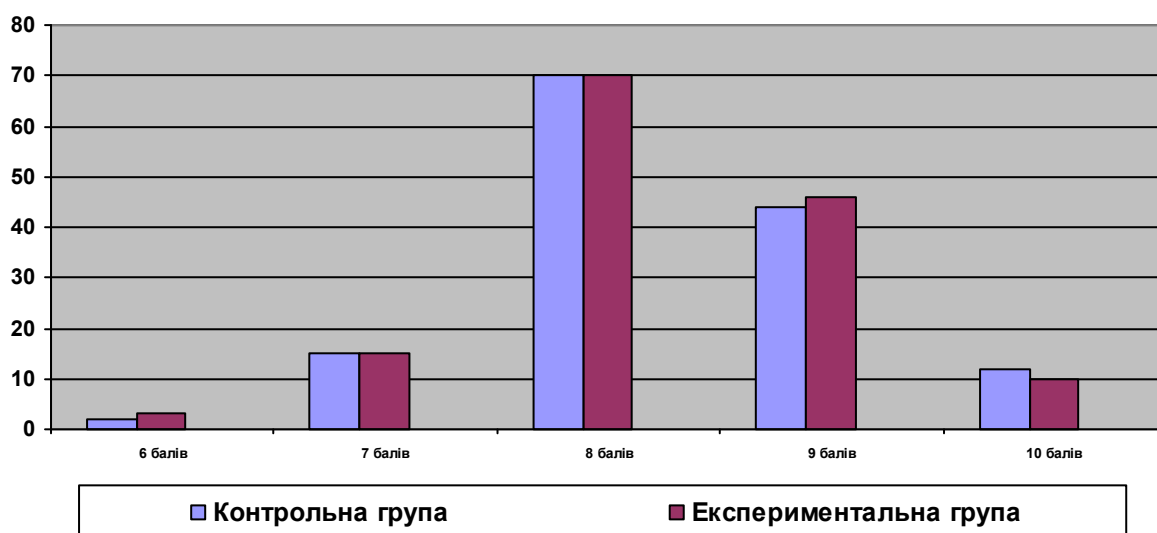

Рис. 3.1 Порівняння контрольної та експериментальної груп за кількістю балів, набраних студентами на вступних іспитах до магістратури

Таблиця 3.2

Порівняння контрольної і експериментальної груп за успішністю

Назва показника	Умовне позначення	Величина показника для контрольної групи	Величина показника для експериментальної групи
Кількість осіб	n	143	144
Середня арифметична	M	8,31	8,31
Розмах варіації (інтервал)	R	4	4
Найменше значення	X_{\min}	6	6
Найбільше значення	X_{\max}	10	10
Дисперсія (девіата)	D	0,69	0,69
Середнє квадратичне відхилення	σ	0,83	0,83
Мода	Mo	8	8
Медіана	Me	8	8
Коефіцієнт асиметрії	As	0,03	0,09
Експес	Ex	0,14	0,32
Похибка середньої арифметичної	m	0,07	0,07

Контрольна і експериментальна групи дещо відрізнялися лише за величиною експесу та за величиною коефіцієнта асиметрії.

Значення коефіцієнтів асиметрії для обох груп становлять: для контрольної групи $Ask = 0,03$; для експериментальної групи $Ase = 0,09$.

Здійснюємо оцінку значущості коефіцієнтів асиметрії для кожної з груп. Для цього обчислимо похибку коефіцієнтів асиметрії за формулою 3.2.

$$s_A = \sqrt{\frac{6(n-1)}{(n+1)(n+3)}} \quad (\text{формула 3.2})$$

де n – об'єм вибірки (кількість студентів).

Для контрольної групи стандартна похибка асиметрії становить $S_A = 0,20$

Якщо відношення коефіцієнта асиметрії A до величини похибки s_A менше трьох (тобто $\frac{A}{s_A} < 3$), то асиметрія вважається несуттєвою, а її наявність пояснюється впливом випадкових факторів.

У нашом випадку для контрольної групи $As_{A_1} = 0,03$; $s_{A_2} = 0,04$; $\frac{A_1}{s_{A_1}} = 0,75 < 3$

Асиметрія є несуттєвою, тому розподіл даних у контрольній групі можна вважати нормальним.

Для експериментальної групи стандартна похибка асиметрії становить $S_A = 0,04$. У цьому випадку: $As_{A_1} = 0,09$; $s_{A_2} = 0,04$; $\frac{A_1}{s_{A_1}} = 2,3 < 3$

Відтак, асиметрія масиву даних експериментальної групи є несуттєвою, тому розподіл в експериментальній групі також можна вважати нормальним.

Висновок – студенти контрольної та експериментальної груп не відрізнялися за рівнем успішності.

Перевірку контрольної і експериментальної груп на відсутність статистично вірогідної різниці проводили також за показниками ціннісно-спонукального критерію на констатувальному етапі експерименту за допомогою φ^* критерію кутового перетворення Фішера.

Серед 143 майбутніх магістрів медсестринства контрольної групи у 99 осіб (69,2±3,9% випадків) спостерігали сформовану мотивацію щодо оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю. В експериментальній групі серед 144 майбутніх магістрів медсестринства сформовану мотивацію щодо оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю спостерігали у 98 осіб (69,1±3,9% випадків).

Сформулюємо статистичні гіпотези.

H_0 – частка осіб зі сформованою мотивацією щодо оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю в експериментальній групі не менша, ніж в контрольній;

H_1 – частка осіб зі сформованою мотивацією щодо оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю в експериментальній групі менша, ніж в контрольній.

Для перевірки гіпотез скористаємося кутовим перетворенням Фішера, яке обчислюється за допомогою чотирьохпільної abcd-таблиці, таблиця 3.3.

Таблиця 3.3

Чотирьох пільна abcd-таблиця для обчислення кутового перетворення ϕ Фішера

Група	Частка осіб зі сформованою мотивацією, абсолютне число і %	Частка осіб з несформованою мотивацією, абсолютне число і %	Всього:
Контрольна	99 (69,2)	44 (30,8)	143
Експериментальна	98 (69,1)	46 (31,9)	144
Разом:	197 (68,6)	90 (31,4)	287

Знаходимо величину кута $\phi_{\text{контр.}}$ контрольного та $\phi_{\text{експ.}}$ експериментального за даними таблиці 3.4 та формулою 3.3.

$$\phi = 2\arcsin\sqrt{P} \quad (\text{формула 3.3})$$

де: ϕ – величина кута в радіанах; P – відсоток.

$$\phi_{\text{контр.}} = 3,101$$

$$\phi_{\text{експ.}} = 3,113$$

Обчислимо значення ϕ емпіричного за формулою 3.4

$$\phi_{\text{емп.}} = (3,113 - 3,001) \cdot \sqrt{\frac{144 \cdot 143}{144 + 143}} = 0,952 \quad (\text{формула 3.4})$$

Значення ϕ табличного для $P \leq 0,05 = 1,64$

$$\phi_{\text{емп.}} = 0,952 < \phi_{\text{табл.}} 1,64 \quad \phi_{\text{емп.}} < \phi_{\text{табл.}}$$

Відтак гіпотеза H_1 відхиляється, гіпотеза H_0 приймається, тобто частка майбутніх магістрів зі сформованою мотивацією щодо оволодіння інформаційно-комунікативною компетентністю в експериментальній групі не менша, ніж в контрольній.

Для перевірки виборок на нормальність контрольної і експериментальної груп використано також тест Колмогорова-Смірнова та Шапіро-Уїлка за показниками віку.

У таблиці 3.4 показано порівняння студентів контрольної і експериментальної груп за статистичними показниками вікового розподілу

Таблиця 3.4

Порівняння статистичних показників контрольної і експериментальної груп за віком

Назва показника	Умовне позначення	Величина показника для контрольної групи	Величина показника для експериментальної групи
Кількість осіб	n	143	144
Середня арифметична	M	24,3	24,2
Розмах варіації (інтервал)	R	15	15
Найменше значення	X_{\min}	20	20
Найбільше значення	X_{\max}	35	35
Дисперсія	D	10,4	10,5
Середнє квадратичне відхилення	σ	3,21	3,24
Мода	Mo	23	23
Медіана	Me	24	23
Коефіцієнт асиметрії	As	1,36	1,44
Експес	Ex	1,49	1,61
Похибка середньої арифметичної	m	0,27	0,27

Середній вік студентів контрольної групи становив $24,3 \pm 0,27$ років, Середній вік студентів експериментальної групи становив $24,2 \pm 0,27$. Різниця статично невірогідна, $p > 0,05$.

Порівняльний аналіз контрольної та експериментальної груп за віком підтвердив придатність контрольної і експериментальної груп для класичного параметричного аналізу, у тому числі й за критерієм Стюдента.

Висновок: за результатами всіх трьох тестів – контрольна та експериментальна групи мають нормальний розподіл і придатні для

класичного параметричного статистичного аналізу.

В кінці другого семестру останнього року навчання в магістратурі студенти контрольної і експериментальної груп пройшли повторне анкетування. Масиви даних контрольної і експериментальної груп в кінці навчання також пройшли перевірку на нормальність розподілу.

Загальний висновок – контрольна та експериментальна групи сформовані коректно. Групи не відрізняються по жодному із показників за виключенням досліджуваного – стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності.

3.2. Технологія впровадження моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства

Для впровадження моделі та методичного забезпечення процесу формування у майбутніх магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу нами розроблено спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» та методичні рекомендації.

При розробленні методичних рекомендацій були враховані основоположні принципи, згідно з якими магістри медсестринства, як майбутні менеджери сестринських служб, викладачі у закладах вищої медичної освіти та наукові співробітники, повинні досконало володіти навичками самопрезентації і рисами особистої привабливості, які містять в тому чи іншому поєднанні духовні, інтелектуальні, емоційні і вольові компоненти.

Не менш важливим при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності є комплекс чинників, які визначають загальні і спеціальні професійні компетентності магістрів медсестринства як відкриті, синергетичні системи, здатні до постійного оновлення і розвитку на засадах технологічного підходу.

Технологія формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу включала 3 етапи, які надано у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Технологія впровадження моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства

Загальна мета реалізації технології - розвиток інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.		
Етапи	Мета етапу	Засоби реалізації
Перший етап – мотиваційно-діагностичний	З'ясування реального стану проблеми, добір змісту, форм і методів підвищення мотивації студентів щодо опанування інформаційно-комунікативною компетентністю.	Спеціально створений для цього опитувальник
Другий етап – пізнавально-корегуючий.	Створення умов для опанування студентами магістратури інноваційних (хмарних) технологій підвищення особистого рівня інформаційно-комунікативної компетентності.	Створення проблемних творчих об'єднань (груп) студентів для проведення самостійної роботи і практичних занять з використанням методу проектів, інтегрованих занять, ділових ігор, інтерактивних тренінгів, практично-орієнтованих занять. Інститутські та регіональні студентські науково-практичні конференції.
Третій етап – контроль-результативний	З'ясування рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства після проведення формувального етапу експерименту та визначення перспектив подальшого розвитку у цьому напрямку.	Поточний контроль знань на кожному практичному занятті, у тому числі за допомогою тестування. Підсумковий модульний контроль і залік на останньому практичному занятті під час вивчення спецкурсу; Повторне анкетування студентів магістратури щодо задоволеності їх потреб та оцінки ефективності запропонованої педагогічної технології – за 2 тижні перед випускними іспитами; Захист магістерських робіт – на останньому тижні навчання в магістратурі під час випускних іспитів.
Очікувані результати – наближення до ідеальної моделі інформаційно-комунікативної компетентності медичних сестер із вищою освітою – магістрів медсестринства.		

Загальна мета технології – розвиток інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Очікуваний результат: наближення до ідеального стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності медичних сестер із вищою освітою – магістрів медсестринства.

I етап. Мотиваційно-діагностичний.

Мета першого етапу – з'ясування реального стану проблеми, добір змісту, форм і методів підвищення мотивації студентів щодо опанування інформаційно-комунікативною компетентністю.

Завдання:

1. З'ясування реального стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх магістрів медсестринства.
2. Актуалізація мотивів та потреби формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства.

Терміни: початок першого семестру першого року навчання в магістратурі.

Засоби реалізації: спеціально створений для цього опитувальник.

Серед форм навчального процесу у закладах вищої медичної освіти при вивченні спецкурсу: «Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» чільне місце посідають проблемні лекції з урахуванням результатів анкетування, практичні заняття і самостійна робота студентів.

Практичні заняття мають на меті поглиблювати теоретичні знання отримані на лекціях і під час самостійної роботи та забезпечувати оволодіння практичними навичками застосування знань у практичній діяльності.

Серед різноманітних форм і методів організації практичних занять найбільшу зацікавленість і високу ефективність у студентів магістратури викликають: навчальні дискусії, метод проектів, інтегровані практичні заняття, ділові ігри, інтерактивний тренінг та професійно-орієнтовані завдання.

Для кожного практичного заняття розроблено навчально-методичне забезпечення, складовими якого є: план заняття; мета заняття; формування груп компетенцій; ключові поняття; міжпредметні зв'язки; методи і засоби; корегуючий блок; навчаючий блок; контролюючий блок; рекомендована тематика магістерських робіт; рекомендована тематика для самостійної роботи; рекомендована література.

II етап. Пізнавально-корегуючий.

Основна мета – створення умов для опанування студентами магістратури інноваційних технологій підвищення особистого рівня інформаційно-комунікативної компетентності.

Завдання:

1. Постановка перед студентами реальних цілей через розв'язання проблем, що повинно завершуватися практичними результатами. Практичний результат має бути науково обґрунтованим, тому цей етап передбачає проведення наукового дослідження. Реалізація завдань, зазвичай, досягається під час самостійної роботи, а презентацію отриманих результатів, висновків і практичних рекомендацій доцільно робити у вигляді наукової конференції.

Засоби реалізації:

1. Створення проблемно-творчих об'єднань (груп) студентів для проведення самостійної роботи і практичних занять з використанням методу проектів, інтегрованих занять, ділових ігор, інтерактивних тренінгів, практично-орієнтованих занять.

2. Інститутські та регіональні студентські науково-практичні конференції.

Терміни реалізації: основний час, запланований для вивчення спецкурсу.

Метод проектів. Як уже підкреслювалося, практичний результат має бути науково обґрунтованим, тому метод проектів передбачає проведення наукового дослідження. Пошуково-дослідницькі проекти потребують добре обміркованого плану, чітко визначеної мети, гіпотези, яка потребує підтвердження чи спростування, сучасних методів дослідження та завдань, виконання яких доречно розподілити між всіма студентами у групі. Робота в

малих гетерогенних групах (2-3 особи) дозволяє студентам набути навичок співпраці та міжособистісного спілкування під час виконання завдань запропонованих викладачем. Реалізація проекту досягається як на практичних заняттях, так і під час самостійної роботи, а презентацію отриманих результатів, висновків і практичних рекомендацій необхідно оприлюднити і обговорити на інститутській студентській науковій конференції.

Наприклад, до змістового модуля 1 «Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові» спецкурсу викладач пропонує наступне завдання для самостійної роботи: «Зверніться до творчої спадщини Я. Коменського, Ж. Ж. Руссо, А. Дістервега, Й. Песталоцці, К. Ушинського, О. Макаренка, В. Сухомлинського та занотуйте їхні міркування і думки стосовно важливості спілкування в педагогіці для розв'язання виховних завдань. Ви не знайдете там таких термінів як «компетентність», «комунікативність», «комунікативна компетентність», «побутова комунікативна компетентність» «професійна педагогічна компетентність», «інформаційно-комунікативна компетентність» тощо, бо вони увійшли до педагогічної термінології значно пізніше, ніж жили і творили ці видатні педагоги. Знайдіть думки та ідеї у творах цих вчених, які лежать у площині сучасного розуміння комунікативної компетентності, хоча й висловлені іншими словами».

Студенти розділені на 7 творчих груп (по 2-3 особи в групі) за числом науковців, творчу спадщину яких необхідно проаналізувати. Кожна творча група має підготувати наукову доповідь по кожному з означених видатних педагогів і презентувати доповідь на науковій студентській конференції.

Інтегровані практичні заняття. В якості інтегративного підходу до формування інформаційно-комунікативної компетентності у магістрів медсестринства ми використовуємо поєднання вивчення наукової англійської термінології з підготовкою на англійській мові наукових статей і презентацій (доповідей) для виступів на міжнародних науково-практичних конференціях як в Україні, так і за кордоном.

При підготовці до інтегрованих занять, на яких використовується поєднане вивчення міжнародної наукової термінології зі створенням на англійській мові об'єктів інтелектуальної власності, студентам пропонуються наступні теми для самостійної роботи:

1. Інформаційне забезпечення навчання студентів закладів вищої медичної освіти професійно спрямованому монологу-міркуванню;
2. Сучасні підходи до формування іншомовної комунікативної компетентності за допомогою інноваційних технологій вивчення англійської мови;
3. Лінгвістична складова наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства;
4. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства;
5. Сучасні комп'ютерні технології оптимізації інформаційного забезпечення вивчення англійської мови;
6. Інноваційні технології вивчення англійської мови як засіб підвищення якості професійної підготовки медичної сестри;
7. Інтернаціональне та національне в медичному інформаційному термінологічному просторі;
8. Актуальні проблеми української медичної наукової термінології;
9. Комунікативна компетентність магістрів медсестринства в умовах євроінтеграції вищої медичної освіти України;
10. Можливості використання Інтернету у навчальному процесі закладів вищої медичної освіти при вивченні англійської мови.

Для сприяння апробації результатів наукових досліджень студентів Житомирський медичний інститут є співорганізатором 5 наукових форумів – трьох в Україні та двох за кордоном.

1. Міжнародна науково-практична конференція «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», яка щорічно проводиться в Житомирському медичному інституті.

2. Interacademic English-speaking students scientific conference «Professional language competences of advanced specialist». MHEI «Zhytomyr Medical Institute» of Zhytomyr regional council, Zhytomyr, Ukraine. Міжвузівська англomовна студентська наукова конференція «Професійні мовні компетенції сучасного фахівця», яка щорічно проводиться на базі Житомирського інституту медсестринства.

3. All-Ukrainian Scientific and Practical Conference «Current Trends in Youth Scientific Research» ZSTU. Zhytomyr, Ukraine. Англomовна Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю: «Напрямки наукових досліджень студентів і молодих вчених», яка проводиться на базі Житомирського державного технологічного університету.

4. Miedzynarodova Konferencja Naukowa «Osetrovatelstvo a porodna asistencja». Jiglava, Slovakia. Міжнародна англomовна наукова конференція «Медсестринство і акушерство», яка проводиться у м. Їглава (Словачія).

5. Miedzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa «Interdyscyplinarne aspekty urody, zdrowia I choroby». Jaroslaw, Poland. Міжнародна англomовна наукова конференція «Міждисциплінарні аспекти краси, здоров'я і хвороб» у м. Ярославі, Польща,

Метод ділової гри. Ділова гра як засіб імітації професійної діяльності оптимізує навчальний процес, тісно пов'язує його з практичною діяльністю, що надає змогу моделювати предметний та соціальний контексти формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Метод ділової гри широко використовували для моделювання ситуацій, пов'язаних з оприлюдненням результатів наукових досліджень на наукових форумах, на яких студенти магістратури виконують ролі модераторів, доповідачів, опонентів, зацікавлених слухачів тощо. При цьому великого значення надається не лише навичкам, як і що потрібно говорити, але й чіткому визначенні ситуацій, яких необхідно уникати під час презентації результатів власних наукових досліджень. Студентів орієнтуємо, що боротьба ідей завжди зачіпає чийсь інтереси. Тому інформаційно-комунікативна компетентність

науковця, особливо молодого, є ще й мистецтвом дипломатії, такту і виваженості. Тому, толерантність і виваженість є невід'ємними складовими тієї зі сторін інформаційно-комунікативної компетентності, про яку радив не забувати Альберт Ейнштейн: «Великі особистості завжди натрапляють на люту протидію з боку посередніх».

Метод інтерактивного тренінгу. Тренінг – це вид групового чи індивідуального практичного заняття, під час якого студенти навчаються на власному досвіді. Особливістю тренінгових занять є те, що студенти засвоюють алгоритм виконання певної практичної навички і доводять її виконання до автоматизму. Деякі практичні навички медичних сестер потребують не лише довершеності за алгоритмом, але й певної, адекватної до ситуації невідкладних станів, швидкості і вправності виконання.

Професійно-орієнтовані завдання. Професійно-орієнтовані завдання моделюють ті ситуації, які у майбутньому будуть звичайними робочими ситуаціями, для яких можна розробити універсальний алгоритм їх вирішення.

Мета такого підходу полягає в тому, щоб кожен магістр знав принаймні кілька методик вирішення певної практичної проблеми, які він зможе використати під час виконання наукового дослідження за темою магістерської роботи. Для цього студентам на кожному практичному занятті пропонується не менше 7 тем магістерських робіт. Наприклад, до заняття 6 «Наукометрія. Теорія фракталів та її використання в педагогічних наукових дослідженнях, в медицині та медичній освіті. Фрактальний аналіз. Індекс Херста» змістового модуля 2 «Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу засобами інформаційно-комунікаційних комп'ютерних технологій» рекомендована наступна тематика магістерських робіт:

1. Педагогічні аспекти формування компетентнісного підходу студентів закладів вищої медичної освіти в умовах комп'ютеризації навчання.

2. Інформаційно-комунікативна компетентність як засіб модернізації вищої медичної освіти.

3. Перспективні аспекти застосування інформаційних технологій у закладах вищої медичної освіти.

4. Формування наукової комунікативної компетентності студентів закладів вищої медичної освіти із використанням новітніх технологій фахової підготовки.

5. Теоретичне обґрунтування та розробка моделі використання теорії фракталів у медичній освіті при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

6. Особливості вивчення клінічних дисциплін студентами закладів вищої медичної освіти в симуляційних центрах за допомогою сучасних імітаторів патологічних станів.

7. Роль сімейної медичної сестри щодо профілактики комп'ютерної залежності у підлітків.

По мірі вивчення спецкурсу студенти мають не лише визначитися з темою магістерської роботи, але й провести патентно-інформаційний пошук та підготувати список бібліографічних джерел за темою магістерської роботи з використанням сервісів міжнародних наукометричних баз.

III етап. Контрольно-результативний

Основна мета – з'ясування рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства та визначення перспектив подальшого розвитку у цьому напрямку.

Завдання:

1. Оцінка рівня теоретичних знань і набутого практичного досвіду з проблеми інформаційно-комунікативної компетентності;

2. Переформування педагогічних цілей на удосконалення особистого розвитку інформаційно-комунікативної компетентності на перспективу.

Засоби реалізації і терміни:

1. Поточний контроль знань на кожному практичному занятті, у тому числі за допомогою тестування.
2. Підсумковий модульний контроль і залік – на останньому практичному занятті під час вивчення спецкурсу.
3. Повторне анкетування студентів магістратури щодо задоволеності їхніх потреб та оцінки ефективності запропонованої педагогічної технології – за 2 тижні перед випускними іспитами.
4. Захист магістерських робіт – на останньому тижні навчання в магістратурі.

Найбільш повно розроблена педагогічна технологія висвітлена автором у методичних рекомендаціях до вивчення спецкурсу: «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу».

3.3. Аналіз результатів експерименту по впровадженню моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства

На констатувальному етапі експерименту проведено порівняльний аналіз сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної і експериментальної груп за 7 критеріями: ціннісно-спонукальним, інформаційно-пізнавальним, діяльнісно-практичним, креативно-особистісним, оцінно-рефлексивним, результативно-продуктивним та наукометричним.

У таблицях 3.6-3.12, які розміщено в додатку Ж, показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп на констатувальному етапі експерименту за показниками ціннісно-спонукального (таблиця 3.6), інформаційно-пізнавального (таблиця 3.7), діяльнісно-практичного (таблиця 3.8), креативно-особистісного (таблиця 3.9), оцінно-

рефлексивного (таблиця 3.10), результативно-продуктивного (таблиця 3.11) та наукометричного (таблиця 3.12) критеріїв.

Майбутні магістри медсестринства продемонстрували досить високий рівень мотивації за всіма показниками ціннісно-спонукального критерію, (таблиця 3.6). Статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами на констатувальному етапі експерименту за показниками цього критерію не виявлено.

У таблиці 3.7 (додаток Ж) показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп за показниками інформаційно-пізнавального критерію. Звертає на себе увагу низький відсоток студентів в обох групах, (контрольній та експериментальній), які правильно відповіли на питання анкети, що стосувалися сучасних підходів до аналізу інформаційних потоків. Більшість студентів не знають суті таких термінів як: пертинентність, релевантність, індекс Хірша, індекс Херста тощо. За показниками інформаційно-пізнавального критерію статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами на констатувальному етапі експерименту не спостерігалось.

У таблиці 3.8 додаток Ж) показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп за показниками діяльнісно-практичного критерію. Констатувальний етап експерименту засвідчив, що більшість студентів обох груп, контрольної і експериментальної, не володіють практичними навичками використання принципів технологічності освітнього процесу. За показниками діяльнісно-практичного критерію статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами на констатувальному етапі експерименту не виявлено.

У таблиці 3.9 додатку Ж показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп за показниками креативно-

особистісного критерію. Констатувальний етап експерименту засвідчив, що у майбутніх магістрів медсестринства обох груп досить добре розвинені якості креативної особистості, особливо такі як: цілеспрямованість, толерантність, об'єктивність та оригінальність мислення. За показниками креативно-особистісного критерію контрольна і експериментальна група істотно не відрізнялися.

У таблиці 3.10 (додаток Ж) показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп за показниками оцінно-рефлексивного критерію. Майбутні магістри медсестринства обох груп, контрольної та експериментальної, на констатувальному етапі експерименту проявили високий рівень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності лише за таким показником оцінно-рефлексивного критерію, як здатність до об'єктивної оцінки знань своїх колег – студентів. За показниками оцінно-рефлексивного критерію статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами на констатувальному етапі експерименту не виявлено.

У таблиці 3.11 додатку Ж показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп за показниками результативно-продуктивного критерію. На констатувальному етапі експерименту за показниками результативно-продуктивного критерію студенти обох груп, контрольної і експериментальної, проявили досить високу здатність до самонавчання і самовдосконалення, однак за іншими показниками цього критерію, сформованість інформаційно-комунікативної компетентності виявилася дещо нижчою. Загалом за середнім значенням всіх показників результативно-продуктивного критерію статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами на констатувальному етапі експерименту не виявлено.

У таблиці 3.12 (додаток Ж) показано стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства за показниками наукометричного критерію. За наукометричним критерієм статистично вірогідної різниці між контрольною та експериментальною групами не виявлено. Однак, звертає на себе увагу недостатній рівень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства саме за цим критерієм, що чітко видно на рис. 3.2, де зображено порівняння контрольної і експериментальної груп на констатувальному етапі експерименту за всіма означеними критеріями.

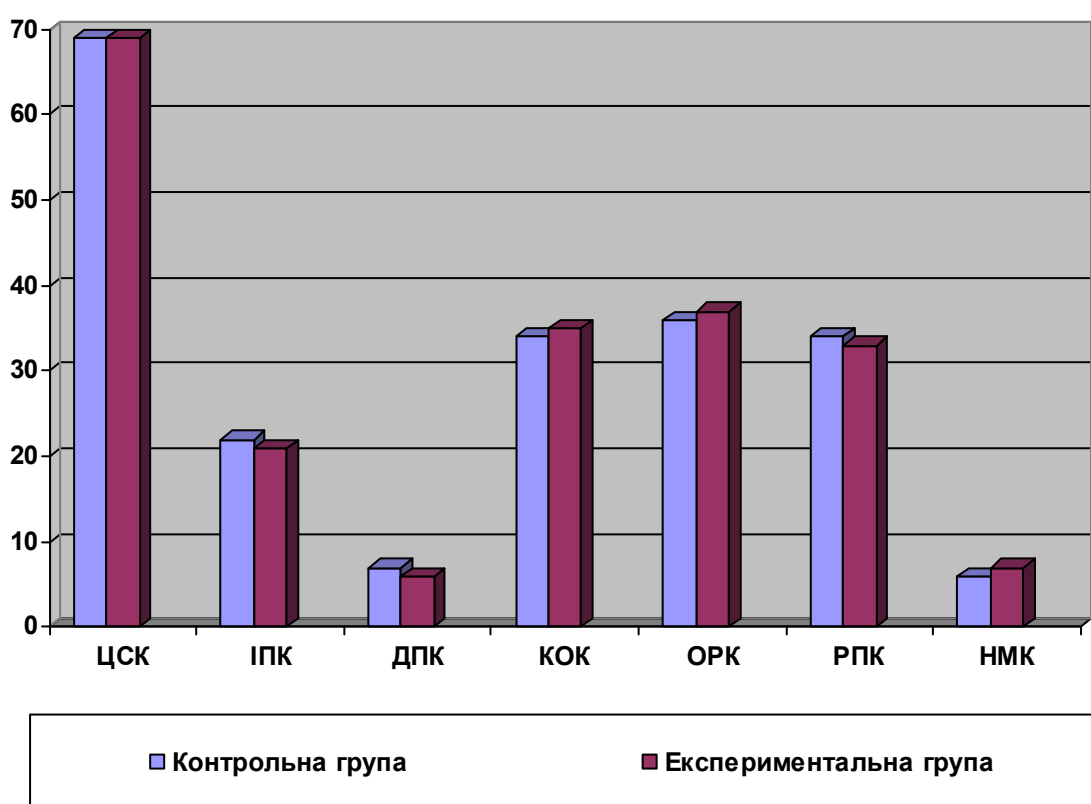

Рис. 3.2 Порівняння сформованості інформаційно-комунікативної компетентності контрольної та експериментальної груп за 7 критеріями на констатувальному етапі експерименту

Примітка до рис. 3.2: ЦСК – ціннісно-спонукальний критерій; ІПК – інформаційно-пізнавальний критерій; ДПК – діяльнісно-практичний критерій; КОК – креативно-особистісний критерій; ОРК – оцінно-рефлексивний критерій; РПК – результативно-продуктивний критерій; НМК – наукометричний критерій.

Недостатній стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства в обох групах, контрольній та експериментальній, на констатувальному етапі експерименту виявлено майже за всіма критеріями, окрім ціннісно-спонукального.

У таблиці 3.13 (додаток Ж) та на рис. 3.3 представлено результати порівняльного аналізу сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп за 4 рівнями: високим (креативним), достатнім (конструктивним), середнім (адаптивним) та низьким (репродуктивним) для кожного критерію на констатувальному етапі експерименту

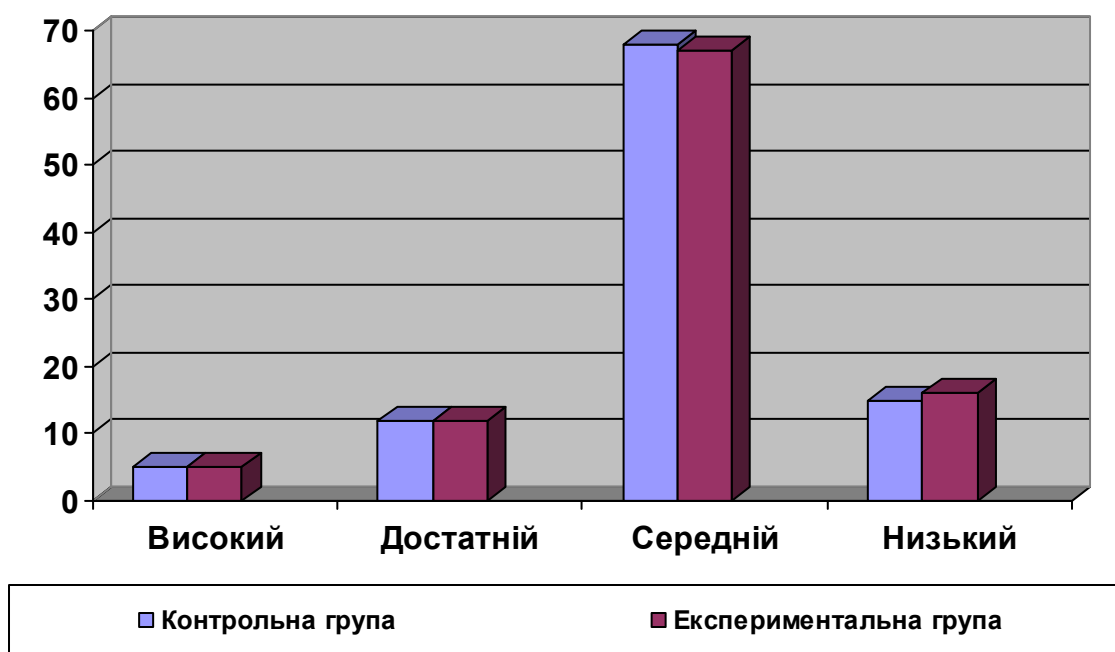

Рис. 3.3 Порівняння контрольної і експериментальної груп на констатувальному етапі експерименту за середніми значеннями рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності

Таким чином, за результатами констатувального зрізу, можна зробити висновок, що переважна більшість майбутніх магістрів медсестринства обох груп (контрольної і експериментальної) на початку навчання в магістратурі мають середній (адаптивний) рівень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності.

Під час формувального етапу експерименту в контрольній групі навчання проводили за традиційною методикою, а в експериментальній групі студенти додатково вивчали спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу».

У ході формувального етапу експерименту було проведено вимірювання стану сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства за кожним із критеріїв (ціннісно-спонукальним, інформаційно-пізнавальним, діяльнісно-практичним, креативно-особистісним, оцінно-рефлексивним, результативно-продуктивним та наукометричним) за допомогою методик, які використовувалися на констатувальному етапі експерименту. Результати вимірювання надано у таблицях 3.14-3.20 додатку Ж.

У таблиці 3.14 (додаток Ж) представлено результати порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної і експериментальної груп на формувальному етапі за показниками ціннісно-спонукального критерію.

При порівнянні динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства за результатами ціннісно-спонукального критерію виявлено істотне (статистично вірогідне) збільшення серед майбутніх магістрів медсестринства експериментальної групи частки тих, хто спрямований на творче оволодіння основами педагогіки і має потребу у професійному саморозвитку, як викладача закладів вищої освіти. Серед студентів контрольної групи частка тих, хто налаштований на творче оволодіння основами педагогіки і має потребу у професійному саморозвитку, також дещо збільшилася, однак не так істотно, як серед студентів експериментальної групи.

Значна частина серед студентів обох груп, контрольної і експериментальної, мають бажання займатися науковою діяльністю. продовжити навчання в аспірантурі, захистити дисертацію і робити наукову кар'єру.

Студенти обох груп рівною мірою прагнуть підвищити рівень знань і професійної компетентності для більш ефективної роботи за спеціальністю.

Після проведення формувального етапу експерименту у студентів обох груп істотно виросло бажання стати конкурентоздатними фахівцями на ринку праці і виїхати на роботу за кордон.

У таблиці 3.15 додатку Ж представлено результати порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками інформаційно-пізнавального критерію.

На формувальному етапі експерименту спостерігали значне (статистично вірогідне) збільшення частки майбутніх магістрів медсестринства обох груп, контрольної і експериментальної, які істотно підвищили сформованість інформаційно-комунікативної компетентності за всіма показниками інформаційно-пізнавального критерію. Однак, серед студентів експериментальної групи збільшення частки тих, хто підвищив свою інформаційно-комунікативну компетентність за цим критерієм, було значно вищим. Різниця між контрольною і експериментальною групою за інформаційно-пізнавальним критерієм статистично вірогідна.

У таблиці 3.16 (додаток Ж) представлено результати порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками діяльнісно-практичного критерію. За означеним критерієм відбулося істотне покращення показників в обох групах, більш виражене в експериментальній групі, ніж в контрольній. Різниця за діяльнісно-практичним критерієм між контрольною і експериментальною групами статистично вірогідна.

У таблиці 3.17 (додаток Ж) представлено результати порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками креативно-особистісного критерію. Завдяки

навчанню в магістратурі на формувальному етапі експерименту студенти як контрольної, так і дослідної груп, значно (статистично вірогідно) підвищили свою інформаційно-комунікативну компетентність за креативно-особистісним критерієм. В експериментальній групі означені показники сформованості інформаційно-комунікативної компетентності за креативно-особистісним критерієм були значно вищими, ніж в контрольній, різниця між контрольною та експериментальною групами за середніми значеннями показників означеного критерію статистично вірогідна.

У таблиці 3.18 (додаток Ж) представлено результати порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками оцінно-рефлексивного критерію. На формувальному етапі експерименту спостерігали значне (статистично вірогідне) покращення показників в обох групах, більше виражене в експериментальній групі, ніж в контрольній. Магістри обох груп істотно підвищили сформованість інформаційно-комунікативної компетентності за показниками оцінно-рефлексивного критерію, однак в експериментальній групі підвищення було значно більшим. Різниця між контрольною і експериментальною групою за оцінно-рефлексивним критерієм статистично вірогідна.

У таблиці 3.19 (додаток Ж) представлено порівняння динаміки результатів формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками результативно-продуктивного критерію. За показниками результативно-продуктивного критерію на формувальному етапі експерименту спостерігали позитивну динаміку в обох групах, контрольній і експериментальній, більш виражену в експериментальній групі. Різниця між контрольною і експериментальною групою за результативно-продуктивним критерієм статистично вірогідна.

У таблиці 3.20 (додаток Ж) представлено динаміку результатів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками наукометричного критерію. На формувальному етапі експерименту майбутні магістри медсестринства обох груп, контрольної і експериментальної, значно (статистично вірогідно) покращили результати за такими показниками наукометричного критерію, як кількість опублікованих статей і тез у збірниках наукових праць, у тому числі за кордоном. За 2 роки навчання в магістратурі жоден зі студентів контрольної і експериментальної груп не опублікував статтю у фахових виданнях, що належать до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України.

На рис. 3.4 показано порівняння середніх значень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної групи за означеними вище критеріями на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

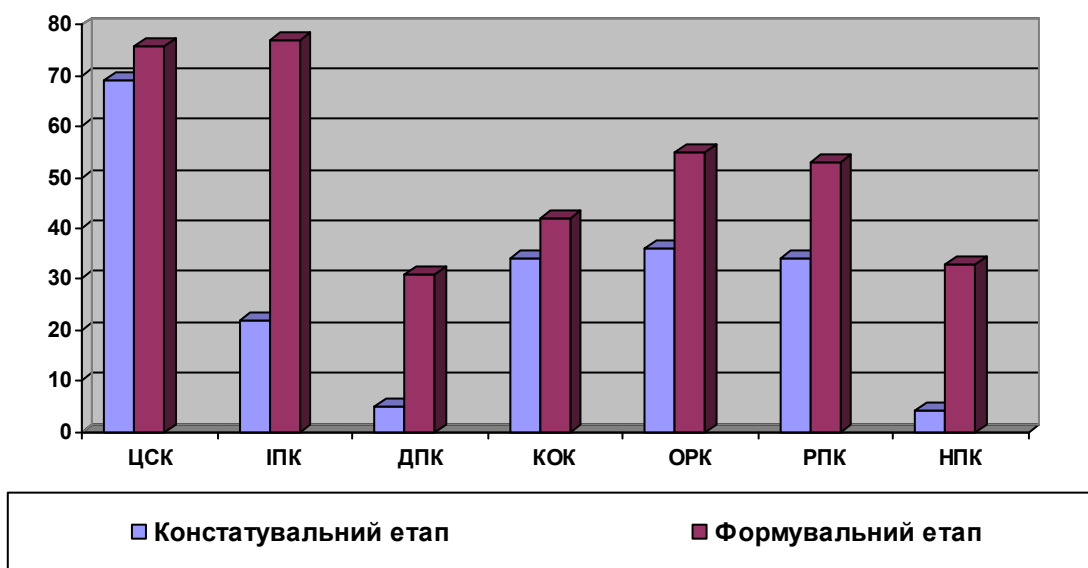

Рис. 3.4 Порівняння середніх значень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної групи на констатувальному і формувальному етапах експерименту за критеріями

Примітка до рис. 3.4: ЦСК – ціннісно-спонукальний критерій; ІПК – інформаційно-пізнавальний критерій; ДПК – діяльнісно-практичний критерій;

КОК – креативно-особистісний критерій; ОРК – оцінно-рефлексивний критерій; РПК – результативно-продуктивний критерій; НМК – наукометричний критерій.

Позитивну динаміку формування інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх магістрів медсестринства контрольної групи спостерігали за всіма критеріями: ціннісно-спонукальним, інформаційно-пізнавальним, діяльнісно-практичним, креативно-особистісним, оцінно-рефлексивним, результативно-продуктивним та наукометричним. Різниця між середніми значеннями на констатувальному і формувальному етапах експерименту за означеними критеріями у контрольній групі була статистично вірогідною.

На рис. 3.5 показано порівняння середніх значень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів експериментальної групи за критеріями на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

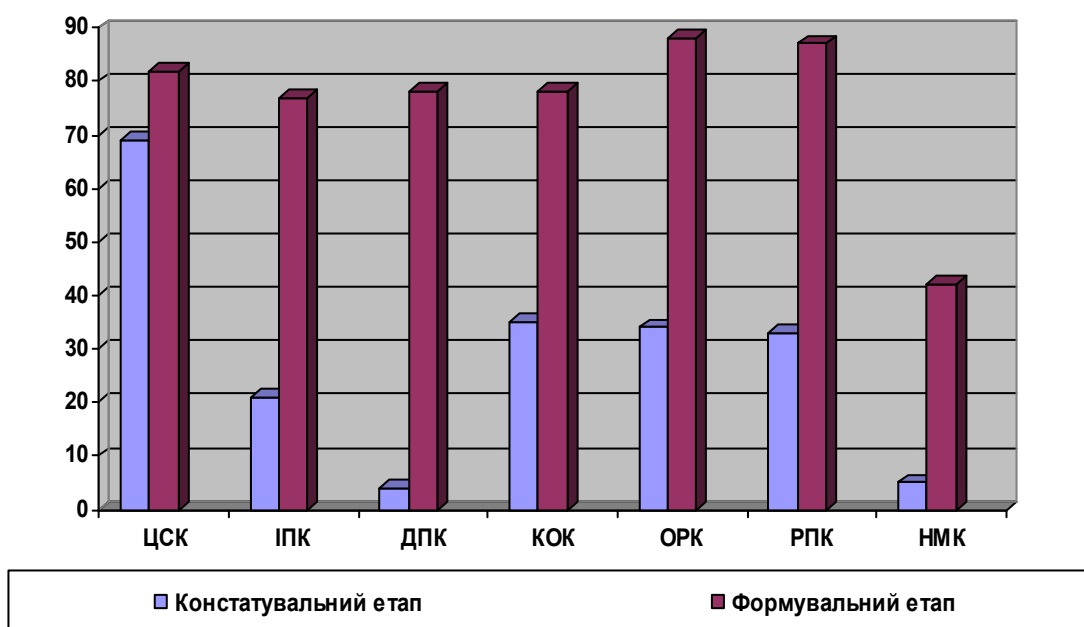

Рис. 3.5 Порівняння середніх значень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів експериментальної групи на констатувальному і формувальному етапах експерименту за критеріями.

Примітка до рис. 3.5: ЦСК – ціннісно-спонукальний критерій; ІПК – інформаційно-пізнавальний критерій; ДПК – діяльнісно-практичний критерій; КОК – креативно-особистісний критерій; ОРК – оцінно-рефлексивний критерій; РПК – результативно-продуктивний критерій; НМК – наукометричний критерій.

Позитивну динаміку формування інформаційно-комунікативної компетентності у студентів експериментальної групи спостерігали за всіма критеріями. Різниця між середніми значеннями показників між констатувальним і формувальним етапами експерименту статистично вірогідна. В експериментальній групі найбільш виражену позитивну динаміку показників між констатувальним і формувальним етапами спостерігали за діяльнісно-практичним та наукометричним критеріями формування інформаційно-комунікативної компетентності.

Порівняння сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної і експериментальної груп за означеними критеріями за результатами формувального етапу експерименту представлено на рис. 3.6.

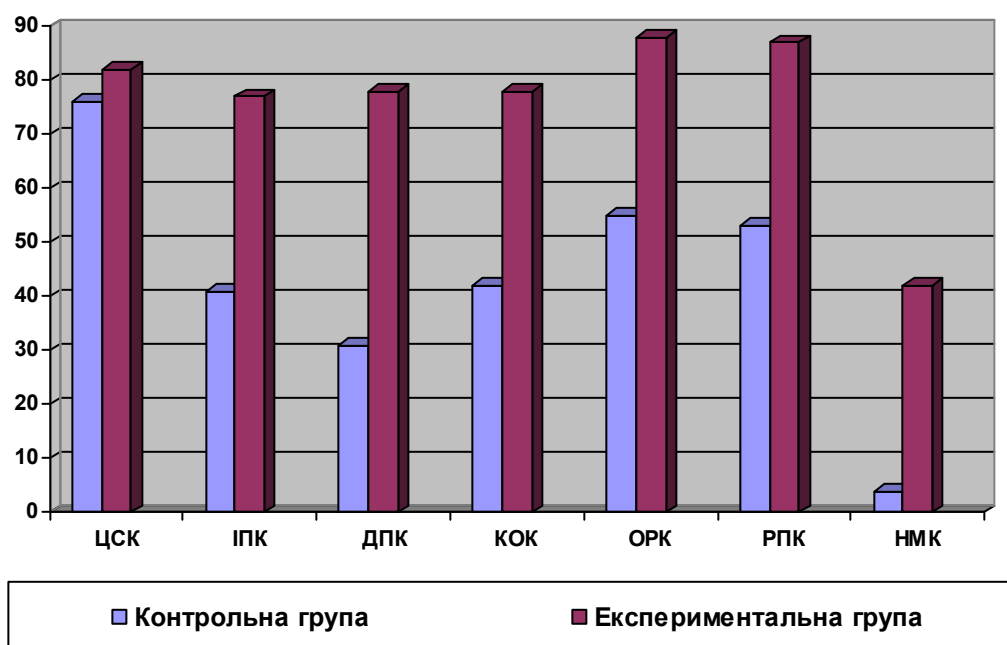

Рис. 3.6 Порівняння сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної і експериментальної за результатами формувального етапу експерименту

Примітка до рис. 3.6: ЦСК – ціннісно-спонукальний критерій; ІПК – інформаційно-пізнавальний критерій; ДПК – діяльнісно-практичний критерій; КОК – креативно-особистісний критерій; ОРК – оцінно-рефлексивний критерій; РПК – результативно-продуктивний критерій; НМК – наукометричний критерій.

В експериментальній групі позитивна динаміка була більш вираженою, ніж в контрольній групі за всіма критеріями, показники яких значно (статистично вірогідно) перевищують аналогічні в контрольній групі за винятком ціннісно-спонукального критерію, за яким різниця між контрольною і експериментальною групами за результатами формувального етапу експерименту була статистично невірогідною.

У таблиці 3.21 (додаток Ж) представлено результати порівняльного аналізу результатів формувального етапу експерименту контрольної та експериментальної груп за 4 рівнями оцінювання (високим, достатнім, середнім та низьким) для кожного з означених критеріїв. В ході формувального етапу експерименту спостерігали позитивну динаміку рівнів формування інформаційно-комунікативної компетентності як у студентів контрольної, так і експериментальної груп.

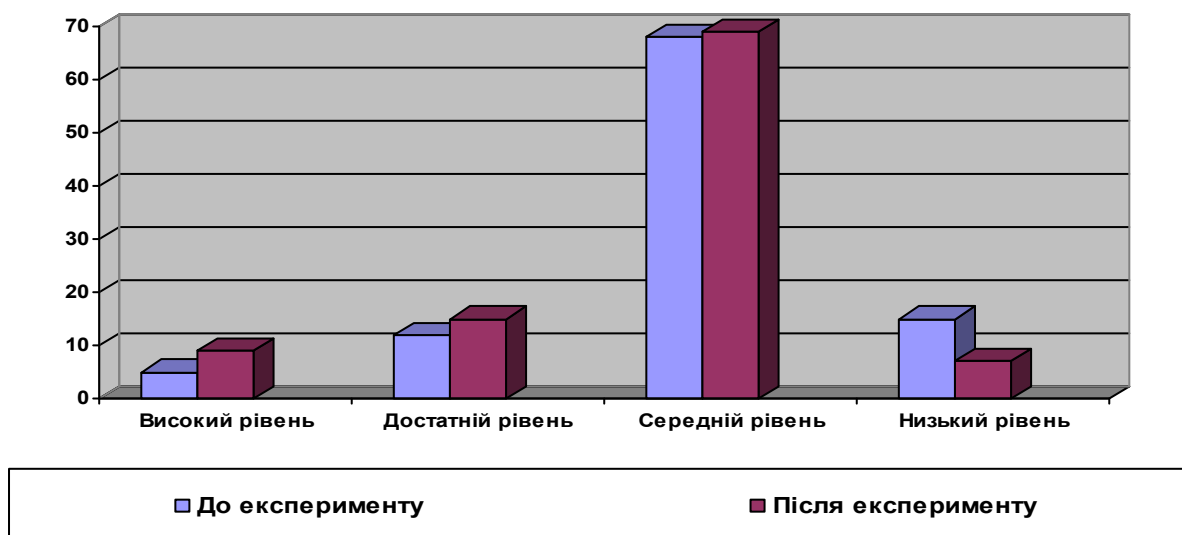

Рис. 3.7 Порівняння середніх значень рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної групи в ході формувального етапу експерименту

На рис. 3.7 показано позитивну динаміку середніх значень рівнів у студентів контрольної групи в ході формувального етапу експерименту. На формувальному етапі експерименту у контрольній групі збільшилася частка студентів з високим (креативним), достатнім (конструктивним) і середнім (адаптивним) рівнями за рахунок зменшення частки студентів з низьким (репродуктивним) рівнем. Однак, динаміка була виражена незначно, по жодному з рівнів не спостерігалось статистично вірогідної різниці.

На рис. 3.8 показано динаміку середніх значень рівнів оцінювання (високого, достатнього, середнього, низького) сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів експериментальної групи в ході формувального етапу експерименту.

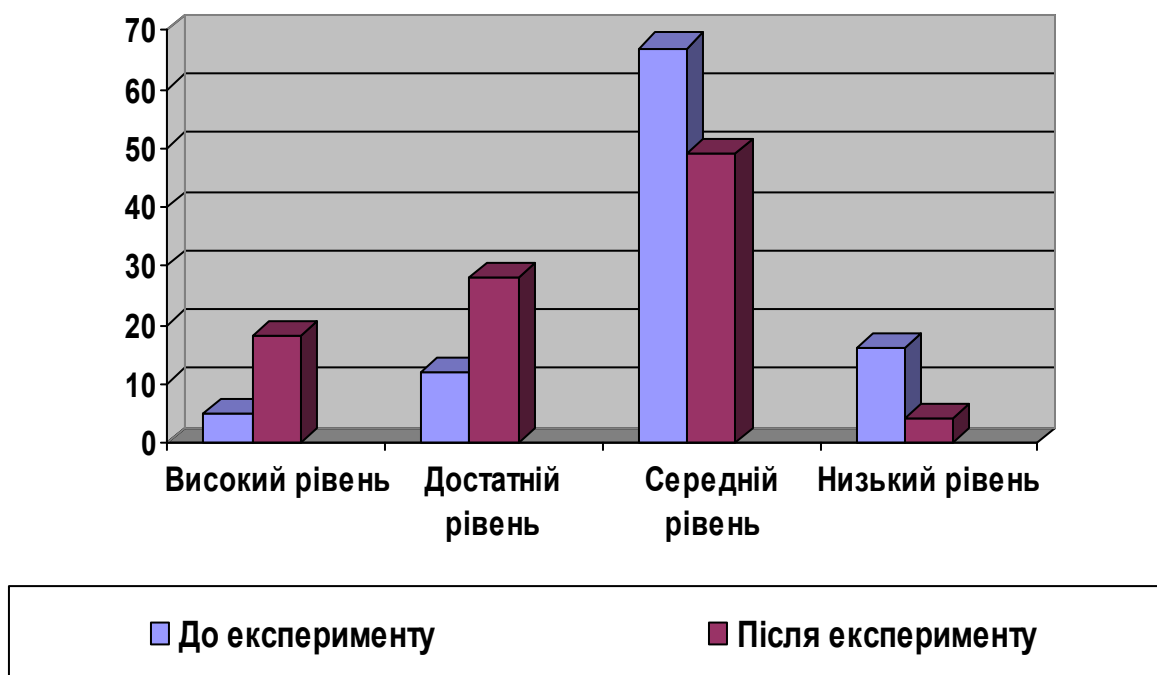

Рис. 3.8 Порівняння середніх значень рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів експериментальної групи в ході формувального етапу експерименту

На формувальному етапі експерименту в експериментальній групі значно збільшилася частка студентів з високим (креативним) і достатнім (конструктивним) рівнями за рахунок відповідного зменшення частки студентів із середнім (адаптивним) і низьким (репродуктивним) рівнями сформованості

інформаційно-комунікативної компетентності. Різниця між середніми значеннями рівнів оцінювання до експерименту і після експерименту статистично вірогідна по кожній із порівнюваних величин.

На рис. 3.9 показано порівняння середніх значень рівнів (високого, достатнього, середнього, низького) сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної і експериментальної груп після завершення формувального етапу експерименту.

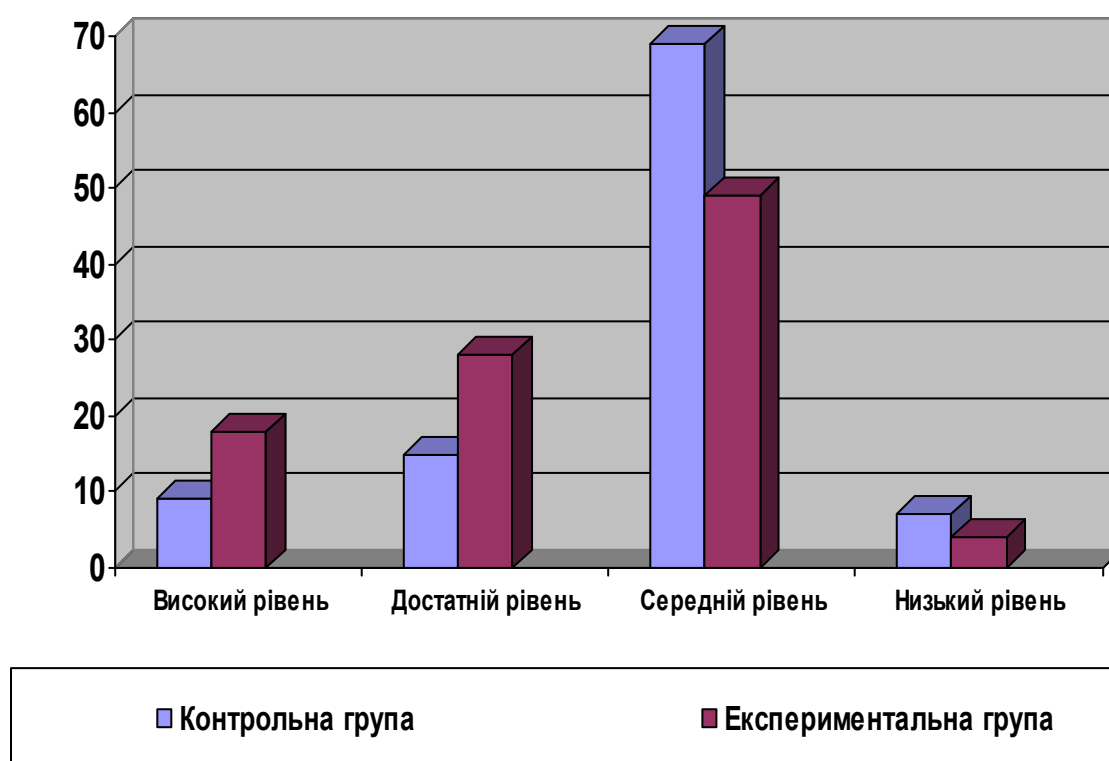

Рис. 3.9 Порівняння середніх значень рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності у студентів контрольної і експериментальної груп після завершення формувального етапу експерименту

Спостерігали статистично вірогідну різницю між контрольною і експериментальною групами за всіма рівнями: високим (креативним), достатнім (конструктивним), середнім (адаптивним) та низьким (репродуктивним).

Порівняння динаміки формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства за рівнями на констатувальному та формувальному етапах експерименту представлено у таблиці 3.22.

Таблиця 3.22

Динаміка формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на констатувальному та формувальному етапах експерименту

Рівні	КГ				ЕГ			
	До експерим.		Після експерим.		До експерим.		Після експерим.	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	7	4,9	12	8,9	7	4,9	26	18,2
Достатній	17	11,9	22	15,1	17	11,9	41	28,2
Середній	97	67,8	99	69,1	97	67,4	71	49,2
Низький	22	15,4	10	6,9	23	16,0	6	4,4

Кількість респондентів з високим рівнем сформованості інформаційно-комунікативної компетентності в експериментальній групі зросла утричі, з достатнім рівнем – вдвічі, а з низьким рівнем – суттєво зменшилась. У контрольній групі спостерігали незначні позитивні зрушення.

Для визначення вірогідності різниці між контрольною і експериментальною групами за результатами формувального етапу експерименту сформуємо основні статистичні гіпотези:

H_0 – частка студентів, у яких високий рівень зріс в експериментальній групі не більша, ніж у контрольній.

H_1 – частка студентів, у яких високий рівень зріс в експериментальній групі більша, ніж у контрольній.

1. Обчислюємо похибку відносної частоти для контрольної групи за даними із таблиці 3.23 і формулою 3.5:

$$Sk = \sqrt{\frac{f \cdot (1-f)}{n}} = \sqrt{\frac{0,089(1-0,089)}{143}} = 0,02, \quad (\text{формула 3.5})$$

де f – відносна частота середнього значення для високого рівня у контрольній групі становить 8,9% або 0,089; n – об'єм вибірки контрольної групи складає 143 особи.

2. Обчислюємо похибку відносної частоти для експериментальної групи за даними із таблиці 3.22 і формулою 3.5 (середнє значення відносної частоти для

високого рівня в експериментальній групі становить 18,2% або 0,182, об'єм вибірки в експериментальній групі дорівнює 144 особи.

$$Se = \sqrt{\frac{0,182(1 - 0,182)}{144}} = 0,03$$

3. Обчислюємо величину t за формулою 3.1:

$$t = \sqrt{\frac{0,182 - 0,089}{0,0004 + 0,0009}} = 8,45$$

4. За таблицею для t – критерія Стюдента при $k = n_1 + n_2 - 2$ ступенями свободи знаходимо критичне табличне значення критерію Стюдента, за якого різниця відносних частот між контрольною і експериментальною групами є статистично вірогідною. Критичне значення $t_{\text{критичне}}$ повинно бути не меншим, ніж 1,96.

$$\text{Маємо: } t > t_{\text{критичне}} = 8,45 > 1,96$$

Отже, $t > t_{\text{критичне}}$ H_0 – відхиляється, приймається H_1 . Частка майбутніх магістрів медсестринства, у яких високий рівень зріс, в експериментальній групі значно більша, ніж у контрольній.

За аналогічним алгоритмом проведено порівняння критерію Стюдента для достатнього, середнього і низького рівнів, який у кожному випадку був більшим за $t_{\text{критичне}}$.

Таким чином, на основі результатів констатувального та формувального етапів експериментального дослідження доведено ефективність впровадження авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Висновки до третього розділу

З метою виявлення ефективності запропонованої моделі підготовки майбутніх магістрів медсестринства, нами була розроблена й апробована експериментальна програма організації дослідження, яка складалась з підготовчого, констатувального та формувального етапів експерименту.

Аналіз отриманих під час констатувального етапу експерименту даних свідчить, що серед майбутніх магістрів медсестринства є студенти з високим, достатнім, середнім та низьким рівнями сформованості інформаційно-комунікативної компетентності. Переважна більшість студентів на констатувальному етапі експерименту мала середній (адаптивний) рівень сформованості інформаційно-комунікативної компетентності.

Встановлено, що на формувальному етапі експерименту покращення сформованості інформаційно-комунікативної компетентності відбулося за всіма критеріями: ціннісно-спонукальним, інформаційно-пізнавальним, діяльнісно-практичним, креативно-особистісним, оцінно-рефлексивним, результативно-продуктивним та наукометричним. Відбулася позитивна динаміка зміни рівнів: збільшилася частка студентів з високим (креативним) і достатнім (конструктивним), за рахунок зменшення частки середнього (адаптивного) і низького (репродуктивного) рівнів.

Запровадження моделі забезпечило сформованість інформаційно-комунікативної компетентності і засвідчило збільшення кількості опублікованих магістрами статей у закордонних англомовних виданнях, зростання кількості і якості презентацій об'єктів інтелектуальної власності на очних і віртуальних наукових форумах міжнародного рівня (наукометричний критерій).

Відтак, на основі результатів констатувального та формувального етапів експериментального дослідження доведено ефективність впровадження авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринствана на засадах технологічного підходу.

Перелік робіт автора до розділу

Основний зміст розділу відображено у таких публікаціях: [199, 205, 300, 305].

ВИСНОВКИ

Результати дослідження проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу засвідчили вирішення поставлених завдань і дали підстави для наступних висновків:

1. На основі теоретичного аналізу проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства з'ясовано, що провідними науковими підходами, реалізація яких забезпечує ефективність зазначеного процесу, є системний, діяльнісний, суб'єктний, синергетичний, компетентнісний, технологічний, наукометричний. Системоутворювальним визначено технологічний підхід, потенціал якого окреслюється його ефективністю для розроблення нових освітніх технологій за ознаками концептуальності, системності, діагностичності, керованості, ефективності, відтворюваності, гнучкості, динамічності, алгоритмічності, інформаційності, оптимальності, практичності та конкурентоспроможності. Базове поняття «інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства» тлумачиться як сукупність знань, умінь і навичок, які забезпечують магістрам здатність здійснювати наукові дослідження, створювати об'єкти інтелектуальної власності, презентувати (оприлюднювати) їх на міжнародних очних та віртуальних наукових форумах засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз формування світового інформаційного простору. Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу розглядається як цілеспрямований процес розвитку у студентів умінь і навичок створення об'єктів інтелектуальної власності, що забезпечується майстерністю їх оприлюднення з використанням техніки самопрезентації і є на сьогодні характерними рисами конкурентоздатної особистості.

2. Охарактеризовано структуру інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства, до складу якої входять мотиваційно-цільовий, пізнавальний, операційно-діяльнісний та контрольнорезультативний компоненти. З'ясовано, що їх сформованість визначається за ціннісно-спонукальним, інформаційно-пізнавальним, діяльнісно-практичним, креативно-особистісним, оцінно-рефлексивним, результативно-продуктивним, та наукометричним критеріями, рівнями (високим – креативним, достатнім – конструктивним, середнім – адаптивним, низьким – репродуктивним) та показниками до кожного з них, простежено їх взаємозв'язок та взаємозумовленість.

3. У ході наукового пошуку розроблено модель формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства, яка складається з чотирьох компонентів: мотиваційно-цільового, пізнавального, операційно-діялісного, контрольнорезультативного. Доведено, що запровадження авторської моделі забезпечує прикладне використання наукометричних показників оцінки значущості проведених наукових досліджень та створених за їх результатами об'єктів інтелектуальної власності: обчислення індексу Херста, розмірності Хаусдорфа-Безіковича, коефіцієнтів повноти цитувань, сподівань, своєрідності та забутих публікацій.

Ефективним засобом формування досліджуваної компетентності визначено всеукраїнські та міжнародні очні і віртуальні наукові форуми, де майбутні магістри медсестринства мають можливість презентувати результати проведених досліджень, брати участь в обговоренні (дискусії), аргументовано відстоювати власний погляд на проблему, задекларовані висновки і практичні рекомендації.

4. У результаті проведеного експерименту розроблено навчально-методичне забезпечення реалізації моделі, яке включало: програму (вибір експериментальних баз для проведення експерименту розроблення опитувальника, збагачення варіативної частини навчальної програми в

експериментальній групі, що передбачало вивчення спецкурсу «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу», розробку методичних рекомендацій. Ефективним засобом реалізації моделі формування досліджуваної компетентності визначено, зокрема, спецкурс обсягом 60 годин (2 кредити ЄКТС), який складався з трьох змістових модулів по 20 годин, кожен з яких завершувався одним із різновидів підсумкового контролю знань. Змістове наповнення спецкурсу включало поряд з базовими дисциплінами (методології наукових досліджень, міжнародної наукової мови – англійської за професійним спрямуванням), засвоєння спеціальних знань: наукометрії, сервісів «хмарних» технологій обчислення індексу Херста, розмірності Хаусдорфа-Безіковича, пошуку джерел наукової інформації.

5. У процесі впровадження технології реалізації моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу після формувального етапу експерименту зафіксовано статистично вірогідну різницю між контрольною і експериментальною групами за всіма компонентами і критеріями компетентності, що забезпечується впровадженням різних форм (on line-лекцій; практично-орієнтованих занять – тренінгів, майстер-класів, вебінарів; комунікативно-орієнтуючих занять – презентацій, обговорення, дискусій, ділових ігор, коворкінгів), інтерактивних методів – мозкового штурму, проєктів, створення ситуацій емоційного переживання та пізнавальної новизни, практико-орієнтованих завдань, ситуаційних задач за допомогою використання мультимедіа та хмарних технологій). Запровадження моделі забезпечило сформованість інформаційно-комунікативної компетентності і засвідчило збільшення кількості опублікованих магістрами статей у закордонних англійськомовних виданнях, зростання кількості і якості презентацій об'єктів інтелектуальної власності на очних і віртуальних наукових форумах міжнародного рівня (наукометричний критерій). Проведене дослідження не претендує на остаточне розв'язання проблеми. Передбачається продовження

наукового пошуку за наукометричним напрямом удосконалення змісту, форм і методів підготовки майбутніх магістрів медсестринства з метою формування в них якостей конкурентоздатної особистості, обґрунтування теоретико-методологічних засад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: <http://sum.in.ua> с. 250. [Дата звернення 25 липня 2018]
2. Алфімов, Д. В., 2017. Структурно-змістовий контент поняття технології. /Д. В. Алфімов. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [nvd.luguniv.edu.ua/ archiv/NN15adv.pdf](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15adv.pdf) [Дата звернення 20 вересня 2017]
3. Ананьев, Б. Г., 1968. *Человек как предмет познания. Теория и практика профессиональной мастерности в условиях целостного обучения: монография.* Ленинград: ЛГУ. с. 420.
4. Андреева, В. М., Григораш, В. В., 2006. *Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром.* Харків: вид-во група «Основа».
5. Антонова, О. Є., 2017. Упровадження інноваційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх фармацевтів (аналіз досвіду Житомирського базового фармацевтичного коледжу. *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід*» /за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид. Євенок О.О. с.458.
6. Антонова, О. Є., Шарлович, З. П., 2016. *Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини: сутність, структура, технологія формування: монография.* Житомир: Полісся. с. 258.
7. Апель, К. О., 2001. Априори коммуникативного сообщества и основания этики. Трансформация философии. Пер. с нем. М.: Логос. с. 263-337.
8. *Асертивність.* Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Асертивність>. [Дата звернення 4 квітня 2018]
9. Бабушко, С. Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). *Андрагогічний вісник.* Вип. 5. с.151-157.
10. Баловсяк, Н. В., 2006. Концепція визначення структури інформаційної

компетентності фахівця. *Інформаційні технології в освіті*: матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції. Мелітополь: МДПУ. с. 4-5.

11. Безпалько, В. П., 1990. *Слагаемые педагогической технологии*. М.: Педагогика. с. 184.

12. Березюк, О. С., 2003. Моделювання педагогічних ситуацій як метод підготовки майбутніх учителів до роботи з учнями: монографія. К.: Академія. с. 160.

13. Берека, В. Є., 2008. *Теоретико-методичні основи фахової підготовки магістрів з менеджменту освіти*: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.14 - теорія і методика професійної освіти. Київ, с. 338.

14. Бібік, Н. М., 2004. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування: *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. За ред. О. В. Овчарук. К.: «К.І.С». с. 47-53.

15. Билл Гейтс: цитаты, высказывания на английском с переводом.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aforisma.ru/bill-gejts-citaty/> [Дата звернення 12 липня 2018]

16. Биков, В. Ю., 2011. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти України. Комп'ютер у школі та сім'ї. Вип. 6. с. 3-11. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/11> [Дата звернення 4 квітня 2018]

17. Биков, В. Ю., Андрущенко, В. П., Бех, І. Д., 2011. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації. Національна доповідь розвитку освіти в Україні Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В. Г. Кременя. К. : Пед. думка, с. 118-124.

18. Биков, В. Ю., Спірін, О. М., Лупаренко, Л. А., 2014. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. *Теорія і практика управління соціальними системами*. Вип. 1. с. 3-25.

19. Блюменау, Д. И., 2004. Система «сознание – информация»: теоретико-методологический анализ. Мир библиографии. Вып. 1. с. 12-18.

20. Бобров, О. У., 2009. *Антология интриг и предательства в медицине*. Донецк: Издатель Заславский А.Ю. с. 272.
21. Богданова, Е. Е., 2007. *Динамика личностных ограничений социально-коммуникативной компетентности на начальном этапе профессионального соискания науч. степени канд. пед. наук : спец. 19.00.01 Общая психология, психология личности и история психологии*. Краснодар. с. 20.
22. Бондар, С. П., 2003. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. *Біологія і хімія в школі*, № 2, с. 8-9.
23. Бондар, С. П., 2007. Сутність та структура понять «компетенція» та «компетентність» у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Теорія і практика навчання та виховання*. Вип. 17. К.: НПУ. с. 18-19.
24. Бондар, С. П., 2007. Термінологічний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» у педагогіці: діяльність та структура. *Освіта і управління*. Т. 10, Вип. 3. с. 93.
25. Бондаренко, О. В., 2011. Магістерський рух в Україні : історико-педагогічні виміри. *Педагогіка*, вип 4. с. 18-26.
26. Булах, І. Є., Хаїмзон, І. І., 2011. *Інформаційні технології у психології та медицині*. К.: ВСВ Медицина. с. 216.
27. Бусел, В. Т., 2009. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТФ Перун. с. 1736.
28. Василенко Инесса, 2017. *Персональная гибкость руководителя*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://4izmerenie.com/masterskaya/flexibility> [Дата звернення 12 квітня 2018]
29. Василик, М. А., 2014. Наука о коммуникации или теория коммуникации? *Актуальные проблемы теории коммуникации*. Сборник научных трудов. СПб. Изд-во СПбГПУ. с. 4-11.
30. Васянович, Г. П., 2013. Методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. вип. 3. с. 9-30.

31. Вдовиченко, Р. П., Тарасова, І. В., 2003. Шляхи формування життєвої компетентності особистості школяра. Миколаїв. с. 56.

32. Вітвицька, С. С., 2011. *Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти*: дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 599.

33. Вітвицька, С. С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: *Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія*. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 192-223

34. Вітвицька, С. С., 2010. Складові професійної майстерності викладача вищого навчального закладу. *Формування професійно-педагогічної майстерності вчителів: історія, сучасність, перспективи (присвячується 80-річчю кафедри педагогіки ЖДУ)*. Зб. тез доповідей учасників Всеукраїнської наук. прак. конф.. За ред. О. Є. Антонової. Житомир: Вид-во ЖДУ. с. 25-27.

35. Вітвицька, С. С., 2012. Особливості побудови професіограми магістра освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал*, № 5, с. 10.

36. Вітвицька, С. С., 2005. Методологічні основи ступеневої педагогічної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка. Вип. 21. с. 8-11.

37. Вознюк, А. В., А. А. Дубасенюк, 2011. *Философские основания педагогической аксиоматики: монография*. Житомир: Изд-во ЖГУ им. И. Франко, с. 564.

38. Вознюк, О. В., 2012. *Педагогічна синергетика: генеза, теорія і практика* : Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. с.708.

39. Волкова, Н. П., 2001. *Педагогіка*. Тернопіль: ВЦ Академія.

40. Воронкін, О. С., 2016. *Тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій навчання студентів вищих навчальних закладів України (друга половина ХХ –початок ХХІ століття: автореф. дис. на здобуття*

наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.10 - інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Старобільськ, с. 22.

41. Ворошило, Т., Алексєєнко, Ю., 2015. Розвиток інформаційних компетентностей викладачів ВНЗ. *Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти*: зб. наук. праць. за ред. С.С. Вітвицької, Н. М. Мирончук. Житомир: ФОП Левковець.

42. Гавришак, Г. Р., 2006. Компетентність та ключові компетенції викладача ВНЗ. *Професійні компетенції та компетентності вчителя*. Матеріали регіонального науково-практичного семінару 28-29 листопада 2006 р. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. с. 31- 32.

43. Галузеві стандарти вищої освіти. Галузь знань 22 «Охорона здоров'я», 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень вищої освіти. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B0o9V0h4_PJVa0Zld-TM3UG54cW8/view. [Дата звернення 15 квітня 2018]

44. Галяміна, І. Г., 2004. Проектирование государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования нового поколения с использованием компетентностного подхода. Москва: изд. центр проблем качества подготовки специалистов. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.rc.edu.ru/rc/bologna/works> [Дата звернення 28 вересня 2017].

45. Гарвей, У. Д., 1986. *Коммуникация – суть науки. Роль коммуникаций в распространении научно-технических достижений*. М.: 1986. с. 63-81.

46. Гейзерська, Р. А., 2008. *Формування професійно значущих якостей майбутніх магістрів економічного профілю у процесі фахової підготовки*: автореф. дис. ... к. пед. наук : спец. 13.00.04 - Теорія та методика професійної освіти. Луганськ, с. 20.

47. Гершунский, Б. С., 1998. *Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций)*. М.: Изд-во «Совершенство».

48. Гідзинська, І. М., Мороз, Г. З., 2013. Інформаційно-комунікаційні технології в медицині. *Therapia : український медичний вісник*. вип. 11 (85). с. 19-21.
49. Гиря, О. О., 2007. Компетентнісно орієнтована освіта в процесі викладання хімії. *Моделі компетентнісного випускника 12-річної школи: сутність, пріоритети, пошуки відповідей на виклики XXI століття*: матеріали Всеукраїнської науково-пошукової конференції. Донецьк.
50. Головань, М. С., 2008. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*, № 3. с. 26-29.
51. Гончар, М. В., 1999. *Андрагогические условия развития компетентности учителя в формиро-вании индивидуальности школьников*: автореф. дис. кандид. пед. наук. Калининградский госсударственный университет. с. 20.
52. Горб, В. Г., 2004. Основная образовательная программа вуза: проблемы и решения. *Стандарты и мониторинг в образовании*. № 2, с. 22-31.
53. Грабовський, П. П., 2016. *Розвиток інформаційної компетентності вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній педагогічній освіті*: автореф. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. І. Франка. с. 20.
54. Гуменна, І. Р., 2015. Особливості підготовки майбутніх лікарів до професійної комунікації. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. – Педагогічні науки*. вип. 1 (48). с. 100-104.
55. Гуменна, І. Р., 2016. Підготовка майбутніх лікарів до професійної комунікації на засадах міждисциплінарної інтеграції: автореф. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Національний університет водного господарства та природокористування. с. 19.
56. Гуменна, І. Р., 2013. Комунікативна компетентність як одна із складових професійної культури майбутніх лікарів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Педагогіка*. Вип. 29. с. 42-45.

57. Гуменна, І. Р., 2013. Професійна комунікація в підготовці майбутніх лікарів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія*. Вип. 44. Ч. 6. с. 143-148.
58. Гуревич, Р. С., Кадемія, М. Ю., Козяр, М. М., 2015. *Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців: монографія*. Львів : ЛДУ БЖД, с. 380.
59. Гуржій, А. М., Волинський, В. П., Ткачова, Л. П., 2013. Дидактичні основи створення динамічних аудіовізуальних електронних засобів. *Педагогіка і психологія*. вип. 4. с. 58-64.
60. Гусинский, Э. Н., Турчанинова, Ю. И., 1996. Этапы обретения компетентности. В.: *Развитие и оценка компетентности*. Под ред В. И. Белопольского, И. Н. Трофимовой. М.: Ин-т психологии РАН. с. 29-31.
61. Данилова, И. С., 2002. Развитие коммуникативной компетентности в процессе профессиональной педагогической подготовки учителя: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. ПИУМ. с. 22.
62. Данильчук, О. Л., 2017. Обґрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія*. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с. 458.
63. Дахин, А. Н., 2004. Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника? *Народное образование*. № 4, с. 136-144.
64. Дзюбенко, Ю. В., Олійник, Л. В., 2017. Особливості технологічного підходу до навчального процесу у вищій школі як провідного засобу його оптимізації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?> [Дата звернення 26 вересня 2017]
65. Дубасенюк, О. А., Антонова, О. Є., Вітвицька, С. С., 2006. *Професійна педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: монографія*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. с. 322.
66. Доповідь Європейської комісії про перспективи впровадження нових освітніх технологій у навчальний процес. Офіційний сайт Європейської комісії.

Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/index_en. [Дата звернення 12 квітня 2018]

67. Дьюи, Дж., 1922. Школи будущего. Берлин: Госуд. Изд-во. РСФСР, 1922. с. 178.

68. Емпатія. Вікіпедія. [Електронний ресурс. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Емпатія>] [Дата звернення 4 квітня 2018]

69. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. За ред. І. Д. Зверєвої. Київ-Сімферополь: Універсум. 2013. с. 536.

70. Етичний Кодекс медичної сестри України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://on2.docdat.com/docs/1537/index-13243-1.html> [Дата звернення 4 квітня 2018]

71. Етика і деонтологія медичного працівника. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://ua-referat.com/Етика_і_деонтологія_медичного_працівника [Дата звернення 4 квітня 2018]

72. Етичний Кодекс медичної сестри України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://allrefrs.ru/4-5242.html> [Дата звернення 4 квітня 2018]

73. Єременко, О. Р., 2003. Проблеми і перспективи магістерської підготовки. Зб. наук. праць *Соціалізація особистості. Педагогічні науки*. Том XXI. К.: Логос, с. 92-114.

74. Женевська Декларація принципів розвитку інформаційного суспільства «Побудова інформаційного суспільства: глобальна задача в новому тисячолітті». [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://informationsociety.wordpress.com/basics/wsis_outcomes/dp/ [Дата звернення 27 вересня 2017]

75. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики, 2005. За ред. І. Г. Єрмакова. Запоріжжя: Центуріон. с. 640.

76. Журавська, К. О., 2015. Формування інформаційної компетентності студентів-медиків засобами відкритих електронних систем. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся, с. 57-60.

77. Заблоцька, О. С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як

ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені І. Франка*. Вип. 39. с. 52-56.

78. Заблоцька, О. С., 2018. Міжнародний досвід конструювання змісту компетентнісного навчання фахівців із вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В. Й. Шатила. Житомир: Полісся. с. 113-116.

79. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами в останній редакції від 13.03.2016 р.) Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. [Дата звернення 20 вересня 2017]

80. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T020040.html [Дата звернення 20 вересня 2017]

81. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII, ВВР, 2017. №38-39. с. 380. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [Дата звернення 25 вересня 2017].

82. Закон України «Про національну програму інформатизації». Відомості Верховної ради України. 1998. №27-28. с. 183.

83. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 рр.». Відомості Верховної ради України. 2007. №12. с. 102.

84. Зязюн, І. А., 2008. *Філософія педагогічної дії: монографія*. Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.

85. Зязюн, І., 2007. Філософія педагогічної наукової методології. *Професійна освіта: педагогіка і психологія. Україно-польський журнал*. Вип. 9. с. 49-69.

86. Зязюн, І. А. *Технологізація освіти як історична неперервність*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?> [Дата звернення 14 квітня 2018]

87. Индекс Хирша (h-index). *Open Science of Ukraine*. [Електронний

ресурс]. Режим доступа: <https://openscience.in.ua/h-index.html> [Дата звернення 15 квітня 2018]

88. *Інноваційні педагогічні технології у системі неперервної професійної освіти* б монографія. За ред. С. С. Вітвицької. Житомир: Полісся. 2015. с.368.

89. *Інформаційний ресурс*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.wikipedia.org> [Дата звернення 15 квітня 2018]

90. Ішук, С. М., 2012. Новітні медіа та комунікаційні технології у викладанні дисциплін магістрам – медсестринства. *Магістр медсестринства*. Вип. № 2(8). с. 82-87.

91. Игнатенко, Н. А., 2000. *Факторы формирования иноязычной социокультурной компетенции будущего учителя*. дис. ... канд. пед. наук. 13.00.02. Воронеж. с. 162.

92. *Інновації*. Вікіпедія. [Електронний ресурс. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інновації>] [Дата звернення 5 квітня 2018]

93. Интеллектуальная гибкость. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://banauka.ru/903.html> [Дата звернення 22 липня 2018]

94. *Интернет-маркетинг*. Википедия. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Интернет-маркетинг> [Дата звернення 13 квітня 2018]

95. *Информационная страница Российской академии образования*. [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.gnpbu.ru/rao/sobran_rao.htm [Дата звернення 20 квітня 2018]

96. Інформаційний ресурс [Электронный ресурс]. Режим доступу: <http://www.wikipedia.org> [Дата звернення 22 липня 2018]

97. Інформаційно-комунікаційні технології. Вкіпедія. [Электронный ресурс]. Режим доступу: https://www.google.com.ua/search?rlz=1C1AVSX_ruUA487_UA555&ei=pZO0W8TVKcKhsgGJmoqYDg&q [Дата звернення 20 квітня 2018]

98. Кадемія, М. Ю., Шаніна, І. Ю., 2011. *Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі*. Вінниця : ТОВ Планер, с. 220.

99. Казьмерчук, А. В., 2017. *Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу*. дис. ... к. пед. наук: спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 296.

100. Карлінська, Я. В., 2010. *Формування інформаційної компетентності студентів комерційних коледжів у процесі навчання природничо-математичних дисциплін*. дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. І. Франка. с. 268.

101. Карлінська, Я. В., 2011. Нові освітні технології – шлях до інформатизації вищої школи. *Нові технології навчання*. Вип. 69. Ч. І. с. 183-187.

102. Клименко, О. А., 2012. Социальные сети как средство обучения и взаимодействия участников образовательного процесса. *Теория и практика образования в современном мире: Межд. науч. конф.* СПб.: Реноме, с. 405-407.

103. Коваль, В. О., 2014. Терміни «компетенція» і «компетентність» у контексті професійної підготовки майбутніх учителів-словесників. *Вісник ЖДУ імені Івана Франка*, № 74, с. 9-14.

104. Колин, К. К., 2002. Проблемы информационной цивилизации: виртуализация общества. Библиотекосведение. Вып. 3. с. 48–57.

105. *Компетентність*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [Дата звернення 28 березня 2018]

106. *Компетентнісний підхід*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Компетентнісний_підхід [Дата звернення 28 березня 2018]

107. *Комунікативна компетентність*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Комунікативна_компетентність [Дата звернення 2 квітня 2018]

108. *Комунікативна компетентність*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Комунікація> [Дата звернення 2 квітня 2018]

109. *Комунікація*. Вікіпедія. [Електронний ресурс] Режим доступу:

<https://uk.wikipedia.org/wiki> [Дата звернення 17 липня 2018]

110. Комунікаційний, комунікативний, комутативний, комутаторний. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/32/53402/311.38.html> (Дата звернення 17 липня 2018 р.)

111. Коновальчук, І. І., 2011. Сутність інновації як системоутворювальної категорії педагогічної інноватики. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. практ. конф. Житомир: Полісся, с. 132-135.

112. Коновальчук, І. І., 2013. Терміносистема базових понять інноватики. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(9). с. 22-28.

113. *Контент-аналіз*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Контент-аналіз> [Дата звернення 12 квітня 2018]

114. *Контент-аналіз*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Контент-анализ> [Дата звернення 12 квітня 2018]

115. Костіна, Є. А. 2015. *Профессиональная компетентность учителя иностранного языка: учебное пособие*. Москва-Берлин: Директ-медиа.

116. Кремень, В. Г., Биков, В. Ю., 2014. Інноваційні завдання сучасного етапу інформатизації освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук.праць. вип. 37. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», с. 3-15.

117. Кузьміна, Н. В., 1990. Професіоналізм личности: преподаватели и мастера производственного обучения. *Высшая школа*. с. 87-89.

118. Курлянд, З. Н., Осипова, Т. Ю., Гурін, Р. С., 2012. *Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб.* Київ: Знання.

119. Ландэ, Д. В., 2005. Фракталы и кластеры в информационном пространстве. *Корпоративные системы*. Вып. 6. с. 35-39.

120. Лісова, С. В., 2011. Компетентнісний підхід у вищій освіті: зарубіжний досвід. *Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід*. За ред. О. А. Дубасенюк, Житомир: Вид-во: ЖДУ ім. І. Франка, с. 40.

121. Ломакина, О. Е., 1998. *Формирование профессиональной компетентности будущего учителя*: дис.... канд. пед. наук. 13.00.08. Волгоград.

с. 200.

122. Лях, Ю. Е., 2006. *Основы компьютерной биостатистики: анализ информации в биологии, медицине и фармации статистическим пакетом MedStat*. Донецк: Палакица. с. 214.

123. Максимець, С. М., 2015. Особливості прояву емпатії Інтернет-залежних користувачів. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. Житомир: О. О. Євенок, с. 111-116.

124. Мамедова, А. В., 2013. Формирование коммуникативной компетентности магистров в современной системе подготовки специалистов. *Вестник Рязанского государственного университета имени С. А. Есенина*. Вып. 2(39). с. 13-22.

125. Манаев, О. Т., 2018. Контент-анализ – описание метода. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://psyfactor.org/lib/kontent.htm> [Дата звернення 12 квітня 2018]

126. Мандельброт, Б., 2002. *Фрактальная геометрия природы*. М.: Институт компьютерных исследований, с.656.

127. Манюк, Л. В., 2016. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вищій медичній освіті як педагогічна проблема. *Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: шляхи інтеграції школи та ВНЗ*: матер. VIII Міжнародної наук.-метод. конф.; 22 квітня 2016. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. с. 119-121.

128. Манюк, Л. В., 2013. Використання технологій дистанційного навчання у вищих медичних закладах України. *Дистанційна освіта України – 2013*. зб. наук. праць Міжнародної наук.-практ. конф. 25-27 листопада 2013 р. Харків: ХНАДУ, с. 143-147.

129. Манюк, Л. В., 2017. *Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікативних технологій в університетах США*. Дис. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, с.354.

130. Мариновська, О., Завалевський, Ю., 2014. Метод контент-аналізу в педагогічних дослідженнях. *Обрії*. Вип. 2(39). с. 17-22.
131. *Маркетинг интеллектуального продукта*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bizbook.online/book-marketing/marketing-intellektualnogo-produkta.html> [Дата звернення 15 квітня 2018]
132. *Маркетинг объектов интеллектуальной собственности*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mylektsii.ru/2-129001.html> [Дата звернення 15 квітня 2018]
133. Маркова, А. К., 1995. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя. *Педагогика*. Вип. 6. с. 55-63.
134. Маслак, Л. П., 2010. *Педагогічні умови формування культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей*. автореф. ... дис. кнд. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка. с.20.
135. Мاستицкий, С. Э., 2009. *Методическое пособие по использованию программы STATISTICA при обработке данных биологических исследований*. Минск: РУП Институт рыбного хозяйства. с.76.
136. Махновська, І. Р., 2015. *Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти*: дис. ... к. пед. н., 13.00.01 - загальна педагогіка та історія педагогіки. Житомир, с. 364.
137. Мельник, Л. А., 2013. Синдром емоційного вигорання в професійній діяльності медичної сестри. *Вісник Житомирського інституту медсестринства*. Вип. 1(5). с. 124-133.
138. Мельник, О. Ф., 2018. *Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін*. дис. ... к. пед наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет ім. Івана Франка. с.372.
139. Мельник, С. В., 2012. Методичні підходи з розробки освітньо-кваліфікаційних (кваліфікаційних) стандартів за результатами навчання на

основі вимог професійних стандартів за компетентнісним підходом. *Розробка професійних стандартів нового типу*. Луганськ: ДУ НДІ СТВ. с. 15.

140. Мельничук, І. М., 2012. Історіогенез компетентнісного підходу в сучасній освіті. Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Зб. матер. наук. прак. конф. до 55-річчя Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського. Тернопіль: ТДМУ. с. 102-104.

141. *Метод контент-анализа. Процедуры*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://biofile.ru/psy/1661.html> [Дата звернення 12 квітня 2018]

142. Мітчел, П. Д., 1978. *Енциклопедія педагогічних засобів, комунікації і технології*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.startpedahohika.com/systems.729/3/html.html> [Дата звернення 12 квітня 2018]

143. Митина, Л. М., 2017. Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях. *Вопросы психологии*. Вып. 4. с. 28-38.

144. *Модель*. Вікіпедія. (2016). [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_\(загальне_значення\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Модель_(загальне_значення)) html [Дата звернення 17 квітня 2018]

145. Мойсеюк, Н. Є., 2001. Педагогіка: навч. посіб. 3-є вд. доп. Київ: ВАТ КДНК.

146. Москаленко, В. Ф., 2009. *Біостатистика*. К.: Книга плюс. с. 184.

147. Назаркін, О. А., 2017. *Технологізація освітнього процесу: основні форми і наслідки*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?html> [Дата звернення 14 квітня 2018]

148. Наказ МОН України «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» від 11.07.2017 р. №994 [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1171-17.html> [Дата звернення 14 квітня 2018]

149. *Наукова комунікація в науковій діяльності. Основи наукових досліджень*. . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.studfiles.ru/preview/5164877/page:3.html> [Дата звернення 12 квітня 2018]

150. *Наукометрія*. Вікіпедія. . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукометрія> html [Дата звернення 12 квітня 2018]
151. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf>. [Дата звернення 25 вересня 2017].
152. Ничкало, Н. Г., 2012. Інформаційне суспільство і розвиток субдисциплін педагогічної науки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 29. с. 24-32.
153. Новиков, В. Н., 2012. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор. *Психологическая наука и образование: электронный журнал*. Вип. 1. с. 1-8. [Электронный ресурс] Режим доступа: www.psyedu.ru [Дата звернення 27 чересня 2017]
154. Новосьолова, Н. Ф., 2018. Підготовка сестринських кадрів України у контексті євроінтеграції. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю, Житомир 20-21 жовтня 2017 р. За ред В. Й. Шатила. Житомир: Полісся, с. 108-114.
155. Овчарук, О. В. ред., 2004. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ: К.І.С.
156. Ожегов, С. И., 1999. *Толковый словарь русского языка*. Под ред. р Н. Ю. Шведовой. М.: Азбуковик. с. 944.
157. Опря, А. Т., 2005. *Статистика (з програмованою формою контролю знань). Математична статистика*. К.: Центр навчальної літератури. с.472.
158. Основи комунікативної компетентності фахівця. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://studme.com.ua/1061120711081-/marketing/-kommunikativnaya_kompetentnost_spetsialista.htm (Дата звернення 17 липня 2018 р.)
159. Павлютенков, Є. М., 2008. *Моделювання в системі освіти (у схемах і таблицях)*. Харків: Основа. с. 340.
160. Пальчевський, С. С., 2008. *Педагогіка: навч. посіб.* 2-е вид. Київ:

Каравела.

161. *Пертинентность*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/27004. [Дата звернення 20 квітня 2018]
162. *Пертинентность*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.wiktionary.org/wiki/пертинентность> [Дата звернення 20 квітня 2018]
163. Петраченко, В. С., Свиридчук, В. З., 2018. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(19). с. 16-32.
164. Подласый, В. И., 1999. *Педагогика. Новый курс: учебник в 2-х кн.* Кн. 1 Общие основы. Москва: Изд. центр ВЛАДОС.
165. Пометун, О. І., 2004. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. /За ред. О. В. Овчарук, Київ: К.І.С.
166. Поплавська, С. Д., 2009. *Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності*. Дис. ... к. пед наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка. с. 220.
167. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 лютого 2017 р. № 53 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266» Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/53-2017>. [Дата звернення 27 вересня 2017]
168. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування і виконання замовлення на проведення фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та виконання науково-технічних (експериментальних) розробок за рахунок коштів державного бюджету» від 25.08.2004 р. № 1084 (із змінами) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1084-2004-n>. [Дата звернення 8 квітня 2018]
169. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку

пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 р.» від 07.09.2011 р. № 942 (із змінами)

[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/942-2011-p>. [Дата звернення 8 квітня 2018]

170. Почему Prezi? Открой для себя мир захватывающих презентаций [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://open-prezi.ru/>. [Дата звернення 22 липня 2018]

171. Прайс, Д. Дж., 1976. *Тенденции в развитии научной коммуникации – прошлое, настоящее, будущее. Коммуникация в современной науке.* М.:Прогресс. с. 93-109.

172. *Проблема оцінювання наукової діяльності.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.com/70376/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/problemi_otsinyuvannya_naukovoyi_diyalnosti [Дата звернення 9 квітня 2018]

173. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти. *Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF> [Дата звернення 27 вересня 2017]

174. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста та магістра: *Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787.* [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. [Дата звернення 27 вересня 2017]

175. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за ступенями (освітньо-кваліфікаційними рівнями) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра: *Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266.* [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. [Дата звернення 27 вересня 2017]

176. Про Концепцію організації підготовки магістрів у Україні: Наказ МОН № 99 від 10 лютого 2010 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/6670. [Дата звернення 4 квітня 2018]
177. Равен, Д., 2002. *Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация*. М.: Когнито-центр.
178. Ральф Ф. Уилсон, 2003. *Планирование стратегии интернет-маркетинга*. М.: Издательский Дом Гребенникова. 264с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Маркетинговое_исследование [Дата звернення 15 квітня 2018]
179. Родигіна, І. В., 2005. *Компетен-існо-орієнтований підхід до навчання*. Х.: Вид. група «Основа». с. 86.
180. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15.05.2013 р. №386-р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80> [Дата звернення 27 вересня 2017]
181. Рублік, І. І., Свиридюк, В. З., 2016. Особливості синдрому емоційного вигорання у медичних сестер. Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред. В. Й. Шатила. Житомир: Полісся. с. 316-324.
182. Свиридюк, В. В., 2007. Інформаційне забезпечення навчання студентів вищих навчальних закладів професійно спрямованому монологу-міркуванню. *Актуальні питання сімейної медицини*. Матер. V Міжрегіональної наук. прак. конф. Житомир: Полісся. с. 87-93.
183. Свиридюк Володимир, 2007. Сучасні комп'ютерні технології оптимізації інформаційного забезпечення вивчення англійської мови. Матер. XI Ювілейного Міжнародного конгресу студентів і молодих вчених присвяченого 50-річчю ТДМУ. Тернопіль: Укрмедкнига. с. 304
184. Свиридюк, В. В., 2010. Інформаційне забезпечення навчання студентів вищих навчальних закладів професійно спрямованому монологу-міркуванню на іноземній мові. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і*

перспективи. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся. с. 61-62.

185. Свиридчук Володимир, 2012. Формування іншомовної комунікативної компетентності за допомогою інноваційних технологій. *Інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної освіти*. Зб. наукових праць за ред. О.С.Березюк, О.М.Власенко Житомир: Вид ЖДУ ім. І. Франка. с. 171-176.

186. Свиридчук, В. В., 2012. Формування комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Мовна комунікація: наука, культура, медицина*. Зб. матер. наук.-прак. конф. Тернопіль: ТДМУ. с. 55-63.

187. Свиридчук, В. В., 2015. Лінгвістична складова наукової комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів за спеціальністю «Сестринська справа». *Магістр медсестринства*. Вип. № 2(14). с. 5-21.

188. Свиридчук, В. В., 2012. Інноваційні технології і наукова комунікативна компетентність магістрів медсестринства. *Нові технології навчання. Наук. метод.* зб. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вип. 73. с. 163-167.

189. Свиридчук, В. В., 2012. Формування комунікативної компетентності студентів магістратури за спеціальністю «Сестринська справа» засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій. *Нові технології навчання. наук. метод.* зб. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. Вип. 71. с. 196-218.

190. Свиридчук, В. В., 2013. Комунікативна компетентність магістрів медсестринства в умовах євроінтеграції вищої медичної освіти України. *Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи*. Зб. наукових праць за заг. ред. С. С. Вітвіцької, Н. М. Мирончук. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка. с. 46-52.

191. Свиридюк, В. В., 2013. Інформаційна комунікативна компетентність медичних сестер із завершеною вищою освітою (магістрів медсестринства). *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітаристики у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*. Зб. наукових праць за ред Журби М. А. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля. Частина III. с. 132-139.

192. Свиридюк Володимир, 2013. Терміносистема базових і спеціальних понять формування комунікативної компетентності медичних сестер у вищих медичних навчальних закладах. *Гуманітарний вісник державного вищого навчального закладу Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*. Вип. 28. –Т.ІІ. с. 302-309.

193. Свиридюк, В. В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. Житомир: Полісся. с. 210-227.

194. Свиридюк, В. В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Андрагогічний вісник*. Вип. 5. с. 158-169.

195. Свиридюк, В. В., 2014. Формування наукової комунікативної компетентності магістрів. *Проблеми створення, розвитку та застосування високотехнологічних систем спеціального призначення*. Тези доп. XX Всеукраїнської наук. прак. конф. Житомир, с. 285-286.

196. Свиридюк, В. В., 2015. Особливості формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я*. Матеріали наук. прак. конф. у Національній академії державного управління при Президентові України. К.: ДКС-Центр. с. 119-120.

197. Свиридюк, В. В., 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вісник*

Житомирського державного університету імені Івана Франка. Вип. 3 (85). с. 122-129.

198. Свиридюк, В. В., 2016. Лівістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Полісся. с. 151-164.

199. Свиридюк, В. В., 2016. Наукові дослідження магістрів медсестринства. *Андрагогічний вісник*. Вип. 7. с. 179-195.

200. Свиридюк, В. В., 2016. Наукометрична складова формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я України*. Матер. щорічної Всеукраїнської. наук. практ. конф. з міжнародною участю. За заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князевича, Н. О. Васюк. К.: ДКС-Центр. с. 149-159.

201. Свиридюк, В. З., 2017. Використання теорії фракталів в медицині та медичній освіті. *Магістр медсестринства*. Вип. 1(17). с. 21-33.

202. Свиридюк, В. В., 2017. Теорія фракталів та її використання в педагогіці. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. Вип. 12. с. 45-52.

203. Свиридюк, В. В., 2017. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних технологій». *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Вип. 5(91) с. 96-104.

204. Свиридюк, В. В., 2018. Формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства: методичні рекомендації. Житомир: Видавництво ЖМІ. с. 210.

205. Свиридюк, В., 2018. Використання теорії фракталів та індексу Херста при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *American Journal of Fundamental Applied & Experimental Research*. Vol 2(9). p. 76-83.

206. Свиридюк, В. З., Свиридюк, В. В., 2017. Дерево креативності як ієрархічна модель професійної підготовки конкурентноздатного фахівця. Розділ

монографії: *Професійна підготовка фахівців: креативний підхід*. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид. Євенок О. О. с. 144-159.

207. Свиридчук, В. З., Знаменська, Н. А., 2012. Моделі комунікативної взаємодії пацієнта і медпрацівника як основа реформування галузі охорони здоров'я. *Східноєвропейський журнал громадського здоров'я*. Спецвипуск. с. 103-105.

208. Селевко, Г. К., 2004. Компетенции и их классификация. *Народное образование*, № 4, с. 138-143.

209. Семенов, О. М., 2010. Наукова мова як комунікативний феномен. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php> [Дата звернення 4 квітня 2018]

210. Сидорчук, Н. Г., 2014. *Система професійно-педагогічної підготовки студентів університетів у контексті єдиного європейського освітнього простору*: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13. 00.04 - теорія і методика професійної освіти. Житомир, с. 44.

211. Сикорский, И. А., 2012. *Классическая физогномика*. М.: Профит Стайл, 2012. с. 224.

212. Сисоєва, С. О., 2011. *Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник*. К.: ВД ЕКМО, с. 324.

213. Сластенин, В. А., 1984. Програмно-целевой подход к формированию социально-активной личности учителя. *Теория и практика высшего педагогического образования: сборник научных трудов*. М. МТПИим. В.И. Ленина.

214. Совтус, І. М., Мизовець, І. М., Корнісік, Н. М., 2015. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальному процесі як засіб реалізації особистісно-орієнтованого навчання при підготовці майбутніх медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир: Видавець О.О.Євенок. с. 188-194.

215. Соколов, А. В., 2017. *Знакомьтесь: метатеория социальной коммуникации*. [Електронний ресурс] Режим доступа : <http://www.countries.ru/library/intercult/metatheory.htm>. [Дата звернення 15 квітня 2018]
216. Сомбаманія, Г. М., 2010. *Формування науково-дослідної культури майбутніх магістрів в умовах ступеневої освіти*. Автореф. ... к. пед. наук за спеціальністю 13.00.04 теорія і методика професійної освіти. Одеса. с. 21.
217. Спірін, О. М., Одуд, О. А., 2016. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Хмарні інформаційно-аналітичні технології у науково-дослідному процесі». *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 52. вип. 2. с. 108-120.
218. Стучинська, Н. В., Соколова, Т. О., 2011. Дослідження комунікативної активності студентів медичного університету у соціальних мережах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Вип. № 3 (23)]. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/425/408>. [Дата звернення 2 жовтня 2017]
219. Тараненко, І. Г., 2000. Розвиток життєвої компетенції та соціальної інтеграції: досвід європейських країн. В.: *Кроки до компетентності та інтеграції у суспільство*. За ред І. Єрмакова.. К.: Контекст. с. 175.
220. Тарасюк, І. І., Свиридчук В.З., 2016. Особливості проявів синдрому емоційного вигорання медичних сестер. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я*. Матер. щорічної Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. К.: ДКС-Центр. с. 179-182.
221. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія*. За ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута, 2016. с.400.
222. Теорія комунікації Нікласа Лумана. [Електронний ресурс] Режим доступу:https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%83%D0%BC%D0%B0%D0%BD,_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81 [Дата звернення 15 квітня 2018]
223. Теорія комунікативних актів Т. Ньюкома. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://um.co.ua/3/3-11/3-114667.html> [Дата звернення 15 квітня

2018]

224. Технологія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> [Дата звернення 15 квітня 2018]

225. Тимшина, А. М., 2017. *Типология личности медицинских сестер*. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://atim.com.ua/biblioteka_tipologija_lichnosti_medrabotnika.html. [Дата звернення 4 квітня 2018]

226. Урсул, А. Д., 1997. Становление информационного общества и модель опережающего образования. *НТИ*. Сер. 1. Вип. 2. с. 1-11.

227. Фамілярська, Л. Л., 2017. *Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти*. дис. ... к. пед. наук 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка, с. 308.

228. Филатова, Л. О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. *Дополнительное образование*. Вып. 7. с. 9-11.

229. *Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті*. За заг. ред. Бикова В. Ю. і Овчарук О. В. НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. К.: Атіка, 2014. с. 212.

230. Формирование. Википедия. [Электронный ресурс] Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/8F>) [Дата звернення 28 березня 2018]

231. *Фрактал*. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Фрактал> [Дата звернення 24 липня 2018]

232. *Фрактал*. Википедия. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Фрактал> [Дата звернення 24 липня 2018]

233. Хабермас, Ю., 2001. *Моральное сознание и коммуникативное действие*. Пер. с нем. СПб.: Наука. с. 380.

234. Хмарні сервіси мережі Інтернет: можливості та перспективи в роботі педагога. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zippo.net.ua/index.php?page_id=720. [Дата звернення 22 липня 2018]

235. Хмарні технології. Вікіпедія. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/> [Дата звернення 12 квітня 2018]

236. Хомский, Н., 1972. *Язык и мышление*. М.: Изд-во МГУ, 1972.

237. Хуторской, А. В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной діяльності.. *Народное образование*, № 2, с. 12-21.

238. Хуторской, А. В., 2005. Теоретико-методологические основания инновационных процессов в образовании. *Интернет-журнал «Эйдос»*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.aidos.ru/journal/2005/0326.htm> [Дата звернення 27 вересня 2017]

239. Чайковський, Ю. Б., 2013. Наукометричні бази та їх кількісні показники. *Вісник НАН України*. Вип. 8. с. 89-98.

240. Шаніна, О. С., 2015. *Медичний дискурс: комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 - Українська мова. Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. с. 19.

241. Шатило, В. Й., Махновська, І. Р., Свиридчук, В. З., 2016. Сучасні підходи до підготовки медичних сестер. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю, Житомир 20-21 жовтня 2016 р. За ред В. Й. Шатила. Житомир: Полісся, с. 4-8.

242. Шатило, В. Й., Свиридчук, В. З., Яворський, П. В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення підготовки медсестер в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. За ред В. Й. Шатила. Житомир: Полісся. с. 3-7.

243. Шатило, В. Й., Свиридчук, В. З., Яворський, П. В., 2013. Перспективні підходи до удосконалення медичних сестер в Україні. *Магістр медсестринства*. Вип. 2(10). с. 5-11.

244. Шигонська, Н. В., 2008. Моделювання як засіб підготовки медичних сестер до професійної взаємодії. Україна. Здоров'я нації. Вип. 3-4(7-8). с. 251.

245. Шигонська, Н. В., Поплавська, С. Д., 2015. Особливості підготовки магістрів сестринської справи в Україні. *Завдання держави у забезпеченні*

ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я. Матер. наук. прак. конф. Київ, 22 квітня 2015 р. ДКС-Центр, с. 146-148.

246. Шишов, С. Е., Кальмей, В. А., 2002. Понятие компетенции в контексте качества образования. *Дайджест педагогических идей и технологий. Школа-парк*, № 3, с. 20-21.

247. Шуневич, Богдан, 2006. *Теоретичні основи дистанційного навчання : навчальний посібник*. Львів: Видавництво Нац. ун-ту Львівська політехніка. с. 244.

248. Щерба, Н. С., 2009. *Підготовка майбутнього вчителя до формування в учнів іншомовної стратегічної компетенції*: дис... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Житомирський державний університет. с. 337.

249. Щерба, Н. С., 2006. Застосування методу контент-аналізу до визначення поняття «стратегічна компетенція». *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Вип. 29, с.166-169.

250. Щербань, П. М., 2002. *Прикладна педагогіка: навч.-метод. посібник*. Київ: Вища школа.

251. Що таке хмарні обчислення або хмарні технології? [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://programming.in.ua/other-files/internet/100-cloud-technologies.htm> [Дата звернення 24 липня 2018]

252. Юсеф, Ю. В., 2013. Формування комунікативної культури лікаря в процесі вивчення гуманітарних дисциплін. *Освіта та педагогічна наука*. вип. 5-6. с. 38-45.

253. Юсеф, Ю. В., 2013. Особливості формування комунікативної культури майбутніх лікарів у сучасному соціокультурному середовищі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. вип. 21. с. 145-150.

254. Ягупов, В. В., Свистун, В. І., 2007. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Наукові записки*. Том 71. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота, с. 4-12

255. Ястремська, С. О., 2018. *Теорія і методика професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання*: автореф. дис. д. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 40.
256. Ястремська, С. О., Рега, Н. І., Мазур, Л. П., 2014. Проблеми та перспективи підготовки медичних сестер з вищою освітою в Україні. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Житомир: О. О. Євенок, с. 209-212.
257. Ястремська, С. О., 2015. Проблеми та перспективи підготовки медичних сестер з вищою освітою в Україні. *Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я*. К.: ДКС-Центр, с. 153-155.
258. Ahmed, M., Sherwani, Y., Al-Jibury, O., 2015. Gamification in medical education. [Electronic resource] Mode of access: <http://europepmc.org/articles/pmc4590351>. Title from the screen. [Accessed 2 October 2017]
259. Anthony Scine, 2005. *Web mining, application and techniques*. Iden Group Publishing. p. 427.
260. Bahner, D., Adkins, E., Patel, N., 2012. How we use social media to supplement a novel curriculum in medical education. *Medical Teacher*. Vol. 34. p. 439-444. [Electronic resource]. Mode of access: <http://wp.vcu.edu/adlt676/wp-content/uploads/sites/4798/2014/06/Bahner-Social-Media-to-Supplement.pdf>. Title from the screen. [Accessed 3 October 2017]
261. Battat, R., Seidman, G., Chadi, N., 2010. Global health competencies and approaches in medical education: aliterature review. *Medical education*. [Electronic resource] Mode of access: <http://bmcmmededuc.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6920-10-94>. Title from the screen. [Accessed 25 September 2017]
262. Bearman, M., Cesnik, B., Lidell, M., 2001. Random comparison of virtual patient models in the context of teaching communication skills. *Med. Educ.* Vol. 35. p. 824-832. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11555219>. Title from the screen. [Accessed 29 September 2017]

263. Bergman, B. 2002. *Berufliche Kompetenzentwicklung*. Berlin. p. 99.
264. Bloch, F., 2015. A new challenge: The training of eHealth professionals, innovative actors of eHealth. *Medical Teacher*. Vol. 37. Issue 5. p. 500. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/0142159X.2014.970993>. Title from the screen. [Accessed 28 September 2017]
265. Boelen, C., 2002. A new paradigm for medical schools a century after Flexner's report. *Bulletin of the World Health Organization*. Vol. 80 (7). p. 592-593. [Electronic resource] Mode of access: [http://www.who.int/bulletin/archives/80\(7\)592.pdf](http://www.who.int/bulletin/archives/80(7)592.pdf). Title from the screen. [Accessed 26 March 2018]
266. Boon, J. van der Klink, 2002. Competences the triumph of a fuzzy concept. Proceeding of Academy of Human Resources Development. *Annual Conference*. Honolulu. Vol. 1. p. 327-334.
267. Britell, J. K., 1980. Competence and Excellence: The Search for an Egalitarian Standard, the Demand for a Universal Guarantee. *Minimum Competency Achievement Testing*. Berkeley. p. 23-29.
268. Bronander, K., Lang, V., Nixon, L., 2015. How we developed and piloted an electronic key features examination for the internal medicine clerkship based on a US national curriculum. *Medical Teacher*. Vol. 37. Issue 9. p. 807-812. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/0142159X.2014.990876>. Title from the screen. [Accessed 26 March 2018]
269. Brunner, J. J., 2008. Globalization, education and the technological revolution. *Prospects*. Vol. XXXI. № 2. p. 133-138.
270. Canale, M., Swain, M., 1980. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *International Journal of Applied Linguistics*. Vol.1. p. 1-47.
271. Casey, A., Willis, A., 2011. Effective communication: Principle of Nursing Practise. *Nursing Standarts*. Vol. 25(32). p. 35-37.
272. Cazal, D., Dietrich, A., 2003. *Competences et saviors: quels concepts pour quelles Instrumentation*. *Ceres les Competences : des Instruments aux Processus*. Paris: Vuibert . p. 241-262.

273. *Competency-Based Teacher Education: Progress, Problems and Prospects*. Ed. By W. R. Houston, R. B. Howsam. Chicago: Science Research Association, 1972. Vol. X. p. 182.
274. Definition and Selection of Competencies, 2001. *Country Contribution Process Summary and Country Report-Uri Peter Treer*. University of Newchatel, Oktober 2001. Vol. 72, p. 255-260.
275. De Solla Price, D. J., 1967. Citation indexing. *The journal of histochemistry and cytochemistry: official journal of the Histochemistry Society*. Vol 15 (5). p. 299.
276. European Commission Directorate-General for Education and Culture. Implementation of «Education and training 2010». Work programme. Working group B: «Key Competences». Key competences for lifelong learning. [Electronic resource]. Mode of access: <http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basicframe.pdf>. [Accessed 26 March 2018]
277. *Fractal*. Wikipedia. [Electronic resource]. Mode of access: <https://es.wikipedia.org/wiki/Fractal> [Accessed 24 July 2018]
278. Hirsch, J. E., 2005. An index to quantify an individual's scientific research output. *PNAS*. Vol. 102 (46). p. 16569-16572.
279. Hymes, D. H., 1971. *On communicative competence*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, p.213.
280. Hymes, D. H., Pride, J. B., Holmes, J., 1972. *On Communicative Competence. Sociolinguistics: Selected Readings*. U. K.: Penguin, p. 269-293.
281. Hymes, D.H., 1972. On Communicative Competence. *Sociolinguistics: Selected Readings. Harmondsworth*, U. K.: Penguin. p. 269-293.
282. Jason, R. Frank, Shell, L., 2010. Competency-Based Medical Education Theory of Practice. *Medikal Teacher*. Vol. 32(8). p. 638-646.
283. Le Deist, F. D., Winterton, J., 2005. What is competence? *Human Resource Development International*. Vol. 8 (1). p. 27-46.
284. Leuning, C., 2005. Convival Communication: recontextualizing communicative competence. *International Journal of Applied Linguistics*. Vol. 15,

№.2, 119-143. [Electronic resource]. Mode of access: http://findarticles.com/p/articles/mi_m1AIY/is_1_17/ai_n25008683/?tag=content;coll. Title from the screen. [Accessed 26 March 2018]

285. *Longman Dictionary of Contemporary English*, 1995. Harlow: Longman Dictionary. p. 1668.

286. McKimm, J., Jollie, C., Cantillon, P., 2003. ABC of learning and teaching: Web based learning. *BMJ*. Vol. 81. p. 870-873.

287. Michael, W., 2004. *Survey of Text Mining. Clustering, Classification and Retrieval*. Springer-Verlag. p.244.

288. Models in Science. (2012). [Electronic resource]. Mode of access: <http://plato.stanford.edu/entries/models-science/> [Accessed 17 April 2018]

289. *Oxford Russian Dictionary*, 1997. Oxford University Press. p. 1340.

290. Price, D. J. De S., 1965. Networks of Scientific Papers. *Science*. Вып. 149 (3683) p. 510–515. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.garfield.library>. [Accessed 12 April 2018]

291. Price, D. de Solla., 1980. *Foreword. Essays of an information scientist*. Philadelphia, Vol. 3. p. 5-9.

292. Riesenber, L. A., Leisch, R. N., Cunningham, J., Janet, M., 2010. Nursing Handoffs: A Systematic Review of the Literature. *American Journal of Nursing*. Vol. 119 (4). p. 24-34.

293. Rivers, W. M., 1973. From Linguistic Competence to Communicative Competence. *Quarterly*. Vol. 7. p. 23-34.

294. Ruiz, J. G., Mintzer, M. J., Leipzig, R. M., 2006. The impact of E-learning in medical education. *Acad. Med*. Vol. 81. p. 207-212.

295. Savignon, S., 1985/ Evaluation of Communicative Competence: The ACTFL Provisional Proficiency Guidelines. *The Modern Language Journal*. Vol., 59. p. 129-134.

296. *Scientometrics*. Wikipedia.[Electronic resource]. Mode of access: <https://en.wikipedia.org/wiki/Scientometricsupenn.edu/papers/pricenetworks1965.pdf>. [Accessed 12 April 2018]

297. Scovel, S., 2010. Role of the nurse-to-nurse handover in patient care. *Nursing Standarts*. Vol. 24(20). p. 14-18.
298. Siemens, G., 2004. *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age*. [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm> – Title from the screen. [Accessed 12 Luly 2018]
299. Skinner, B. F, 1968. *The technology of teaching*. New-York: Appleton-Centure-Crofts.
300. Svyrydiuk, V., 2015. Prospective approaches to forming communicative competence of Master's degree students in Nursing. *Трансформація мовного образу сучасного фахівця*. Збірник матеріалів Міжнародної наук. прак. конф. для студентів немовних спеціальностей за заг. ред. Н. М. Андрійчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. с. 166-167.
301. *Text mining*. Wikipedia. [Electronic resource]. Mode of access: https://en.wikipedia.org/wiki/Text_mining [Accessed 12 April 2018]
302. *The Joint Commission. National patient safety goals. Handoff communications: standardized approach /NPSG*. 2008. [Electronic resource]. Mode of access: www.jointcommission.org/AccreditationPrograms/Hospitals/Standards/09_FAQs/NPSG/Communication/NPSG.02.05.01/hand_off_communications.htm. [Accessed 15 April 2018]
303. Tomson, D., Priestly, D., 2001. Definition and Selection of Competences: Theoretical and Conceptual Foundations: Strategy Paper on Key Competences: *An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program*. University of Neuchatel, October, 2001. p. 279.
304. Vojtech Zamarovsky, 1968. *Na pocatku bol Sumer*. Bratislava: Mlade leta. p. 205.
305. Volodymyr Svyrydiuk, 2017. Prospective approaches to forming of communicative competence of students of master's degree in nursing. In monograph: *The research challenges in nursing practice*. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. Rzeszow. p. 9-20.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації

1. Свиридюк, В., 2018. Використання теорії фракталів та індексу Херста при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *American Journal of Fundamental Applied & Experimental Research*. Vol 2(9). P.76-83.
2. Volodymyr Svyrydiuk, 2017. Prospective approaches to forming of communicative competence of students of master's degree in nursing. *In monograph The research challenges in nursing practice*. Rzeszow: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, p. 9-20.
3. Свиридюк, В. В., 2017. Теорія фракталів та її використання в педагогіці. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. вип. 12, Київ: с. 46-50.
4. Свиридюк, В. В., 2017. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних технологій». *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. вип. 5 (91), Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 96-104.
5. Свиридюк, В. В. 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. вип. 3 (85), Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 122-129.
6. Свиридюк Володимир, 2013. Терміносистема базових і спеціальних понять процесу формування комунікативної компетентності медичних сестер у вищих медичних закладах. *Гуманітарний вісник державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Педагогічні науки. вип. 28. т. II,

Переяслав-Хмельницький: Вид-во Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Г. Сковороди, с. 302-309.

7. Свиридюк, В. В., 2012. Інноваційні освітні технології формування комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних технологій. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. вип. 65, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 115-122.

8. Свиридюк, В. В., 2012. Формування комунікативної компетентності студентів магістратури за спеціальністю «Сестринська справа» засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій. *Нові технології навчання: наук. метод. зб.*, вип. 71. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, с. 196-218.

9. Свиридюк, В. В., 2012. Інноваційні технології і наукова комунікативна компетентність магістрів медсестринства. *Нові технології навчання: наук. метод. зб.*, вип. 73. Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки; с. 163-167.

Опубліковані праці, апробаційного характеру

10. Свиридюк, В. В., 2017. Ефективність моделі та спецкурсу формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами наукометричних технологій. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. наук. прак. конф. з міжнародною участю. Житомир, 19-20 жовтня 2017 р. Житомир: Полісся, с. 205-215.

11. Свиридюк, В. В., 2017. Ефективність моделі формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами наукометричних технологій. *Матеріали Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції* присвяченої Дню заснування навчального закладу.

Черкаська медична академія, 15 жовтня 2017 р., с. 139-146. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://medcollege.ck.ua>

12. Свиридюк, В. В., 2016. Лінгвістична та наукометрична складові наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю, 20-21 жовтня 2016 р. Житомир: Полісся, с. 151-164.

13. Svyrydiuk, V., 2015. Prospective approaches to forming communicative competence of Master's degree students in Nursing. *Трансформація мовного образу сучасного фахівця*. Зб матер. Міжнародної наук.-прак. конф. для студентів немовних спеціальностей за заг. ред. Н. М. Андрійчук. 15 квітня 2015 р. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 166-167.

14. Свиридюк, В. В., 2014. Формування комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. з міжнародною участю. 24 жовтня 2014 р. Житомир: Полісся, с. 155-165.

15. Свиридюк, В. В., 2013. Інформаційна комунікативна компетентність медичних сестер із завершеною вищою освітою (магістрів медсестринства). *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітаристики у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти*. Зб. наукових праць за ред Журби М. А. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, Частина III, с. 132-139.

16. Свиридюк, В. В., 2013. Комунікативна компетентність магістрів медсестринства в умовах євроінтеграції вищої медичної освіти України. *Магістратура в умовах євроінтеграційних процесів вищої школи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. Житомир, 18-19 квітня 2013 р. -Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, с. 46-52.

17. Volodymyr Svyrydiuk, 2012. Forming of communicative competence of Master's Degree in Nursing. *The Present and the Future of Nursing and Midwifery*.

5th International Symposium, Ceske Budejovice, 6th – 7th September 2012., p. 302-310.

18. Свиридюк, В. В., 2012. Формування комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Мовна комунікація: наука, культура, медицина*. Зб. матер. наук.-прак. конф. Тернопіль: Вид-во ТДМУ, с. 55-63.

19. Свиридюк, В. В., 2010. Інформаційне забезпечення навчання студентів вищих навчальних закладів професійно спрямованому монологу-міркуванню на іноземній мові. *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи*. Матер. Всеукраїнської наук. прак. конф. Житомир: Полісся, с. 61-62.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

20. Свиридюк, В. В., 2017. Ефективність спецкурсу формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. *Магістр медсестринства*. вип. 2 (19). Житомир: Полісся, с. 5-19.

21. Свиридюк, В. В., 2016. Наукометрична складова формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Матер. щоріч. Всеук. наук. практ. конф. з міжнар. участю. «Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я України» Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 23 березня 2016 р. За заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князевича, Н. О. Васюк. –К.: ДКС-Центр, с. 149-159.

22. Свиридюк, В. В., 2016. Наукові дослідження магістрів медсестринства. *Андрагогічний вісник*. вип. 7. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, с. 179-195.

23. Свиридюк, В. В., 2015. Лінгвістична складова наукової комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів за спеціальністю «Сестринська справа». *Магістр медсестринства*. вип. 2(14). Житомир: Полісся, с. 5-21.

24. Свиридчук, В. В., 2015. Особливості формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Матер. наук. прак. конф. «Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я». Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 22 квітня 2015 р. ДКС-Центр, с. 119-120.

Додаток Б

Таблиця 1.1

Матриця (вихідні дані) для конструювання визначень поняття

«компетентність»

Зміст поняття	Автор	Джерело
Якісне застосування компетенцій	Н.І. Алмазова	Алмазова, Н.І., 2003. Когнитивные аспекты формирования межкультурной компетентности при обучении иностранному языку в неязыковом вузе: автореф. дис. док. пед. наук. с. 5
Компетентність є головним когнітивним компонентом професіоналізму особистості й визначається як сфера професійного ведення питань, система знань, яка дозволяє виконувати професійну діяльність з високою продуктивністю	Б.Г. Ананьєв, А. І. Донцов, Н. В. Кузьміна, А. А. Деркач, А. Л. Нікіфоров	Ананьєв, Б.Г., 1968. <i>Человек как предмет познания</i> . Ленинград: ЛГУ. с. 34.
Здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання.	В.М. Андрєєва В.В. Григораш	Андрєєва, В.М., Григораш В.В., 2006. <i>Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром</i> . Харків: вид-во група «Основа», с.204.
Під компетентністю ми розуміємо гармонійне, інтегроване, системне поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії, що складають мінімальну готовність особистості до вирішення практичних завдань	О.Є. Антонова, З.П. Шарлович	Антонова, О.Є., Шарлович, З.П., 2016. Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини: сутність, структура, технологія формування: монографія. Житомир: Полісся. с. 37.
Компетентність - корисний інструмент, за допомогою якого знищується прірва між освітою та сучасними вимогами до робочого місця.	С.Р. Бабушко	Бабушко, С.Р., 2014. Компетентність чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). <i>Андрагогічний вісник</i> . Вип. 5. с. 151-157.
Competent – прикметник у фразі «компетентна людина». Означає здатність людини професійно	С.Р. Бабушко	Бабушко, С.Р., 2014. Компетентність чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зару-

виконувати свої трудові завдання згідно вимог.		біжних підходів). Андрагогічний вісник. Вип. 5. с. 153
Competence – компетентність, тобто стан бути компетентним. Термін в англійській мові не має множини і може бути використаний лише у значенні «компетентність певної особи».	С.Р.Бабушко	Бабушко, С.Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). Андрагогічний вісник. Вип. 5. с. 153
Competence/Competences професійно виконуване завдання, яке працівник здійснює на робочому місці. Може вживатися в однині і множині.	С.Р.Бабушко	Бабушко, С.Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). Андрагогічний вісник. Вип. 5. с. 153-154
Competence/Competencies – характеристика людини, її риса, яка проявляється в ефективному виконанні її виробничих обов'язків.	С.Р.Бабушко	Бабушко, С.Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). Андрагогічний вісник. Вип. 5. с.154
Competence/Competences – елемент компетентності, результати чи професійні стандарти, які описують, що необхідно робити.	С.Р.Бабушко	Бабушко, С.Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). Андрагогічний вісник. Вип. 5. с.154
Компетентність – система знань, умінь, навичок і досвіду професійного характеру.	Н.М.Бібік	Бібік, Н.М., 2004. Компетентісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. В.: <i>Компетентісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи</i> . За ред. О.В.Овчарук. К.: «К.І.С». с.47-53.
Компетентний – це той, який має достатні знання у якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний	В.Т.Бусел	Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с. 445.
Компетентність – властивість за значенням компетентний. Компетентний той, який має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний.	В.Т.Бусел	Бусел, В.Т., 2004. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ-Ірпінь: ВТ «Перун». с. 445.
Компетентність – одна з моральних якостей людини та працівника, яким необхідне не лише знання і професіоналізм, але й притаманна духовність.	Г.П.Васянович.	Васянович, Г. П., 2013. Методологічні контексти педагогічної науки на сучасному етапі її розвитку. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти</i> . вип. 3. с. 9-30.
Компетентність (на латині <i>competentia</i>) означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.	Вікіпедія	Компетентність. Вікіпедія. [online] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ (Дата звернення 28.03.2018).
Компетентність — проінформованість, обізнаність,	Вікіпедія	Компетентність. Вікіпедія. [online] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/

авторитетність, відповідність		//uk.wikipedia.org/wiki/ (Дата звернення 28.03.2018).
Компетентність - набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається зі знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці	Вікіпедія	Компетентність. Вікіпедія. [online] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ (Дата звернення 28.03.2018).
Компетентність - система знань, умінь, навичок, досвіду професійного характеру, відповідальності за результати своєї праці.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2011. <i>Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти</i> : дис. ... д. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 10-16
Специфічна здатність до продуктивної діяльності у конкретній предметній галузі, яка включає вузько спеціалізовані знання, вміння і навички, досвід їх використання у реальному житті, відповідальне ставлення до виконання виробничих функцій.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2012. Особливості побудови професіограми магістра освіти. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал</i> , № 5, с. 10.
Компетентність (competency) – здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання.	С.С. Вітвицька Експерти «DeSeCo»	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 195.
Компетентність побудована на комбінації (поєднанні) взаємовідповідних пізнавальних ставлень, практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань, умінь, усього того, що можна мобілізувати для активної дії.	С.С. Вітвицька Експерти «DeSeCo»	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 195.
Компетентність – ефективне використання здібностей, що дозволяє плідно здійснювати професійну діяльність згідно з вимогами робочого місця.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.

Компетентність – володіння знаннями , уміннями та здібностями необхідними для роботи за фахом при одночасній автономності та гнучкості в частині вирішення професійних проблем	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.
Компетентність – розвинена співпраця з професійним міжособистісним середовищем.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.
Компетентність – інтегроване поєднання знань, здібностей і установок, оптимальних для виконання трудової діяльності в сучасному виробничому середовищі.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.
Компетентність – здатність робити що-небудь досконало, ефективно в широкому форматі контекстів із високим ступенем саморегулювання, саморефлексії, самооцінки, швидко, гнучко та адекватно реагувати на динаміку обставин та середовища.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.
Гармонійна система рис особистості, набути у навчально-виховному процесі, що являє собою сплав мотивів, знань, умінь та здібностей якісно виконувати певний вид діяльності.	О.О. Гиря	Гиря, О.О., 2007. Компетентісно орієнтована освіта в процесі викладання хімії. Моделі компетентісного випускника 12-річної школи: сутність, пріоритети, пошуки відповідей на виклики ХХІ століття: матеріали Всеукраїнської науково-пошукової конференції. Донецьк, с.113.
Еталонна мета розвитку, досягнення якої забезпечує	М. В. Гончар	Гончар, М.В., 1999. <i>Андрагогические условия развития компе-</i>

успішність діяльності дорослої людини в умовах, що змінюються.		<i>тентности учителя в формировании индивидуальности школьников</i> : автореф. дис. кандид. пед. наук. Калининградский государственный университет, с. 4
Компетентність – здатність людини успішно взаємодіяти як з фізичним, так і з соціальним оточенням.	Е.Н.Гусинський, Ю.І.Турчанинова,	Гусинский, Э.Н., Турчанинова Ю.И., 1996. Этапы обретения компетентности. В.: <i>Развитие и оценка компетентности</i> . Под ред В.И.Белопольского, И.Н.Трофимовой. М.: Ин-т психологии РАН. с. 29-31.
Компетентність і компетенція – взаємодоповнюючі одиниці.	И.С.Данилова	Данилова, И.С., 2002. Развитие коммуникативной компетентности в процессе профессиональной педагогической подготовки учителя: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. ПИУМ. 22 с.
Компетентність – характеристика рівня професійної підготовки	И.С.Данилова	Данилова, И.С., 2002. Развитие коммуникативной компетентности в процессе профессиональной педагогической подготовки учителя: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. ПИУМ. 22 с.
Компетентність – поглиблене знання, стан адекватного виконання завдання, здатність до актуального виконання діяльності.	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обгрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетентність – певний психічний стан, що дозволяє діяти самостійно і відповідально.	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обгрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетентність - здатність і вміння виконувати певні трудові функції,	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обгрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетентність - наявність спеціальної освіти, широкої	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обгрунтування інформаційно-правової

загальної та спеціальної ерудиції.		компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетентність - професійна готовність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків «зі знанням справи».	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обґрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетентність - професійна здатність суб'єкта праці до виконання завдань і обов'язків «зі знанням справи».	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обґрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетентність – реальна демонстрація знань і відповідних умінь у конкретній діяльності.	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обґрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Особистісна якість, що вже склалася, відноситься до особистості, реальна, існує «тут і зараз».	А.Н. Дахин	Дахин, А.Н., 2004. Компетенция и компетентность: сколько их у российского школьника? <i>Народное образование</i> . № 4, с. 135
Засіб пристосування до професійного середовища, в якому працює людина	Д. Дьюї, У. Уоллер, М. Мид, К. Юнг.	Дьюи, Дж., 1922. Школы будущего. Берлин: Госуд. Изд-во. РСФСР, 1922. – 178 с.
Компетентності – загальні, базові, ключові уміння, фундаментальні шляхи навчання, опорні знання.	Експерти Ради Європи	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196.
Компетентність – спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу.	Експерти Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 197.
Компетентність – набір знань, навичок, ставлень і відношень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати	Експерти IBSTPI –International Board of Standarts for	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир:

діяльність або виконувати певні функції.	Training, Performance and Instruction	Вид-во Рута. с. 197.
Компетентність – це якість реалізації на практиці результату формування у суб'єктів навчання компетенцій, визначених нормативними джерелами для певної галузі діяльності.	О.С.Заблоцька	Заблоцька, О.С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентісної парадигми вищої освіти. Вісник Житомирського університету ім. Івана Франка. Вип. 39. с. 52-56.
Компетентність – це якість реалізації кваліфікації.	О.С.Заблоцька	Заблоцька, О.С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентісної парадигми вищої освіти. Вісник Житомирського університету ім. Івана Франка. Вип. 39. с. 52-56.
Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.	Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р., № 1556 VII	Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. №2145-VIII, ВВР, 2017. №38-39. с. 380. [on line]. URL: : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 [Дата звернення 25.09.2017].
Компетентність – поглиблене знання, стан адекватного виконання завдання, здатність до актуального виконання діяльності	І.Д.Зверєва	Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. За ред. І.Д.Зверєвої. Київ-Сімферополь: Універсум. 2013. с. 57. 536 с.
Компетентність – екзистенційна властивість людини, ініційованої процесом освіти.	І.А.Зязюн	Зязюн, І.А., 2008. <i>Філософія педагогічної дії: монографія</i> . Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.
Компетентність – високий рівень умілості.	І.А.Зязюн	Зязюн, І.А., 2008. <i>Філософія педагогічної дії: монографія</i> . Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.
Компетентність – спосіб особистої самореалізації, звичка, спосіб життєдіяльності, захоплення.	І.А.Зязюн	Зязюн, І.А., 2008. <i>Філософія педагогічної дії: монографія</i> . Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.
Компетентність – форма виявлення здібностей.	І.А.Зязюн	Зязюн, І.А., 2008. <i>Філософія педагогічної дії: монографія</i> . Київ-Черкаси: Вид ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. с. 11.
Сформовані якості особистості фахівця та його діяльність.	В.О. Коваль	Коваль, В.О., 2014. Терміни «компетенція» і «компетентність» у контексті професійної підготовки майбутніх учителів-словес-

		ників. <i>Вісник ЖДУ імені Івана Франка</i> , № 74, с. 9-14
Здатність до здійснення практичної діяльності, що потребує наявності понятійної системи і, отже, розуміння, відповідного типу мислення, які дозволяють оперативно вирішувати завдання та проблеми, що виникають.	Є.А. Костіна	Костіна, Є.А. 2015. <i>Профессиональная компетентность учителя иностранного языка: учебное пособие</i> . Москва. – Берлин: Директ-медиа, с. 5.
Здатність педагога перетворювати діяльність у засіб формування особистості	Н.В.Кузьміна	Кузьміна, Н.В., 1990. Профессионализм личности: преподаватели и мастера производственного обучения. <i>Высшая школа</i> . с. 87-89
Динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.	З.Н. Курлянд, Т.Ю. Осипова Р.С. Гурін.	Курлянд, З.Н., Осипова, Т.Ю., Гурін, Р.С. та ін. 2012. <i>Теория и методика профессиональной освіти: навч. посіб.</i> Київ: Знання, с. 48
Інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника ВНЗ для виконання діяльності в певних галузях (компетенціях)	С.В. Лісова	Лісова, С.В., 2011. Компетентнісний підхід у вищій освіті: зарубіжний досвід. <i>Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія</i> . За ред. . В: О.А. Дубасенюк, Житомир: Вид-во: ЖДУ ім. І. Франка, с. 40.
Компетентність – це професіоналізм, хоча поняття професіоналізму вужче за поняття компетентності, бо людина може бути професіоналом у своїй галузі, але не бути компетентною у вирішенні всіх, без винятку, професійних проблем.	А.К.Маркова	Маркова, А.К., 1995. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя. <i>Педагогика</i> . Вып. 6. с. 55-63.
Компетентність – складна інтегрована система компетенцій, реалізація яких під час навчальної та професійної діяльності забезпечує розвиток особистості в професійному та загально-суспільному аспектах.	О.Ф.Мельник.	Мельник, О.Ф., 2017. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 34.
Знання, вміння, навички, засоби та прийоми їх реалізації в діяльності, спілкуванні, розвитку (саморозвитку) особистості	Л. М. Мітіна	Митина, Л.М., Личностное и профессиональное развитие человека в новых социально-экономических условиях. <i>Вопросы</i>

		<i>психологию</i> . Вып. 4. с. 28-38.
Компетентність – альтернативне поняття до категорії «професіоналізм», яке на сьогодні все частіше замінюється терміном «базисні кваліфікації». Це такі якості особистості як самостійність, гнучкість розуму, уміння спілкуватися і співпрацювати в колективі.	В.Н.Новіков.	Новиков, В.Н., 2012. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор. Психологическая наука и образование: электронный журнал. Вып. 1. с. 1-8. [on line] URL: www.psyedu.ru
Здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях.	О.В. Овчарук	Овчарук, О.В., 2004. Развитие компетентного подхода: стратегические ориентиры международной спільноти. В: О.В. Овчарук, ред. <i>Компетентный подход в современной образовании: мировой опыт и украинские перспективы</i> . Київ: «К.І.С.», с. 8
Компетентність – поняття, що логічно походить від ставлень до цінностей, та від умінь до знань.	О.В. Овчарук	<i>Компетентный подход в современной образовании: мировой опыт и украинские перспективы</i> . за ред. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004.с. 8
Спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності.	О.В. Овчарук	<i>Компетентный подход в современной образовании: мировой опыт и украинские перспективы</i> . за ред. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004.с. 8
Компетентність - інтегрована характеристика якості особистості, результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції.	О.В. Овчарук	Овчарук, О.В. 2004. <i>Компетентный подход в современной образовании: мировой опыт и украинские перспективы</i> . Київ : «К.І.С.», с 8
Компетентність побудована на комбінації взаємовідповідних пізнавальних відношень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань та вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії.	О.В. Овчарук	Овчарук, О.В. 2004. <i>Компетентный подход в современной образовании: мировой опыт и украинские перспективы</i> . Київ : «К.І.С.», с 8
Загальні або ключові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння, ключові уявлення, опори або опорні	О.В. Овчарук	Овчарук, О.В. ред., 2004. <i>Компетентный подход в современной образовании: мировой опыт и украинские перспективы</i> . Київ : «К.І.С.», с 8.

знання.		
Компетентність – спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати і розв’язувати, незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для певної сфери діяльності.	О.І. Пометун	Пометун, О.І., 2004. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. В: О.В. Овчарук, ред. <i>Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи</i> . Київ : «К.І.С.», с. 18
Компетентність – специфічна здібність, яка необхідна для ефективного виконання певної дії у конкретній предметній галузі.	Д.Равен	Равен, Д., 2002. <i>Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация</i> . М.: Когнито-центр. с. 21
Компетентність – поінформованість, обізнанність, авторитетність.	Редакційна колегія академічного словника української мови	Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: http://sum.in.ua с. 250
Компетентність – властивість за значенням «компетентний».	Редакційна колегія академічного словника української мови	Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: http://sum.in.ua с. 250
Компетентність – обізнанність, авторитетність, кваліфікованість.	І.В.Родигіна.	Родигіна, І.В., 2005. <i>Компетентісно-орієнтований підхід до навчання</i> . Х.: Вид. група «Основа». с. 86.
Інтегральна якість особистості, яка проявляється в її загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях та досвіді, які набуті в процесі навчання і соціалізації та орієнтовані на самостійну й успішну участь у діяльності.	Г.К. Селевко	Селевко, Г.К., Компетенции и их классификация. <i>Народное образование</i> , № 4, с.139.
Характеристика особистості, здатність та готовність практично досліджувати у своїй роботі різні види необхідних умінь як особливості якості вчителя	С. О. Сисоєва, А.М.Алексюк, П.М.Воловик, О.І.Кульчицька	Сисоєва, С.О., Алексюк, А.М., Волвик, П.М., Кульчицька, О.І., 2001. Педагогічні технології у неперервній освіті: монографія. Київ: ВПОЛ. с.34.
Поєднання теоретичної та практичної готовності до здійснення діяльності	В. А. Сластєнін, І.Ф. Ісаєв, А. І. Міщенко	Сластєнин, В.А., 1984. Програмно-целевой подход к формированию социально-активной личности учителя. <i>Теория и практика высшего педагогического образования: сборник научных трудов</i> . М. МТПИим. В.И Ленина, 171 с.
Компетентність – система знань, умінь, навичок і досвіду	І.Г.Тараненко	Тараненко, І.Г., 2000. Розвиток життєвої компетентності та

професійного характеру.		соціальної інтеграції: досвід європейських країн. В.: <i>Кроки до компетентності та інтеграції у суспільство</i> . За ред І.Єрмакова.. К.: Контекст. с. 17.
Компетентність – виховання компетентної людини, що уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи знання, й бере на себе відповідальність за певну діяльність.	І.Г.Тараненко	Тараненко, І.Г., 2000. Розвиток життєвої компетенції та соціальної інтеграції: досвід європейських країн. В.: <i>Кроки до компетентності та інтеграції у суспільство</i> . За ред І.Єрмакова.. К.: Контекст. с. 17.
Компетентність – поняття процесуальне, воно проявляється і формується у процесі діяльності, включає не тільки когнітивну і операційно-технологічну складові, але й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову, тобто включає результати соціально-педагогічної діяльності, систему ціннісних орієнтацій тощо.	Л.О.Філатова	Філатова, Л.О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. <i>Дополнительное образование</i> . Вып. 7. с. 9-11.
Компетентність – це здатність змінювати в собі те, що повинно змінюватися як відповідь на виклик певної ситуації, пов'язаної з соціальними ризиками, зі збереженням цілісного світогляду, картини світу, системи особистісних та суспільних цінностей.	Л.О.Філатова	Філатова, Л.О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. <i>Дополнительное образование</i> . Вып. 7. с. 9-11.
Компетентність об'єднує в собі інтелектуальну та навичкову складові соціально-педагогічної діяльності.	Л.О.Філатова	Філатова, Л.О., 2005. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. <i>Дополнительное образование</i> . Вып. 7. с. 9-11.
Компетентність – особливий тип організації предметно-специфічних знань, що дозволяють приймати ефективні рішення у відповідній галузі діяльності.	М.Холодна	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 195.
Компетентність – це знання, які повинні задовольняти такі вимоги: різноманітність (множина різних знань про різне), структурованість, гнучкість, оперативність, доступність та категоріальність.	М.Холодна	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196..
Компетентність – здатність до	М.Холодна	<i>Теорія і практика професійної</i>

застосування знань у нових ситуаціях.		<i>майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196..</i>
Компетентність - володіння не тільки декларативними, але й процедурними та конструктивними знаннями.	М.Холодна	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196..</i>
Компетентність – це рефлексія, тобто знання проширину та глибину своїх знань.	М.Холодна	<i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія. За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 196..</i>
Компетентність - володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності.	А.В. Хуторской	Хуторской, А.В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной деятельности.. <i>Народное образование</i> , № 2, с. 12-21
Компетентність – це реально сформовані особистісні якості та мінімальний досвід діяльності. парадигмы образования	А.В. Хуторской	Хуторской, А.В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной деятельности.. <i>Народное образование</i> , № 2, с. 12-21
Компетентність – відчужена, заздалегідь задана соціальна вимога (норма), необхідна для ефективної, продуктивної діяльності людини у певному середовищі.	А.В. Хуторской	Хуторской, А.В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной деятельности.. <i>Народное образование</i> , № 2, с. 12-21.
Компетентність – набута якість особистості і мінімальний досвід діяльності у заданій сфері.	А.В. Хуторской	Хуторской, А.В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной деятельности.. <i>Народное образование</i> , № 2, с. 12-21.
Компетентність - це результативно-діяльнісна характеристика освіти.Здатність (уміння) діяти на основі здобутих знань, компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань.	С.Є. Шишов, В.А. Кальней	Шишов, С.Е., Кальмей, В.А., 2002. Понятие компетенции в контексте качества образования. <i>Дайджест педагогических идей и технологий. Школа-парк</i> , № 3, с. 20-21.
Компетентність є корисним інструментом, за допомогою якого знищується прірва між освітою та сучасними вимогами до робочого місця.	Boon J. van der Klink	Boon J. van der Klink, 2002. Competences the triumph of a fuzzy concept. <i>Proceeding of Academy of Human Resurses Development. Annual Conference. Honolulu. Vol. 1. p. 327-334.</i>
Competence (компетентність) – триптих: знання, функціональні компетенції, поведінкові	Cazal D., Dietrich A.	Cazal, D., Dietrich, A., 2003. Competenceset saviors: quells concepts pour quelles Instrumen-

характеристики..		tation. <i>Ceres les Competences : des Instruments aux Processus</i> . Paris : Vuibert . p. 241-262.
Competence – компетентність. Характеристики людини, яка впливає на гарне виконання робочих завдань, включаючи високу мотивацію. Термін використовується на противагу інтелектуальності людини, яка виступає слабким провісником того, яким буде працівник.	Le Deist F. D., Winterton J. С.Р.Бабушко	Le Deist, F. D., Winterton, J., 2005. What is competence? Human Resource Development International. Vol. 8 (1). p. 27-46. Бабушко, С.Р., 2014. Компетенція чи компетентність? (Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних підходів). <i>Андрагогічний вісник</i> . Вип. 5. с.154
Професійне покликання, професійний обов'язок; соціальний статус	G. Spenser, E. Durkgeim, M. Weber	European Commission Directorate-General for Education and Culture. Implementation of «Education and training 2010». Work programme. Working group B: «Key Competences». Key competences for lifelong learning. [on line]: European reference framework. November 2004. URL: http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basicframe.pdf .
Система знань, моральних норм та професійного кодексу	D. L. Tomson, D. Priestly	Definition and Selection of Competences : Theoretical and Conceptual Foundations: Strategy Paper on Key Competences, 2001. <i>An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program</i> . University of Neuchatel, October. p. 29

Таблиця 1.2

**Матриця (вихідні дані) для конструювання визначень поняття
«компетенція»**

Зміст поняття	Автор	Джерело
Сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії по відношенню до них.	В.М. Андрєєва В.В. Григораш.	Андрєєва, В.М., Григораш В.В., 2006. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром. Харків: вид-во група «Основа», с.204.
Важливий персональний ресурс	Б. Бергман	Bergman, B. 2002. Berufliche Kompetenzentwicklung. Berlin. August. 4. 99
Соціально закріплений освітній результат; реальні вимоги до	Н.М. Бібік	Бібік, Н.М., 2004. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз

засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, досвіду ставлень з певної галузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі.		застосування. В: О.В. Овчарук, ред. <i>Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи</i> . Київ: «К.І.С.», с. 49.
Здатність розв'язувати проблеми, що забезпечується не лише володінням готовою інформацією, а й інтенсивною участю розуму, досвіду, творчих здібностей учня.	С.П. Бондар	Бондар, С.П., 2003. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів. <i>Біологія і хімія в школі</i> , № 2, с. 8.
Добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи.	В.Т.Бусел	Бусел, В.Т., 2009. <i>Великий тлумачний словник сучасної української мови</i> . Київ.: Ірпінь: ВТФ «Перун», с. 445.
Компетенція (лат. competentia від дієслова competo) – взаємно прагнути, відповідати (у значенні перебувати у відповідності одне до одного), підходити (у значенні підходити за змістом, бути тим, що потрібно).	Вікіпедія	Компетентність. Вікіпедія. [on line] URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ (Дата звернення 28.03.2018).
Володіння системними науковими знаннями, вміннями, навичками у межах виконання заданих професійних обов'язків і повноважень.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2012. Особливості побудови професіограми магістра освіти. <i>Педагогіка і психологія професійної освіти: науково-методичний журнал</i> , № 5, с. 10
Компетенція – коло питань, в яких особа повинна бути обізнана.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 200.
Компетенція як досвід, знання з певної предметної галузі.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 200.
Компетенція як інформаційний ресурс у певній галузі.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в

		контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 200.
Компетенція – соціально задана вимога підготувати особу для певної сфери діяльності.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 200.
Компетенція – похідна від поняття «компетентність» і означає сферу застосування знань, умінь і навичок людини.	С.С. Вітвицька	Вітвицька, С.С., 2016. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. В.: <i>Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціложиттєвого навчання: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Рута. с. 200.
Сукупність певних якостей особистості, які формуються протягом набуття знань та навичок, професійності та досвіду, це готовність до виконання обов’язків.	Т. Ворошило Ю. Алексеєнко	Ворошило, Т., Алексеєнко, Ю., 2015. Розвиток інформаційних компетентностей викладачів ВНЗ. <i>Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти: зб. наук. праць</i> . за ред. В: Вітвицька, С.С., МIRONчук, Н.М. Житомир: ФОП Левковець, с 53.
Здатність і готовність застосовувати знання і уміння при розв’язанні професійних завдань в різноманітних областях – як у конкретній області знань, так і в областях, слабо прив’язаних до конкретних об’єктів, тобто це здатність і готовність проявляти гнучкість у мінливих умовах ринку праці.	І.Г. Галяміна	Галяміна, І.Г., 2004. Проектирование государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования нового поколения с использованием компетентностного подхода. Москва: изд. центр проблем качества подготовки специалистов. [Online]. Доступно: http://www.rc.edu.ru/rc/bologna/works [Дата звернення 28 вересня 2017].
Певна норма, досягнення якої може свідчити про можливість правильного вирішення якого-небудь завдання.	М.С. Головань	Головань, М.С., 2008. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. <i>Вища освіта України</i> , № 3. с. 26

Професійно-статусна можливість щодо здійснення людиною державних, соціальних і особистісних повноважень в професійній діяльності.	В.Г. Горб	Горб, В.Г., 2004. Основная образовательная программа вуза: проблемы и решения. <i>Стандарты и мониторинг в образовании</i> . № 2, с. 22-31.
Компетенція і компетентність – взаємодоповнюючі одиниці.	И.С.Данилова	Данилова, И.С., 2002. Развитие коммуникативной компетентности в процессе профессиональной педагогической подготовки учителя: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01. ПИУМ. 22 с.
Компетенція – знання, уміння, взіреть у певних галузях науки, культури і виробництва.	Л.О.Данильчук	Данильчук, О.Л., 2017. Обґрунтування інформаційно-правової компетентності на засадах креативності. В.: <i>Професійна підготовка фахівців: креативний підхід: монографія</i> . За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во Євенок О.О. с.369.
Компетенції є одиницями та результатом освітньої діяльності при компетентісному підході.	О.С.Заблоцька	Заблоцька, О.С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентісної парадигми вищої освіти. Вісник Житомирського університету ім. Івана Франка. Вип. 39. с. 52-56.
Компетенція – це інтегрована особистісно-діяльнісна категорія, яка формується під час навчання в результаті поєднання початкового особистого досвіду, знань, умінь, навичок, способів діяльності, особистісних цінностей та здатності їх застосування в процесі продуктивної діяльності стосовно кола предметів та процесів певної галузі людської діяльності.	О.С.Заблоцька	Заблоцька, О.С., 2008. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентісної парадигми вищої освіти. Вісник Житомирського університету ім. Івана Франка. Вип. 39. с. 52-56.
Використовується для позначення інтегрованих характеристик якості підготовки випускника, категорії результату освіти	І.А. Зимняя	Зимняя, И.А., 2003. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. <i>Высшее образование сегодня</i> , № 5.
Компетенція і компетентність – взаємодоповнюючі одиниці.	Н.А.Ігнатенко	Игнатенко, Н.А., 2000. <i>Факторы формирования иноязычной социокультурной компетенции будущего учителя</i> . дис. ... канд. пед. наук. 13.00.02. Воронеж. с. 72
Компетенція – база для формування і розвитку компетентності.	Н.В.Кузьміна	Кузьміна, Н.В., 1990. Профессионализм личности: преподаватели и мастера производственного обучения. <i>Высшая школа</i> . с. 87-89

Компетенція – основа для подальшого формування і розвитку компетентності.	О.Е.Ломакина	Ломакина, О.Е., 1998. <i>Формирование профессиональной компетентности будущего учителя</i> : дис.... канд. пед. наук. 13.00.08. Волгоград. с. 31.
Компетенції – система стандартизованих вимог.	О.Ф.Мельник.	Мельник, О.Ф., 2017. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 34.
Компетенція - прогнозований результат навчальної діяльності у вигляді комплексу знань, умінь, навичок, який є базовою основою компетентності.	О.Ф.Мельник.	Мельник, О.Ф., 2017. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів виробництва харчової продукції в процесі вивчення природничих дисциплін: дис. ... к. пед. наук. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. с. 34.
Об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія.	О.В. Овчарук	Овчарук, О.В., 2004. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К.: «К.І.С.», с 93.
Компетенція - коло питань, в яких хто-небудь добре обізнаний; коло чийхось повноважень, прав.	С.І. Ожегов	Ожегов, С.И. 1998. <i>Словарь русского языка..</i> Под ред. Шведовой, 2-е изд. Москва: Русский язык. с. 289.
Компетентенція – добра обізнанність із чим-небудь, що дає змогу особі фахово розв'язати певну проблему.	Редакційна колегія академічного словника	Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: http://sum.in.ua с.250.
Компетенція – коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи.	Редакційна колегія академічного словника	Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980). 2011. [on line] Електронна версія «Словника української мови» в 11 томах. URL: http://sum.in.ua с. 250
Компетенція - коло повноважень.	І.В.Родигіна.	Родигіна, І.В., 2005. <i>Компетентісно-орієнтований підхід до навчання</i> . Х.: Вид. група «Основа». с. 86.
Освітній результат, який виявляється в реальному володінні випусником методами та засобами діяльності, форма поєднання знань, вмінь і навичок, яка дозволяє ставити і досягати мети в перетворенні довкілля.	Г.К. Селевко	Селевко, Г.К., Компетенции и их классификация. <i>Народное образование</i> , № 4, с.142
Компетенції формуються в	Л.О.Філатова	Филатова, Л.О., 2005. Компе-

процесі навчання , а також під впливом оточуючого середовища, тобто в межах формальної і неформальної соціально-педагогічної діяльності.		тентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования. <i>Дополнительное образование</i> . Вып. 7. с. 9-11.
Сукупність взаємопов'язаних смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок та досвіду діяльності учня, необхідних, щоб здійснювати індивідуально і соціально значущу продуктивну діяльність стосовно реальної дійсності.	А.В. Хуторской	Хуторской, А.В., 2003. Ключевые компетенции. Технология конструирования. <i>Народное образование</i> , № 5, с.57..
Результат освіти, який виражається в готовності суб'єкта організовувати внутрішні та зовнішні ресурси для досягнення поставленої мети.	А.В.Хуторской	<i>Ключевые компетентности как результат образования</i> . [on line]. Доступно: http://www.mega.educat.samara.ru/download/docs/3/148.ppt . [Дата звернення 10 жовтня 2017].
Готовність учня використовувати засвоєні знання, уміння та навички, а також способи його діяльності в житті для вирішення практичних і теоретичних завдань.	А.В. Хуторской	Хуторской, А.В., 2003. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. <i>Народное образование</i> , № 2, с. 60.
Загальна здатність, яка ґрунтується на знаннях, досвіді, цінностях і нахилах, які набуті під час навчання.	С.Є. Шишов, В.А. Кальней	Шишов, С.Е., 2002. Понятие компетенции в контексте качества образования. Дайджест педагогических идей и технологий. <i>Школа-парк</i> , № 3, с. 20-21.
Система базових характеристик, які визначають професійний успіх і можуть бути описані в термінах поведінки.	В.В., Ягупов, В.І. Свистун	Ягупов, В.В. та Свистун, В.І., 2007. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. <i>Наукові записки. Том 71. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота</i> , с. 4.
Компетенція – володіння знаннями, які дозволять судити про що небудь.	Oxford Russian Dictionary	<i>Oxford Russian Dictionary</i> . Oxford University Press. 1977. p. 725
Компетенція – коло питань, у яких будь-хто добре обізнаний.	Longman Dictionary	<i>Longman Dictionary of Contemporary English</i> . Harlow: Longman Dictionary. 1995.p. 270

Характеристика конкурентоздатної особистості на прикладі афоризмів і цитат Вільяма Г'єнрі Гейтса III

Успішність конкурентоздатної особистості проявляється, насамперед через високопрофесійну діяльність, в основі якої лежить не стільки діяльнісний аспект, як комунікативний.

Інтегральною характеристикою конкурентоздатної особистості є інтелектуальна спритність, яка являє собою гармонійне поєднання трьох взаємопов'язаних особистісних якостей: емоційної, поведінкової та когнітивної гнучкостей.²⁸

Завдяки гармонійному поєднанню якостей конкурентоздатної особистості Білл Гейтс заробив свій перший мільярд у 33 роки. Нещодавно він в одній з американських шкіл озвучив 11 правил, яких не вчать у школі. Суть його промови зводилася до того, що виховане у дусі політкоректності покоління американців відірване від реальності, тому його представникам буде складно вижити у сучасному жорстокому світі.

Правило 1. Життя несправедливе – звикайте.¹⁵

Правило 2. Нікого не цікавить ваша самооцінка. Від вас чекають лише досягнень.¹⁵

Правило 3: Ви не будете заробляти 60 тисяч баксів на рік відразу після закінчення школи. Ви ніколи не станете віце-президентом з особистим водієм, поки не заробите на те і друге.¹⁵

Правило 4. Якщо вам здається, що вчителі занадто вимогливі і строгі – це лише квіточки. Почекайте, хай у вас з'явиться бос.¹⁵

Правило 5. Смажити гамбургери – нижче вашої гідності? Ваші дідусі і

²⁸Василенко Инесса, 2017. *Персональная гибкость руководителя*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://4izmerenie.com/masterskaya/flexibility> (Дата звернення 12.04.2018).

¹⁵Білл Гейтс: цитати, висказування на англійском с переводом.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aforisma.ru/bill-gejts-citatu/> [Дата звернення 12.07.2018]

бабусі так не вважали. Для них смажити гамбургери було можливістю зачепитися за життя у цьому світі.¹⁵

Правило 6. Якщо у вас щось не склалося, це не провина ваших батьків, тому не хникайте, на помилках вчаться.¹⁵

Правило 7. Батьки не завжди були такими занудами, як вам здається. Можливо саме постійна турбота про вас їх такими зробила? Вони вас годують, одягають, постійно слухають, які ви особливі і талановиті. Тому замість того, щоб критикувати покоління батьків, погляньте спершу на себе.¹⁵

Правило 8. Можливо у вашій школі некоректно називати невдах невдахами. Можливо, у вашій школі їх взагалі не залишилось, але тільки не в житті. У деяких школах уже неможливо залишитися на другий рік, тому що відстаючим учням надають стільки спроб здати іспити, скільки необхідно для переходу до наступного класу. У житті все зовсім по-іншому.¹⁵

Правило 9. Життя не ділиться на семестри. У вас не буде літніх канікул, і ваш роботодавець не буде допомагати вам віднайти себе. Вам прийдеться робити це самому за рахунок вашого вільного часу.¹⁵

Правило 10. По телевізору не показують справжнього життя. В реальному житті не вийде весь день сидіти у кав'ярні і точити теревені з друзями.¹⁵

Правило 11. І поласкавіше з «ботанами». Один з них може стати вашим босом.¹⁵

Оскільки Вільям Г'єнрі Гейтс III є зразком успішної особистості у країні, яка є взірцем для бідних країн, яких сором'язливо (із того ж почуття політкоректності, яке розкритикував Білл Гейтс) називають країнами, що розвиваються, доцільно навести ще низку його цитат.

«Я не нахабний. Усе зовсім навпаки. Я – розчарований. Я – сором'язливий. Я – ввічливий».¹⁵

«Витрачати гроші розумно настільки ж складно, як і заробляти їх».¹⁵

«Я зачісуюся кожного разу перед тим, як надіслати e-mail, оскільки

¹⁵Білл Гейтс: цитати, высказывания на английском с переводом.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aforisma.ru/bill-gejts-citaty/> [Дата звернення 12.07.2018]

сподіваюся виглядати привабливо».¹⁵

«Бізнес — відмінна гра, постійне змагання за мінімумом правил. А рахунок у цій грі ведеться на гроші».¹⁵

«Успіх – поганий учитель. Він схиляє розумних людей думати, що вони не можуть програти».¹⁵

«Успіх нічому не навчає, він тільки спокушає розумних людей думати, що вони не можуть програти. (англ. Success is a lousy teacher. It seduces smart people into thinking they can't lose)».¹⁵

Для виконання важкого завдання я вибираю ледачого працівника. Тому що ледачий завжди знайде простий необтяжливий спосіб її виконання.¹⁵

Якщо у вас не люблять ботанів, ваше суспільство в біді.¹⁵

«Життя стає набагато веселішим, якщо підходити до всіх його викликів творчо».¹⁵

«Якщо міркувати в термінах раціонального використання часу, релігія не дуже ефективна. Є купа речей, які я можу зробити в неділю зранку».¹⁵

«Краще, якщо дитина прив'язана до комп'ютера, ніж до телевізора».¹⁵

«Якщо в листі є слово «збільшення» — напевно спам».¹⁵

«Не люблю конференції у різних екзотичних місцях. Таке відчуття, що чим привабливіше місце, тим менше роботи виконується».¹⁵

«Іноді я заздрю тим, хто програмує. Після того як я перестав писати програми для Microsoft, я часто напівжартома говорив на зборах: «Може, заїду на вихідних, напишу цю програму сам». Тепер я так вже не кажу, але постійно про це думаю».¹⁵

«Якби я знав, де знаходиться фініш, думаєте, я вже не досяг би його багато років тому!?»¹⁵

«Я ніколи не був повністю задоволений жодним продуктом Microsoft».¹⁵
«Справжній менеджер спочатку вияснює, що погано, а вже опісля, - що добре».¹⁵

¹⁵Билл Гейтс: цитати, висказування на англійском с переводом.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aforisma.ru/bill-gejts-citaty/> [Дата звернення 12.07.2018]

«Електронна пошта робить ієрархічну структуру компанії більш плоскою».¹⁵

«Найбільші невдахи серед ваших клієнтів – головний об'єкт вивчення».¹⁵

«За десять найближчих років бізнес зміниться сильніше, ніж за минулі п'ятдесят».¹⁵

«Вся реклама невідворотно буде перетворена з масової на особистісну».¹⁵

«Кидати навчання і створювати власну справу можна в будь-який час, а в Гарвард повернутися ніколи не пізно. Свого часу я не склав іспитів з деяких предметів, а мій друг склав всі. Зараз він працює інженером Microsoft, а я є власником Microsoft».¹⁵

«Бізнес – захоплююча гра, в якій максимум азарту поєднується з мінімумом правил».¹⁵

«Студент і школяр є «працівниками інтелектуальної сфери у рафінованій формі».¹⁵

«Уряди отримують небачені можливості задіяння виборців для управління суспільством».¹⁵

«Цифра на папері – мертва, а цифра в електронній формі здатна народжувати думки і дії».¹⁵

«В майбутньому залишаться два різновиди компаній: ті, що в Інтернеті і ті, що покінчили з бізнесом».¹⁵

«Будь-хто, не питаючи дозволу в Microsoft, може розробити додаток, виконаний на платформі Windows».¹⁵

«Повсюди у світі – в старих гаражах і в наукових інститутах, визрівають нові зерна конкуренції».¹⁵

«Механізм позитивного зворотнього зв'язку допомагає всім, відтак не можна спочивати на лаврах – конкуренти не дрімають».¹⁵

«Лише великі досягнення здатні переконати людей, що удосконалені версії стільки вартують».¹⁵

¹⁵Билл Гейтс: цитати, висказування на англійском с переводом.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aforisma.ru/bill-gejts-citaty/> [Дата звернення 12.07.2018]

«Ми переоцінюємо зміни, котрі відбудуться впродовж найближчих двох років, і недооцінюємо, того що відбудеться через десять років».¹⁵

«Щоб заманити і утримати на роботі розумних людей, необхідно надати їм можливість спілкуватися з іншими розумними людьми».¹⁵

«Найважливіша якість успішного менеджера – рішучість з відкритим забралом зустрічати будь-які погані новини, самому шукати зустрічі з ними, а не ховати голову в пісок».¹⁵

«Найбільш надійний засіб виділитися серед конкурентів і відірватися від переслідувачів – гарно налагодити роботу з інформацією».¹⁵

«І гарні, і погані сторони науково-технічного прогресу необхідно обговорювати як можна ширше, щоб його напрям визначало все суспільство, а не лише фахівці».¹⁵

«Велике багатство йде рука в руку з великою відповідальністю, обов'язком поділитися із суспільством і необхідністю забезпечити розподіл цих фінансів серед тих, хто їх потребує».¹⁵

«Я проводжу Тижні Усамітнених Роздумів двічі на рік – відкладаю на потім всі інші справи і посилено обмірковую найбільш складні технічні і комерційні проблеми компанії».¹⁵

«Відвідування сайтів конкурентів перетворилося у ранковий ритуал. Я його і зараз виконую. Один з персональних комп'ютерів в моєму кабінеті використовується виключно з цією метою – він налаштований на циклічне відвідування низки сайтів, що належать нашим конкурентам».¹⁵

«Я боюсь потерпіти поразку. Це - точно. Кожного дня, коли я приходжу до офісу, я запитую сам у себе: «Ми все ще працюємо добре? Нас ніхто не випередив? Чи дійсно той чи інший продукт має гарний збут? Що ще ми можемо зробити для його покращення?»¹⁵

¹⁵Билл Гейтс: цитати, висказывания на английском с переводом.. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://aforisma.ru/bill-gejts-citaty/> [Дата звернення 12.07.2018]

Формалізація (оцифрування) даних первинної документації (магістерських робіт, публікацій та презентацій) для надання їм вигляду придатного для контент-аналізу та статистичної обробки за допомогою наукометричних методик програми Excel

Загальна характеристика роботи	
A	Номер за порядком
B	Назва магістерської роботи
C	Прізвище магістра
D	Рік захисту магістерської роботи
E	Науковий ступінь наукового керівника д мед н – доктор медичних наук к мед н – кандидат медичних наук д пед н – доктор педагогічних наук к пед н – кандидат педагогічних наук к біол н – кандидат біологічних наук к філ н – кандидат філософських наук
F	Вчене звання наукового керівника проф – професор доц – доцент
Дослідницькі стратегії та наукові напрямки	
G	Напрямок наукових досліджень пед – педагогіка мед – медицина
H	Спеціалізація наукових досліджень станд – стандартизація медсестринського процесу (удосконалення сестринського догляду та медсестринських втручань в межах компетентності) у відділеннях різного профілю багатопрофільних стаціонарів та в інших структурних підрозділах закладів охорони здоров'я реаб - удосконалення реабілітації найбільш поширених соціально значимих захворювань у різних структурних підрозділах закладів охорони здоров'я проф - удосконалення профілактики найбільш поширених соціально значимих захворювань у різних структурних підрозділах закладів охорони здоров'я менд – менеджмент у медсестринстві пком – формування професійної компетентності іком – формування інформаційної компетентності комк – формування комунікативної компетентності зком – формування здоров'язберігаючої компетентності ском – формування соціологічної компетентності полк – формування полікультурної компетентності
I	Неекспериментальні дослідницькі стратегії зіст - стратегія зіставлення пояс – пояснювальна (інтерпретаційна) стратегія біог - біографічна стратегія
J	Стратегії експериментального дослідження експ - експериментально-формувальна стратегія повт - стратегія повторного дослідження

факт - факторна стратегія

Використані методи дослідження:

K	бібл - бібліосемантичний
L	соцл - соціологічний (анкетування)
M	клст - клініко-статистичний
N	конм – концептуального моделювання
O	матм – математичного моделювання
P	копм – комп'ютерного моделювання
Q	інші – інші методи, (антропометричний, хронометражу, історичний тощо)
R	Використані методи статистичного аналізу: парм – класичні параметричні
S	непр – непараметричні
T	п+н - параметричні + непараметричні

Аналіз магістерської роботи

U	Загальна кількість обстежених (опитаних) осіб
V	Кількість груп порівняння
W	Кількість сторінок
X	Кількість розділів
Y	Кількість сторінок вступу
Z	Кількість сторінок 1-го розділу
AA	Кількість підрозділів 1-го розділу
AB	Кількість сторінок 2-го розділу
AC	Кількість підрозділів 2-го розділу
AD	Кількість сторінок 3-го розділу
AE	Кількість підрозділів 3-го розділу
AF	Кількість сторінок 4-го розділу
AG	Кількість підрозділів 4-го розділу
AH	Кількість сторінок 5-го розділу
AI	Кількість підрозділів 5-го розділу
AJ	Кількість сторінок узагальнення
AK	Кількість підрозділів в узагальненні
AL	Кількість сторінок висновків
AM	Кількість пунктів у висновках
AN	Кількість сторінок практичних рекомендацій
AO	Кількість пунктів у практичних рекомендаціях
AP	Кількість сторінок анотації
AQ	Кількість ключових слів в анотації
AR	Кількість літературних джерел
AS	Кількість літературних джерел кирилицею
AT	Кількість літературних джерел латиною
AU	Кількість додатків
AV	Кількість сторінок додатків
AW	Кількість таблиць
AX	Кількість ілюстрацій: фотографій, малюнків, діаграм
AY	Результат

Апробації (презентації)

AZ	Кількість (загальна) презентацій (апробацій)
BA	Кількість презентацій (апробацій) на міжнародному рівні
BB	Кількість презентацій (апробацій) на загальнодержавному рівні
BC	Кількість презентацій (апробацій) на регіональному рівні

- BD** Кількість презентацій (апробацій) на конгресах студентів і молодих вчених на міжнародному рівні
- BE** Кількість презентацій (апробацій) на конгресах студентів і молодих вчених на загальнодержавному рівні
- BF** Кількість презентацій (апробацій) на конгресах студентів і молодих вчених на регіональному рівні
- BG** Кількість дипломів I-II ступенів за презентацію (апробацію) на конгресах студентів і молодих вчених на міжнародному рівні
- BH** Кількість дипломів I-II ступенів за презентацію (апробацію) на конгресах студентів і молодих вчених на загальнодержавному рівні
- BI** Кількість дипломів I-II ступенів за презентацію (апробацію) на конгресах студентів і молодих вчених на регіональному рівні

Публікації та створення інших об'єктів інтелектуальної власності

- BJ** Загальна кількість опублікованих робіт та створених інших об'єктів інтелектуальної власності
- BK** 3 них самостійних
- BL** 3 них у виданнях, що входять до наукометричних баз: Web of Sciences, Scopus, Google scholar та інших
- BM** 3 них у закордонних виданнях
- BN** 3 них у фахових виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України
- BO** 3 них після закінчення навчання в магістратурі
- BP** 3 них тез, статей та інших об'єктів інтелектуальної власності
тези – тези доповідей
стат - статті
- BQ** 3 них монографій і розділів монографій
- BR** 3 них підручників, посібників і розділів підручників і посібників, методичних рекомендацій, інформаційних листів, нововведень із грифами МОН і МОЗ України
- BS** Патентів на винаходи і корисні моделі та інших документів, що підтверджують авторські права на об'єкти інтелектуальної власності
- BT** Наявність ORCID
т – так
н - ні
- BU** Індекс Хірша
- BV** Кількість цитувань (в абсолютних цифрах)
- BW** Відсоток цитованих робіт від загальної кількості опублікованих робіт

Типові недоліки магістерських робіт

- BX** Зміст роботи не відповідає назві магістерської роботи
1 – недолік наявний
0 – недолік відсутній
- BY** Зміст роботи не відповідає плану магістерської роботи
1 – недолік наявний
0 – недолік відсутній
- BZ** Зміст роботи не розкриває повністю тему
1 – недолік наявний
0 – недолік відсутній
- CA** Зміст роботи не розкриває тему в її основній частині
1 – недолік наявний
0 – недолік відсутній

- СВ** Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта і предмета дослідження.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СС** Гіпотеза дослідження сформульована некоректно, незрозуміло, що в результаті проведеного запланованого дослідження буде підтверджено чи спростовано
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СД** Завдання дослідження не повністю відповідають поставленій меті
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СЕ** Використані методи дослідження не дозволяють досягти поставленої мети
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СF** Сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан досліджуваного об'єкта
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СG** У вступі не представлені або некоректно сформульовані всі необхідні складові (актуальність, мета, об'єкт, предмет, гіпотеза, завдання, методи дослідження, зв'язок з науковими напрямками, етапи, наукова новизна, теоретичне значення, практичне значення, апробація, публікації, кількість джерел літератури, кількість сторінок магістерської роботи тощо)
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СН** У першому розділі не зроблено глибокого і всебічного аналізу проблеми сучасних офіційних, нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 2-10 років) з теми дослідження.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СІ** У першому розділі відсутні обов'язкові підрозділи: актуальність проблеми, термінологічна визначеність понять, історіогенез проблеми, останні результати інших дослідників проблеми, проблемні питання, які планується вирішити при виконанні наукового дослідження магістра та захисту магістерської роботи
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СJ** Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не відбиває рівня досліджуваності проблеми.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СК** У роботі посилання на першоджерела вказано не ті, з яких запозичено матеріал.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СL** Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- СМ** У другому розділі неповно описано методологію проведеного дослідження, що не дозволяє іншим дослідникам повторити дослідження та підтвердити чи спростувати наведені автором результати
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній

- CN** У другому розділі неповністю розкрито зміст та організацію особистого експериментального дослідження (його суть, тривалість, етапність, місце проведення, кількість обстежуваних, кількість груп порівнювання, їхні характеристики)
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CO** У третьому та наступних розділах некоректно представлені результати власних досліджень автора: отримані абсолютні і відносні величини подані без вказування похибок, не проведено визначення вірогідності різниці порівнюваних величин за критеріями класичного параметричного статистичного аналізу (критерій Стюдента) чи непараметричного аналізу (критерій знаків, критерій Манна-Уїтні тощо)
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CP** В роботі недостатньо таблиць (менше 10) та діаграм і графіків
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CQ** Як ілюстраційний матеріал використано таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CR** У роботі відсутнє узагальнення результатів
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CS** Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CT** У роботі відсутні практичні рекомендації
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CU** У роботі відсутня анотація на державній та англійській мовах
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CV** Анотація не структурована і не відображає отримані результати дослідження
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CW** В анотації недостатньо (менше 3-х) ключових слів і вони не відображають тематику і зміст проведеного наукового дослідження
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CX** Робота недостатньо представлена у вигляді апробацій на міжнародному (жодної доповіді), всеукраїнському (жодної доповіді) та регіональному (менше 2-х доповідей) рівнях
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CY** Недостатня (менше 2-х) кількість публікацій
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- CZ** Відсутність публікацій у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- DA** Відсутність публікацій у закордонних виданнях
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній

- DB** Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам роботи
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- DC** Робота виконана неохайно, з граматичними помилками.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній
- DD** Робота являє собою компіляцію або плагіат.
 1 – недолік наявний
 0 – недолік відсутній.

Оцінка отримана на захисті магістерської роботи, кількість додаткових питань та якість відповідей на них

- DE** Оцінка на захисті магістерської роботи:
 5 – відмінно
 4 – добре
 3 – задовільно
 2 - незадовільно
- DF** Кількість питань на захисті магістерської роботи.

A B

- 1 Чинники ризику виникнення мастопатій та роль медичної сестри у їх попередженні
- 2 Роль медичної сестри у відділенні інтенсивної терапії для новонароджених
- 3 Детермінанти психічного здоров'я та профілактика синдрому емоційного вигорання у медичних сестер
- 4 Формування лідерських якостей у магістрів сестринської справи
- 5 Особливості управлінської діяльності сестринських служб в Україні та Польщі
- 6 Роль медичної сестри в медико-соціальній реабілітації військових АТО
- 7 Роль медичної сестри у профілактиці внутрішньолікарняної інфекції у відділеннях хірургічного профілю
- 8 Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої системи медико-соціальної допомоги
- 9 Роль медичної сестри у профілактиці хронічного пієлонефриту у дітей
- 10 Інвалідність - медичні, соціальні наслідки, оцінка якості й ефективності системи реабілітації
- 11 Забезпечення якості освітньої діяльності за участю студентів
- 12 Оцінка фізичного розвитку студентів Житомирського інституту медсестринства
- 13 Стандартизація медсестринського процесу у відділеннях реабілітації
- 14 Формування лідерських якостей у майбутніх бакалаврів сестринської справи
- 15 Нормативи навантаження на медичну сестру спеціалізованого ендокринологічного відділення
- 16 Удосконалення роботи медсестринського персоналу гінекологічної служби
- 17 Особливості роботи сімейної медичної сестри з профілактики дитячого побутового травматизму
- 18 Підготовка майбутніх медичних сестер-магістрів до інноваційної педагогічної діяльності
- 19 Роль медичної сестри у профілактиці впливу тютюнопаління на вагітність та розвиток плоду
- 20 Професійна культура майбутніх медичних сестер, специфіка, структура, динаміка
- 21 Готовність медичних сестер-бакалаврів до управлінської діяльності
- 22 Роль медичної сестри щодо профілактики комп'ютерної залежності підлітків
- 23 Роль медичної сестри у виконанні заходів індивідуальної програми реабілітації інваліда
- 24 Роль медичної сестри у паліативній допомозі людям похилого віку
- 25 Роль операційної медичної сестри у попередженні внутрішньолікарняної інфекції
- 26 Особливості роботи медичної сестри в міжрайонному протитуберкульозному диспансері
- 27 Комплексна оцінка стоматологічного статусу за участю медичної сестри у дітей
- 28 Обґрунтування професійної підготовки медичних сестер до профілактики захворювань органів зору
- 29 Формування професійної компетентності магістрів сестринської справи ВМНЗ
- 30 Роль медичної сестри-помічника сімейного лікаря у профілактиці травматизму підлітків

- 31 Роль медичної сестри загальної практики на сучасному етапі реформування охорони здоров'я
- 32 Роль етики та деонтології в роботі медичних сестер онкологічних стаціонарів
- 33 Роль медичної сестри у профілактиці серцево-судинних захворювань у дітей підліткового віку
- 34 Професійна підготовка медичних сестер – бакалаврів і магістрів в Канаді і в Україні
- 35 Нормативи навантаження на медичну сестру хірургічного відділення в лікувальних закладах
- 36 Формування комунікативної компетентності медичних сестер засобами навчального проєктування
- 37 Формування професійної компетентності медичних сестер у процесі вивчення фахових дисциплін
- 38 Особливості формування стресостійкості у студентів вищого навчального закладу
- 39 Роль медичної сестри у профілактиці цукрового діабету першого типу у дітей
- 40 Сучасні підходи до реорганізації роботи приймального відділення
- 41 Соціально-педагогічна робота медичної сестри серед підлітків
- 42 Стандартизація медсестринського процесу у дитячому відділенні закладів охорони здоров'я
- 43 Проблеми осіб похилого віку, пов'язані з харчуванням
- 44 Ставлення суспільства до проблеми ВІЛ/СНІДУ
- 45 Роль сімейної медичної сестри у профілактиці артеріальної гіпертензії
- 46 Роль медичної сестри у профілактиці тютюнопаління серед осіб дорослого віку
- 47 Роль медичної сестри у профілактиці та реабілітації дитячого травматизму
- 48 Організація роботи медичної сестри спеціалізованого відділення серцево-судинної хірургії
- 49 Ставлення суспільства до виникнення проблем старіння
- 50 Підготовка медичних сестер до профілактики жіночого алкоголізму
- 51 Формування моральних цінностей медичних сестер засобом моделювання
- 52 Формування інформаційної компетентності медичних сестер у вищих медичних закладах
- 53 Порівняльний аналіз вищої медсестринської освіти в Польщі та Україні
- 54 Медико-соціальні аспекти роботи медичної сестри з виконання і програми реабілітації інваліда
- 55 Особливості роботи сімейної медичної сестри з пацієнтами похилого та старечого віку
- 56 Оцінка ефективності роботи медичної сестри в реабілітації дітей з дитячим церебральним паралічем
- 57 Особливості педагогічних підходів в роботі медичної сестри щодо профілактики наркоманії
- 58 Оцінка ефективності роботи медичної сестри при проведенні грудного вигодовування
- 59 Синдром емоційного вигорання в професійній діяльності медичної сестри
- 60 Менеджмент у медсестринстві в контексті запровадження вищої освіти в Україні
- 61 Роль медичної сестри у профілактиці порушень постави у дітей
- 62 Стандартизація медсестринського процесу у неврологічному відділенні третинного рівня
- 63 Профілактика ранньої незапланованої вагітності у неповнолітніх за участю медичної сестри
- 64 Стандартизація медсестринського процесу у дитячому відділенні анестезіології та інтенсивної терапії
- 65 Особливості профілактики соціально-значимих хвороб (СНІД та наркоманія) за участю медичної сестри
- 66 Мотиваційна обумовленість занять фізичною культурою у студентів вищих навчальних закладів
- 67 Профілактика захворювань, що передаються статевим шляхом, серед підлітків
- 68 Особливості профілактики поєднаних соціально-значимих хвороб (СНІД та туберкульоз)
- 69 Педагогічні аспекти в роботі медичної сестри щодо профілактики підліткового алкоголізму
- 70 Стандартизація медсестринського процесу у відділенні хірургічного профілю третинного рівня
- 71 Особливості профілактики внутрішньо-лікарняних інфекцій в отолярингологічному відділенні
- 72 Роль медичної сестри у профілактиці туберкульозу у дітей
- 73 Організація роботи медичної сестри на прикладі оториноларингологічного центру
- 74 Вплив медичної сестри на стан репродуктивної системи жінки при ендокринних захворюваннях
- 75 Сучасні підходи до стандартизації медсестринського процесу у відділеннях інтенсивної терапії
- 76 Особливості профілактики та реабілітації депресивних розладів за участі медичної сестри
- 77 Роль медичної сестри у профілактиці та реабілітації хворих на цукровий діабет
- 78 Роль медичної сестри в профілактиці та реабілітації церебро-васкулярних захворювань
- 79 Формування готовності медичних сестер до управлінської діяльності
- 80 Роль медичної сестри в організації догляду за психічно хворими дітьми та підлітками.
- 81 Формування компетентного підходу у студентів ВМНЗ в умовах комп'ютеризації навчання.
- 82 Роль медичної сестри у ранньому виявленні і профілактиці туберкульозу.
- 83 Роль медичної сестри в профілактиці внутрішньо-лікарняних інфекцій в операційних блоках.
- 84 Обґрунтування системи протидії внутрішньо лікарняним інфекціям у гемодіалітичних центрах
- 85 Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини

- 86 Роль медичної сестри у профілактиці та реабілітації хворих із захворюваннями крові
- 87 Формування комунікативної компетентності студентів ВМНЗ у процесі вивчення сестринської справи.
- 88 Обґрунтування перспективних підходів до раціоналізації харчування студентів ВМНЗ
- 89 Особливості професіограми медичної сестри спеціалізованого гінекологічного відділення
- 90 Перспективні аспекти сестринського процесу в організації медичної допомоги хворим на ВІЛ-інфекцію
- 91 Психологічні передумови сімейних конфліктів та обґрунтування перспективних підходів їх попередження
- 92 Обґрунтування організації навчання молодших медичних сестер у відділенні інтенсивної терапії
- 93 Обґрунтування сестринської моделі попередження ожиріння у підлітків
- 94 Педагогічні умови в роботі медичної сестри по протидії тютюнопалінню серед підлітків
- 95 Розвиток ступеневої медсестринської освіти
- 96 Медпрацівник як організатор санітарно-гігієнічного виховання та профілактичної роботи зі школярами
- 97 Медико - соціологічне дослідження причин конфліктів в медичній практиці
- 98 Детермінанти агресивної поведінки підлітків та шляхи її попередження за участю медичних сестер
- 99 Обґрунтування напрямків удосконалення підготовки помічників сімейного лікаря в ПМСД
- 100 Вплив стандартизації сестринського процесу на якість медичної допомоги у відділеннях хірургії
- 101 Обґрунтування системи удосконалення підготовки медичних сестер
- 102 Особливості розповсюдження та профілактики гіпотиреозу в Житомирській області
- 103 Медико-соціальні аспекти ВІЛ-інфекції в Житомирському регіоні.
- 104 Епідеміологія парентерального вірусного гепатиту С та обґрунтування моделі профілактичної роботи
- 105 Регіональні особливості раку стравоходу залежно від екологічної ситуації
- 106 Обґрунтування системи протидії інфікуванню парентеральними вірусними гепатитами
- 107 Обґрунтування системи профілактичної роботи по запобіганню ожиріння у дітей
- 108 Профілактика травматизму серед дитячого населення м. Житомира
- 109 Управління медичними послугами в приватному секторі
- 110 Особливості професіограми медичної сестри спеціалізованого відділення
- 111 Епідеміологія, медико-соціальні наслідки раку молочної залози
- 112 Організаційно-педагогічні вимоги удосконалення професійної компетенції майбутніх медсестер.
- 113 Наукове обґрунтування моделі розвитку паліативної медицини на регіональному рівні
- 114 Формування психолого-педагогічних знань у ступеневій медсестринській освіті.
- 115 Особливості епідеміології, перебігу та діагностики кашлюку у дітей м. Житомира
- 116 Роль медичної сестри в процесі реабілітації дітей хворих на дитячий церебральний параліч
- 117 Регіональні особливості новоутворень органів дихання у Житомирській області
- 118 Особливості епідеміології та профілактики катаракти у дітей в залежності від екологічних чинників
- 119 Роль медичної сестри у заходах з попередження суїциду підлітків
- 120 Менеджмент роботи з медичними сестрами на прикладі Житомирської обласної дитячої лікарні
- 121 Організація системи управління якістю надання медичної допомоги
- 122 Особливості сестринського процесу при ожирінні
- 123 Роль медичної сестри в попередженні виникнення післяопераційних ускладнень
- 124 Роль медичної сестри у виявленні спадкових чинників ризику раку молочної залози
- 125 Соціальні та медичні аспекти ставлення до контрацепції студентів у навчальних закладах
- 126 Катамнез дітей, які отримували терапію в умовах відділення інтенсивної терапії новонароджених
- 127 Менеджмент якості освіти в діяльності вищих навчальних закладів
- 128 Формування соціально-психологічної компетентності медичних сестер в процесі професіоналізації
- 129 Моніторинг якості освіти серед студентів КВНЗ "Житомирський інститут медсестринства"
- 130 Формування паліативної компетентності майбутніх медичних працівників
- 131 Перспективи формування паліативної компетенції на сучасному рівні
- 132 Роль медичної сестри в профілактиці захворювань щитоподібної залози на Житомирщині
- 133 Стандартизація медсестринського процесу травматологічного відділення
- 134 Підготовка медичних сестер освітнього ступеню "бакалавр" до професійно-орієнтованої взаємодії
- 135 Формування стійких міжособистісних відносин у студентів підліткового віку
- 136 Роль медичної сестри у профілактиці раку шкіри
- 137 Аналіз готовності медичних сестер до роботи в умовах стоматологічної клініки
- 138 Роль медичної сестри у профілактиці сальмонельозу
- 139 Роль медичної сестри у профілактиці вегетативних дисфункцій серед підлітків
- 140 Роль і місце медичної сестри у первинній медико-санітарній службі
- 141 Малоінвазивні хірургічні втручання як метод профілактики внутрішньолікарняних інфекцій

- 142 Організаційно-педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх медсестер
 143 Медико-соціальні аспекти в роботі медичної сестри з попередження алкоголізму
 144 Роль сімейної медичної сестри в інформаційно-просвітницькій роботі серед населення
 145 Процесний підхід у забезпеченні якості підготовки студентів медичного навчального закладу
 146 Робота медичного персоналу в консультативно-діагностичній поліклініці дитячої лікарні
 147 Стандартизація медсестринського процесу в інфекційному відділенні багатопрофільної лікарні
 148 Роль медичної сестри загальноосвітнього навчального закладу у профілактичній роботі
 149 Медико-соціальне обґрунтування формування безпечного лікарняного простору
 150 Роль медичної сестри-магістра в організації навчання молодшої медичної сестри

С	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
Жепко В.П.	2016	д.мед.н	доц	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	клст
Мартиновець А.І.	2016	д.мед.н	проф	мед	станд	зист	0	бібл	соцл	клст
Рублік І.І.	2016	д.мед.н	доц	мед	сев	зист	0	бібл	соцл	клст
Лукінська А.О.	2016	к.пед.н.	0	пед	менд	0	експ	бібл	соцл	0
Тичина І.Ю.	2016	к.пед.н.	0	пед	мсо	0	експ	бібл	соцл	0
Шинкарчук М.В.	2016	к.мед.н	0	мед	мдк	зист	0	бібл	соцл	клст
Юнусова Н.Ю.	2016	д.мед.н	доц	мед	блп	зист	0	бібл	соцл	клст
Гарлінська К.А.	2016	д.мед.н	проф.	мед	реаб	зист	0	бібл	0	клст
Мартинюк Н.П.	2016	д.мед.н	проф.	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	клст
Кодряну Ю.М.	2016	д.мед.н	проф.	мед	реаб	зист	0	бібл	соцл	клст
Біла В.С.	2016	к.біол.н	0	пед	мсо	зист	0	бібл	соцл	клст
Черниш М.В.	2016	к.мед.н	0	мед	зком	зист	0	бібл	соцл	клст
Бухта Д.М.	2015	д мед н	проф.	мед	станд	зист	0	бібл	соцл	клст
Гопаца Т.І.	2015	к.пед.н.	0	пед	менд	0	експ	бібл	соцл	0
Авдійчук О.Я.	2015	д.мед.н	проф.	мед	станд	зист	0	бібл	0	клст
Кузнєцова Г.Д.	2015	д.мед.н	проф.	мед	станд	зист	0	бібл	0	клст
Перова І.В.	2015	д мед н	доц	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	клст
Ткачук Н.О.	2015	к.пед.н.	0	пед	ском	0	експ	бібл	соцл	0
Перестюк Н.Ю.	2015	д.мед.н	проф.	мед	зком	зист	0	бібл	соцл	0
Яворська Н.А.	2015	к.філ.н.	доц	пед	полк	0	експ	бібл	соцл	0
Габрук Н.І.	2015	д.мед.н	проф.	мед	менд	зист	0	бібл	соцл	клст
Марківська І.О.	2015	к.пед.н.	0	пед	іком	0	експ	бібл	соцл	0
Рудович О.І.	2015	к.мед.н	0	мед	реаб	зист	0	бібл	соцл	клст
Косянчук Н.О.	2015	к.мед.н	0	мед	пмд	зист	0	бібл	соцл	клст
Гуменюк О.В.	2015	к.мед.н	0	мед	блп	зист	0	бібл	соцл	клст
Ординська І.Ю.	2015	д.мед.н	проф.	мед	станд	зист	0	бібл	соцл	0
Кирилюк А.В.	2015	к.мед.н	0	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	клст
Бухта В.М.	2015	д мед н	проф.	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	клст
Рощик В.А.	2015	к.пед.н.	доц	пед	пком	0	експ	бібл	соцл	0
Гришук О.Ю.	2015	д.мед.н	проф.	мед	смм	зист	0	бібл	соцл	клст
Купріяненко А.В.	2015	д.мед.н	проф.	мед	смм	зист	0	бібл	соцл	клст
Бондаренко Ю.С.	2015	к.пед.н.	доц	пед	ском	0	експ	бібл	соцл	0
Коломієць О.С.	2015	д.мед.н	проф.	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	0
Рябуха І.І.	2015	к.біол.н	0	пед	мсо	зист	0	бібл	соцл	клст
Остапчук А.А.	2015	д.мед.н	проф.	мед	станд	зист	0	бібл	0	клст
Барабаш Н.В.	2014	к.пед.н.	0	пед	комк	0	експ	бібл	соцл	0
Дригало А.В.	2014	к.пед.н.	0	пед	пком	0	експ	бібл	соцл	0
Дяблова К.А.	2014	к.пед.н.	0	пед	сев	0	експ	бібл	соцл	0
Луцько А.О.	2014	д мед н	проф.	мед	проф	зист	0	бібл	соцл	клст
Акуліна Л.П.	2014	д.мед.н	проф.	мед	станд	зист	0	бібл	0	клст

Буднік В.В.	2014	к.пед.н.	0	пед	зком	0	експ	бібл	соцл	0
Капертєхова Л.П.	2014	д мед н	доц	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Кравченко В.С.	2014	д мед н	проф.	мед	пмд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Кравченко І.В.	2014	к.мед.н	0	мед	снд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Лавренчук А.Ф.	2014	д мед н	доц	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Луцько С.М.	2014	к.пед.н.	0	пед	зком	0	експ	бібл	соцл	0
Ляхевич Т.Л.	2014	д мед н	доц	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Скиданчук В.В.	2014	к.біол.н	0	мед	менд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Ярош А.П.	2014	д.мед.н	проф.	мед	пмд	зіст	0	бібл	0	клст
Бачок О.В.	2013	к.пед.н.	0	пед	проф	0	експ	бібл	соцл	0
Горностай І.Ю.	2013	к.пед.н.	доц	пед	пком	0	експ	бібл	соцл	0
Дужич Н.В.	2013	к.пед.н.	0	пед	іком	0	експ	бібл	соцл	0
Ернандес Н.Х	2013	к.біол.н	0	пед	мсо	зіст	0	бібл	соцл	клст
Жилінська Т.С.	2013	к.мед.н	0	мед	реаб	зіст	0	бібл	соцл	клст
Заблюцька І.М.	2013	д мед н	доц	мед	пмд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Каландарішвілі З.В.	2013	д мед н	проф.	мед	реаб	зіст	0	бібл	соцл	клст
Колесник Г.М.	2013	к.пед.н.	доц	пед	проф	0	експ	бібл	соцл	0
Малікова Н.О.	2013	д мед н	проф.	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Мельник Л.А.	2013	к.пед.н.	0	пед	сев	0	експ	бібл	соцл	0
Мотрунецька Т.В.	2013	д.мед.н	проф.	мед	менд	зіст	0	бібл	0	клст
Ожго Н.С.	2013	д.мед.н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	0	клст
Рудик І.М.	2013	д мед н	проф.	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Андрушкевич Л.В.	2012	д мед н	0	мед	зком	зіст	0	бібл	соцл	клст
Білім Н.В.	2012	д.мед.н	проф.	мед	станд	зіст	0	бібл	0	клст
Гордієнко К.П.	2012	д мед н	0	мед	снд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Дронова О.В.	2012	к.пед.н.	доц	пед	проф	0	експ	бібл	соцл	0
Калинич Т.Ю.	2012	д.мед.н	проф.	мед	зком	зіст	0	бібл	0	клст
Кашталінчук О.В.	2012	д мед н	0	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Козловець О.В.	2012	к.пед.н.	0	пед	зком	0	експ	бібл	соцл	0
Кордиш Н.М.	2012	к.біол.н	0	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Левківська М.М.	2012	д.мед.н	проф.	мед	блп	зіст	0	бібл	0	клст
Лєвашова К.І.	2012	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Ляшенко І.М.	2012	к.біол.н	0	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Малиновська О.В.	2012	д мед н	0	мед	зком	зіст	0	бібл	соцл	клст
Матердей О.Я.	2012	д.мед.н	проф.	мед	станд	зіст	0	бібл	0	клст
Нідзелик О.В.	2012	д мед н	доц	мед	реаб	зіст	0	бібл	соцл	клст
Омельчук А.М.	2012	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Омельчук Т.М.	2012	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Пасека Л.В.	2012	к.пед.н.	0	пед	менд	0	експ	бібл	соцл	0
Поліщук Н.В.	2012	д мед н	доц	мед	реаб	зіст	0	бібл	соцл	клст
Попілевич З.В.	2012	к.пед.н.	0	пед	іком	0	експ	бібл	соцл	0
Сас Ю.Ю.	2012	д мед н	доц	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Слабоуз І.В.	2012	к.біол.н	0	мед	блп	зіст	0	бібл	соцл	клст
Стеценко Т.Ю.	2012	д мед н	доц	мед	блп	зіст	0	бібл	соцл	клст
Шарлович З.П.	2012	к.пед.н.	доц	пед	пком	0	експ	бібл	соцл	0
Шитікова О.В.	2012	д мед н	проф.	мед	реаб	зіст	0	бібл	соцл	клст
Баликіна І.Д.	2011	к.пед.н.	0	пед	комк	0	експ	бібл	соцл	0
Бугайова Ю.О.	2011	к.біол.н	0	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Васільєва А.С.	2011	д мед н	0	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Горбач Л.М.	2011	д мед н	0	мед	снд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Діденко С.В.	2011	д мед н	доц	мед	конф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Ковальчук Т.Ю.	2011	д мед н	доц	мед	мсо	зіст	0	бібл	соцл	клст
Мельник Н.О.	2011	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Морозюк Л.М.	2011	к.пед.н.	0	пед	зком	0	експ	бібл	соцл	0
Непоменко Т.В.	2011	к.пед.н.	доц	пед	мсо	0	експ	бібл	соцл	0
Риженко О.В.	2011	к.пед.н.	доц	пед	проф	0	експ	бібл	соцл	0

Рокітенець І.М.	2011	д.мед.н	проф.	мед	конф	зіст	0	бібл	0	клст
Царева О.М.	2011	к.пед.н.	доц	пед	конф	0	експ	бібл	соцл	0
Щербань І.М.	2011	д.мед.н	проф.	мед	смм	зіст	0	бібл	0	клст
Яворська Т.І.	2011	д мед н	проф.	мед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Вознюк Ю.М.	2010	к.пед.н.	доц	пед	мсо	0	експ	бібл	соцл	0
Волкова Н.Є.	2010	к.біол.н	0	пед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Галанзовська Н.М.	2010	к.біол.н	0	мед	снд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Гальченко О.М.	2010	д мед н	доц	мед	блп	зіст	0	бібл	соцл	клст
Гром Л.В.	2010	д мед н	доц	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Киричук Ю.І.	2010	д мед н	доц	мед	блп	зіст	0	бібл	соцл	клст
Криволапова О.М.	2010	д мед н	проф.	мед	зком	зіст	0	бібл	соцл	клст
Кучумова Р.С.	2010	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Кузьмінська І.В.	2010	к.пед.н.	доц	пед	менд	0	експ	бібл	соцл	0
Ліщук І.І.	2010	д.мед.н	проф.	мед	станд	зіст	0	бібл	0	клст
Макарець І.Г.	2010	к.біол.н	0	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Марчук Д.С.	2010	к.пед.н.	доц	пед	пком	0	експ	бібл	соцл	0
Назарук І.П.	2010	д.мед.н	проф.	мед	пмд	зіст	0	бібл	0	клст
Носальська О.О.	2010	к.пед.н.	доц	пед	комк	0	експ	бібл	соцл	0
Рудницька Т.І.	2010	д.мед.н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	0	клст
Сидоренко В.В.	2010	д мед н	проф.	мед	реаб	зіст	0	бібл	соцл	клст
Степанова І.В.	2010	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Титарчук Л.П.	2010	д.мед.н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	0	клст
Ткачук І.В.	2010	д мед н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Кравчук Л.С.	2017	д.мед.н	проф.	мед	менд	зіст	0	бібл	0	клст
Тевс С.С.	2017	д.мед.н	проф.	мед	менд	зіст	0	бібл	0	клст
Комісарук А.Г.	2017	д мед н	доц	мед	зком	зіст	0	бібл	соцл	клст
Коровчук А.П.	2017	д мед н	доц	мед	блп	зіст	0	бібл	соцл	клст
Іванисько О.М.	2017	д мед н	доц	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Синяк Ю.П.	2017	д.мед.н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	0
Сободєєва І.С.	2017	д.мед.н	проф.	мед	зком	зіст	0	бібл	соцл	0
Тимошук О.А.	2017	д.мед.н	проф.	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	0
Достав В.Ю.	2017	к.біол.н	0	пед	менд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Хватова О.О.	2017	к.біол.н	0	пед	комк	0	експ	бібл	соцл	0
Бабська О.О.	2017	к.мед.н	0	мед	мсо	0	експ	бібл	соцл	0
Брижук І.І.	2017	д мед н	0	мед	пмд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Сачук Д.В.	2017	д.мед.н	0	мед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Трохимчук М.В.	2017	д мед н	0	мед	пмд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Шуйська Я.П.	2017	д ред н	0	пед	проф	зіст	0	бібл	соцл	клст
Лисичкін Є.О.	2017	к.пед.н	0	пед	станд	зіст	0	бібл	соцл	клст
Буткевич К.О.	2018	к пед н	доц	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Кривіцька В.В.	2018	д мед н	проф	мед	пком	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Куліш Т.Л.	2018	к пед н	0	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Кучерук В.А.	2018	д мед н	проф	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Ліннік О.Ю.	2018	д мед н	проф	мед	пком	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Лісовська О.Л.	2018	д мед н	доц	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Любчик І.М.	2018	к пед н	0	пед	Іком	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Маряш В.В.	2018	д мед н	0	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Марчук К.В.	2018	д мед н	проф	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Матвійчук А.О.	2018	к біол н	0	пед	пком	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Остапчук А.О.	2018	д мед н	проф	мед	пком	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Петраченко В.С.	2018	д мед н	доц	мед	станд	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Дячук Т.В.	2018	к пед н	0	пед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Хоменко С.Я.	2018	д мед н	доц	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст
Хітріч О.Б.	2018	д мед н	проф	мед	проф	зіст	експ	бібл	соцл	клст

N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	
	0	наук	0	інші	парм	0	0	100	4	140	4	6	15	4	13	2	73	9	5
	0	0	0	інші	парм	0	0	50	2	105	3	7	32	3	4	1	36	4	0
	0	наук	0	інші	парм	0	0	170	4	210	4	9	37	6	14	2	97	8	23
конм		0	0	інші	0	непр	0	30	2	86	3	5	14	2	24	2	8	2	0
конм		0	0	інші	0	непр	0	110	2	122	4	6	26	3	20	2	35	3	0
	0	0	0	інші	парм	0	0	36	3	115	4	3	11	5	6	2	9	1	36
конм	наук	0	0	інші	парм	0	0	100	3	123	4	9	30	6	8	1	31	4	11
	0	0	0	інші	парм	0	0	40	2	93	4	5	21	3	7	1	15	1	22
	0	0	0	інші	парм	0	0	90	2	92	4	10	26	5	3	1	30	3	6
конм		0	0	інші	парм	0	0	120	4	118	5	5	16	4	13	4	15	3	22
конм		0	0	інші	0	непр	0	300	3	138	3	5	41	2	29	2	30	2	0
	0	0	0	антр	парм	0	0	45	3	114	4	6	15	2	13	1	49	6	6
конм		0	0	інші	парм	0	0	120	3	125	5	5	24	4	4	2	26	16	27
конм		0	0	інші	0	непр	0	47	2	78	2	4	28	3	29	3	8	10	0
матм		0	0	хрон	парм	0	0	30	2	117	4	6	33	4	3	1	6	2	19
	0	0	0	інші	парм	0	0	50	2	105	5	5	21	6	3	1	27	3	8
конм	наук	0	0	антр	парм	0	0	100	3	120	4	7	30	8	3	1	35	10	24
комп		0	0	інші	0	непр	0	99	2	160	3	6	43	3	25	3	10	10	0
	0	0	0	інші	парм	0	0	70	2	92	4	5	31	4	2	1	18	2	10
конм		0	0	іст	0	непр	0	220	2	123	3	7	10	2	19	2	64	3	0
	0	0	0	інші	парм	0	0	100	2	121	5	7	37	11	5	1	23	4	36
	0	0	0	інші	0	непр	0	101	2	95	3	10	16	3	3	1	58	3	0
	0	0	0	інші	парм	0	0	180	2	101	5	4	28	4	4	1	8	2	11
	0	0	0	інші	парм	0	0	100	4	125	3	7	35	9	4	1	53	18	0
	0	0	0	інші	парм	0	0	110	3	130	4	7	53	5	2	1	24	5	8
	0	0	0	інші	парм	0	0	125	5	123	4	6	45	4	2	1	18	2	27
	0	0	0	антр	парм	0	0	162	2	126	4	6	16	5	7	1	29	5	28
конм		0	0	інші	парм	0	0	120	3	124	5	5	29	10	6	2	18	6	26
конм		0	0	інші	0	непр	0	120	2	227	4	9	22	2	3	1	44	5	59
	0	0	0	інші	парм	0	0	40	2	109	5	8	30	4	4	1	19	2	9
конм		0	0	інші	парм	0	0	80	2	125	5	4	25	4	3	1	30	7	14
комп		0	0	інші	0	непр	0	100	2	128	3	6	18	4	46	2	16	2	0
клст		0	0	інші	парм	0	0	40	2	122	4	6	41	6	2	1	28	3	9
конм		0	0	інші	0	непр	0	40	2	122	4	6	41	6	2	1	28	3	0
	0	0	0	хрон	парм	0	0	60	2	98	4	6	34	5	3	1	8	2	26
конм		0	0	інші	0	непр	0	60	2	130	3	7	44	3	51	3	12	2	0
комп		0	0	інші	0	непр	0	100	2	132	3	5	46	3	33	4	15	2	0
конм		0	0	інші	0	непр	0	275	4	139	3	5	41	5	32	2	22	3	0
конм		0	0	інші	парм	0	0	120	4	154	5	8	29	6	3	1	17	1	29
	0	0	0	хрон	парм	0	0	256	4	143	5	6	21	5	5	1	56	7	11
зком		0	0	інші	0	непр	0	120	2	109	3	6	25	4	3	1	46	3	0
конм	наук	0	0	антр	парм	0	0	80	2	108	4	7	20	7	2	2	40	8	11
конм		0	0	інші	парм	0	0	60	2	79	3	6	38	3	2	1	18	3	0
	0	0	0	інші	парм	0	0	102	2	120	4	10	23	6	4	1	56	13	5
конм	наук	0	0	антр	парм	0	0	120	2	122	4	6	24	8	4	1	47	8	10
конм		0	0	інші	0	непр	0	120	2	122	3	7	31	4	3	1	57	3	0
конм	наук	0	0	антр	парм	0	0	100	4	132	4	7	25	3	3	1	34	5	16
конм		0	0	хрон	0	непр	0	120	4	114	4	7	31	4	13	2	17	2	20
	0	0	0	інші	парм	0	0	160	3	128	5	8	19	5	4	1	36	7	18
конм		0	0	інші	0	непр	0	61	2	137	3	6	30	3	27	3	11	2	0
комп		0	0	інші	0	непр	0	98	2	137	3	8	34	3	28	2	29	3	0

комп	0	0	інші	0	непр	0	118	2	127	3	8	31	3	25	2	14	2	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	50	2	155	4	6	24	4	5	1	62	5	23
0	0	0	інші	парм	0	0	61	2	137	3	6	30	3	27	3	11	2	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	83	4	130	4	8	33	10	4	1	38	20	19
конм	0	0	інші	парм	0	0	80	2	136	4	7	39	10	3	1	12	3	38
конм	0	0	інші	0	непр	0	130	2	111	3	7	22	3	3	1	51	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	80	2	107	4	7	36	4	3	1	29	5	12
конм	0	0	інші	0	непр	0	80	2	126	4	6	29	6	19	1	28	6	23
0	0	0	інші	парм	0	0	140	3	183	5	6	63	11	5	1	30	4	41
0	0	0	антр	парм	0	0	100	2	204	5	6	36	9	4	1	23	3	46
конм	0	0	інші	парм	0	0	135	3	103	4	7	21	4	3	1	21	3	24
конм	0	0	антр	парм	0	0	130	3	141	5	10	29	9	3	1	24	3	46
0	0	0	хрон	парм	0	0	120	2	150	4	11	23	5	5	1	70	7	16
конм	0	0	антр	парм	0	0	106	3	111	4	8	36	5	4	1	40	4	10
комп	0	0	інші	0	непр	0	104	2	93	3	8	31	3	4	1	24	3	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	87	2	146	4	9	27	4	3	1	57	11	12
конм	0	0	антр	парм	0	0	100	3	123	3	10	29	4	5	1	62	8	0
комп	0	0	інші	0	непр	0	128	2	104	3	8	35	4	3	1	35	3	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	110	3	158	5	9	25	4	7	1	23	5	38
0	0	0	хрон	парм	0	0	150	2	169	6	8	23	4	5	1	35	5	34
конм	0	0	інші	парм	0	0	93	2	112	4	9	30	8	4	1	38	4	22
конм	0	0	інші	0	непр	0	110	3	121	4	9	31	4	3	1	35	3	28
конм	0	0	антр	парм	0	0	100	3	103	3	9	21	7	5	1	46	8	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	120	2	130	5	10	21	7	4	1	39	10	8
конм	наук	0	інші	парм	0	0	96	4	184	4	10	28	12	4	1	96	14	35
конм	0	0	інші	парм	0	0	50	2	114	5	10	25	4	4	1	12	2	22
конм	0	0	інші	парм	0	0	50	2	100	5	8	24	3	4	1	9	2	20
комп	0	0	інші	0	непр	0	128	2	106	3	7	34	4	4	1	45	3	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	120	3	145	5	9	23	5	3	1	27	7	19
комп	наук	0	інші	0	непр	0	118	2	110	3	8	16	3	27	3	18	2	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	120	4	141	5	10	30	9	3	1	34	28	4
конм	0	0	інші	0	непр	0	120	3	133	7	17	2	5	1	2	3	22	4
конм	наук	0	інші	парм	0	0	80	3	131	4	8	30	6	4	1	44	12	23
комп	0	0	інші	0	непр	0	120	2	122	3	8	28	3	20	2	39	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	129	5	9	16	4	5	1	29	3	28
комп	наук	0	інші	0	непр	0	60	2	171	3	9	35	2	40	2	32	1	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	173	4	147	4	11	27	10	10	1	66	18	10
конм	0	0	антр	парм	0	0	90	3	116	4	12	15	2	5	1	48	8	10
конм	0	0	антр	парм	0	0	120	3	132	4	9	37	11	6	1	55	13	10
конм	наук	0	інші	парм	0	0	120	4	181	4	10	38	12	4	1	93	6	14
конм	наук	0	інші	парм	0	0	60	2	145	4	10	27	9	4	1	35	3	54
конм	0	0	антр	парм	0	0	120	4	166	4	8	21	8	3	1	94	14	15
комп	0	0	інші	0	непр	0	60	2	75	3	6	19	3	6	1	30	3	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	60	2	171	3	9	35	2	40	2	42	1	0
комп	0	0	антр	0	непр	0	90	2	117	2	8	21	3	51	3	32	1	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	270	2	143	3	11	32	7	3	1	73	5	0
комп	0	0	антр	0	непр	0	80	2	116	3	6	28	2	15	2	9	2	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	125	3	123	5	10	36	4	4	1	17	1	21
конм	0	0	інші	парм	0	0	120	4	117	3	6	28	2	6	1	47	6	0
комп	0	0	інші	0	непр	0	60	2	105	2	5	21	4	4	1	32	1	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	100	4	118	3	9	24	4	5	1	55	17	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	120	4	85	3	9	12	3	6	1	39	9	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	120	4	138	3	11	21	5	6	1	64	10	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	120	4	107	3	10	18	12	4	1	55	11	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	81	3	129	3	11	21	5	5	1	59	10	0
конм	0	0	антр	парм	0	0	120	4	111	3	8	28	11	4	1	61	16	0

конм	0	0	інші	парм	0	0	80	4	106	3	7	16	11	4	1	49	6	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	115	2	192	3	10	38	3	43	4	41	3	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	120	3	125	3	7	30	3	5	1	39	5	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	80	2	74	3	8	15	7	4	1	33	9	0
комп	0	0	антр	0	непр	0	60	2	105	2	5	21	9	4	1	24	1	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	100	4	116	3	8	25	4	6	1	49	7	0
комп	0	0	антр	0	непр	0	60	2	93	3	5	12	3	30	4	10	2	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	80	4	127	3	10	27	13	7	1	70	8	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	120	3	96	3	6	22	3	3	1	36	6	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	120	4	103	3	10	26	12	4	1	47	11	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	112	2	103	5	10	9	3	6	1	12	3	13
конм	0	0	інші	парм	0	0	50	2	108	3	7	25	9	7	1	34	6	0
0	0	0	хрон	парм	0	0	100	4	140	4	6	15	4	13	2	73	9	0
0	0	0	інші	парм	0	0	50	2	105	3	7	32	3	4	1	36	4	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	170	4	210	4	9	37	6	14	2	97	8	0
конм	наук	0	інші	парм	0	0	30	2	86	3	5	14	2	24	2	8	2	0
конм	наук	0	інші	парм	непр	0	110	2	122	4	6	26	3	20	2	35	3	0
0	0	0	інші	парм	0	0	36	3	115	4	3	11	5	6	2	9	1	0
0	0	0	інші	парм	непр	0	100	3	123	4	9	30	6	8	1	31	4	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	110	2	93	4	5	21	3	7	1	15	1	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	90	2	92	4	10	26	5	3	1	30	3	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	120	4	118	5	5	16	4	13	4	15	3	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	300	3	138	3	5	41	2	29	2	30	2	0
конм	0	0	антр	парм	0	0	45	3	114	4	6	15	2	13	1	49	6	0
0	0	0	антр	парм	0	0	120	3	125	5	5	24	4	4	2	26	16	0
конм	0	0	антр	парм	0	0	47	2	78	2	4	28	3	29	3	20	1	0
конм	0	0	антр	парм	0	0	30	2	117	4	6	33	4	3	1	6	2	0
0	0	0	антр	парм	0	0	50	2	105	5	5	21	6	3	1	27	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	120	4	7	30	8	3	1	35	10	0
конм	0	0	інші	0	непр	0	50	2	105	5	5	21	6	3	1	27	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	178	3	4	28	3	5	2	20	1	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	4	117	4	6	33	4	3	1	26	2	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	105	5	5	21	6	3	1	27	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	120	4	7	30	8	3	1	35	1	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	105	5	5	21	6	3	1	27	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	178	3	4	28	3	4	2	20	1	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	110	4	117	4	6	33	4	3	1	26	2	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	105	5	5	21	6	3	1	27	3	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	120	3	120	4	7	30	8	3	1	35	1	0
конм	0	0	інші	парм	0	0	100	3	105	5	5	21	6	3	1	27	3	0

AG	AH	AI	AJ	AK	AL	AM	AN	AO	AP	AQ	AR	AS	AT	AU	AV	AW	AX	AY
0	0	0	0	0	3	10	2	12	5	6	105	69	36	0	0	34	54	1
0	0	0	0	0	8	8	2	6	3	5	147	92	55	0	0	18	13	1
1	0	0	23	0	5	16	2	15	6	3	128	63	65	0	0	44	50	1
0	0	0	0	0	3	3	0	0	3	5	94	50	44	7	14	8	6	1
0	0	0	0	0	2	4	0	0	4	3	94	84	10	2	6	3	14	1
8	0	0	0	0	1	5	0	0	3	0	100	62	38	3	24	6	41	1
1	0	0	11	1	3	6	1	4	5	3	130	85	45	0	0	20	22	1

7	0	0	0	0	1	4	1	3	3	3	100	81	19	1	2	0	21	1
1	0	0	0	0	2	5	2	8	4	3	85	68	48	3	20	5	38	1
3	22	3	0	0	1	4	0	0	4	8	106	106	0	4	5	6	12	1
0	0	0	0	0	2	5	3	15	4	7	103	68	35	3	19	3	45	1
2	0	0	0	0	2	7	1	2	2	5	134	126	8	1	4	38	32	1
4	15	7	0	0	3	7	1	4	0	0	110	80	30	2	16	14	17	1
0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	132	119	13	2	3	3	15	1
3	0	0	0	0	1	4	1	2	0	0	128	104	24	3	9	12	7	1
1	17	3	0	0	1	3	2	4	0	0	107	90	17	7	15	10	40	1
5	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	116	102	14	1	4	33	22	1
0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0	105	87	18	3	45	12	3	1
1	0	0	0	0	2	5	3	7	1	4	80	56	24	1	3	2	18	1
0	0	0	0	0	2	6	2	5	0	0	91	73	18	2	7	23	28	1
16	8	1	0	0	3	5	0	0	0	0	111	94	27	4	9	10	38	1
0	0	0	6	1	2	4	0	0	0	0	75	69	6	2	5	4	10	1
2	17	3	0	0	2	5	2	4	0	0	82	75	7	2	4	4	32	1
0	0	0	0	0	3	11	1	4	0	0	110	97	13	1	6	15	33	1
2	0	0	0	0	4	12	2	3	0	0	126	99	27	1	3	7	17	1
3	0	0	0	0	2	4	1	4	4	4	103	90	13	1	4	13	31	1
3	0	0	0	0	2	13	1	4	0	0	104	81	23	1	25	16	41	1
4	14	5	0	0	2	7	1	4	0	0	115	80	35	2	7	16	23	1
2	0	0	0	0	3	5	0	0	0	0	104	93	11	3	##	44	37	1
3	7	1	0	0	2	6	3	5	4	5	111	65	46	4	11	5	17	1
1	5	1	6	1	3	7	1	7	0	0	115	100	15	3	8	20	30	1
0	0	0	0	0	4	3	0	0	0	0	101	87	14	6	26	5	32	1
1	0	0	0	0	2	6	1	4	4	5	127	92	35	1	9	7	26	1
0	0	0	0	0	2	6	1	4	0	0	127	92	35	1	9	7	26	1
2	0	0	0	0	1	4	1	4	0	0	110	104	6	1	7	4	4	1
0	0	0	0	0	2	3	0	0	0	0	108	100	8	7	10	4	21	1
0	0	0	0	0	3	5	0	0	0	0	140	130	10	1	7	13	11	1
0	0	0	0	0	3	7	0	0	0	0	128	104	24	6	5	6	18	1
2	22	1	0	0	3	7	2	5	0	0	115	97	18	2	15	15	54	1
1	8	1	0	0	2	8	0	0	0	0	108	80	28	8	9	13	35	1
0	0	0	0	0	3	10	2	4	0	0	79	79	0	1	9	2	44	1
2	0	0	0	0	4	11	0	0	0	0	96	72	24	2	8	8	36	1
0	0	0	0	0	3	10	0	0	0	0	97	70	17	1	3	0	20	1
1	0	0	0	0	2	7	1	5	0	0	111	97	17	1	2	15	40	1
2	0	0	0	0	4	9	1	5	0	0	116	91	25	2	8	11	40	1
0	0	0	0	0	2	4	2	8	0	0	105	85	20	1	6	1	17	1
5	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0	102	87	15	3	31	25	35	1
3	0	0	0	0	2	6	1	5	0	0	102	87	15	3	9	5	20	1
18	10	3	0	0	3	10	1	2	0	0	113	94	17	3	12	16	9	1
0	0	0	0	0	5	4	0	0	0	0	88	71	17	12	45	5	9	1
0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	106	95	11	3	18	7	5	1
0	0	0	0	0	3	4	0	0	0	0	112	99	13	9	27	12	16	1
4	0	0	0	0	3	10	1	7	0	0	156	125	31	1	2	64	29	1
0	0	0	0	0	5	4	0	0	0	0	88	71	17	12	45	5	9	1
4	0	0	0	0	3	10	1	3	0	0	109	81	18	1	8	21	12	1
12	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	96	87	9	2	23	2	73	1
0	0	0	0	0	3	4	1	7	0	0	107	78	29	1	9	3	13	1
4	0	0	0	0	2	4	1	4	0	0	55	33	22	2	6	4	26	1
2	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	104	90	14	4	17	15	14	1
18	9	1	0	0	3	6	0	0	0	0	119	92	27	1	7	14	43	1
4	31	1	0	0	4	7	0	0	0	0	109	91	18	12	36	35	68	1
2	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	115	89	26	2	5	4	20	1

12	9	1	0	0	2	5	1	4	0	0	128	99	29	1	5	13	57	1
3	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	114	98	16	1	8	18	29	1
4	0	0	0	0	1	3	1	5	0	0	104	91	13	1	5	7	32	1
0	0	0	0	0	3	3	3	4	0	0	105	77	28	4	9	1	14	1
2	0	0	0	0	3	5	0	0	0	0	105	82	23	2	27	13	40	1
0	0	0	0	0	4	10	1	4	0	0	100	78	22	0	0	6	45	1
0	0	0	0	0	3	5	2	4	0	0	126	103	23	3	14	0	13	1
4	23	2	0	0	2	5	1	4	0	0	108	82	26	10	20	6	80	1
2	26	2	9	1	3	7	0	0	0	0	126	100	26	12	12	25	33	1
6	0	0	0	0	2	6	1	5	0	0	112	102	10	1	4	12	32	1
2	0	0	0	0	2	5	1	5	0	0	139	107	32	4	10	3	32	1
0	0	0	0	0	3	3	1	6	0	0	90	58	32	0	0	6	43	1
1	0	0	0	0	2	7	0	0	0	0	114	92	22	1	6	32	39	1
5	0	0	0	0	2	5	2	7	0	0	143	114	29	1	4	6	48	1
2	19	2	0	0	2	4	1	5	0	0	101	78	23	2	6	9	41	1
2	16	4	0	0	2	5	1	5	0	0	100	82	18	2	6	4	37	1
0	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0	109	77	32	2	8	1	16	1
17	28	10	0	0	4	10	1	6	0	0	119	104	15	0	0	9	56	1
0	0	0	0	0	3	5	0	0	0	0	103	75	28	3	7	14	15	1
8	1	0	0	0	3	9	1	7	0	0	131	118	13	2	10	13	38	1
47	5	0	0	0	2	6	2	3	0	0	100	70	30	1	5	6	34	1
3	0	0	0	0	2	5	2	7	0	0	125	111	14	1	4	16	18	1
0	0	0	0	0	3	8	2	3	0	0	137	117	14	3	3	10	14	1
3	29	4	0	0	2	7	1	3	0	0	100	90	10	0	0	10	22	1
0	0	0	0	0	4	10	0	0	0	0	268	257	9	12	34	20	24	1
5	0	0	0	0	2	5	2	14	0	0	114	90	24	3	8	20	78	1
4	0	0	0	0	2	6	1	4	0	0	95	89	6	0	0	8	3	1
2	0	0	0	0	1	6	1	4	0	0	119	104	15	1	3	14	54	1
6	0	0	0	0	5	13	1	6	0	0	122	84	38	1	6	45	56	1
30	0	0	0	0	3	9	2	10	0	0	116	90	26	2	10	16	20	1
2	0	0	0	0	6	14	2	12	0	0	102	81	21	1	5	30	82	1
0	0	0	0	0	2	4	4	8	0	0	80	77	3	0	0	0	7	1
0	0	0	0	0	4	10	0	0	0	0	168	157	9	12	34	20	24	1
0	0	0	0	0	3	8	0	0	0	0	100	90	10	7	23	3	15	1
0	0	0	0	0	2	5	1	5	0	0	102	81	21	2	10	4	36	1
0	0	0	0	0	2	5	1	3	0	0	118	111	7	5	##	3	6	1
7	10	1	0	0	3	9	0	0	0	0	107	77	30	2	11	3	8	1
0	0	0	0	0	2	5	1	5	0	0	107	88	19	7	13	13	25	1
0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0	96	96	0	5	10	3	2	1
0	0	0	0	0	2	7	0	0	0	0	118	107	11	3	15	8	40	1
0	0	0	0	0	3	5	2	7	0	0	95	68	26	1	3	5	35	1
0	0	0	0	0	3	8	2	7	0	0	108	70	38	3	18	22	38	1
0	0	0	0	0	4	10	1	13	0	0	108	45	63	1	6	20	24	1
0	0	0	0	0	3	6	1	7	0	0	108	69	39	3	18	8	27	1
0	0	0	0	0	3	4	3	12	0	0	106	76	30	0	0	15	36	1
0	0	0	0	0	3	10	2	11	0	0	104	89	15	1	14	23	38	1
0	0	0	7	1	2	4	0	0	0	0	150	77	28	6	49	27	12	1
0	0	0	0	0	1	6	2	7	0	0	96	84	12	3	34	7	24	1
0	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	118	108	10	0	0	8	16	1
0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0	96	96	0	5	10	3	2	1
0	0	0	0	0	4	13	1	2	0	0	110	92	18	1	10	7	42	1
0	0	0	0	0	4	9	0	0	0	0	108	108	0	4	17	0	0	1
0	0	0	0	0	1	6	1	8	0	0	111	68	29	1	1	12	28	1
0	0	0	0	0	3	6	0	0	0	0	96	87	9	4	13	6	28	1
0	0	0	0	0	3	7	2	9	0	0	117	102	15	0	0	16	25	1
4	25	3	0	0	2	4	1	5	0	0	104	79	25	4	5	23	4	1

0	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	95	88	7	4	23	3	13	1
0	0	0	0	0	3	10	2	12	0	0	105	69	36	0	0	34	54	1
0	0	0	0	0	8	8	2	6	0	0	147	92	55	0	0	18	13	1
0	0	0	0	0	5	16	2	15	0	0	128	63	65	0	0	44	50	1
0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	94	50	44	7	14	8	6	1
0	0	0	0	0	2	4	0	0	0	0	94	84	10	2	6	3	14	1
0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	100	62	38	3	24	6	41	1
0	0	0	0	0	3	6	1	4	0	0	130	85	45	0	0	20	22	1
0	0	0	0	0	1	4	1	3	0	0	100	81	19	1	2	0	21	1
0	0	0	0	0	2	5	2	8	0	0	85	68	48	3	20	5	38	1
0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	106	106	0	4	5	6	12	1
0	0	0	0	0	2	5	3	15	0	0	103	68	35	3	19	3	45	1
0	0	0	0	0	2	7	1	2	0	0	134	126	8	1	4	38	32	1
0	0	0	0	0	3	7	1	4	0	0	110	80	30	2	16	14	17	1
0	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0	132	119	13	2	3	3	15	1
0	0	0	0	0	1	4	1	2	0	0	128	104	24	3	9	12	7	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	0	0	107	90	17	7	15	10	40	1
0	0	0	0	0	2	6	0	0	0	0	116	102	14	1	4	33	22	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	0	0	105	87	18	3	15	12	3	1
0	0	0	0	0	1	3	1	1	7	5	132	119	13	2	3	13	15	1
0	0	0	0	0	1	4	1	2	8	4	128	104	24	3	9	12	7	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	9	6	107	90	17	7	15	10	40	1
0	0	0	0	0	2	6	1	1	7	5	116	102	14	1	4	33	22	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	9	4	105	87	18	3	15	12	3	1
0	0	0	0	0	1	3	1	1	5	5	132	119	13	2	3	13	15	1
0	0	0	0	0	1	4	1	2	6	7	128	104	24	3	9	12	7	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	6	6	107	90	17	7	15	10	40	1
0	0	0	0	0	2	6	1	1	9	6	116	102	14	1	4	33	22	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	6	5	105	87	18	3	15	12	3	1
0	0	0	0	0	1	3	1	1	7	5	132	119	13	2	3	13	15	1
0	0	0	0	0	1	4	1	2	8	7	128	104	24	3	9	12	7	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	6	6	107	90	17	7	15	10	40	1
0	0	0	0	0	2	6	1	1	7	5	116	102	14	1	4	33	22	1
0	0	0	0	0	1	3	2	4	8	6	105	87	18	3	15	12	3	1

AZ	BA	BB	BC	BD	BE	BF	BG	BH	BI	BJ	BK	BL	BM	BN	BO	BP	BQ	BR	BS
8	5	2	1	5	1	0	1	1	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
7	4	2	1	4	2	0	1	1	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	3	1	1	0	1	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
4	3	1	1	3	1	0	1	1	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0
4	2	1	1	2	1	0	1	1	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
4	3	1	1	3	1	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
2	1	1	1	0	0	1	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0
2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
4	4	2	2	0	2	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	3	1	1	3	0	0	1	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
4	2	1	1	1	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0
3	1	2	1	0	0	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
4	1	2	1	1	0	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	4	0	0	0
4	1	1	1	1	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
10	4	5	1	3	3	1	1	1	1	8	8	0	0	0	1	5	0	0	0
4	1	1	2	1	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	4	1	1	4	0	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0

2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
6	4	1	1	4	1	0	0	1	0	5	5	0	1	0	1	5	0	0	0
3	2	1	1	1	1	0	0	0	0	3	3	1	1	0	0	3	0	0	0
2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
4	2	1	1	2	0	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
6	3	2	1	1	0	0	0	0	0	7	7	2	2	0	0	7	0	0	0
4	1	1	2	1	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	4	1	1	4	0	0	0	0	0	7	7	1	2	0	0	7	0	0	0
4	3	1	1	1	0	0	1	0	0	4	4	1	1	0	1	4	0	0	0
4	1	3	1	0	0	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
5	2	2	1	1	2	1	0	1	1	9	9	0	0	0	0	9	0	0	0
3	1	1	1	1	0	1	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0
5	1	4	2	0	0	2	0	0	0	7	7	0	0	0	0	5	0	0	0
5	1	2	1	1	1	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
7	4	2	1	2	1	1	0	0	0	6	6	1	1	0	0	6	0	0	0
7	4	2	1	3	2	1	2	1	1	9	9	4	4	1	4	9	0	0	0
4	1	2	1	1	1	1	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	0	0	0
7	2	3	2	2	0	2	0	0	0	12	12	0	0	0	0	12	0	0	0
4	1	1	2	1	0	2	0	0	0	10	10	1	1	0	0	10	0	0	0
7	2	3	2	1	1	1	0	0	0	11	11	1	0	0	0	11	0	0	0
5	1	2	2	1	0	1	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
11	3	5	3	2	2	2	1	1	1	11	11	1	1	0	1	10	0	0	0
4	1	1	2	1	1	1	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
4	1	2	1	1	1	1	0	0	0	9	9	1	1	0	0	9	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	0	0	0	10	10	1	1	0	0	10	0	0	0
6	2	3	1	2	2	1	0	0	1	11	11	1	1	0	0	9	0	0	0
4	2	1	1	2	1	1	0	0	0	10	10	0	1	0	0	10	0	0	0
8	4	2	2	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
4	1	2	1	1	1	1	0	0	0	9	9	0	2	0	0	8	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	10	10	0	2	0	0	8	0	0	0
7	2	2	3	2	1	1	0	0	0	8	8	0	0	1	0	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0
7	3	2	2	2	1	1	1	1	1	24	24	4	4	2	8	15	1	0	0
7	3	2	2	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
7	3	2	2	2	1	1	1	1	1	31	24	4	4	5	8	15	12	2	0
3	1	2	1	0	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	13	8	1	1	2	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	10	10	0	0	0	3	5	0	0	0
8	4	2	2	2	1	1	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	12	10	2	0	2	3	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
4	1	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	0	0	0	8	6	0	0	1	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	1	0	1	6	6	0	0	1	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0

5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
7	3	2	2	2	1	1	1	1	1	11	9	1	1	0	2	6	1	1	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	3	3	0	0	0	0	3	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	1	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	6	3	0	0	0	0	5	0	0	0
6	2	2	2	2	1	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	5	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
7	3	2	2	2	1	1	1	1	1	56	50	6	5	12	20	26	3	2	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	11	5	0	1	1	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	9	9	0	0	0	3	8	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	1	10	7	0	0	1	3	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	7	7	0	0	0	2	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	0	6	6	0	0	0	2	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	1	#	8	0	0	0	0	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	8	8	0	1	0	2	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	8	7	0	0	1	2	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	0	8	5	0	0	1	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	0	12	12	0	0	1	3	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	0	10	10	0	0	0	3	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	6	4	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	5	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	0	1	1	10	5	0	0	0	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	0	20	18	2	2	5	5	5	1	1	0
5	2	2	1	2	1	1	0	0	0	4	4	0	0	0	4	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	1	1	1	1	19	19	2	2	3	5	5	1	1	0
5	2	2	1	2	1	1	1	0	0	9	8	0	0	1	0	5	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	6	6	0	0	0	2	6	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	1	1	10	8	0	0	1	3	7	0	0	0
5	2	2	1	2	1	0	0	0	0	6	6	0	0	1	0	5	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	1	1	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	1	1	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0

7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	1	1	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	0	0	0	0	7	0	0	0
7	2	3	2	2	1	0	0	0	0	8	8	0	0	0	0	8	0	0	0
6	2	3	1	2	1	0	0	0	0	7	7	1	1	0	0	7	0	0	0

BT	BU	BV	BW	BX	DY	DZ	CA	CB	CC	CD	CE	CF	CG	CH	CI	CJ	CK	CL	CM
1	0	1	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	1	17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	1	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
0	0	1	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	1	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	1	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	1	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	1	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1

1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

CN	CO	CP	CQ	CR	CS	CT	CU	CV	CW	CX	CY	CZ	DA	DB	DC	DD	DE	DF
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	8
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	12
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	10
0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	8
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	10
0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	3
0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	2
0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	3
0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	7
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	7
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6

0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	7
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5	4
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	7
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	8
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	6
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	8
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	8
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5

1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	11
1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	8
1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	13
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	8
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	3
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	13
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
1	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3	8
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	6
0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	6
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	7
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	4
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	7
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	6
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	6
0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	7
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	8
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	5
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	5	5
0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	4	4

Оцінка за допомогою індексу Херста та розмірності Хаусдорфа-Безіковича ймовірності прогнозування значень рядів динаміки використання магістрами різних інформаційних джерел при проведенні наукових досліджень, написанні магістерської роботи та при створенні інших об'єктів інтелектуальної власності

Покажемо на прикладі, як за допомогою контент-аналізу фрактальності рядів динаміки можна визначити домінуючу тенденцію (тренд), за допомогою трендування провести екстраполяцію, а за допомогою обчислення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича оцінити ймовірність прогнозованих показників використання студентами магістратури Житомирського медичного інституту різних джерел наукової інформації на 2019, 2020 та 2021 роки.

У таблиці 1 додатку надано розподіл магістерських робіт за середньою кількістю використаних джерел інформації залежно від року захисту.

Таблиця 1

Розподіл кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах залежно від року захисту

Рік захисту	Кількість захищених робіт		Середня кількість використаних джерел інформації залежно від року захисту, $M \pm m$
	Абсолютне число захищених магістерських робіт	Частка $M \pm m$, %	
2010	19	12,7 \pm 3,0	115,1
2011	14	9,3 \pm 2,6	102,4
2012	24	16,0 \pm 3,3	116,2
2013	13	8,7 \pm 2,5	98,5
2014	14	9,3 \pm 2,6	110,6
2015	23	15,3 \pm 3,2	112,3
2016	12	8,0 \pm 2,4	115,9
2017	16	10,7 \pm 2,9	103,4
2018	15	10,0 \pm 2,8	117,6

Побудуємо за даними таблиці 1 графік динаміки середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах залежно від року захисту, рис. 1.

Рис. 1. Графік динаміки середньої кількості використаних джерел інформації на одну магістерську роботу залежно від року захисту

За даними таблиці 1 та за графіком на рис. 1 визначити тенденцію (тренд) зміни середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах, а тим більше зробити прогноз на майбутнє, досить складно.

Щоб визначити домінуючу тенденцію, скористаємося вирівнюванням рядів динаміки за методом найменших квадратів.

У таблиці 2 надано вихідні дані для використання означеного методу. Заповнюємо таблицю 2 вихідними даними за алгоритмом, що подається нижче.

Хід обчислень (алгоритм) для заповнення таблиці 2:

1. За середину ряду приймаємо 2014 рік.
2. Визначаємо постійну величину (A_0) за формулою 1:

$$A_0 = \frac{\sum y}{n} = \frac{991,8}{9} = 110,2 \quad (\text{формула 1})$$

3. Визначаємо суму значень у стовчику ХУ. Для цього значення стовчика Х та У перемножуємо і додаємо. Сума $\Sigma_{yx} = 26,2$
4. Значення у стовчику Х підносимо до квадрату, отримуємо значення даних у стовчику X^2 . Додаємо значення у стовчику X^2 і отримуємо суму: $\Sigma X^2 = 60$.

Вихідні дані для трендування за інтервалом 9 років середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах та прогнозу на наступні 3 роки

Роки	Середні значення кількості сторінок, Y	Умовний час, X	XУ	X»	Вирівняні дані, Y _x
2010	115,1	-4	-460,4	16	108,4
2011	102,4	-3	-307,2	9	108,9
2012	116,2	-2	-232,4	4	109,3
2013	98,5	-1	-98,5	1	109,8
2014	110,6	0	0	0	110,2
2015	112,3	1	112,3	1	110,6
2016	115,9	2	231,8	4	111,1
2017	103,4	3	310,2	9	111,5
2018	117,6	4	470,4	16	112,0
n =9	Y = 991,8		Σ_{yx} = 26,2	ΣX² = 60	
2019		5			112,4
2020		6			112,8
2021		7			113,3

5. Обчислюємо другу постійну величину (A₁) за формулою 2:

$$A_1 = \frac{\sum_{yx}}{\sum X^2} = \frac{26,2}{60} = 0,44 \quad (\text{формула 2})$$

6. Обчислюємо вирівняні дані ряду динаміки за формулою 3:

$$Y_x = A_0 + A_{1X} \quad (\text{формула 3})$$

$$Y_1 = 110,2 + (0,44) \cdot (-4) = 108,4$$

$$Y_2 = 110,2 + (0,44) \cdot (-3) = 108,9$$

$$Y_3 = 110,2 + (0,44) \cdot (-2) = 109,3$$

$$Y_4 = 110,2 + (0,44) \cdot (-1) = 109,8$$

$$Y_5 = 110,2 + (0,44) \cdot 0 = 110,2$$

$$Y_6 = 110,2 + (0,44) \cdot 1 = 110,6$$

$$Y_7 = 110,2 + (0,44) \cdot 2 = 111,1$$

$$Y_8 = 110,2 + (0,44) \cdot 3 = 111,5$$

$$Y_9 = 110,2 + (0,44) \cdot 4 = 112,0$$

На цьому етапі ми отримали 9 значень для побудови вирівняного ряду динаміки – тренду. Наступні 3 значення будуть отриманими за допомогою екстраполяції тренду на 3 майбутні роки: 2019, 2020 і 2021.

$$Y_{10} = 110,2 + (0,44) \cdot 5 = 112,4$$

$$Y_{11} = 110,2 + (0,44) \cdot 6 = 112,8$$

$$Y_{12} = 110,2 + (0,44) \cdot 7 = 113,3$$

За значеннями у таблиці 2 будуємо два графіки: емпіричний та вирівняний (трендовий, прогностичний), рис. 2.

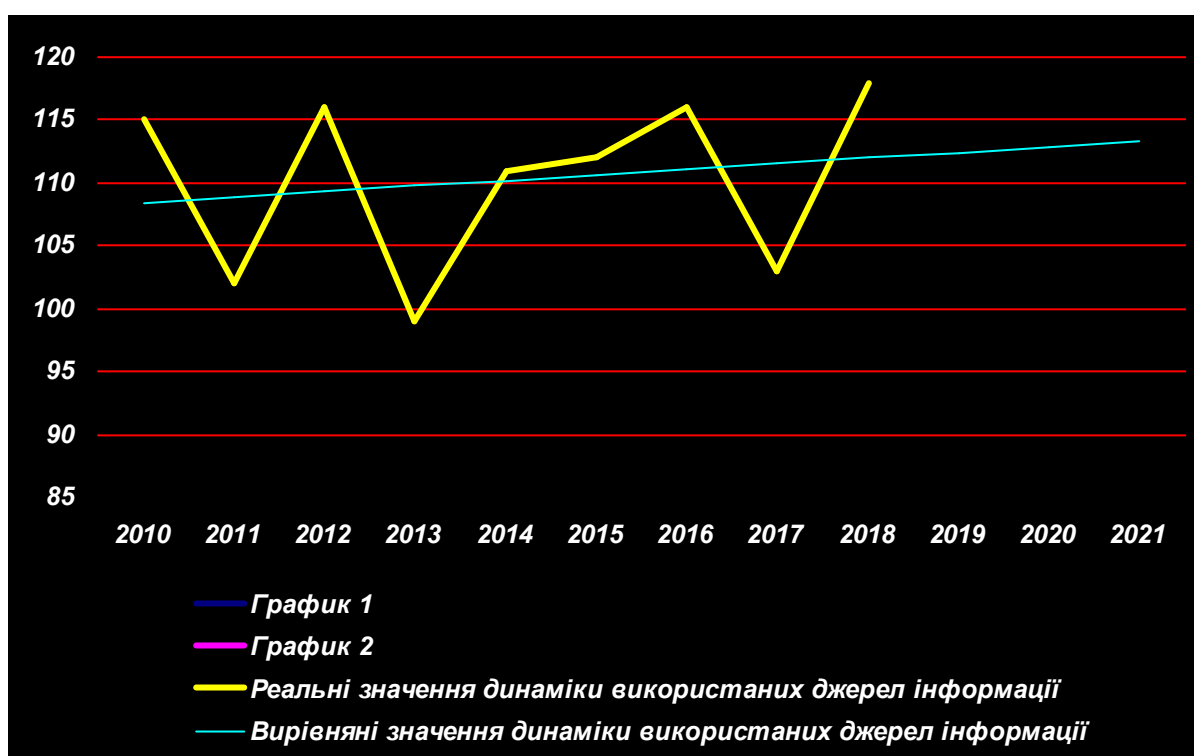

Рис. 2 Графіки реальної та вирівняної за методом найменших квадратів динаміки середньої кількості використаних джерел інформації за інтервалом 9 років

На рис. 2 чітко видно домінуючу тенденцію (тренд) до збільшення середньої кількості джерел інформації в магістерських роботах. Мало того, ми можемо з певною долею ймовірності прогнозувати, що середні значення кількості джерел інформації в магістерських роботах, які будуть захищатися у

2019 році, становитиме в середньому 112,4 джерел інформації на одну магістерську роботу; . у 2020 році – 112,8; у 2021 році – 113,3.

Для підтвердження ймовірності прогнозу використаємо обчислення індексу Херста.

Індекс Херста є мірою персистентності – схильності процесу до трендів на відміну від хаотичного руху.

Індекс Херста є степеневим показником у формулі 4.

$$\frac{\mathfrak{R}}{\sigma} = \left(\frac{N}{2} \right)^H \quad (\text{формула 4})$$

де: H – індекс Херста; R – розмах варіації, у нашому випадку розмах варіації кількості джерел інформації становить 19,1; σ – середнє квадратове відхилення (сигма), у нашому випадку сигма становить 7,0; N – кількість років, взятих за основу при вирівнюванні ряду динаміки, у нашому випадку – 9 років.

Значення індексу Херста, яке дорівнює $\frac{1}{2}$ є граничним. Всі значення менші однієї другої свідчать про низьку вірогідність прогнозу. Індекс Херста, який наближається до нуля, є свідченням відсутності домінуючої тенденції (тренду), аналізовані величини приймають випадкові значення. Значення H більше за $\frac{1}{2}$ означає спрямованість в певну сторону динаміки процесу в минулому і високу вірогідність продовження динаміки у тому ж напрямку в майбутньому. Чим більше значення індексу Херста, яке перевищує одну другу, тим вища вірогідність прогнозу.

У нашому випадку, розв'язавши рівняння, отримуємо значення індексу Херста, яке дорівнює 1,379.

$$\frac{\mathfrak{R}}{\sigma} = \left(\frac{N}{2} \right)^H \quad \frac{19,1}{7,0} = 2,73 \quad 2,73 = 4,5^H$$

$$H = \log_{4,5} 2,73 = 0,670$$

Крім індексу Херста, який визначає вірогідність прогнозування динаміки ряду на майбутнє, для дослідження рядів динаміки використовують ще один показник фрактальності – розмірність Хаусдорфа-Безіковича.

Розмірність Хаусдорфа-Безіковича пов'язана з індексом Херста простою залежністю, формула 5:

$$D = 2 - H \quad (\text{формула 5})$$

де: D – розмірність Хаусдорфа-Безіковича; H – індекс Херста.

Величина розмірності Хаусдорфа-Безіковича коливається в межах від 0 до 2,0. Чим ближче значення показника до нуля, тим ідеальніший об'єкт, чим ближче показника до 2,0, тим хаотичніша структура об'єкта дослідження.

У нашому випадку $D = 2 - H = 2 - 0,670 = 1,330$

Обчислені значення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича свідчать про досить високу вірогідність прогнозу за інтервалом вирівнювання ряду динаміки, який становив 9 років. Однак, методика дозволяє обчислювати та порівнювати значення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича також за іншими інтервалами, як більшими, так і меншими.

У таблиці 4 надано вихідні дані для трендування за семирічним інтервалом (2012-2018 рр.)

Таблиця 4

Вихідні дані для трендування за інтервалом 7 років середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах

Роки	Середні значення кількості сторінок, Y	Умовний час, X	$X \cdot Y$	X^2	Вирівняні дані, Y_x
2012	116,2	-3	-348,6	9	108,5
2013	98,5	-2	-197,0	4	109,2
2014	110,6	-1	-110,6	1	109,9
2015	112,3	0	0	0	110,6
2016	115,9	1	115,9	1	111,3
2017	103,4	2	206,8	4	112,0
2018	117,6	3	352,8	9	112,7
n = 7	$\Sigma Y = 774,2$		$\Sigma_{YX} = 19,3$	$\Sigma X^2 = 28$	
2019		4			113,4
2020		5			114,1
2021		6			114,7

Хід обчислень (алгоритм) для заповнення таблиці 4:

1. За середину ряду приймаємо 2015 рік.

2. Визначаємо постійну величину (A_0):

$$A_0 = 774,2/7 = 110,6$$

3. Визначаємо суму значень у стовпчику ХУ. Для цього значення стовпчика Х та У перемножуємо і додаємо. Сума $\Sigma_{yx} = 19,3$

4. Значення у стовпчику Х підносимо до квадрату, отримуємо значення даних у стовпчику X^2 . Додаємо значення у стовпчику X^2 і отримуємо суму: $\Sigma X^2 = 28$.

5. Обчислюємо другу постійну величину (A_1):

$$A_1 = 19,3/28 = 0,69$$

6. Обчислюємо вирівняні дані ряду динаміки:

$$Y_1 = 110,6 + (0,69) \cdot (-3) = 108,5$$

$$Y_2 = 110,6 + (0,69) \cdot (-2) = 109,2$$

$$Y_3 = 110,6 + (0,69) \cdot (-1) = 109,9$$

$$Y_4 = 110,6 + (0,69) \cdot (0) = 110,6$$

$$Y_5 = 110,6 + (0,69) \cdot (1) = 111,3$$

$$Y_6 = 110,6 + (0,69) \cdot (2) = 112,0$$

$$Y_7 = 110,6 + (0,69) \cdot (3) = 112,7$$

Ми отримали 7 значень для побудови вирівняного ряду динаміки – тренду. Наступні 3 значення будуть отриманими за допомогою екстраполяції тренду на 3 майбутні роки: 2019, 2020 і 2021.

$$Y_8 = 110,6 + (0,69) \cdot 4 = 113,4$$

$$Y_9 = 110,6 + (0,69) \cdot 5 = 114,1$$

$$Y_{10} = 110,6 + (0,69) \cdot 6 = 114,7$$

За значеннями у таблиці 4 будуємо два графіки: емпіричний та вирівняний (трендовий, прогностичний), рис. 3.

На рис. 3 прослідковується тенденція до поступового збільшення середньої кількості джерел інформації в магістерській роботі. Однак прогнозовані рівні на 2019, 2020 і 2021 роки дещо відрізняються від отриманих на попередньому етапі, коли для прогнозування інтервалу використали інтервал 9 років. Постає питання: «Які прогнозовані значення є більш ймовірними?»

Рис. 3 Графіки реальної та вирівняної за методом найменших квадратів динаміки середньої кількості використаних джерел інформації за інтервалом 7 років

Для цього обчислюємо значення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича для інтервалу 7 років. Індекс Херста становить 0,80 од., а розмірність Хаусдорфа-Безіковича складає, відповідно 1,20 од. Обчислені значення індексу Херста та розмірності Хаусдорфа-Безіковича свідчать, що прогнозовані значення на основі інтервалу семи років більш ймовірні.

Повторюємо вищеописану процедуру обчислень ще для двох інтервалів: 5 та 3 років.

У таблиці 5 надано вихідні дані для трендування за інтервалом 5 років середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах

Хід обчислень (алгоритм) для заповнення таблиці 5:

1. За середину ряду приймаємо 2016 рік.
2. Визначаємо постійну величину (A_0):

$$A_0 = 560,0/5 = 112,0$$

**Вихідні дані для трендування за інтервалом 5 років середньої кількості
використаних джерел інформації в магістерських роботах**

Роки	Середні значення кількості сторінок, Y	Умовний час, X	XU	X^2	Вирівняні дані, Y_x
2014	110,6	-2	-221,2	4	111,0
2015	112,3	-1	-112,3	1	111,5
2016	115,9	0	0	0	112,0
2017	103,4	1	103,4	1	112,5
2018	117,6	2	235,2	4	113,0
n = 5	$\Sigma_y = 560,0$		$\Sigma_{yx} = 5,1$	$\Sigma X^2 = 10$	
2019		3			113,5
2020		4			114,0
2021		5			114,5

3. Визначаємо суму значень у стовпчику XU . Для цього значення стовпчика X та Y перемножуємо і додаємо. Сума $\Sigma_{yx} = 5,1$

4. Значення у стовпчику X підносимо до квадрату, отримуємо значення даних у стовпчику X^2 . Додаємо значення у стовпчику X^2 і отримуємо суму: $\Sigma X^2 = 10$.

5. Обчислюємо другу постійну величину (A_1):

$$A_1 = 5,1/10 = 0,51$$

6. Обчислюємо вирівняні дані ряду динаміки:

$$Y_1 = 112,0 + (0,51) \cdot (-2) = 111,0$$

$$Y_2 = 112,0 + (0,51) \cdot (-1) = 111,5$$

$$Y_3 = 112,0 + (0,51) \cdot (-0) = 112,0$$

$$Y_4 = 112,0 + (0,51) \cdot (1) = 112,5$$

$$Y_5 = 112,0 + (0,51) \cdot (2) = 113,0$$

Ми отримали 5 значень для побудови вирівняного ряду динаміки – тренду. Наступні 3 значення будуть отриманими за допомогою екстраполяції тренду на 3 майбутні роки: 2019. 2020 і 2021.

$$Y_6 = 112,0 + (0,51) \cdot (3) = 113,5$$

$$Y_7 = 112,0 + (0,51) \cdot (4) = 114,0$$

$$Y_8 = 112,0 + (0,51) \cdot 4 = 114,5$$

За значеннями у таблиці 5 будемо два графіки: емпіричний та вирівняний (трендовий, прогностичний), рис. 4.

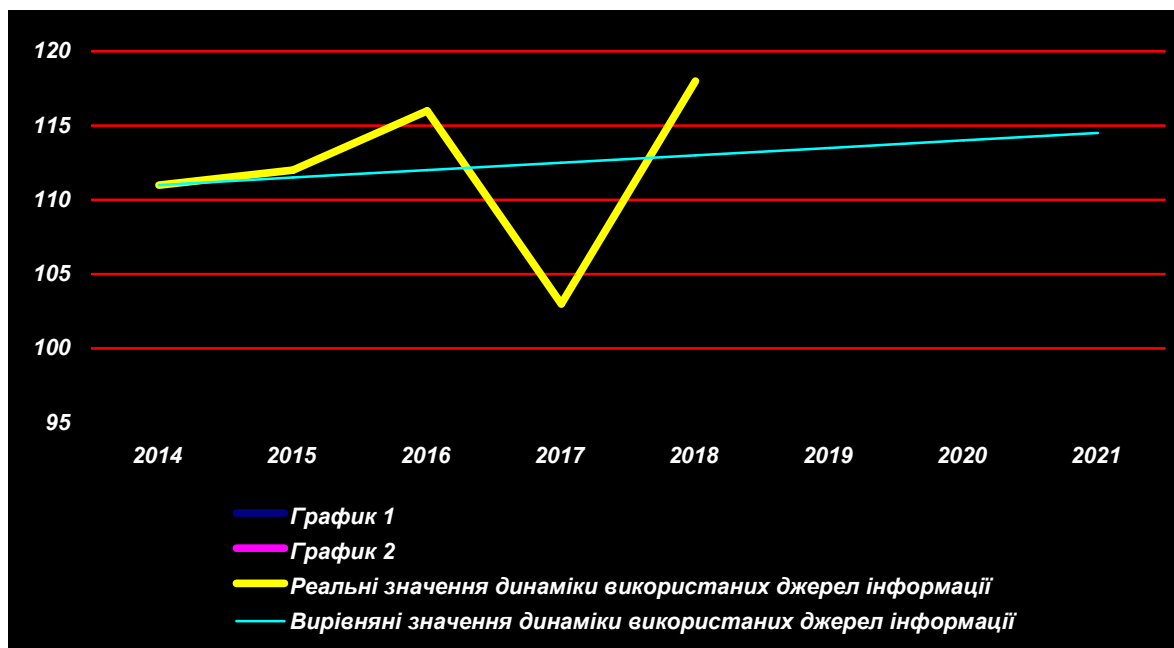

Рис. 4 Графіки реальної та вирівняної за методом найменших квадратів динаміка середньої кількості використаних джерел інформації за інтервалом 5 років

У таблиці 6 надано вихідні дані для трендування за інтервалом 3 роки середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах

Таблиця 5

Вихідні дані для трендування за інтервалом 3 роки середньої кількості використаних джерел інформації в магістерських роботах

Роки	Середні значення кількості сторінок, Y	Умовний час, X	$X \cdot Y$	X^2	Вирівняні дані, Y_x
2016	115,9	-1	-115,9	1	111,7
2017	103,4	0	0	0	112,3
2018	117,6	1	117,6	1	113,0
$n=3$	$\Sigma_y = 336,9$		$\Sigma_{yx} = 1,7$	$\Sigma X^2 = 2$	
2019		2			113,6
2020		3			114,3
2021		4			114,9

Хід обчислень (алгоритм) для заповнення таблиці 6:

1. За середину ряду приймаємо 2016 рік.

2. Визначаємо постійну величину (A_0). $A_0 = 336,9/3 = 112,3$
3. Визначаємо суму значень у стовпчику ХУ. Для цього значення стовпчика Х та У перемножуємо і додаємо. Сума $\Sigma_{yx} = 1,7$
4. Значення у стовпчику Х підносимо до квадрату, отримуємо значення даних у стовпчику X^2 . Додаємо значення у стовпчику X^2 і отримуємо суму: $\Sigma X^2 = 2$.
5. Обчислюємо другу постійну величину (A_1). $A_1 = 1,7/2 = 0,65$
6. Обчислюємо вирівняні дані ряду динаміки:

$$Y_1 = 112,3 + (0,65) \cdot (-1) = 111,7$$

$$Y_2 = 112,3 + (0,65) \cdot 0 = 112,3$$

$$Y_3 = 112,3 + (0,65) \cdot 1 = 113,0$$

$$Y_4 = 112,3 + (0,65) \cdot 2 = 113,6$$

$$Y_5 = 112,3 + (0,65) \cdot (3) = 114,3$$

$$Y_6 = 112,0 + (0,65) \cdot 4 = 114,9$$

Останні 3 значення є результатом екстраполяції тренду на 3 майбутні роки: 2019, 2020 і 2021.

За значеннями у таблиці 6 будуємо два графіки: емпіричний та вирівняний (трендовий, прогностичний), рис. 5.

Рис. 5 Графіки реальної та вирівняної за методом найменших квадратів динаміка середньої кількості використаних джерел інформації за інтервалом 3 роки

В результаті ми отримали 4 різних графіки (рис. 2; 3; 4; 5) та 4 групи різних значень прогнозованих показників на 2019, 2020 та 2021 роки (табл. 7).

Таблиця 7.

Індекс Херста, розмірність Хаусдорфа-Безіковича та прогнозовані значення середньої кількості джерел інформації залежно від інтервалу, за яким проводили вирівнювання рядів динаміки та прогнозування

Назва показника	Інтервали, за якими проводили вирівнювання рядів динаміки, років			
	3	5	7	9
Індекс Херста	1,490	1,026	0,800	0,670
Розмірність Хаусдорфа-Безіковича	0,510	0,974	1,200	1,330
Прогнозовані значення середньої кількості використаних джерел інформації				
2019	113,6	113,5	113,4	112,4
2020	114,3	114,0	114,1	112,8
2021	114,9	114,5	114,7	113,3

Із проаналізованих чотирьох інтервалів, значення індексу Херста виявилося найбільшим, а розмірності Хаусдорфа-Безіковича – найменшим, для інтервалу 3 роки. Тому, найбільш ймовірним буде передбачення середньої кількості використаних інформаційних джерел на одну магістерську роботу саме за інтервалом 3 років. Тобто, у 2019 році середня кількість використаних джерел інформації на одну магістерську роботу буде становити 113,6, у 2020 році – 114,3, у 2021 році – 114,9.

Аналогічні обчислення проведені для інших показників використання студентами магістратури джерел інформації: частки джерел на іноземній мові, частки джерел на електронних носіях інформації, частки джерел на латиниці.

У таблиці 8 надано результати прогнозування використання майбутніми магістрами медсестринства джерел інформації на іноземній мові. Із проаналізованих чотирьох інтервалів (3, 5, 7 та 9 років) значення індексу Херста виявилося найбільшим, а розмірності Хаусдорфа-Безіковича – найменшим для інтервалу 3 роки. Тому, найбільш ймовірним буде передбачення частки інформаційних джерел на одну магістерську роботу за інтервалом 3 роки. Тобто: у 2019 році частка джерел інформації на іноземній

мові буде найвірогідніше становити 26,6%, у 2020 році – 27,0%, у 2021 році – 27,4%.

Таблиця 8.

Індекс Херста та розмірність Хаусдорфа-Безіковича при прогнозуванні частки джерел інформації на іноземних мовах у роботах магістрів медсестринства

Назва показника	Інтервали, за якими проводили вирівнювання рядів динаміки, років			
	3	5	7	9
Індекс Херста	1,490	0,970	0,853	0,710
Розмірність Хаусдорфа-Безіковича	0,510	1,030	1,147	1,290
Прогнозовані значення частки джерел інформації на іноземних мовах				
2019	26,6	28,2	25,6	26,9
2020	27,0	30,0	26,4	28,0
2021	27,4	31,8	27,2	29,1

У таблиці 9 надано результати прогнозування використання майбутніми магістрами медсестринства джерел інформації на електронних носіях.

Таблиця 9.

Індекс Херста та розмірність Хаусдорфа-Безіковича при прогнозуванні частки джерел інформації на електронних носіях

Назва показника	Інтервали, за якими проводили вирівнювання рядів динаміки, років			
	3	5	7	9
Індекс Херста	1,672	1,009	0,926	0,786
Розмірність Хаусдорфа-Безіковича	0,328	0,991	1,074	1,214
Прогнозовані значення частки джерел інформації на електронних носіях				
2019	25,3	24,5	25,3	25,6
2020	26,5	25,2	26,2	26,6
2021	27,7	25,9	27,1	27,6

Із проаналізованих чотирьох інтервалів значення індексу Херста виявилось найбільшим, а розмірності Хаусдорфа-Безіковича – найменшим для інтервалу 3 роки. Тому, найбільш ймовірним буде передбачення частки інформаційних джерел на електронних носіях за інтервалом 3 роки. Тобто: у

2019 році частка джерел інформації на електронних носіях буде становити 25,3%, у 2020 році – 26,5%, у 2021 році – 27,7%.

У таблиці 10 надано результати прогнозування використання майбутніми магістрами медсестринства джерел інформації на іноземних мовах латиницею.

Таблиця 10.

Індекс Херста та розмірність Хаусдорфа-Безіковича при прогнозуванні частки джерел інформації на іноземній мові латиницею

Назва показника	Інтервали, за якими проводили вирівнювання рядів динаміки, років			
	3	5	7	9
Індекс Херста	1,922	0,951	0,844	0,800
Розмірність Хаусдорфа-Безіковича	0,078	1,049	1,156	1,200
Прогнозовані значення частки джерел інформації на латиниці				
2019	21,6	21,8	21,8	22,4
2020	23,0	23,2	23,3	24,1
2021	24,4	24,4	24,8	25,7

Із проаналізованих чотирьох інтервалів значення індексу Херста виявилось найбільшим, а розмірності Хаусдорфа-Безіковича – найменшим також для інтервалу 3 роки. Тому, найбільш ймовірним буде передбачення частки інформаційних джерел на латиниці за інтервалом 3 роки. Тобто: у 2019 році частка джерел інформації на електронних носіях буде становити 21,6%, у 2020 році – 23,0%, у 2021 році – 24,4%.

Таким чином, індекс Херста та розмірність Хаусдорфа-Безіковича дозволяють вибирати із низки значень прогнозованих показників найбільш ймовірні.

Додаток Е

Опитувальник
визначення стану обізнаності щодо інформаційно-комунікативної компетентності

Шановні колеги!

Нами вивчається проблема формування інформаційно-комунікативної компетентності медичних сестер з вищою освітою. Просимо взяти участь в опитуванні - повідомити про себе анкетні дані та вказати відповідь з наданого переліку або вписати власну на питання анкети.

Будьте щирими, анкета анонімна, жодних посилань на вас не буде, крім того, «правильних» чи «неправильних», «хороших» чи «поганих» відповідей немає, нас цікавить лише Ваша думка. Будь ласка, при заповненні таблиці уважно прочитайте питання або твердження в лівому стовпчику та позначте знаком «+» чи «✓» відповідь - у правому.

Дякуємо за співпрацю і бажаємо здоров'я і щастя.

Про себе повідомте:

1. Вік, повних років _____
2. Стать: чоловік; жінка.
3. Стаж роботи (для працюючих), повних років _____
4. Кваліфікаційна категорія (для працюючих): вища, перша, друга, немає.

Питання	Відповіді
1) Як Ви оцінюєте свої знання з проблеми інформаційно-комунікативної компетентності?	1) Знання досконалі 2) Знання достатні для професійної діяльності 3) Маю загальне уявлення. 4) Знання недостатні. 5) Інше (впишіть) _____
2) Виберіть з 5-и визначень компетентності на Вашу думку найбільш вдале:	1) Компетентність — проінформованість, обізнаність, авторитетність. 2) Компетентність означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. 3) Компетентність визначається як набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці. 4) Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. 5) Компетентність — це володіння певною компетенцією, тобто знаннями та досвідом власної діяльності, що дозволяє приймати правильні, точні рішення.
3) Виберіть з 5-и різновидів компетентності на Вашу думку найбільш для Вас важливу:	1) Соціальна компетентність – здатність особистості брати на себе відповідальність у спільному прийнятті рішень, нівелювати соціальні, професійні, сімейні і побутові конфлікти ненасильницьким шляхом, проявляти активну життєву позицію, брати участь у демократизації суспільства. 2) Полікультурна компетентність – розуміння культурологічних відмінностей, уважне, толерантне ставлення один до одного, здатність жити у злагоді з іншими культурами, мовами і релігіями. 3) Комунікативна компетентність – володіння усним і письмовим

	<p>мовленням, мистецтвом спілкування, що важливо у професійному і громадському житті.</p> <p>4) Інформаційна компетентність – володіння інформаційними, комп'ютерними технологіями, здатність критично оцінювати і виважено ставитись до інформації.</p> <p>5) Самоосвітня компетентність – здатність особистості постійно вдосконалюватись, неперервне зростання в професійному становленні, а також в особистому і громадському житті.</p>
4) Виберіть з 5-и визначень інформаційно-комунікативної компетентності на Вашу думку найбільш доцільне	<p>1) Інформаційно-комунікативна компетентність – мистецтво бути зрозумілим і переконливим при спілкуванні з науковою спільнотою.</p> <p>2) Інформаційно-комунікативна компетентність - знання особливостей наукової комунікації.</p> <p>3) Інформаційно-комунікативна компетентність - знання закономірностей збору і поширення інформації.</p> <p>4) Інформаційно-комунікативна компетентність - здатність науковців презентувати результати своїх досліджень на зрозумілій світовій науковій спільноті мові за прийнятими у науковому товаристві правилами поширення інформації і критеріями оцінювання її значимості.</p> <p>5) Інформаційно-комунікативна компетентність - це знання науковцями способів і засобів поширення наукової інформації, а також дотримання існуючих в науковому середовищі правил корпоративної етики.</p>
5) Виберіть з 5-и визначень інформації на Вашу думку найбільш вдале	<p>1) Інформація - документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі.</p> <p>2) Інформація - філософська категорія, що визначає один з атрибутів Всесвіту, який відображає структуру та зміни останнього у просторі і часі.</p> <p>3) Інформація - універсальна субстанція, що пронизує усі сфери людської діяльності, слугує провідником знань та думок, інструментом спілкування, взаєморозуміння та співробітництва, утвердження стереотипів мислення та поведінки.</p> <p>4) Інформація - фундаментальний генералізаційно-єдиний безпочатково-нескінченний законопроцес автоосциляційного, резонансно-сотового, частотно-квантового та хвильового відношення, взаємодії, взаємоперетворення та взаємозбереження у просторі та часі енергії, руху, маси та антимаси на основі матеріалізації та дематеріалізації в мікро- та макроструктурах Всесвіту.</p> <p>5) Інформація - результат інтелектуальної (аналітико-синтетичної чи евристичної) діяльності певної людини щодо подання відомостей, повідомлень, сигналів, кодів, образів тощо</p>
6) Виберіть з 5-и наукових дисциплін найбільш дотичну до інформаційно-комунікативної компетентності	<p>1) Інформетрія</p> <p>2) Вебометрія</p> <p>3) Наукометрія</p> <p>4) Бібліометрія</p> <p>5) Альтметрія</p>
7) Виберіть з 5-и визначень наукометрії правильне	<p>1) Наукометрія (англ. Scientometric) - філософське вчення, засноване американським письменником-фантастом Л. Роном Габбардом у 1950-х роках XX ст., яке включає в себе філософію і техніку духовного вдосконалення та охоплює такі теми як мораль, етика, освіта, управління</p>

	<p>тощо.</p> <p>2) Наукометрія - методика вивчення внутрішніх групових зв'язків та ієрархії в різних групах осіб, автором якої є американський психолог та соціолог Якоб Морено.</p> <p>3) Наукометрія — галузь наукознавства, що займається статистичними дослідженнями структури та динаміки масивів і потоків наукової інформації.</p> <p>4) Наукометрія - розділ науки на стику:антропології, прикладної математики, геометрії, медицина, основним методом якої є вимірювання тіла людини та його частин з метою встановлення вікових, статевих, расових та інших особливостей фізичної будови.</p> <p>5) Наукометрія - напрямок в науці, який об'єднує підходи різних наук (медицини, біології, психології, педагогіки) до розвитку дитини.</p>
8) Виберіть з 5-и визначень наукометричної бази правильне	<p>1) Наукометрична база це – сукупність різних матеріалів (документів), систематизованих таким чином, щоб ці матеріали могли бути знайдені за допомогою електронно-обчислювальної машини</p> <p>2) Наукометрична база це – спеціально обладнані об'єкти, важливі в стратегічному відношенні, зі спорудами і тиловими установами, призначеними для забезпечення бойових дій війська.</p> <p>3) Наукометрична база це – комплекс споруд для тренувальних занять спортсменів з наданням житла і харчування</p> <p>4) Наукометрична база це – багатоваріантна система аналітичної обробка інформації за формою, змістом і трендами (тенденціями) наукової діяльності.</p> <p>5) Наукометрична база це - місце для тривалого зберігання продуктів харчування поблизу великих міст.</p>
9) Виберіть з 5-и наукометричних баз найбільш потужну	<p>1) Web of Science</p> <p>2) SCOPUS</p> <p>3) Google scholar</p> <p>4) РИНЦ</p> <p>5) Index Copernicus</p>
10) Виберіть з 5-и визначень імпакт-фактора журналу правильне	<p>1) Імпакт-фактор (IF) – один з 35 клінічно значимих факторів крові після АВ0.</p> <p>2) Імпакт-фактор (IF) – числовий показник вагомості наукового журналу</p> <p>3) Імпакт-фактор (IF) – змінна величина, фактор, який, за припущенням, впливає на результати експерименту.</p> <p>4) Імпакт-фактор (IF) – драйвер (від англ. driver — рушій) умова, що має прямий вплив на поточну роботу чи структуру затрат певного господарства.</p> <p>5) Імпакт-фактор (IF) - фактор, який сам по собі не є безпосереднім джерелом появи небажаного результату,однак здатний збільшувати ймовірність його появи..</p>
11) Виберіть з 5-и визначень індекса Хірша правильне	<p>1) Індекс Хірша (h-index) – показник схильності процесу до формування трендів (спрямованого, упорядкованого руху) на відміну від хаотичного броунівського руху.</p> <p>2) Індекс Хірша (h-index) – показник частоти появи в наукових статтях певних характеристик змісту.</p> <p>3) Індекс Хірша (h-index) – один з індексів цитування, запропонований американським фізиком Хорхе Хіршем</p> <p>4) Індекс Хірша (h-index) – показник фрактальності ієрархічної системи наукових текстів.</p>

	5) Індекс Хірша (h-index) – показник бінарної кластеризації множини об'єктів.
12) Проранжуйте (пронумеруйте в порядку значимості цифрами від 1 до 10) причини, які спонукали Вас до навчання в магістратурі з медсестринства	<p>Підвищити рівень знань і професійної компетентності для більш ефективної роботи за спеціальністю.</p> <p>Отримати освітній ступінь магістра, щоб мати можливість займатися науковою діяльністю (продовжити навчання в аспірантурі, зробити відкриття, захистити дисертацію, зробити наукову кар'єру)</p> <p>Змінити сферу діяльності (стати викладачем, держслужбовцем, ерготерапевтом тощо)</p> <p>Меркантильні розрахунки (покращити матеріально-фінансове становище, розбагатіти)</p> <p>Щоб отримати завершену вищу освіту як самоціль без чітких планів на майбутнє</p> <p>Щоб привернути до себе увагу осіб протилежної статі і вигідно вийти заміж/одружитися</p> <p>З метою самоствердження, виховання вольових рис характеру</p> <p>Як результат зовнішнього впливу (тиску або заохочування з боку батьків, друзів, коханого/коханої)</p> <p>Щоб стати конкурентоздатним фахівцем на ринку праці</p> <p>Щоб виїхати на роботу за кордон</p> <p>Напишіть свій варіант _____</p>
13) Коли і з яких джерел отримали інформацію щодо інформаційно-комунікативної компетентності	<p>1) Під час навчання в магістратурі із спецкурсу «Формування наукової комунікативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних технологій»</p> <p>2) Під час навчання в магістратурі при вивченні предмета «Методологія наукової роботи»</p> <p>3) Під час навчання в магістратурі з Інтернету</p> <p>4) Під час навчання в магістратурі із доповідей на науково-практичних конференціях</p> <p>5) Під час навчання в магістратурі із наукових фахових журналів</p> <p>6) Після навчання в магістратурі з Інтернету</p> <p>7) Під час навчання в магістратурі із інших джерела, вкажіть з яких _____</p> <p>8) Під час навчання в магістратурі при спілкуванні з колегами</p> <p>9) Після навчання в магістратурі із доповідей на науково-практичних конференціях</p> <p>10) Після навчання в магістратурі із наукових фахових журналів</p> <p>11) Після закінчення навчання в магістратурі із інших джерела, вкажіть з яких _____</p> <p>12) Після навчання в магістратурі при спілкуванні з колегами</p> <p>13) Не знаю, що означає термін «наукова комунікативна компетентність», ніколи нічого про це не чув/чула, не бачив/бачила і не читав/читала</p>
14) Кількість створених об'єктів інтелектуальної власності	<p>1) Тези, кількість _____</p> <p>2) Статті, кількість _____</p> <p>3) Монографії і розділи монографій, кількість _____</p> <p>4) Підручники, посібники та їх розділи, кількість _____</p> <p>5) Методичні рекомендації, збірники тестів, навчально-методичні комплекси, опитувальники та інші розробки, кількість _____</p>

	6) Патенти, кількість _____ 7) Раціоналізаторські пропозиції, кількість _____ 8) Моделі, торгові знаки, кількість _____ 9) Публікації, які увійшли до інформаційних фондів міжнародних наукометричних баз, кількість _____ 10) Публікації на міжнародній науковій мові, кількість _____ 11) Публікації у виданнях, що входять до переліку затвердженого департаментом атестації науково-педагогічних кадрів МОН України, кількість _____ 12) Інші об'єкти інтелектуальної власності, вкажіть які та їхню кількість _____
15) Наявність ORCID	Так Ні
16) Наявність і величина індексу Хірша	Так, величина _____ Ні
17) Доповіді на наукових форумах різного рівня	1) Міжнародний рівень, кількість _____ 2) Всеукраїнський рівень, кількість _____ 3) Регіональний рівень, кількість _____
18) Наявність власного сайту	Так Ні
19) Де навчалися чи працювали до вступу в магістратуру?	1) Бакалаври-студенти, які продовжили навчання в магістратурі відразу після закінчення бакалаврату 2) Бакалаври-викладачі, які до вступу на навчання в магістратуру працювали викладачами у навчальних закладах 3) Бакалаври медсестринства, які до вступу на навчання в магістратурі працювали в закладах охорони здоров'я 4) Бакалаври, які до вступу на навчання в магістратуру рік і більше ніде не працювали (безробітні) або працювали не за спеціальністю
20) Оцінка отримана на захисті магістерської роботи	1) Відмінно 2) Добре 3) Задовільно
21) Працевлаштування магістрів медсестринства, які поступили на навчання в магістратурі після роботи в закладах охорони здоров'я	1) Повернулася в практичну охорону здоров'я 2) Влаштувалася на роботу викладачем сестринських дисциплін у вищих медичних навчальних закладах 3) Виїхала на роботу за кордон 4) Не працевлаштована (безробітна) 5) Працюю не за спеціальністю
22) Працевлаштування магістрів медсестринства, які поступили на навчання в магістратурі	1) Повернулася на роботу викладачем сестринських дисциплін у вищих медичних навчальних закладах 2) Влаштувалася на роботу в закладі охорони здоров'я 3) Виїхала на роботу за кордон 4) Не працевлаштована (безробітна) 5) Працюю не за спеціальністю

після роботи викладачами сестринських дисциплін	
23) Працевлаштування магістрів медсестринства, які поступили на навчання в магістратурі відразу після закінчення бакалаврату	1) Влаштувалася на роботу викладачем сестринських дисциплін у вищих медичних навчальних закладах 2) Влаштувалася на роботу в закладі охорони здоров'я 3) Виїхала на роботу за кордон 4) Не працевлаштована (безробітна) 5) Працюю не за спеціальністю

Опитувальник обговорено та затверджено на засіданні кафедри «Сестринська справа» Житомирського інституту медсестринства 30 серпня 2015 року, протокол № 1.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І. ФРАНКА
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЖИТОМИРСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕДСЕСТРИНСТВА»
ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

СПЕЦКУРС
«ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА НА
ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 223 «Медсестринство»
Освітній ступінь «Магістр»

2014 рік

Робоча програма спецкурсу «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» для студентів магістратури за спеціальністю 223 «Медсестринство»

Розробник: Свиридчук Володимир Васильович. – викладач іноземної мови КВНЗ «Житомирський інститут медсестринства» Житомирської обласної ради

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Сестринська справа» 29.08.2014 р., протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор медичних наук, професор

Набухотний Т.К.

Робоча програма схвалена вченою радою Житомирського інституту медсестринства за спеціальністю 223 «Медсестринство» протокол від 30.08.2014 р., № 1.

Проректор з навчальної роботи,
кандидат біологічних наук

Гордійчук С.В.

Рецензенти:

Вознюк О.В. - доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти і педагогічних інновацій Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Малгожата Марч - доктор філософії з медсестринства, декан інституту медсестринства та охорони здоров'я Жешовського університету (Польща).

Робоча програма спецкурсу «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» розроблена за результатами наукового дослідження з даної проблеми, яке проводиться в Житомирському інституті медсестринства викладачем Свиридчуком В.В. в рамках наукової тематики кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка, завідувач кафедри доктор педагогічних наук, професор Антонова О.Є.

Спецкурс запроваджено у навчальну діяльність кафедри «Сестринська справа» Житомирського інституту медсестринства, починаючи з 2015 року на 7-у курсі (другий рік навчання в магістратурі)..

Спецкурс дозволив магістрам медсестринства не лише покращити рівень своєї фахової підготовки, але й більш вдало презентувати результати власних наукових досліджень на наукових форумах міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів, а також друкувати наукові статті у провідних зарубіжних і вітчизняних фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз.

Завідувач кафедри «Сестринська справа»
доктор медичних наук, професор

Набухотний Т.К. .

Передмова

У зв'язку з появою в Україні магістрів медсестринства, важливого значення набуває наукове обґрунтування процесу формування в них інформаційно-комунікативної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми, дозволяє стверджувати, що розвиток інформаційної комунікативності визначається сформованістю власного категорійно-поняттєвого апарату, без якого жодна наукова спеціальність не має права претендувати на самостійний статус. Чітко визначена, аргументована, внутрішньо несуперечлива система понять дозволяє проводити теоретичні й прикладні дослідження в педагогіці, у тому числі пов'язані з розробкою й реалізацією інновацій у вищих медичних навчальних закладах

Найбільш продуктивною на сьогодні є парадигма компетентісно-орієнтованої освіти - competence based education (CBE). Термін запропонував американський лінгвіст Н.Хомський у 60-х роках минулого століття.

У законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. надано наступне визначення компетентності: «Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти».

Поняття комунікативної компетентності ввійшло в науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Д.Хаймзу, який новим терміном замінив поняття лінгвістичної компетентності, яке обмежувалось суто лінгвістикою.

Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування. Вона передбачає уміння змінювати глибину і коло спілкування, розуміти і бути зрозумілим для партнера по спілкуванню. Комунікативна компетентність формується в умовах безпосередньої взаємодії, тому є результатом досвіду спілкування між людьми. Цей досвід набувається не тільки у процесі безпосередньої взаємодії, а також опосередкованої, в тому числі з літератури, театру, кіно з яких людина отримує інформацію про характер комунікативних ситуацій, особливості міжособистісної взаємодії і засоби їх вирішень. У процесі опанування комунікативною компетентністю людина запозичує з культурного середовища засоби аналізу комунікативних ситуацій у вигляді словесних і візуальних форм.

Поняття комунікативної компетентності у широкому сенсі цього слова як знання закономірностей збору і поширення інформації. У вузькому розумінні - це мистецтво бути зрозумілим і переконливим.

Після того як Д.Хаймз вивів комунікативну компетентність із царини лінгвістики, розширив і доповнив поняття комунікативної компетенції як невід'ємної складової професійної компетентності, було створено цілу низку її галузевих моделей.

Згідно із загальноновизнаною освітньою парадигмою про освіту, що базується на компетентності, терміни «комунікативна компетентність» та «інформаційно-комунікативна компетентність» є обґрунтованими. Інша справа, що розуміється під цими поняттями.

Ми визначаємо інформаційно-комунікативну компетентність магістрів медсестринства як здатність проводити наукові дослідження, створювати об'єкти інтелектуальної власності, презентувати (оприлюднювати) результати власних наукових досліджень відповідно до вимог міжнародних наукометричних баз на міжнародних очних та віртуальних наукових форумах засобами сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

У свою чергу, серед наукових підходів до формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності важливе місце посідає наукометрія як перспективний підхід і важлива складова інноваційних інформаційно-комп'ютерних технологій. Серед великого розмаїття сучасних інноваційних підходів у педагогіці і в

медицині ми вибрали технологічний як найбільш продуктивний і перспективний для магістрів медсестринства.

Специфікою магістрів за спеціальністю «Сестринська справа» є те, що вимоги до навчальних програм концептуально мають забезпечувати професійну спрямованість майбутніх викладачів сестринських дисциплін, системне вивчення ними загальної педагогіки, формування комунікативної компетенції, використання сучасних інноваційних технологій освіти для вибору оптимальної стратегії викладання спеціальних сестринських предметів залежно від рівня підготовки студентів. Невід'ємною складовою підготовки магістрів сестринської справи є інтеграція навчального процесу з науково-дослідною роботою, яка передбачає формування у них інформаційно-комунікативної компетентності.

1. ОПИС СПЕЦКУРСУ

Загальна структура спецкурсу

Модулі	Кількість годин			СПРС	Вид контролю
	Всього годин	Аудиторних Лекції	Прак		
Змістовий модуль 1	20	4	8	8	Поточний модульний контроль
Змістовий модуль 2	20	4	8	8	Поточний модульний контроль
Змістовий модуль 3	20	4	8	8	Підсумковий модульний контроль
Разом:	60	12	24	24	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ СПЕЦКУРСУ

Даний спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» складено на основі робочої програми для вищих медичних навчальних закладів України для спеціальності 223 «Медсестринство» галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

На вивчення спецкурсу передбачено 60 год., з них лекцій — 12, навчальної практики — 30, СПРС — 24 год.

Метою спецкурсу є оволодіння студентами системою знань, умінь і навичок інформаційно-комунікативної компетентності на основі сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.

У процесі вивчення спецкурсу передбачається вирішення таких **основних завдань**:

- визначення мети і завдань інформаційно-комунікативної компетентності;
- розвиток теоретичних засад і перспективних підходів втілення інформаційно-комунікативної компетентності в практичну діяльність магістрів медсестринства при проведенні наукових досліджень із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів;
- розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання та результати проведених наукових досліджень для створення об'єктів інтелектуальної власності;
- формування умінь аналізу комунікативних ситуацій взаємодії та її проблемних аспектів щодо об'єктів інтелектуальної власності;
- захист авторських прав на створені за результатами наукових досліджень об'єкти інтелектуальної власності.

В результаті вивчення курсу студент **повинен знати**:

- сутність та основи формування інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу;
- понятійний апарат професійної комунікативної компетентності медичних

працівників, термінологію інформаційно-комунікативної компетентності та її основні поняття: «комунікативна компетентність», «професійна комунікативна компетентність», «наукова комунікативна компетентність», «інновація», «наукометрія», «теорія фракталів», «індекс Херста», «інформаційно-комунікативна компетентність», «інформаційно-комп'ютерні технології», міжнародна наукометрична база даних», інформаційно-аналітичні сервіси», «хмарні технології», «індекс цитування», «індекс Хірша», «імпакт-фактор» тощо;

- основні наукові підходи до організації наукових досліджень в педагогіці і медицині на основі сучасних інформаційних технологій.

- правила використання міжнародних наукометричних баз відкритого доступу та їх хмарних сервісів в освіті і науці;

- сутність, зміст та особливості використання методу комп'ютерного моделювання в науці загалом і в педагогіці і медицині зокрема;

- зміст та особливості комунікативних ситуацій створення і презентації за результатами наукових досліджень об'єктів інтелектуальної власності на наукових форумах та в наукометричних базах.

В процесі вивчення спецкурсу «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» студент **повинен вміти:**

- планувати наукові дослідження, (ставити мету, формулювати гіпотезу, проводити патентно-інформаційний пошук);

- обґрунтовувати власні підходи до організації і проведення наукових досліджень на основі сучасних інформаційних технологій (визначати завдання і методи дослідження, ставити експеримент) ;

- за допомогою сучасних комп'ютерних технологій обробляти та аналізувати результати, робити науково обґрунтовані висновки;

- використовувати методи комп'ютерного моделювання при проведенні наукових досліджень;

- за результатами наукових досліджень створювати об'єкти інтелектуальної власності, прогнозувати шляхи та способи їх використання у практичній діяльності;

- презентувати об'єкти інтелектуальної власності на регіональних, загальнодержавних та міжнародних наукових форумах;

- розміщувати власні об'єкти інтелектуальної власності у національній та міжнародних наукометричних базах.

3. ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ

Програма спецкурсу включає 1 модуль, до складу якого входять 3 змістових модулів, 2 кредити ECTS, 60 годин.

Модуль І. Теорія і практика формування інформаційно-комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Змістовий модуль 1. Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові.

Змістовий модуль 2. Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Змістовий модуль 3. Формування готовності магістрів медсестринства до інформаційно-комунікативної взаємодії на засадах технологічного підходу засобами інноваційних технологій.

Види навчальних занять згідно з навчальним планом: лекції; навчальна практика; самостійна позааудиторна (індивідуальна) робота студентів.

Теми лекційного курсу розкривають суть інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Її різновиди (професійна, інформаційна, наукова) та складові (патентно-інформаційний пошук, планування наукових досліджень, статистична обробка результатів за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, моделювання, презентація результатів в засобах комунікації, створення об'єктів інтелектуальної власності та захист прав на них).

Навчальна практика передбачає розвиток перспективних підходів втілення інформаційно-комунікативної компетентності в практичну діяльність магістрів медсестринства при проведенні наукових досліджень із застосуванням сучасних інформаційних технологій;

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення фрагментів навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача.

Засвоєння тем контролюється під час навчальної практики відповідно до конкретної мети, засвоєння змістових модулів – на практичних підсумкових заняттях.

Підсумковий контроль засвоєння модуля здійснюється після його завершення у вигляді підсумкового модульного контролю.

Оцінка успішності студента з дисципліни виставляється в шкалі навчального закладу, національній шкалі та шкалі ECTS.

4. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА СПЕЦКУРСУ

Структура спецкурсу	Кількість годин				Вид контролю
	Всього	аудиторних		СПРС	
		лекції	навчальна практика		
Змістовий модуль 1	20	4	8	8	Поточний модульний контроль
Змістовий модулів 2	20	4	8	8	Поточний модульний контроль
Змістовий модуль 3	20	4	8	8	Поточний модульний контроль
Разом:	60	12	24	24	Підсумковий модульний контроль

Примітка: 1 кредит ECTS – 30 годин, аудиторне навантаження – 60,0%, СПРС – 40,0%.

5. СТРУКТУРА СПЕЦКУРСУ ЗА ТЕМАМИ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

	Назва теми	Всього	Лекції	Прак-тичні заняття	Самос-тійна робота
Модуль 1					
Теорія і практика формування інформаційно-комунікативної компетентності медичних сестер із завершеною вищою освітою – магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу					
<i>Змістовий модуль 1</i>					
<i>Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові</i>					
1	Комунікативна компетентність, її різновиди та складові. Побутова і професійна комунікативні компетентності.	6	2	2	2
2.	Концепція компетентісно-орієнтованої освіти. Педагогічна комунікативна компетентність магістрів медсестринства	4		2	2
3	Особливості професійної (медичної) комунікативної компетентності медичних сестер. Емпатія і асертивність.	6	2	2	2
4	Інформаційно-комунікативна компетентність, її складові і основні наукові підходи до формування.	4		2	2
	1-й змістовий модуль, всього годин	20	4	8	8
<i>Змістовий модуль 2</i>					
<i>Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу</i>					
5	Інформаційна комунікативна компетентність при плануванні і проведенні наукових досліджень в медсестринстві. Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних комп'ютерних технологій.	6	2	2	2
6	Наукометрія. Контент-аналіз. Теорія фракталів та її використання в педагогічних наукових дослідженнях, в медицині та медичній освіті. Фрактальний аналіз. Індекс Херста.	4		2	2
7	Наукометрія. Теоретичні та практичні аспекти формування	6	2	2	2

	наукометричних баз. Міжнародні наукометричні бази: Web of Science Scopus, Index Copernicus, РИНЦ тощо.				
8	Наукометрія. Імпакт-фактор журналів, ORCID, індекси цитування. Індекс Хірша. Використання чотирьохпільної abcd-таблиці для обчислення коефіцієнтів повноти цитування, сподівань, своєрідності та забутих публікацій.	4		2	2
	2-й змістовий модуль, всього годин	20	4	8	8
Змістовий модуль 3 Формування готовності магістрів медсестринства до інформаційно-комунікативної взаємодії на засадах технологічного підходу засобами інноваційних технологій					
9	Вітчизняна наукометрична база «Бібліометрика української науки». Створення і реєстрація особистого наукометричного профілю за даними публікацій у вітчизняній і міжнародних наукометричних базах. .	6	2	2	2
10	Комерціалізація науки. Створення об'єктів інтелектуальної власності за результатами наукових досліджень. Особливості створення, презентації та захисту авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності в медицині.	6	2	2	2
11	Інтернет-маркетинг. Інноваційні засоби оприлюднення та реклами об'єктів інтелектуальної власності у світовій інформаційній мережі. Характеристика конкурентоздатної особистості.	4	2	2	2
12	Підсумковий модульний контроль	4		2	2
	3-й змістовий модуль, всього годин	20	4	8	8
Всього:		60	12	24	24

6. ЗМІСТ ПРОГРАМИ СПЕЦКУРСУ

Змістовий модуль 1

Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові

Тематичний план лекцій до змістового модуля 1

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Комунікативна компетентність. Зміст, структура, різновиди, класифікація.	2
2	Інформаційно-комунікативна компетентність. Модель її формування на засадах технологічного підходу у магістрів медсестринства	2
	Усього	4

Тематичний план навчальної практики до змістового модуля 1

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Комунікативна компетентність, її різновиди та складові. Побутова і професійна комунікативні компетентності. Концепція компетентнісно-орієнтованої освіти.	2
2	Педагогічна комунікативна компетентність магістрів медсестринства. Особливості професійної (медичної) комунікативної компетентності медичних сестер. Емпатія і асертивність.	2
3	Інформаційно-комунікативна компетентність та наукові підходи до її формування. Моделювання. Модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу	2
4	Лінгвістична складова інформаційно-комунікативної компетентності.	2
	Усього	8

Завдання для самостійної роботи до змістового модуля 1

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно компетентісного підходу в освіті.	2
2	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно професійної педагогічної комунікативної компетентності магістрів медсестринства	2
3	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно професійної медичної комунікативної компетентності медсестер.	2
4	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно технологічного підходу при формуванні інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.	2
	Усього	8

Завдання для індивідуальної роботи до першого змістового модуля

Підготовка огляду наукової літератури стосовно обґрунтування та термінологічної визначеності поняття «інформаційно-комунікативна компетентність».

Змістовий модуль 2

Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу

Тематичний план лекцій до змістового модуля 2

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Інформаційно- комунікативна компетентність. Інформатизація освіти та медицини.	2
2	Наукометрія. Теоретичні та практичні аспекти формування наукометричних баз.	2
	Усього	4

Тематичний план навчальної практики до змістового модуля 2

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Інформаційно-комунікативна компетентність при плануванні і проведенні наукових досліджень в медсестринстві. Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних комп'ютерних технологій.	2
2	Наукометрія. Контент-аналіз. Теорія фракталів та її використання в педагогічних наукових дослідженнях, в медицині та медичній освіті. Фрактальний аналіз. Індекс Херста.	2
3	Наукометрія. Теоретичні та практичні аспекти формування наукометричних баз. Міжнародні наукометричні бази: Web of Science Scopus, Index Copernicus, РИНЦ тощо	2
4	Наукометрія. Імпакт-фактор журналів, ORCID, індекси цитування. Індекс Хірша. Використання чотирьохпільної abcd-таблиці для обчислення коефіцієнтів повноти цитування, сподівань, своєрідності та забутих публікацій.	2
	Усього	8

Завдання для самостійної роботи до змістового модуля 2

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно інформатизації освіти та охорони здоров'я. Дистанційне навчання та робота в хмарному науково-освітньому середовищі.	2
2	Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних комп'ютерних технологій. Алгоритми пошуку публікацій за темою магістерської роботи	2
2	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно етапів розвитку наукометрії.	2
2	Підготовка публікації за темою магістерської роботи для вітчизняного фахового видання.	2
	Усього	8

Завдання для індивідуальної роботи до другого змістового модуля

Проведення патентно-інформаційного пошуку та підготовка списку бібліографічних джерел за темою магістерської роботи з використанням сервісів міжнародних наукометричних баз.

Змістовий модуль 3

Формування готовності магістрів медсестринства до інформаційно-комунікативної взаємодії на засадах технологічного підходу засобами інноваційних технологій.

Тематичний план лекцій до змістового модуля 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Інноваційні підходи до проведення наукових досліджень в медсестринстві та формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.	2
2	Комерціалізація науки. Інтернет-маркетинг. Перехід від компетентнісної парадигми до концепції підготовки конкурентоздатної особистості.	2
	Усього	4

Тематичний план навчальної практики до змістового модуля 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вітчизняна наукометрична база «Бібліометрика української науки». Створення і реєстрація особистого наукометричного профілю за даними публікацій у вітчизняній і міжнародних наукометричних базах.	2
2	Комерціалізація науки. Створення об'єктів інтелектуальної власності за результатами наукових досліджень. Особливості створення, презентації та захисту авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності в медицині.	2
3	Інтернет-маркетинг. Інноваційні засоби оприлюднення та реклами об'єктів інтелектуальної власності у світовій інформаційній мережі. Характеристика конкурентоздатної особистості.	2
4	Підсумковий модульний контроль.	2
	Усього	8

Завдання для самостійної роботи до змістового модуля 3

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно теорії фракталів та її використання в медицині.	2
2	Створення наукометричного профілю науковця в Google scholar та у вітчизняній наукометричній базі «Бібліометрика української науки»	2
3	Підготовка статті за темою магістерської роботи за вимогами міжнародних наукометричних баз для публікації у зарубіжному фаховому журналі.	2
4	Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно Інтернет-маркетингу об'єктів інтелектуальної власності створених за результатами наукових досліджень в медсестринстві.	2
	Усього	8

Завдання для індивідуальної роботи до третього змістового модуля

Створення особистого наукометричного профілю за ORCID та результатами власних публікацій з використанням чотирьохпільної abcd-таблиці, сервісів Google scholar і «Бібліометрика української науки».

7. ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теми	Тема та план лекції	Кількість годин	Тема практичного заняття	Кількість годин
Змістовий модуль 1 Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові.				
Комунікативна компетентність.	Лекція 1 «Комунікативна компетентність Зміст, структура, різновиди та класифікація» План лекції 1. Сутність понять «компетенція і компетентність» як системоутворювальних категорій сучасної педагогічної парадигми. Концепція компетентісно-орієнтованої освіти. Історіогенез компетентісного підходу в сучасній освіті. 2. Різновиди комунікативної компетентності: побутова і професійна. 4. Проблема формування професійної комунікативної компетентності в педагогічній теорії і практиці. 5. Професійна комунікативна компетентність медичних сестер та її складові: медична, інформаційна та наукова. 6. Мистецтво спілкування як основа професійної комунікативної компетентності магістрів медсестринства. Емпатія і асертивність. Стилї комунікативної взаємодії в медицині: авторитарний, партнерський, контрактний, маніпулятивний, особистісно-орієнтований, хендоверний.	2	Практичне заняття 1 «Комунікативна компетентність, її різновиди та складові. Побутова і професійна комунікативні компетентності Концепція компетентісно-орієнтованої освіти» План практичного заняття 1. Побутова комунікативна компетентність. 2. Сутність поняття «педагогічна комунікативна компетентність». 3. Періоди розвитку педагогічної комунікативної компетентності: міфологічний, риторичний, гомілетичний, педагогічного гуманізму, переходу до реальної освіти та період освіти, заснованої на компетентності 4. Концепція компетентісно-орієнтованої освіти.	2
			Практичне заняття 2 Педагогічна комунікативна компетентність магістрів медсестринства. Особливості професійної (медичної) комунікативної компетентності медичних сестер. План практичного заняття 1. Педагогічна комунікативна компетентність медичних сестер. 2. Особливості професійної медсестринської комунікативної компетентності. 3. Емпатія і асертивність. 4. Професійна (медична) комунікативна компетентність як основа медичної етики і деонтології. 5. Стилї комунікативної взаємодії в медицині:	2

<p>Наукова комунікативна компетентність. Модель її формування у магістрів медсестринства</p>	<p>Лекція 2 «Інформаційно-комунікативна компетентність. Модель її формування на засадах технологічного підходу у магістрів медсестринства» План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інформаційно-комунікативна компетентність як складова професійної комунікативної компетентності. 2. Традиційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. 3. Моделювання як універсальний спосіб наукового пізнання та засіб формування інформаційно-комунікативної компетентності. 	2	<p>Практичне заняття 3 «Інформаційно-комунікативна компетентність та наукові підходи до її формування. Моделювання. Модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу». План практичного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософський аспект моделювання як універсального способу наукового пізнання. 2. Моделювання як традиційний підхід до формування інформаційно-комунікативної компетентності. 3. Проблема моделювання навчального процесу та педагогічних ситуацій в медичній освіті. 4. Моделі комунікативної взаємодії медичних працівників. 5. Модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу 	2
	<ol style="list-style-type: none"> 4. Лінгвістична складова інформаційно-комунікативної компетентності. 5. Міжнародна наукова мова. Інтернаціоналізми, як характерна особливість сучасної наукової мови. 6. Основні ознаки наукового тексту: інформативність, однозначність, змістова насиченість, завершеність, експресивна нейтральність. 7. Англійська як найбільш поширена мова міжнародного спілкування науковців на сучасному етапі розвитку людства. 8. Особливості української наукової лексики. 9. Вимоги до оприлюднення результатів наукових досліджень у міжнародних і вітчизняних фахових виданнях. 		<p>Практичне заняття 4 «Лінгвістична складова інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства» План практичного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукова мова, визначення. 2. Креативність як важлива особливість наукової мови. 3. Міжнародна наукова мова. Латина як джерело наукової термінології у педагогіці і в медицині. 4. Англійська мова як одна із найбільш вживаних мов спілкування науковців. 5. Інтернаціоналізми, як характерна особливість сучасної наукової мови. 6. Принципи наукової мови: новизни і значимості, наукової інформативності, змістовної насиченості, змістової завершеності, проблемності, інтертекстуальності 7. Основні ознаки наукового тексту. 8. Вимоги до публікації статті у фаховому виданні. 	2

Змістовий модуль 2 Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу				
Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору	Лекція 3 «Інформаційна комунікативна компетентність. Інформатизація освіти та медицини». План лекції 1. Інформація, визначення та сутність поняття. 2. Інформаційна комунікативна компетентність майбутніх магістрів медсестринства при плануванні та проведенні наукових досліджень. 3. Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних комп'ютерних технологій. 4. Організація і дизайн наукових досліджень в медицині. 5. Біоетика проведення клінічних досліджень в медицині. 6. Інформатизація науки, медицини та медичної освіти. 7. Розвиток телетехнологій в освітній галузі України. 8. Дистанційне навчання в медицині. 9. Інформатизація охорони здоров'я. 10. Нормативно-правове забезпечення розвитку інформатизації охорони здоров'я. 9. Розвиток телемедичних технологій в охороні здоров'я України. 10. Телеконсультування. 11. Міжнародне співробітництво в сфері медичних інформаційних технологій	2	Практичне заняття 5 «Інформаційна комунікативна компетентність при плануванні і проведенні наукових досліджень в медсестринстві. Патентноінформаційний пошук засобами сучасних комп'ютерних технологій» План практичного заняття 2. Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних інформаційних комп'ютерних технологій. 3. Патентні дослідження. Порядок складання та оформлення патентного формуляра. 4. МПК – міжнародна патентна класифікація. 5. Адреси сайтів реєстрації об'єктів інтелектуальної власності захищених патентами та авторськими свідоцтвами: www.uipv.org – Укрпатент; www.fips.ru – Роспатент; www.wipo.int – Всесвітня організація інтелектуальної власності.	2
			Практичне заняття 6 «Наукометрія. Контент-аналіз. Теорія фракталів та її використання в педагогічних наукових дослідженнях, в медицині та медичній освіті. Фрактальний аналіз. Індекс Херста». План заняття 1. Наукометрія. Термінологічна визначеність поняття. 2. Наукометричні методи оцінки вагомості отриманих результатів та комунікативності в науці. 3. Теорія фракталів та її використання в медицині та медичній освіті. 4. Фрактальний аналіз наукових текстів. 5. Використання розмірності Хаусдорфа-Безіковича та індексу Херста для аналізу рядів динаміки і пошуку домінуючої тенденції (тренду) серед хаосу емпіричних даних.	2

	<p>Лекція 4</p> <p>«Наукометрія. Теоретичні та практичні аспекти формування наукометричних баз»</p> <p>План лекції</p> <p>1. Наукометричні бази. Підходи до їх формування.</p> <p>2. Альтметрія як альтернативний підхід до аналізу публікацій у світовій інформаційній мережі.</p> <p>3. Інформетрія, її принципи та можливості використання при формуванні наукометричних баз.</p> <p>4. Вебометрія як новий підхід до визначення рейтингу наукових установ та освітніх закладів (університетів).</p> <p>5. Міжнародна наукометрична база Web of Science.</p> <p>6. Міжнародна наукометрична база Scopus.</p> <p>7. Міжнародна наукометрична база Google scholar.</p> <p>8. Міжнародна наукометрична база Index Copernicus.</p> <p>9. Російський індекс наукового цитування РИНЦ.</p> <p>10. Індекс Хірша як основний наукометричний показник оцінки наукової діяльності для авторів, наукових установ та наукових видань..</p> <p>11. Наукометричний. індекс Universal Impact Factor.</p> <p>12. Наукометричний індекс Імпакт-фактор Cite Factor</p> <p>13. Наукометричний індекс Advanced Science Index.</p> <p>14. Коефіцієнти повноти цитування, сподівань, своєрідності та забутих публікацій</p>	2	<p>Практичне заняття 7</p> <p>«Наукометрія. Теоретичні та практичні аспекти формування наукометричних баз. Міжнародні наукометричні бази: Web of Science Scopus, Index Copernicus, РИНЦ»</p> <p>План практичного заняття:</p> <p>1. Принципи формування наукометричних баз.</p> <p>2. Характеристика міжнародних наукометричних баз Web of Science Scopus, Google scholar, Index Copernicus, РИНЦ.</p> <p>3. Альтметрія, інформетрія, вебометрія як альтернативні підходи в наукометрії до аналізу публікацій у міжнародній інформаційній мережі.</p>	2
			<p>Практичне заняття 8</p> <p>«Наукометрія. Імпакт-фактор журналів, ORCID, індекси цитування. Індекс Хірша. Використання чотирьохпільної abcd-таблиці для обчислення коефіцієнтів повноти цитування, сподівань, своєрідності та забутих публікацій»</p> <p>План практичного заняття</p> <p>1. Фактор впливу (імпакт-фактор) журналів. Методика обчислення.</p> <p>2. Індивідуальний науковий ідентифікатор науковців ORCID. Методика реєстрації науковців для його отримання.</p> <p>3. Індекси цитування та методики їх обчислення.</p> <p>4. Індекс Хірша. Методика визначення індекса Хірша для авторів, наукових установ, журналів.</p> <p>5. Обчислення коефіцієнта повноти цитування, коефіцієнта сподівань, коефіцієнта своєрідності та коефіцієнта забутих публікацій як новий перспективний підхід до оцінки публікацій наукометричними методами.</p> <p>6. Використання чотирьохпільної abcd-таблиці для обчислення коефіцієнтів повноти цитування, сподівань, своєрідності та забутих публікацій.</p>	2
<p>Змістовий модуль 3</p> <p>Формування готовності магістрів медсестринства до інформаційно- комунікативної взаємодії на засадах технологічного підходу засобами інноваційних технологій</p>				
Інноваційні підходи до проведення	Лекція 5	2	Практичне заняття 9	2
	«Інноваційні підходи до проведення наукових		«Вітчизняна наукометрична база «Бібліометрика української науки». Створення і	

<p>наукових досліджень в медсестринстві та формування інформаційно-комунікативної компетенції магістрів медсестринства.</p>	<p>досліджень в медсестринстві та формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства. »</p> <p>План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інновація. Термінологічна визначеність поняття. 2. Характерні особливості інноваційної діяльності в освіті і медицині. 3. Перспективні підходи до формування інформаційно-комуні- 		<p>реєстрація особистого наукометричного профілю за даними публікацій у вітчизняній і міжнародних наукометричних базах» .</p> <p>План проведення практичного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналітична наукометрична статистика. Використання сучасних комп'ютерних технологій для аналізу даних і обґрунтування результатів наукових досліджень. 2. Інноваційні наукометричні підходи до оцінювання наукових установ та науковців за критеріями присутності (Presence), впливу (Impact), відкритості (Openness) та високої якості (Excellence). 3. Створення і реєстрація особистого наукометричного профілю за даними публікацій у вітчизняній наукометричній базі «Бібліометрика української науки». 	
	<p>кативної компетентності магістрів медсестринства засобами інноваційних наукометричних технологій.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Інтелектуальний аналіз даних у медико-гуманітарних дослідженнях за допомогою наукометричних технологій контент-аналізу - виявлення у «сирих» даних прихованих, нетривіальних, раніше невідомих закономірностей 5. Використання сучасних наукометричних комп'ютерних технологій для аналізу даних і обґрунтування результатів наукових досліджень. 		<p>Практичне заняття 10</p> <p>«Комерціалізація науки. Створення об'єктів інтелектуальної власності за результатами наукових досліджень. Особливості створення, презентації та захисту авторських прав на об'єкти інтелектуальної власності в медицині»</p> <p>План практичного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Комерціалізація науки - позитивні і негативні аспекти. 2. Різновиди об'єктів інтелектуальної власності в педагогіці та медицині. 3. Особливості оприлюднення та просування результатів наукових досліджень у галузі гуманітарних та природничих наук. 4. Патентування і ліцензування у медсестринстві: проблеми і перспективи. 5. Форми участі науковців у галузі медичної освіти та медсестринства у науково-технологічному підприємстві. 	2

Інтернет-маркетинг. Характеристика конкурентноздатної особистості.	Лекція 6 «Комерціалізація науки. Інтернет-маркетинг. Характеристика конкурентоздатної особистості». План лекції	2	Практичне заняття 11 «Інтернет-маркетинг. Інноваційні засоби оприлюднення та реклами об'єктів інтелектуальної власності у світовій інформаційній мережі. Характеристика конкурентоздатної особистості» План практичного заняття	2
	1. Основи маркетингу об'єктів інтелектуальної власності. 2. Характерні особливості Інтернет-маркетингу. 3. Роль фахівців маркетингів у просуванні в мережі інтернет об'єктів інтелектуальної власності, створених науковцями в галузі медсестринства. 4. Інтелектуальна гнучкість як визначальна характеристика конкурентоздатної особистості на сучасному етапі розвитку людства. 5. Продуктивні та деструктивні моделі мислення. Деструктивні моделі мислення: шаблон - тверде переконання відносно певного явища; стереотип - постійно використовувана модель мислення; ментальний конструкт - набір переконань, як набутого раніше досвіду 6. Адаптивні та дезадаптивні моделі поведінки: спонтанність, наполегливість, адекватність, надмірна завзятість, нездоровий перфексionізм, фіксація, спротив, агресивність.		1. Основні поняття інтернет-маркетингу. Роль фахівців маркетингів у просуванні в мережі інтернет об'єктів інтелектуальної власності, створених науковцями. 2. Вимоги до презентації результатів наукових досліджень у друкованих виданнях. 3. Вимоги до написання дипломних і магістерських робіт. 4. Вимоги до написання резюме для отримання грантів на проведення наукових досліджень та створення за їх результатами об'єктів інтелектуальної власності. 5. Мультимедійні засоби презентації результатів наукових досліджень. 6. Презентація результатів наукових досліджень на очних наукових форумах. 7. Презентація результатів наукових досліджень на віртуальних наукових форумах. 3. Особливості ноу-хау та його відмінності від інших об'єктів інтелектуальної власності. 4. Характеристика конкурентоздатної особистості. Когнітивна гнучкість. 5. Деструктивні моделі мислення: шаблон - тверде переконання відносно певного явища; стереотип - постійно використовувана модель мислення; ментальний конструкт - набір переконань, як набутого раніше досвіду. 6. Адаптивні та дезадаптивні моделі поведінки: спонтанність, наполегливість, адекватність, надмірна завзятість, нездоровий перфексionізм, фіксація, спротив, агресивність	
	спонтанність, наполегливість, адекватність, надмірна завзятість, нездоровий перфексionізм, фіксація, спротив, агресивність.	2	Практичне заняття 12 Підсумковий модульний контроль.	2

8. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема	Індивідуальні завдання	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1 Комунікативна компетентність магістрів медсестринства, її різновиди та складові			
Комунікативна компетентність магістрів медсестринства	<p>Питання для самопідготовки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність категорії «Компетенція» 2. Сутність категорії «Компетентність» 3. Сутність категорії «Комунікативність» 4. Сутність категорії «Комунікативна компетентність» 5. Методологічні підходи щодо дослідження комунікативної компетентності магістрів медсестринства 6. Актуальність дослідження проблеми комунікативної компетентності в сучасних соціально-економічних умовах. 7. Різні підходи, щодо визначення сутності комунікативної компетентності у філософії та психології. 8. Лінгводидактичні аспекти формування комунікативної компетентності медичної сестри. <p>Завдання для індивідуально-самостійної роботи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготувати реферат на тему: «Різновиди комунікативної компетентності та її класифікація». 2. Підготувати реферат на тему: «Компетентісно-орієнтована освіта – основна освітня парадигма сучасності». 3. Підготувати реферат на тему: «Професійна комунікативна компетентність медичних сестер» 4. Підготувати огляд наукової літератури стосовно обґрунтування та термінологічної визначеності поняття «інформаційно-комунікативна компетентність». 	8	<p>Література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антонова О. Є. Базові знання з педагогіки: становлення, розвиток, технологія формування: монографія. Житомир: ЖДПУ, 2003. 208 с. 2. Бабій Л.Б. Комунікації та її моделі у масовій культурі. Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Збірник матеріалів наук. практ. конф. Тернопіль: ТДМУ, 2012. С. 162-164. 3. Базаров Т.Ю. Компетенции будущего: Квалификация. Компетентность (критерии качества): //www.tltsu.ru/pub lectures/lecture_06.html 4. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика: Монографія. Дніпропетровськ. ДПУ. 2005. 301 с. 5. Бурда К.Л. Лінгводидактичні аспекти формування комунікативної компетенції лікаря. Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Збірник матеріалів наук. практ. конф. –Тернопіль: ТДМУ, 2012. –С. 81-82. 6. Професійна педагогічна освіта: компетентісний підхід: монографія. /За ред. О.А.Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 564 с.
Змістовий модуль 2 Основні закономірності сучасного етапу розвитку наукового інформаційного простору та інноваційні підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу			
Інноваційні	Питання для самопідготовки.	8	Література

підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інформатизація освіти та охорони здоров'я 2. Дистанційне навчання в медицині. 3. Структура і функції центру дистанційного навчання 4. Організаційні засади системи дистанційного навчання 5. Інформатизація охорони здоров'я та розвиток телемедицинських технологій. 6. Методика дослідження структури і обсягів інформаційних потоків на різних рівнях управління охороною здоров'я. 7. Розвиток телемедицинських технологій. Телеконсультування. 8. Розробити структурну схему центру дистанційної освіти інституту медсестринства. 9. Зробити порівняльний аналіз переваг і недоліків дистанційного навчання і традиційного навчання в медицині. 10. Опрацювати статтю: «Про особливості магістерської підготовки кадрів» /І.Т.Горбачук, В.В.Левандовський, В.П.Сергієнко, С.М.Старіков, Л.К.Янчевський /Матеріали міжнародного форуму фахівців у галузі освітніх вимірювань, Київ 1 червня 2012. –К.: НПУ, 2012. –С. 8-9. 11. Підготовка огляду наукової літератури та написання реферату за однією з тем стосовно інформатизації освіти та охорони здоров'я. 12. Провести патентноінформаційний пошук та підготувати список бібліографічних джерел за темою магістерської роботи з використанням пошукових сервісів міжнародних наукометричних баз 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інформатизація охорони здоров'я та розвиток телемедицинських технологій – Монографія /За ред. З.М. Митника –К., 2010. -252 с. 2. Кривенко Є.М. Організація та проведення телемедицинських консультацій: вимоги до технічного захисту інформації /Є.М.Кривенко, В.Г.Осташко //Сімейна медицина. -2011. -№ 3. –С. 140. 3. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник /В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. – К.Професіонал, 2004. – 208 с. 4. Коновальчук І.І. Сутність інновації як системоутворювальної категорії педагогічної інноватики /І.І.Коновальчук. – Матеріали наук. практ. конф. «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи». Житомир, 2011. – С.132-135. 5. Наказ МОЗ України від 26.03.2010 р., № 261 «Про впровадження телемедицини в закладах охорони здоров'я». 6. Стратегія запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері охорони здоров'я України/ За заг. ред. А.Малагардіса, В.Рудого. –К., 2006. -76 с. 7. Мирский Э.М. Наукометрия /Новая философская энциклопедия. –М.: Мысль, 2010. –С.234-236. 8. Булах І.Є. Інформаційні технології у психології і медицині /І.Є.Булах, І.І.Хаїмзон. –К.: ВСВ «Медицина», 2014. - 216 с.
<p align="center">Змістовий модуль 3</p> <p align="center">Формування готовності магістрів медсестринства до інформаційно-комунікативної взаємодії на засадах технологічного підходу засобами інноваційних технологій</p>		
Комерціалізація науки. Інтернет-маркетинг. Перехід від компетен-	<p align="center">Питання для самопідготовки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукометрія. Світові наукометричні бази. 2. Наукометричні індекси. Імпакт-фактор. 3. Індекс Хірша. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маркетинг інтелектуального продукту. URL: http://bizbook.online/book-marketing/marketingintellektualnogo-produkta.html 2. Михайлов О.В. Размышление

тісної парадигми до концепції підготовки конкурентоздатної особистості	<p>4. Наукометричний індекс Google Academia</p> <p>5. Вітчизняна наукометрична база «Бібліометрика української науки»</p> <p>6. Міжнародний реєстр учених ORCID.</p> <p>7. Особистий профіль (портрет) автора в міжнародних та у вітчизняній наукометричних базах.</p> <p>Завдання для індивідуально-самостійної роботи</p> <p>1. Підготувати повідомлення на тему: «Міжнародна наукометрична база Web of Science та її наукометричний інструментарій».</p> <p>2. Підготувати статтю на англійській мові за результатами наукового дослідження за темою магістерської роботи для публікації її в одному з зарубіжних фахових журналів, що має високий рейтинг в міжнародних наукометричних базах.</p> <p>3. Створити особистий наукометричний профіль за власним ORCID та результатами своїх публікацій з використанням чотирьохпільної abcd-таблиці, сервісів Google scholar і «Бібліометрика української науки».</p> <p>4. Підготувати презентацію доповіді за результатами магістерської роботи для апробації на засіданні кафедри «Сестринська справа».</p> <p>5. Підготувати презентацію доповіді за результатами магістерської роботи для участі у роботі міжнародних конгресів студентів і молодих вчених в Україні (Тернопіль, Чернівці) та за кордоном (Польща, Словачія).</p>	<p>8</p> <p>об оценке научной деятельности. /О.В.Михайлов //Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. –спецвыпуск. –С. 144-160.</p> <p>3. Наукометрия. /Електронний ресурс : znaimo.com/ua</p> <p>3. Наукометрия. Вікіпедія. URL: uk.wikipedia.org/wiki</p> <p>4. Наукометрия. Википедия. URL: ru.wikipedia.org/wiki</p> <p>5. Наукометрия як засіб інтеграції у світовий інтелектуальний простір. URL: http://s-osvita.com.ua</p> <p>6. Орлов А.И. Наукометрия и управление научной деятельностью. Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. –спецвыпуск. –С. 538-568.</p> <p>7. Современные инновационные структуры и коммерциализация науки. /Под ред. А.А.Мазура, -Харьков: Харьковские техно-логии, 2003. - 352 с.</p> <p>8. Фрадков А.Л. Блеск и нищета формальных критериев научной экспертизы. /Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. –спецвыпуск. –С. 346-360.</p> <p>9. Цыганов А.В. Краткое описание наукометрических показателей основанных на цитируемости. Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. 2013. спецвыпуск. С. 248-261..</p>
--	---	--

9. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність категорії «Компетенція»
2. Сутність категорії «Компетентність»
3. Сутність категорії «Комунікативність»
4. Сутність категорії «Комунікативна компетентність»
5. Методологічні підходи щодо дослідження комунікативної компетентності магістрів медсестринства.
6. Актуальність дослідження проблеми комунікативної компетентності в сучасних соціально-економічних умовах.
7. Різні підходи, щодо визначення сутності комунікативної компетентності у філософії та психології.
8. Різновиди комунікативної компетентності та її класифікація.
9. Побутова комунікативна компетентність.
10. Медична комунікативна компетентність, сутність та основні складові.
11. Емпатія, сутність та значення для медичної (професійної) комунікативної компетентності.

12. Асертивність як основа професійної комунікативної компетентності медичних працівників.
13. Сутність поняття «інформаційно-комунікативна компетентність».
14. Інформаційно-комунікативна компетентність як складова професійної комунікативної компетентності.
15. Наукові підходи до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.
16. Технологічний підхід до формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.
17. Визначальні особливості технологічного підходу і його придатність для розроблення нових освітніх технологій.
18. Концептуальність як критерій технологічного підходу.
19. Закономірність як критерій технологічного підходу.
20. Системність як критерій технологічного підходу.
21. Діагностичність як критерій технологічного підходу.
22. Керованість як критерій технологічного підходу.
23. Ефективність як критерій технологічного підходу.
24. Відтворюваність як критерій технологічного підходу.
25. Гнучкість як критерій технологічного підходу.
26. Динамічність як критерій технологічного підходу.
27. Алгоритмічність як критерій технологічного підходу.
28. Інформаційність як критерій технологічного підходу.
29. Оптимальність як критерій технологічного підходу.
30. Практичність як критерій технологічного підходу.
31. Конкурентноспроможність як критерій технологічного підходу.
32. Сасантифікація як критерій технологічного підходу.
33. Віртуальна акселерація як критерій технологічного підходу.
34. Інформаційна комунікативна компетентність.
35. Комунікативність як інформаційний процес.
36. Позитивні та негативні наслідки інформатизації суспільства.
37. Основні засоби інтернет-комунікації.
38. Електронна пошта (e-mail), її можливості та практичне використання як засобу та різновиду інформаційної комунікативної компетентності.
39. Телеконференції, веб-форуми, лекції on line, їх можливості та практичне використання як засобу та різновиду інформаційної комунікативної компетентності.
40. Соціальна мережа як інтерактивний сайт, як інформаційне соціальне середовище, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних за спільними інтересами.
41. Скайп як програма, що реалізовує відео-спілкування on line за допомогою персонального комп'ютера.
42. Вікі як ідеологія, технологія і програмне забезпечення, які дозволяють користувачам веб-сайтів чи інших гіпертекстових збірок документів самостійно змінювати їх наповнення.
43. Вікіпедія як найбільший вікі-портал інформаційної комунікативної компетентності.
44. Форми інтерактивності в Інтернет мережі.
45. Інформатизація освіти.
46. Дистанційне навчання в медицині.
47. Структура і функції центру дистанційного навчання
48. Організаційні засади системи дистанційного навчання
49. Стандарти у дистанційному навчанні
50. Особливості організації навчального процесу за дистанційною формою навчання
51. Міжнародне співробітництво у сфері дистанційного навчання
52. Інформатизація охорони здоров'я та розвиток телемедичних технологій.
53. Телеконсультування.

54. Загальні вимоги до створення єдиної інформаційної системи охорони здоров'я України.
55. Стандартизація в інформатизації охорони здоров'я і в медичній освіті.
56. Перспективні підходи до створення єдиної інформаційної мережі медичних навчальних закладів.
57. Методологія наукових досліджень в медсестринстві.
58. Інформаційна комунікативна компетентність при плануванні і проведенні наукових досліджень в медсестринстві.
59. Організація і дизайн наукових досліджень в медицині.
60. Патентно-інформаційний пошук засобами сучасних інформаційних комп'ютерних технологій.
61. Патентні дослідження. Порядок складання та оформлення патентного формуляра.
62. МПК – міжнародна патентна класифікація.
63. Реєстрація об'єктів інтелектуальної власності захищених патентами та авторськими свідоцтвами.
64. Сайт www.uipv.org – Укрпатент. Методологія патентно-інформаційного пошуку за допомогою комп'ютерних технологій об'єктів інтелектуальної власності зареєстрованих в Україні.
65. Сайт www.fips.ru - Роспатент. Методологія патентно-інформаційного пошуку за допомогою комп'ютерних технологій об'єктів інтелектуальної власності зареєстрованих в Російській Федерації.
66. Сайт www.wipo.int – Всесвітня організація інтелектуальної власності. Методологія патентно-інформаційного пошуку за допомогою комп'ютерних технологій об'єктів інтелектуальної власності у міжнародній базі Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
67. Біоетика проведення клінічних досліджень в медицині.
68. Основні принципи положень GCP (1996 р.),
69. Основні принципи положень Конвенції Ради Європи про права людини та біомедицину (від 4 квітня 1997 р.)
70. Основні принципи положень Гельсінської декларації Всесвітньої медичної асоціації про етичні принципи проведення наукових медичних досліджень за участю людини (1964–2000 рр.).
71. Доказова медицина. Основні принципи доказової медицини.
72. Аналітична статистика.
73. Біостатистика в доказовій медицині.
74. Статистика в педагогіці, психології та соціології.
75. Інтелектуальний аналіз даних у медико-гуманітарних дослідженнях за допомогою інформаційних комп'ютерних технологій (виявлення у «сирих» даних прихованих, нетривіальних, раніше невідомих закономірностей)
76. Використання сучасних комп'ютерних технологій для аналізу даних і обґрунтування результатів наукових досліджень.
77. Моделювання в наукових дослідженнях.
78. Основні характеристики моделювання як методу пізнання.
79. Моделювання в теорії сучасної науки.
80. Класифікації методу моделювання.
81. Функції моделювання.
82. Проблема моделювання в організації діяльності медичних працівників.
83. Моделювання професійної комунікативної взаємодії медичних працівників.
84. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Авторитарна модель.
85. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Партнерська модель.
86. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Контрактна модель.
87. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Маніпулятивна модель.
88. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Особистісно-орієнтована модель.

89. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Духовно-орієнтована модель.
90. Основні моделі комунікативної взаємодії в медицині. Хендоверна модель.
91. Моделювання в медичній освіті.
92. Імітатори фізіологічних функцій та патологічних станів людського організму.
93. Створення об'єктів інтелектуальної власності за результатами наукових досліджень.
94. Інтелектуальна власність. Визначення поняття, різновиди інтелектуальної власності.
95. Патент та патентування. Визначення стосовно інтелектуальної власності.
96. Ліцензія та ліцензування. Визначення стосовно інтелектуальної власності та діяльності.
97. Винахід і раціоналізаторська пропозиція. Визначення понять, суттєві відмінності винаходу від раціоналізаторської пропозиції.
98. Критерії та ознаки винаходу.
99. Новизна як критерій охороноздатності винаходу.
100. Суттєві відмінності як критерії охороноздатності винаходу.
101. Технічне рішення та його різновиди.
102. Позитивний ефект як ознака винаходу.
103. Різновиди позитивного ефекту в медицині.
104. Позитивний ефект в діагностиці.
105. Позитивний ефект в лікуванні.
106. Позитивний ефект в профілактиці.
107. Формула винаходу.
108. Етапи створення та оформлення заявки на винахід.
109. Міжнародна класифікація винаходів.
110. Універсальна десяткова класифікація.
111. Патентний пошук.
112. Схема опису винаходу на спосіб.
113. Схема опису винаходу на пристрій (прилад).
114. Схема опису винаходу на речовину.
115. Схема опису винаходу використання.
116. Схема опису на додатковий винахід.
117. Вимоги до супровідної документації на винахід.
118. Раціоналізаторська діяльність і раціоналізаторська пропозиція.
119. Критерії, що заважають визнанню пропозиції раціоналізаторською.
120. Перелік установ та організацій, які причетні до організації патентно- ліцензійної діяльності, та їх функції.
121. Основи законодавства, що регулює патентно-ліцензійну діяльність в Україні.
122. Основи міжнародного законодавства з інтелектуальної власності. 30Всесвітня Організація Інтелектуальної Власності та Міжнародна Конвенція з інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р.
123. Наукометрія. Світові наукометричні бази.
124. Світова наукометрична база SCOPUS.
125. Наукометричний інструментарій Web of Science.
126. Наукометричні індекси. Імпакт-фактор.
127. Наукометричний індекс Імпакт-фактор РИНЦ.
128. Наукометричний індекс Імпакт-фактор Cite Factor.
129. Наукометричний індекс Universal Impact Factor.
130. Наукометричний індекс Advanced Science Index.
131. Наукометричний індекс Index Copernicus.
132. Наукометричний індекс Google Academia
133. Вітчизняна наукометрична база «Наукова періодика України»
134. Міжнародний реєстр учених ORCID.
135. Єдиний реєстр учених України.
136. Особистий профіль автора в РИНЦ.

137. Особистий профіль автора в Index Copernicus.
 138. Особистий профіль автора в GoogleAcademia.
 139. Особистий профіль автора в SCOPUS.
 140. Інтернет-маркетинг інтелектуального продукту (об'єктів інтелектуальної власності)..

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

На лекційних заняттях: розповідь, пояснення, демонстрація.

На практичних заняттях: робота в групах: дискусія, практично-орієнтовані завдання, тренінги.

Самостійна робота студента: реферати, написання розділів магістерської роботи.

Види навчальних занять згідно з планом: лекції; практичні заняття; самостійна (індивідуальна) робота студентів.

Теми лекційного курсу розкривають теоретичні засади інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства.

Навчальна практика передбачає розвиток перспективних підходів втілення інформаційно-комунікативної компетентності в практичну діяльність магістрів медсестринства при проведенні наукових досліджень із застосуванням сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій;

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення фрагментів навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача.

Підсумковий модульний контроль здійснюється у вигляді диференційованого заліку після закінченні вивчення спецкурсу.

12. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. Поточний контроль
2. Тестовий контроль.
5. Підсумковий модульний контроль.

13. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ СТУДЕНТИ ОТРИМУЮТЬ ДЛЯ ЗАЛІКУ

Поточне тестування та самостійна робота											ПМК	ІДРС	Сума	Серед- ній рей- тинг модуля
Модуль 1														
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3						
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T10	T 11				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	5	100	100
55											45		100	

Примітка: T 1; T 2 ... T 11 – теми змістових модулів

14. РЕЙТИНГОВА ШКАЛА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ МОДУЛЮ І СПЕЦКУРСУ «ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-70	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням спецкурсу	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням спецкурсу

Конвертаційна шкала оцінювання модулю 1 для поточного контролю

Відмінно (5)	5 балів
Добре (4)	4 бали
Задовільно (3)	3 бали
Незадовільно (2)	0-2 бали

15. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Текст лекцій
2. Інструкційно-методичні матеріали до практичних занять студентів
3. Навчальний посібник з дисципліни
4. Тестові завдання
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.

16. ІНФОРМАЦІНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Мультимедійні презентації лекцій.
2. Банк комп'ютерних тестових завдань.
3. Програмні інформаційні ресурси (Інtranет).

17. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література

1. Антонова О.Є. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема /О.Є.Антонова, Н.М.Поліщук //Всеукраїнська наук. прак. конф. «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» -Житомир, 2013. –С. 27-32.

2. Бабій Л.Б. Комунікації та її моделі у масовій культурі /Л.Б.Бабій //Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Збірник матеріалів наук. практ. конф. –Тернопіль: ТДМУ, 2012. – С. 162-164.
3. Базаров Т.Ю. Компетенции будущего: Квалификация. Компетентность (критерии качества) [Электронный ресурс] Режим доступа: [//www.tltsu.ru/publectures/lecture_06.html](http://www.tltsu.ru/publectures/lecture_06.html)
4. Березюк О.С. Моделювання педагогічних ситуацій як засіб підготовки майбутнього вчителя до спілкування з учнями: Монографія. /О.С.Березюк. – Житомир.: ЖДПУ, 2013. – 174 с.
5. Біостатистика /За ред. Член-кореспондента НАМН України, проф. В.Ф.Москаленка. –К.: Книга плюс, 2009. – 184 с.
6. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атака, 2009. – 684 с.
7. Булах І.Є. Інформаційні технології у психології і медицині /І.Є.Булах, І.І.Хаїмзон. –К.: ВСВ «Медицина», 2014. -216 с.
8. Васянович Григорій Ноологія особистості. Навчальний посібник для студентів та викладачів гуманітарних дисциплін. /Григорій Васянович, Василь Онищенко. –Львів: «Сполом», 2012. -224 с.
9. Васянович Г. П. Педагогічна етика : Навчально-методичний посібник / Г. П. Васянович. – Львів : Норма, 2005. – 344 с.
10. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навч. для студ. магістратури /С.С.Вітвицька. – К. : Центр навч. літ-ри, 2006. – 384 с.
11. Вознюк О.В. Організаційно-педагогічні засади формування здорового способу життя суб'єктів освіти: монографія. /О.В.Вознюк, О.А.Дубасенюк, Ф.М.Калінчук. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. – 408 с.
12. Вознюк А.В. Интегральная концепция соматического и духовного здоровья личности /А.В.Вознюк, -Житомир: Изд-во ЖГУ им. И.Франко, 2013. -716 с.
13. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: теорія, технологія, практика: Монографія. – Дніпропетровськ. ДПУ. – 2005. – 301 с.
14. Голуб І.І. Специфіка інтрапрофесійного спілкування медиків /І.І.Голуб //Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Збірник матеріалів наук. практ. конф. –Тернопіль: ТДМУ, 2012. –С. 65-66.
15. Дубасенюк О.А. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. /О.А.Дубасенюк, О.В.Вознюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Імені Франка, 2010. – 272 с.
16. Дубасенюк О.А. Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителя / О.А.Дубасенюк //Формування естетичної компетентності особистості засобами народознавства. -Збірник наукових праць молодих дослідників. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 10-16.
17. Зязюн І. Філософія педагогічної наукової методології / І.Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія. Українсько-польський журнал. – 2007. – № 9. – С. 49–69.
18. Інформатизація охорони здоров'я та розвиток телемедицини технологій – Монографія /За ред. З.М.Митника –К., 2010. -252 с.
19. Клиническая психология: Учебник. – 2-е изд. / Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб: Питер, 2006. – 960 с.
20. Кривенко Є.М. Організація та проведення телемедицини консультацій: вимоги до технічного захисту інформації /Є.М.Кривенко, В.Г.Осташко //Сімейна медицина. -2011. -№ 3. –С. 140.
21. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.
22. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі /В.Г.Кремень. -2-е вид. –К.: Т-во «Знання» України, 2012. -520 с.

23. Менеджмент та лідерство в медсестринстві / За ред. В.Й.Шатила. – К. : ВСВ «Медицина», 2013. – 304 с.
24. Патентні дослідження: методичні рекомендації /За ред. Голови Державного патентного відомства України В.Л.Петрова. –К.: Изд. Дом «Ин Юре», 1999. -264 с.
25. Професійно-орієнтовані завдання з психології: Навчальний посібник / За ред. О.Л.Музики. -3-тє вид., перероб. і доп. –Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2010. -566 с.
26. Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О.А.Дубасенюк, О.Є.Антонова, С.С.Вітвіцька, Н.Г.Сидорчук, О.М.Спирін, Н.В.Якса та ін. / За заг.ред. проф. О.А.Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2006. – 322 с.
27. Професійна педагогічна освіта: компетентісний підхід /За ред. О.А.Дубасенюк. – Житомир: вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. -412 с.
28. Семеног О.М. Наукова мова як комунікативний феномен /О.М.Семеног [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Semenog.php>
29. Чернілевський Д. В. Методологія наукової діяльності: навчальний посібник: Вид. 2-ге допов. / За ред. Д. В. Чернілевського. - Вінниця: Вид-во АМСКП, 2010. - 484 с.
30. Цыганов А.В. Краткое описание наукометрических показателей основанных на цитируемости /А.В.Цыганов //Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. – спецвыпуск. –С. 248-261.

Допоміжна література

1. Алгоритми спілкування студентів (лікарів) з пацієнтами: методичні рекомендації /Л.Я.Ковальчук, І.Р.Мисула, Н.Є.Лісничук та ін. –Тернопіль: ТДМУ, 2009. -40 с.
2. Андреева Г. М. Социальная психология. Учебник для высших учебных заведений / Г. М. Андреева. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 376 с.
3. Барбіна Є. С. Системність і цілісність професійної підготовки майбутніх фахівців / Є. С. Барбіна // 36. наукових праць „Педагогічні науки”. Випуск 50. – Херсон. Вид-во ХДУ, 2008. – С. 16–19.
4. Березюк О.В. Формування професійної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів засобами інформаційно-телекомунікаційних технологій / О.В.Березюк, Я.В.Карлінська, В.В.Свиридчук // Магістр медсестринства. -2011 -№2(6). –С.64-70.
5. Бобров О.У. Антология интриг и предательства в медицине. –Донецк, 2009. -272 с.
6. Бокова И.М. Анализ отношения медицинских сестер, врачей и пациентов к внедрению новых сестринских технологий по уходу за пациентами / И.М. Бокова, Т.Ф. Шустова / Главная медицинская сестра. – 2003. - №12. – С. 47-50.
7. Бурда К.Л. Лінгводидактичні аспекти формування комунікативної компетенції лікаря /К.Л.Бурда //Мовна комунікація: наука, культура, медицина: Збірник матеріалів наук. практ. конф. –Тернопіль: ТДМУ, 2012. –С. 81-82.
8. Вербер Бернар. Энциклопедия Относительного и Абсолютного знания / Бернар Вербер ; [пер. с фр. К.В.Левиной]. – М.: ГЕЛИОС-РИПОЛ классик, 2009. – 384 с.
9. Вознюк А.В. Философские основания педагогической аксиоматики: монография /А.В.Вознюк, А.А.Дубасенюк. –Житомир: Изд. ЖГУ им. И.Франко, 2011. -564 с.
10. Вознюк А.В. Педагогическая синергетика. Монография / А.В. Вознюк. – Житомир: Изд. ЖГУ им. Франко, 2012. – 812 с.
11. Вступ до соціальної роботи : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / [за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича]. – К. : Академвидав, 2005. – 304 с.
12. Досвід використання ситуаційного моделювання в підготовці військових лікарів загальної практики/Г.З. Мороз//Сімейна медицина. – К.: 2004. - №3. – С.59-60
13. Девтеров І. Интермен як нова особистість. // Вища освіта. -2011. -№9. –С. 83-92.
14. Духновський С.В. Субъективная оценка межличностных отношений. Руководство по применению. – СПб.: Речь, 2006 – 54 с.

15. Загальна психологія : підручник / [О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.]. – К. : Либідь, 2005. – 464 с.
16. Зайцев В.М. Прикладная медицинская статистика /В.М.Зайцев, В.Г.Лифляндский, В.И.Маринкин. –СПб.: ООО Изд. ФОЛИАНТ, 2013. -432 с.
17. Касевич Н. М. Сестринська справа : підручник / [Касевич Н. М., Петрашев І. О., Сліпченко В. В. та ін. / за ред. В. І. Литвиненка, Н. М. Касевич]. – К. : Медицина, 2008. – 816 с.
18. Кэмпбелл А. Медицинская этика : учеб. пос. / А. Кэмпбелл, Г. Джиллетт, Г. Джонс ; [пер. с англ. ; под ред. Ю. М. Лопухина, Б. Г. Юдина]. – [2-е изд., испр.]. – М. : ГЭОТАР – Медиа, 2007. – 400 с.
19. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник /В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. – К. : Професіонал, 2004. – 208 с.
20. Кожухарь Г.С. Проблема толерантности в межличностном общении / Вопросы психологии. – М, 2006. - №2. – С. 3-12.
21. Коновальчук І.І. Сутність інновації як системоутворювальної категорії педагогічної інноватики /І.І.Коновальчук. – Матеріали наук. практ. конф. «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи». Житомир, 2011. –С.132-135.
22. Лапач С.Н. Статистика в науке и бизнесе /С.Н.Лапач, А.В.Чубенко, П.Н.Бабищ. –Киев: МОРИОН, 2002. -640 с.
23. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта Учеб. Пособие./Г.В.Ложкин, Н.И.Повякель. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.:
24. Лисицин Ю.П. Психологическая медицина. – М.: Медицина, 2004. – – 148 с.
25. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология: Учебное пособие. – М.: МЕД пресс – информ, 2005. – 432 с.
26. В.В. Лойко Медсестринський процес – К.: 2001 – 526 с.
27. Менеджмент в сестринском деле: Учебное пособие / С.И. Двойников. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 511с.
28. Матвейчик Т.В. Организация сестринского дела. /Т.В.Матвейчик, В.И.Иванова. – Мн.: 2006. – С. 279-282.
29. Махновська І.Р. Становлення і перспективи розвитку медсестринської освіти у світі і в Україні (історичний аспект та сучасність) /І.Р.Махновська, С.В.Гордійчук, В.В.Свиридюк, О.В.Свиридюк. //Нові технології навчання. Наук. метод. зб. –Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки; 2012. –Вип. 71. –С. 140-158.
30. Мирский Э.М. Наукометрия /Новая философская энциклопедия. –М.: Мысль, 2010. – С.234-236.
31. Михайлов О.В. Размышление об оценке научной деятельности. /О.В.Михайлов //Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. –спецвыпуск. –С. 144-160.
32. Наказ МОЗ України від 26.03.2010 р., № 261 «Про впровадження телемедицини в закладах охорони здоров'я».
33. Налимов В.В. Наукометрия /В.В.Налимов, З.М.Мульченко. –М.: Наука, 1969. -302 с.
34. Наукометрия. /Електронний ресурс: znaimo.com/ua
35. Наукометрия. Вікіпедія. . /Електронний ресурс: uk.wikipedia.org/wiki
36. Наукометрия. Википедия. /Электронный ресурс: ru.wikipedia.org/wiki
37. Наукометрия як засіб інтеграції у світовий інтелектуальний простір. /Електронний ресурс: <http://s-osvita.com.ua>
38. Опря О.Т. Статистика (з програмованою формою кон-тролю знань) Математична статистика. Теорія статистики /О.Т.Опря. –К.: Центр навчальної літератури, 2005. -472 с.
39. Орлов А.И. Наукометрия и управление научной деятельностью /А.И.Орлов //Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. –спецвыпуск. –С. 538-568.
40. Основи доказової медицини /За ред. М.П.Скакун. –Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. -244 с.

41. Педагогічна майстерність : підручник / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна]. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
42. Педагогическая психология: Учебное пособие /Под.ред. Л.А.Регуш, А.В.Орловой. – СПб.: Питер, 2010. – 416 с.
43. Петровская Л.А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.
44. Поліщук О.С. Система цінностей у лімітрофному суспільстві //Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Випуск 61. – 2012. – С. 10-18.
45. Порядок складання та оформлення патентного формуляра: методичні рекомендації /За ред. Голови Державного патентного відомства України В.Л.Петрова. –К.: НОРА-ПРИНТ, 2000. -127 с.
46. Поплавська С.Д. Комунікативна культура майбутніх медичних працівників / Матеріали Всеукраїнської наук. прак. конф. «Менеджмент у медсестринстві». –Житомир, 2011. -326 с. С.99-102.
47. Про особливості магістерської підготовки кадрів /І.Т.Горбачук, В.В.Левандовський, В.П.Сергієнко, С.М.Старіков, Л.К.Янчевський //Матеріали міжнародного форуму фахівців у галузі освітніх вимірювань, Київ 1 червня 2012. –К.: НПУ, 2012. –С. 8-9.
48. Психология общения медицинского персонала в лечебно-профилактических учреждениях / А.К. Хетагурова, И.О Слепушенко, Б.К. Липкий и др. М.: «Медицинский вестник», 2003. – 96 с.
49. Решетников А.В. Социология медицины. – М.:, 2002. –708 с.
50. Рибалка В.В. Теорія особистості у вітчизняній психології та педагогіці: Навчальний посібник /В.В.Рибалка. – Одеса: Вид-во «Бакаєв Вадим Вікторович», 2009. – 575 с.
51. Рогов Е.И. Психология общения.- М.: Гуманитар. изд. Центр ВЛАДОС, 2007. – 335 с.
52. Сластенин В.А. Педагогика: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений /В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, Е.Н. Шиянов; Под. ред. В.А. Сластенина. – 3-е изд., стереотип. – М.: «Академия», 2004 – 576 с.
53. Семиченко В.А Психологія педагогічної діяльності: Навч. Посіб. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.
54. Современные инновационные структуры и коммерциализация науки. /Под ред. А.А.Мазура, -Харьков: Харьковские технологии, 2003. -352 с.
55. Столяров Г.С. Статистика охорони здоров'я. /Г.С.Столчров, Ю.В.Вороненко, М.В.Голубчиков. –К.: КНЕУ, 2012. -197 с.
56. Тюльпин Ю.Г. Медицинская психология: Учебник. – М.: Медицина, 2004. – 320 с.
57. Фрадков А.Л. Блеск и нищета формальных критериев научной экспертизы /А.Л.Фрадков //Наукометрия и экспертиза в управлении наукой. -2013. –спецвыпуск. –С. 346-360.
58. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.
59. Цехмистро И.З. Холистическая философия науки: Учебное пособие /И.З. Цехмистро. – Сумы: Изд. «Университетская книга», 2002. – 364 с.
60. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навч. Посіб. – К.ВД «Професіонал», - 2004. – 304 с.
61. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 656 с.
62. Цодикова Д.С. Ключевые компетенции менеджера XX века. /Практический курс. – <http://www.buk.irk.ru/chairs /management/programs /zodikova.htm>
63. Черемис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції // Вища освіта України. – 2006. - № 2. – с. 84-88.
64. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування: навч. посіб. – 4-те вид., стер. – К.: Вікар, 2004. – 223 с.
65. Ягунов В.В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетенція» щодо професійної підготовки майбутніх фахівців //Нові технології

- навчання. Наук. метод. зб. –Київ-Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти, науки, молоді і спорту України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. В 2-х ч., 2011. –Вип. 69. –Ч.1. –С. 23-29.
66. Якубовски М.А. Математическое моделирование профессиональной деятельности учителя. Монография/Под. Ред И.М. Козловской. – Львов: Евросвіт, 2003. – 428 с.
67. Bernal J.D. The Social function of Science. –Lnd., 1939. -404 p.
68. Casey A. Effective communication: Principle of Nursing Practise E. /A. Casey, A.Wallis //Nursing Standarts. -2011. –Vol. 25(32). –P. 35-37.
69. Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. -Cambridge, MA: MIT Press, 1965. -164 p.
70. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program. – OECD (Draft). – P. 8.
71. Definition and Selection of Competencies. Country Contribution Process Summary and Country Report-Uri Peter Treer. – University of Newchattel, Oktober 2001. – P.72, 255-260.
72. Hamad S. Open Access Scientometrics and the UK Research Assessment Exercise //Scientometrics. -2009. -79(1). –P. 243-248.
73. Hirsch J.E. An index to quantfy an individual's scientific research output //PNAS. -2005. - 102(46). –P. 16569-16572.
74. Hymes D.H. On communicative competence. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. – 213 p.
75. McKimm J. ABC of lerning and teaching: Web based learning / J. McKimm, C. Jollie, P. Cantillon //BMJ. -2003. –V.81. –P. 870-873.
76. Nursing Handoffs: A Systematic Review of the Literature /L.A.Riesenberg,, R.N.Leisch, J.Cunningham, M.Janet //American Journal of Nursing. -2010. –Vol. 110 (4). –P. 24-34.
77. The Joint Commission. National patient safety goals. Handoff communications: standardized approach /NPSG. -2008. Режим доступу:
www.jointcommission.org/AccreditationPrograms/Hospitals/Standards/09_FAQs/NPSG/Communication/NPSG.02.05.01/hand_off_communications.htm.

Таблиці до підрозділу 3.3: «Аналіз результатів експерименту по впровадженню моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства»

Таблиця 3.6

Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за показниками ціннісно-спонукального критерію

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка від 144 осіб $M \pm m, \%$	
1	Спрямованість на творче оволодіння основами педагогіки	97	$67,8 \pm 3,9$	98	$68,1 \pm 3,9$	$>0,05$
2	Потреба у професійному саморозвитку, самореалізації як викладача закладів вищої освіти та менеджера в охороні здоров'я	113	$79,0 \pm 3,4$	110	$76,4 \pm 3,6$	$>0,05$
3	Бажання займатися науковою діяльністю, продовжити навчання в аспірантурі, захистити дисертацію	110	$76,9 \pm 3,5$	112	$77,8 \pm 3,5$	$>0,05$
4	Потреба у застосуванні інноваційних технологій, форм і методів навчання.	76	$53,1 \pm 4,2$	72	$50,0 \pm 4,2$	$>0,05$
5	Бажання підвищити рівень знань і професійної компетентності	126	$88,1 \pm 2,7$	122	$84,7 \pm 3,0$	$>0,05$
6	Прагнення стати конкурентоздатним фахівцем	125	$87,4 \pm 2,6$	123	$85,4 \pm 3,0$	$>0,05$
7	Щоб виїхати на роботу за кордон	124	$86,7 \pm 2,6$	125	$86,9 \pm 2,6$	$>0,05$
8	Щоб змінити сферу діяльності (стати держслужбовцем, підприємцем тощо)	92	$64,3 \pm 4,0$	90	$62,5 \pm 3,9$	$>0,05$
9	Щоб отримати завершену вищу освіту як самоціль без чітких планів на майбутнє	68	$47,6 \pm 4,2$	66	$45,9 \pm 4,2$	$>0,05$
10	З меркантильних міркувань, щоб покращити матеріально-фінансове становище	59	$41,3 \pm 4,1$	62	$43,1 \pm 4,1$	$>0,05$
	Середнє значення за 10 показниками	99	$69,2 \pm 3,9$	98	$69,1 \pm 3,9$	$>0,05$

Таблиця 3.7

**Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності
майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за
показниками інформаційно-пізнавального критерію**

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка від 144 осіб $M \pm m, \%$	
1	Знання методології наукових досліджень.	72	$50,3 \pm 4,2$	70	$48,6 \pm 4,1$	$>0,05$
2	Знання сучасних методів пошуку інформаційних джерел за темою наукового дослідження	43	$30,1 \pm 3,8$	45	$31,3 \pm 3,8$	$>0,05$
3	Знання суті поняття релевантності джерел наукової інформації	13	$9,1 \pm 2,4$	14	$9,7 \pm 2,5$	$>0,05$
4	Знання суті поняття пертинентності джерел інформації	8	$5,6 \pm 2,0$	10	$6,9 \pm 2,1$	$>0,05$
5	Знання сутності індексу Херста	2	$1,4 \pm 0,8$	0	$0,0 \pm 0,0$	$>0,05$
6	Знання сутності індексу Хірша	34	$23,8 \pm 3,6$	26	$18,1 \pm 3,2$	$>0,05$
7	Знання основ технології створення об'єктів інтелектуальної власності	72	$50,3 \pm 4,2$	73	$50,7 \pm 4,2$	$>0,05$
8	Знання основ наукометрії (призначення і функції міжнародних наукометричних баз, інформетрії, вебометрії, альтметрії тощо)	12	$8,4 \pm 2,3$	10	$6,9 \pm 2,1$	$>0,05$
	Середнє значення за 8 показниками	32	$22,4 \pm 3,5$	31	$21,5 \pm 3,5$	$>0,05$

Таблиця 3.8

**Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності
майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за
показниками діяльнісно-практичного критерію**

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка М±m, %	Абс. число	Частка М±m, %	
Ступінь практичного використання майбутніми магістрами медсестринства наступних принципів (показників) технологічності освітнього процесу						
1	Концептуальності	5	3,5±1,6	4	2,8±1,6	>0,05
2	Системності	15	10,5±2,5	18	12,5±2,7	>0,05
3	Діагностичності	6	4,2±1,6	8	5,6±2,0	>0,05
4	Керованості	5	3,5±1,6	3	2,1±1,2	>0,05
5	Ефективності	13	9,1±2,4	9	6,3±2,0	>0,05
6	Відтворюваності	8	5,6±2,0	5	3,5±1,6	>0,05
7	Гнучкості	3	1,4±0,8	3	2,1±1,2	>0,05
8	Динамічності	7	4,9±1,8	7	4,9±1,8	>0,05
9	Алгоритмічності	12	8,4±2,3	10	6,9±2,1	>0,05
10	Інформаційності	10	7,0±2,1	6	4,2±1,6	>0,05
11	Оптимальності	4	2,8±1,4	3	2,1±1,2	>0,05
12	Практичності	9	6,3±2,0	6	4,2±1,6	>0,05
13	Конкурентоспроможності	1	0,7±0,7	2	1,4±0,8	>0,05
	Середнє значення за 13 показниками	7	4,9±1,8	6	4,2±1,6	>0,05

Таблиця 3.9

**Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності
майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за
показниками креативно-особистісного критерію**

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка від 144 осіб $M \pm m, \%$	
1	Креативність мислення	48	$33,6 \pm 4,0$	50	$34,7 \pm 4,0$	$>0,05$
2	Розвинена інтуїція	45	$31,5 \pm 3,9$	54	$37,5 \pm 4,1$	$>0,05$
3	Творча уява	41	$28,7 \pm 3,8$	42	$29,2 \pm 3,8$	$>0,05$
4	Дивергентність мислення	34	$23,8 \pm 3,6$	38	$26,4 \pm 3,7$	$>0,05$
5	Оригінальність мислення	58	$40,6 \pm 4,1$	62	$43,1 \pm 4,1$	$>0,05$
6	Асоціативність мислення	54	$37,8 \pm 4,1$	58	$40,3 \pm 4,1$	$>0,05$
7	Інтелектуальна активність	38	$26,6 \pm 3,7$	40	$27,8 \pm 3,7$	$>0,05$
8	Об'єктивність	62	$43,4 \pm 4,1$	59	$41,0 \pm 4,1$	$>0,05$
9	Цілеспрямованість	74	$51,7 \pm 4,2$	71	$49,3 \pm 4,2$	$>0,05$
10	Спостережливість	51	$35,7 \pm 4,0$	49	$34,0 \pm 3,9$	$>0,05$
11	Асертивність	23	$16,1 \pm 3,1$	20	$13,9 \pm 2,9$	$>0,05$
12	Толерантність;	60	$42,0 \pm 4,1$	57	$39,6 \pm 4,1$	$>0,05$
	Середнє значення за 12 показниками	49	$34,3 \pm 4,0$	50	$34,7 \pm 4,0$	$>0,05$

**Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності
майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за
показниками оцінно-рефлексивного критерію**

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка від 144 осіб $M \pm m, \%$	
1	Здатність до об'єктивної оцінки отриманих результатів наукової діяльності	33	$23,1 \pm 3,5$	30	$20,8 \pm 3,4$	$>0,05$
2	Здатність до об'єктивної оцінки значимості створюваних об'єктів інтелектуальної власності	43	$30,1 \pm 3,8$	41	$28,5 \pm 3,8$	$>0,05$
3	Володіння сучасними методами контролю і формами перевірки знань, умінь і навичок студентів;	52	$36,4 \pm 4,0$	49	$34,0 \pm 3,9$	$>0,05$
4	Здатність до об'єктивної оцінки знань студентів	76	$53,1 \pm 4,2$	80	$55,6 \pm 3,6$	$>0,05$
	Середнє значення за 4 показниками	52	$36,4 \pm 4,0$	50	$34,7 \pm 3,9$	$>0,05$

**Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності
майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за
показниками результативно-продуктивного критерію**

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб M±m, %	Абс. число	Частка від 144 осіб M±m, %	
1	Здатність до самонавчання	126	88,1±2,5	129	89,6±2,5	>0,05
2	Здатність до створення оригінальних продуктів освітньої діяльності (методичних розробок практичних занять, тестів тощо)	17	11,9±2,7	15	10,4±2,5	>0,05
3	Участь у створенні підручників, посібників, методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів	12	8,4±2,3	10	6,9±2,1	>0,05
4	Участь у розробці електронних підручників і посібників, використанні мультимедійних засобів у навчальному процесі	37	25,9±3,6	34	23,6±3,6	>0,05
	Середнє значення за 4 показниками	48	33,6±4,0	47	32,6±3,9	>0,05

**Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності
майбутніх магістрів контрольної та експериментальної груп за
показниками наукометричного критерію**

№ з/п	Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності				
		Контрольна група, 143 особи		Експериментальна група, 144 особи		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка від 144 осіб $M \pm m, \%$	
1	Кількість студентів, які мають наукові публікації	15	$10,5 \pm 2,5$	18	$12,5 \pm 2,8$	$>0,05$
2	Кількість студентів, які мають опубліковані статті	1	$0,7 \pm 0,7$	1	$0,7 \pm 0,7$	$>0,05$
3	Кількість студентів, які мають опубліковані тези доповідей	14	$9,8 \pm 2,5$	17	$11,8 \pm 2,7$	$>0,05$
4	Кількість студентів, які мають публікації (тези і статті) на англійській мові	0	$0,0 \pm 0,0$	0	$0,0 \pm 0,0$	$>0,05$
5	Кількість студентів, які мають публікації у фахових виданнях	0	$0,0 \pm 0,0$	0	$0,0 \pm 0,0$	$>0,05$
	Середнє значення за 5 показниками	6,0	$4,2 \pm 1,6$	7,2	$4,9 \pm 1,8$	$>0,05$

**Результати аналізу сформованості інформаційно-комунікативної
компетентності студентів контрольної та експериментальної груп за
рівнями на констатувальному етапі експерименту**

Назва критерію	Назва рівня	Контрольна група		Експериментальна група		Р
		Абс. число	Частка від 143 осіб M±m, %	Абс. число	Частка від 144 осіб, M±m, %	
Ціннісно-спонукальний	Високий	12	8,4±2,3	11	7,6±2,1	>0,05
	Достатній	32	22,4±3,4	31	21,5±3,5	>0,05
	Середній	89	62,3±4,1	88	61,1±4,1	>0,05
	Низький	10	7,0±2,1	14	9,7±2,3	>0,05
Інформаційно-когнітивний	Високий	5	3,5±1,6	4	2,8±1,4	>0,05
	Достатній	15	10,5±2,6	16	11,1±2,5	>0,05
	Середній	93	65,0±4,0	95	66,0±3,9	>0,05
	Низький	30	21,0±3,4	29	20,1±3,3	>0,05
Діяльнісно-практичний	Високий	6	4,2±1,6	5	3,5±1,6	>0,05
	Достатній	18	12,6±2,8	20	13,9±2,9	>0,05
	Середній	100	69,9±3,8	99	68,8±3,9	>0,05
	Низький	19	13,3±2,8	20	13,9±2,9	>0,05
Креативно-особистісний	Високий	12	8,4±2,3	14	9,7±2,3	>0,05
	Достатній	15	10,5±2,6	16	11,1±2,5	>0,05
	Середній	95	66,4±4,0	94	65,3±4,0	>0,05
	Низький	21	14,7±3,0	20	13,9±2,9	>0,05
Оцінно-рефлексивний	Високий	11	7,7±2,3	11	7,6±2,1	>0,05
	Достатній	20	14,0±2,9	20	13,9±2,9	>0,05
	Середній	100	69,9±3,8	99	68,8±3,9	>0,05
	Низький	14	9,8±2,5	14	9,7±2,3	>0,05
Результативно-практичний	Високий	3	2,1±1,2	4	2,8±1,4	>0,05
	Достатній	14	9,8±2,5	12	8,3±2,3	>0,05
	Середній	96	67,1±3,9	99	68,8±3,9	>0,05
	Низький	30	14,0±2,9	31	21,5±3,3	>0,05
Наукометричний	Високий	0	0,0±0,0	0	0,0±0,0	>0,05
	Достатній	5	3,5±1,6	4	2,8±1,4	>0,05
	Середній	113	79,0±3,4	109	75,7±3,6	>0,05
	Низький	30	21,0±3,4	33	22,9±3,5	>0,05
Середнє значення за всіма критеріями	Високий	7	4,9±1,8	7	4,9±1,8	>0,05
	Достатній	17	11,9±2,7	17	11,8±2,7	>0,05
	Середній	97	67,8±3,9	97	67,4±3,9	>0,05
	Низький	22	15,4±3,0	23	16,0±3,1	>0,05

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками ціннісно-спонукального критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число студе- нтів	Частка від загальної кількості студентів $M \pm m, \%$	Абс. число студе- нтів	Частка від загальної кількості студентів $M \pm m, \%$	
Спрямованість на творче оволодіння основами педагогіки	КГ	97	67,8 \pm 3,9	105	73,4 \pm 3,7	>0,05
	ЕГ	98	68,1 \pm 3,9	119	82,6 \pm 3,1	<0,05
Потреба у професійному само-розвитку	КГ	113	79,0 \pm 3,4	114	79,2 \pm 3,4	>0,05
	ЕГ	110	76,4 \pm 3,6	125	86,8 \pm 3,0	<0,05
Бажання займатися науковою діяльністю	КГ	110	76,9 \pm 3,5	123	85,4 \pm 3,0	<0,05
	ЕГ	112	77,8 \pm 3,5	124	86,1 \pm 2,9	<0,05
Потреба у застосуванні інноваційних форм і методів навчання.	КГ	76	53,1 \pm 4,2	94	65,8 \pm 4,0	>0,05
	ЕГ	72	50,0 \pm 4,2	104	72,2 \pm 3,7	<0,05
Щоб підвищити рівень знань і професійної компетентності	КГ	126	88,1 \pm 2,7	139	96,5 \pm 1,4	<0,05
	ЕГ	122	84,7 \pm 3,0	138	95,8 \pm 1,4	<0,05
Щоб стати конкурентоздатним фахівцем на ринку праці	КГ	125	87,4 \pm 2,6	137	95,1 \pm 1,4	<0,05
	ЕГ	123	85,4 \pm 3,0	139	96,5 \pm 1,3	<0,05
Щоб виїхати на роботу за кордон	КГ	124	86,7 \pm 2,6	138	95,8 \pm 1,4	<0,05
	ЕГ	125	86,9 \pm 2,6	140	97,2 \pm 1,4	<0,05
Щоб змінити сферу діяльності (стати підприємцем тощо)	КГ	92	64,3 \pm 4,0	94	65,8 \pm 4,0	>0,05
	ЕГ	90	62,5 \pm 3,9	109	75,7 \pm 3,6	<0,05
Щоб отримати завершену вищу освіту як самоціль	КГ	68	47,6 \pm 4,2	67	46,5 \pm 4,1	>0,05
	ЕГ	66	45,9 \pm 4,2	78	54,2 \pm 4,2	>0,05
Щоб покращити матеріально-фінансове становище	КГ	59	41,3 \pm 4,1	69	47,9 \pm 4,1	>0,05
	ЕГ	62	43,1 \pm 4,1	124	86,1 \pm 2,9	<0,05
Середнє значення за 10 показниками	КГ	99	69,2 \pm 3,9	109	76,2 \pm 3,6	>0,05
	ЕГ	98	69,1 \pm 3,9	118	81,9 \pm 3,2	<0,05

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками інформаційно-пізнавального критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число студе- нтів	Частка від загальної кількості студентів $M \pm m, \%$	Абс. число студе- нтів	Частка від загальної кількості студентів $M \pm m, \%$	
Знання методології наукових досліджень	КГ	72	$50,3 \pm 4,2$	126	$86,1 \pm 2,7$	$<0,05$
	ЕГ	70	$48,6 \pm 4,1$	135	$93,8 \pm 2,0$	$<0,05$
Знання сучасних методів пошуку інформаційних джерел	КГ	43	$30,1 \pm 3,8$	125	$87,4 \pm 2,7$	$>0,05$
	ЕГ	45	$31,3 \pm 3,8$	138	$95,9 \pm 1,6$	$<0,05$
Знання суті поняття релевантності джерел наукової інформації	КГ	13	$9,1 \pm 2,4$	79	$55,2 \pm 4,1$	$<0,05$
	ЕГ	14	$9,7 \pm 2,5$	123	$85,4 \pm 2,9$	$<0,05$
Знання суті поняття пертинентності джерел інформації	КГ	8	$5,6 \pm 2,0$	76	$53,1 \pm 4,2$	$<0,05$
	ЕГ	10	$6,9 \pm 2,1$	110	$76,4 \pm 3,6$	$<0,05$
Знання сутності індексу Херста	КГ	2	$1,4 \pm 0,8$	12	$8,4 \pm 2,3$	$<0,05$
	ЕГ	0	$0,0 \pm 0,0$	112	$77,8 \pm 3,5$	$<0,05$
Знання сутності індексу Хірша	КГ	34	$23,8 \pm 3,6$	76	$53,1 \pm 4,2$	$<0,05$
	ЕГ	26	$18,1 \pm 3,2$	123	$85,4 \pm 2,9$	$<0,05$
Знання технології створення об'єктів інтелект. власності	КГ	72	$50,3 \pm 4,2$	125	$87,4 \pm 2,7$	$<0,05$
	ЕГ	73	$50,7 \pm 4,2$	138	$95,9 \pm 1,6$	$<0,05$
Знання основ наукометрії	КГ	12	$8,4 \pm 2,3$	18	$12,7 \pm 2,8$	$<0,05$
	ЕГ	10	$6,9 \pm 2,1$	136	$94,4 \pm 1,6$	$<0,05$
Середнє значення за 8 показниками	КГ	32	$22,4 \pm 3,5$	58	$40,6 \pm 4,1$	$<0,05$
	ЕГ	31	$21,5 \pm 3,5$	111	$77,1 \pm 3,5$	$<0,05$

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками діяльнісно-практичного критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число	Частка М±m, %	Абс. число	Частка М±m, %	
Ступінь практичного використання майбутніми магістрами медсестринства принципів (показників) технологічності освітнього процесу						
Концептуальності	КГ	5	3,5±1,6	64	44,4±4,2	<0,05
	ЕГ	4	2,8±1,6	110	76,4±3,5	<0,05
Системності	КГ	15	10,5±2,5	34	23,8±3,6	<0,05
	ЕГ	18	12,5±2,7	114	79,2±3,3	<0,05
Діагностичності	КГ	6	4,2±1,6	33	23,1±3,5	<0,05
	ЕГ	8	5,6±2,0	108	75,0±3,6	<0,05
Керованості	КГ	5	3,5±1,6	37	25,9±3,7	<0,05
	ЕГ	3	2,1±1,2	116	80,6±3,5	<0,05
Ефективності	КГ	13	9,1±2,4	51	35,7±4,0	<0,05
	ЕГ	9	6,3±2,0	120	83,3±3,1	<0,05
Відтворюваності	КГ	8	5,6±2,0	36	25,2±3,7	<0,05
	ЕГ	5	3,5±1,6	108	75,0±3,6	<0,05
Гнучкості	КГ	3	1,4±0,8	52	36,4±4,0	<0,05
	ЕГ	3	2,1±1,2	110	76,4±3,5	<0,05
Динамічності	КГ	7	4,9±1,8	30	21,0±3,4	<0,05
	ЕГ	7	4,9±1,8	114	79,2±3,3	<0,05
Алгоритмічності	КГ	12	8,4±2,3	58	40,6±4,1	<0,05
	ЕГ	10	6,9±2,1	120	83,3±3,1	<0,05
Інформаційності	КГ	10	7,0±2,1	64	44,8±4,2	<0,05
	ЕГ	6	4,2±1,6	100	69,4±3,8	<0,05
Оптимальності	КГ	4	2,8±1,4	42	29,4±3,9	<0,05
	ЕГ	3	2,1±1,2	102	70,8±3,8	<0,05
Практичності	КГ	9	6,3±2,0	57	39,9±4,1	<0,05
	ЕГ	6	4,2±1,6	122	84,7±3,1	<0,05
Конкурентоспроможності	КГ	1	0,7±0,7	35	24,5±3,6	<0,05
	ЕГ	2	1,4±0,8	104	72,2±3,7	<0,05
Середнє значення за 13 показниками	КГ	7	4,9±1,8	44	30,8±3,9	<0,05
	ЕГ	6	4,2±1,6	112	77,8±3,5	<0,05

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками креативно-особистісного критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число	Частка М±m, %	Абс. число	Частка М±m, %	
Креативність мислення	КГ	48	33,6±4,0	65	45,5±4,1	<0,05
	ЕГ	50	34,7±4,0	136	94,4±1,6	<0,05
Розвинена інтуїція	КГ	45	31,5±3,9	55	38,5±4,1	>0,05
	ЕГ	54	37,5±4,1	123	85,4±2,9	<0,05
Творча уява	КГ	41	28,7±3,8	47	32,9±3,9	>0,05
	ЕГ	42	29,2±3,8	124	86,7±2,8	<0,05
Дивергентність мислення	КГ	34	23,8±3,6	53	37,1±4,0	<0,05
	ЕГ	38	26,4±3,7	121	84,0±3,1	<0,05
Оригінальність мислення	КГ	58	40,6±4,1	63	42,0±4,0	>0,05
	ЕГ	62	43,1±4,1	121	84,0±3,1	<0,05
Асоціативність мислення	КГ	54	37,8±4,1	57	40,0±4,0	>0,05
	ЕГ	58	40,3±4,1	125	87,4±2,7	<0,05
Інтелектуальна активність	КГ	38	26,6±3,7	54	37,8±4,1	<0,05
	ЕГ	40	27,8±3,7	124	86,7±2,8	<0,05
Об'єктивність	КГ	62	43,4±4,1	66	46,2±4,1	>0,05
	ЕГ	59	41,0±4,1	121	84,0±3,1	<0,05
Цілеспрямованість	КГ	74	51,7±4,2	82	57,3±4,1	>0,05
	ЕГ	71	49,3±4,2	125	87,4±2,7	<0,05
Спостережливість	КГ	51	35,7±4,0	58	40,6±4,01	>0,05
	ЕГ	71	49,3±4,2	108	75,0±3,6	<0,05
Асертивність	КГ	23	16,1±3,1	52	36,4±4,0	<0,05
	ЕГ	20	13,9±2,9	107	74,4±3,5	<0,05
Толерантність	КГ	60	42,0±4,1	68	47,6±4,2	>0,05
	ЕГ	57	39,6±4,1	121	84,0±3,1	<0,05
Середнє значення за 12 показниками	КГ	49	34,3±4,0	60	42,0±4,0	<0,05
	ЕГ	50	34,7±4,0	112	77,8±3,5	<0,05

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками оцінно-рефлексивного критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число	Частка $M \pm m$, %	Абс. число	Частка $M \pm m$, %	
Здатність до об'єктивної оцінки результатів наукової діяльності	КГ	33	$23,1 \pm 3,5$	57	$39,9 \pm 4,0$	$<0,05$
	ЕГ	30	$20,8 \pm 3,4$	126	$88,1 \pm 2,8$	$<0,05$
Здатність до об'єктивної оцінки значимості створюваних об'єктів інтелектуальної власності	КГ	43	$30,1 \pm 3,8$	89	$62,2 \pm 4,0$	$<0,05$
	ЕГ	41	$28,5 \pm 3,8$	125	$87,4 \pm 2,7$	$<0,05$
Володіння сучасними методами контролю і формами перевірки знань, умінь і навичок студентів	КГ	52	$36,4 \pm 4,0$	82	$57,3 \pm 4,1$	$<0,05$
	ЕГ	49	$34,0 \pm 3,9$	126	$87,5 \pm 2,8$	$<0,05$
Здатність до об'єктивної оцінки знань студентів	КГ	76	$53,1 \pm 4,2$	84	$58,7 \pm 4,1$	$<0,05$
	ЕГ	80	$55,6 \pm 3,6$	127	$88,2 \pm 2,7$	$<0,05$
Середнє значення за 4 показниками	КГ	52	$36,4 \pm 4,0$	78	$54,5 \pm 4,0$	$<0,05$
	ЕГ	50	$34,7 \pm 3,9$	126	$87,5 \pm 3,3$	$<0,05$

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками результативно-продуктивного критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число	Частка $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка $M \pm m, \%$	
Здатність до самонавчання	КГ	126	$88,1 \pm 2,5$	128	$89,5 \pm 2,5$	$>0,05$
	ЕГ	129	$89,6 \pm 2,5$	133	$92,4 \pm 2,3$	$>0,05$
Здатність до створення оригінальних продуктів освітньої діяльності	КГ	17	$11,9 \pm 2,7$	52	$36,4 \pm 4,0$	$<0,05$
	ЕГ	15	$10,4 \pm 2,5$	120	$83,3 \pm 2,7$	$<0,05$
Участь у створенні підручників, посібників, та інших навчально-методичних матеріалів	КГ	12	$8,4 \pm 2,3$	54	$37,8 \pm 4,1$	$<0,05$
	ЕГ	10	$6,9 \pm 2,1$	110	$76,4 \pm 3,6$	$<0,05$
Участь у розробці електронних підручників і посібників, використанні мультимедійних засобів у навчальному процесі	КГ	37	$25,9 \pm 3,6$	70	$49,0 \pm 4,2$	$<0,05$
	ЕГ	34	$23,6 \pm 3,6$	137	$95,1 \pm 1,6$	$<0,05$
Середнє значення за 4 показниками	КГ	48	$33,6 \pm 4,0$	76	$53,1 \pm 4,2$	$<0,05$
	ЕГ	47	$32,6 \pm 3,9$	125	$86,8 \pm 3,7$	$<0,05$

Порівняння динаміки сформованості інформаційно-комунікативної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту за показниками наукометричного критерію

Назва показника	Стан сформованості інформаційно-комунікативної компетентності					
	КГ або ЕГ	Констатувальний етап		Формувальний етап		Р
		Абс. число	Частка $M \pm m, \%$	Абс. число	Частка $M \pm m, \%$	
Кількість студентів, які мають публікації (тези і статті)	КГ	15	$10,5 \pm 2,5$	143	$100,0 \pm 0,0$	$<0,05$
	ЕГ	18	$12,5 \pm 2,8$	144	$100,0 \pm 0,0$	$<0,05$
Кількість студентів, які мають опубліковані статті	КГ	1	$0,7 \pm 0,7$	14	$9,8 \pm 2,5$	$<0,05$
	ЕГ	1	$0,7 \pm 0,7$	57	$39,6 \pm 4,1$	$<0,05$
Кількість студентів, які мають опубліковані тези доповідей	КГ	14	$9,8 \pm 2,5$	143	$100,0 \pm 0,0$	$<0,05$
	ЕГ	17	$11,8 \pm 2,7$	144	$100,0 \pm 0,0$	$<0,05$
Кількість студентів, що мають публікації на англійській мові	КГ	0	$0,0 \pm 0,0$	9	$6,3 \pm 2,0$	$<0,05$
	ЕГ	0	$0,0 \pm 0,0$	33	$22,09 \pm 3,5$	$<0,05$
Середнє значення за 4 показниками	КГ	6	$4,2 \pm 1,6$	47	$32,9 \pm 3,9$	$<0,05$
	ЕГ	7	$4,9 \pm 1,8$	60	$41,7 \pm 4,1$	$<0,05$

**Результати аналізу сформованості інформаційно-комунікативної
компетентності студентів контрольної та експериментальної груп за
рівнями по закінченню формувального етапу експерименту**

Назва критерію	Назва рівня	До експерименту			Після експерименту		
		КГ	ЕГ	Р	КГ	ЕГ	Р
		Частка від 143 осіб M±m, %	Частка від 144 осіб M±m, %		Частка від 143 осіб M±m, %	Частка від 144 осіб M±m, %	
ЦСК	Високий	8,4±2,3	7,6±2,1	>0,05	11,9±2,7	19,4±2,7	>0,05
	Достатній	22,4±3,4	21,5±3,5	>0,05	28,0±3,8	43,8±4,1	<0,05
	Середній	62,3±4,1	61,1±4,1	>0,05	54,5±4,2	31,9±3,9	<0,05
	Низький	7,0±2,1	9,7±2,3	>0,05	5,6±2,0	5,6±2,0	>0,05
ІПК	Високий	3,5±1,6	2,8±1,4	>0,05	7,0±2,1	13,9±2,9	<0,05
	Достатній	10,5±2,6	11,1±2,5	>0,05	22,4±3,4	36,1±4,0	<0,05
	Середній	65,0±4,0	66,0±3,9	>0,05	66,4±3,9	47,2±4,2	<0,05
	Низький	21,0±3,4	20,1±3,3	>0,05	4,2±1,6	2,8±1,4	>0,05
ДПК	Високий	4,2±1,6	3,5±1,6	>0,05	8,4±2,3	20,1±3,3	<0,05
	Достатній	12,6±2,8	13,9±2,9	>0,05	14,0±2,9	22,9±3,5	<0,05
	Середній	69,9±3,8	68,8±3,9	>0,05	72,7±3,8	52,8±4,2	<0,05
	Низький	13,3±2,8	13,9±2,9	>0,05	4,9±1,8	2,8±1,4	>0,05
КОК	Високий	8,4±2,3	9,7±2,3	>0,05	10,5±2,6	20,1±3,3	<0,05
	Достатній	10,5±2,6	11,1±2,5	>0,05	14,0±2,9	25,7±3,7	<0,05
	Середній	66,4±4,0	65,3±4,0	>0,05	67,1±3,9	49,3±4,2	<0,05
	Низький	14,7±3,0	13,9±2,9	>0,05	8,4±2,3	4,9±1,8	>0,05
ОРК	Високий	7,7±2,3	7,6±2,1	>0,05	14,0±2,9	21,5±3,5	<0,05
	Достатній	14,0±2,9	13,9±2,9	>0,05	12,6±2,8	24,3±3,6	<0,05
	Середній	69,9±3,8	68,8±3,9	>0,05	68,5±3,9	51,4±4,2	>0,05
	Низький	9,8±2,5	9,7±2,3	>0,05	4,9±1,8	2,8±1,4	>0,05
РПК	Високий	2,1±1,2	2,8±1,4	>0,05	3,5±1,6	11,1±2,5	<0,05
	Достатній	9,8±2,5	8,3±2,3	>0,05	10,5±2,6	21,5±3,5	<0,05
	Середній	67,1±3,9	68,8±3,9	>0,05	77,6±3,5	59,0±4,2	<0,05
	Низький	14,0±2,9	21,5±3,3	>0,05	10,5±2,6	8,3±2,3	>0,05
НМК	Високий	0,0±0,0	0,0±0,0	>0,05	7,0±2,1	21,5±3,5	<0,05
	Достатній	3,5±1,6	2,8±1,4	>0,05	4,2±1,6	22,9±3,5	<0,05
	Середній	79,0±3,4	75,7±3,6	>0,05	81,1±3,3	52,1±4,2	<0,05
	Низький	21,0±3,4	22,9±3,5	>0,05	9,8±2,5	3,5±1,6	<0,05
Середнє значення за всіма критеріями	Високий	4,9±1,8	4,9±1,8	>0,05	8,9±2,4	18,2±3,2	<0,05
	Достатній	11,9±2,7	11,8±2,7	>0,05	15,1±3,0	28,2±3,7	<0,05
	Середній	67,8±3,9	67,4±3,9	>0,05	69,1±3,9	49,2±4,2	<0,05
	Низький	15,4±3,0	16,0±3,1	>0,05	6,9±2,1	4,4±1,6	>0,05

Примітка до таблиці 3.21: ЦСК – ціннісно-спонукальний критерій; ІПК – інформаційно-пізнавальний критерій; ДПК – діяльнісно-практичний критерій; КОК – креативно-особистісний критерій; ОРК – оцінно-рефлексивний критерій; РПК – результативно-продуктивний критерій; НМК – наукометричний критерій; КГ – контрольна група; ЕГ – експериментальна група.